MANUAL DE INSTRUCȚIE RELIGIOASĂ

pentru uzul Caselor de educație și al cateheților voluntari

(Brevet de instrucție religioasă)

Doctrina Creștină

DE ABATELE A. BOULENGER

(Canon onorific de Arras)

PARTEA A III-A
MIJLOACELE SFINȚIRII

Prima ediție în limba română

după ediția a XII-a din 1933, revizuită și corectată.

© Adevărul de Veacuri, 2026
Traducere în limba română © Robin Caramaschi, 05/07/2025

*Textul original al lucrării **La Doctrine Catholique. Troisième Partie : Moyens de Sanctifications**, publicată în anul 1933 de Abbé A. Boulenger (Canon onorific de Arras), aparține domeniului public.*

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri
Anul publicării: 2026
Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

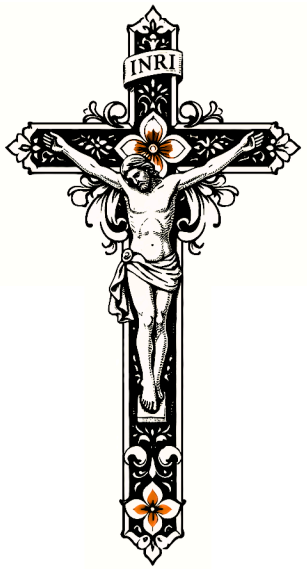
INRI

NIHIL OBSTAT

P. Hoguet, *Censor lib.*

IMPRIMATUR

Boulogne-sur-Mer, le 25 avril 1917.

L. Delattre, *Vic. cap.*

Cuprins

TOMUL I: DOGMA (Simbolul Apostolilor)

Lecţia preliminară I: *problema destinului*
Lecţia preliminară a II-a: *religia creștină*
Lecţia a III-a: *dogma, condițiile sale, izvoarele sale*
Lecţia a IV-a: *existența lui Dumnezeu*
Lecţia a V-a: *perfecțiunile și atributele lui Dumnezeu*
Lecţia a VI-a: *Sfânta Treime*
Lecţia a VII-a: *îngerii*
Lecţia a VIII-a: *crearea lumii și a omului*
Lecţia a IX-a: *păcatul strămoșesc*
Lecţia a X-a: *făgăduința unui Mântuitor*
Lecţia a XI-a: *Întruparea și Sfânta Fecioară Maria*
Lecţia a XII-a: *Viața Domnului nostru: copilăria*
Lecţia a XIII-a: *Patima și Răscumpărarea*
Lecţia a XIV-a: *coborârea lui Iisus Cristos la iad și Învierea*
Lecţia a XV-a: *Înălțarea, judecata particulară și Judecata de apoi*
Lecţia a XVI-a: *Duhul Sfânt*
Lecţia a XVII-a: *Biserica: Instituirea*

Lecţia a XVIII-a: *Biserica: Constituția*

Lecţia a XIX-a: *Învierea trupului*

Lecţia a XX-a: *sfârșiturile cele de pe urmă, Cerul, Iadul, Purgatoriul*

TOMUL II: MORALA (Poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii)

Lecţia I. – *Morala creștină.*

Datoria: noțiune, specii, temei. Morală independentă și Morală creștină. Actul omenesc. Condițiile cerute pentru moralitatea lui. Cauzele care schimbă moralitatea actului omenesc. Elemente care concură la moralitatea actului omenesc. Legea în general. Legea naturală. Legile divine pozitive. Legea veche. Legea creștină. Legile bisericești. Legile civile.

Lecţia a II-a. – *Porunca I a lui Dumnezeu.*

Virtutea religiei: definiție, natură, obiect. Primul obiect al cultului. Cultul de latrie sau de adorație: definiție; acte prin care se manifestă; însușirile sale. Suntem datori să-L adorăm pe Iisus Cristos? Al doilea obiect al cultului. Cultul Sfintei Fecioare (cult de hiperdulie). Cultul îngerilor și al sfinților (cult de dulie). Al

treilea obiect al cultului. Cultul relicvelor, al crucilor și al imaginilor (cult relativ).

Lecţia a III-a.

Păcatele împotriva virtuții religiei. – Păcatele prin exces: idolatria. Superstiția: practici zadarnice, divinație, magie, spiritism, hipnotism. Păcatele prin lipsă: sacrilegiul. Necredința. Indiferența.

Lecţia a IV-a. – *Porunca a II-a a lui Dumnezeu.*

Respectul față de numele lui Dumnezeu. Jurământul. Ispitirea lui Dumnezeu. Blasfemia. Imprecația. Votul.

Lecţia a V-a. – *Porunca a III-a a lui Dumnezeu.*

Sfințirea Duminicii. Obiectul și temeiul Poruncii a III-a. Datoria cultului: participarea la Sfânta Liturghie. Condițiile cerute pentru împlinirea obligației. Cauze care scuză. Datoria repausului: lucrări îngăduite; lucrări oprite. Cauze care îngăduie lucrările servile.

Lecţia a VI-a. – *Porunca a IV-a a lui Dumnezeu.*

Familia. Școala. Societatea. Obiectul Poruncii a IV-a. Originea divină a autorității. Datoriile copiilor față de părinți. Spiritul de familie. Datoriile părinților față de copii. Alegerea școlii. Datoriile elevilor față de învățători. Datoriile învățătorilor față de elevi. Datoriile slugilor și ale stăpânilor. Patria. Datoriile cetățenilor și ale cârmuitorilor. Datoriile credincioșilor și ale păstorilor.

Lecţia a VII-a. – *Porunca a V-a a lui Dumnezeu.*

Respectul vieții. Obiectul Poruncii a V-a. Sinuciderea: definiție, specii, gravitate. Omuciderea: definiție, specii, gravitate. Cazuri în care omuciderea este îngăduită: legitima apărare, pedeapsa publică,

războiul drept; condițiile unui război drept; drepturile și datoriile beligeranților. Duelul: definiție, gravitate. Relele tratamente și dorințele de răzbunare. Scandalul: definiție; specii; reguli practice; repararea scandalului.

Lecția a VIII-a. *– Poruncile a VI-a și a IX-a ale lui Dumnezeu.*
Curăția. Excelența virtuții curăției. Ceea ce oprește Porunca a VI-a. Ceea ce oprește Porunca a IX-a. Gravitatea necurăției; urmările sale funeste. Cauzele necurăției. Mijloacele de a păstra curăția.

Lecția a IX-a. *– Poruncile a VII-a și a X-a ale lui Dumnezeu.*
Respectul bunului aproapelui. Dreptul de proprietate: noțiune; specii; întindere și limite; origine. Legitimitatea și temeiul proprietății private. Adversarii dreptului de proprietate. Falsitatea soluțiilor socialiste. Diferitele moduri de a dobândi proprietatea. Contractele. Principalele contracte comutative. Vânzarea și cumpărarea. Prețul just. Contractul de muncă. Datoriile lucrătorilor și ale stăpânilor. Datorii de dreptate și de caritate. Salariul just. Dreptul la grevă. Contractele aleatorii. Asigurarea. Jocul de noroc. Pariul. Operațiunile de bursă. Încălcarea dreptului de proprietate. Furtul. Reținerea nedreaptă. Încălcarea contractelor. Dauna nedreaptă. Datoria reparării. Cei cărora le revine. Solidaritatea complicilor în datoria reparării. Modul reparării. Cauze care scuză de restituire. Porunca a X-a.

Lecția a X-a. *– Porunca a VIII-a a lui Dumnezeu. – Mărturia mincinoasă. Minciuna: definiție; specii; răutate. Restricția*

mentală. Încălcarea secretelor. Defăimarea. Calomnia. Bârfa. Denunțarea. Judecata temerară. Insulta.

Lecţia a XI-a. – *Poruncile Bisericii.*

Puterea Bisericii de a le statornici. Scopul urmărit prin statornicirea lor. Numărul lor. Primele două Porunci. Datoriile pe care le impun. Sărbători de poruncă. Sărbători de devoțiune. A treia Poruncă: spovada anuală. A patra Poruncă: Împărtășania pascală. A cincea și a șasea Poruncă: postul și abstinența. Deniarul Cultului.

Lecţia a XII-a. – *Conștiința.*

Noțiune; rolul ei în viața morală; specii; reguli practice; formarea conștiinței. Păcatul: noțiune; specii; cauze. Păcatul de moarte. Păcatul venial.

Lecţia a XIII-a. – *Păcatele sau viciile capitale.*

Mândria. Fiicele mândriei. Avaritia. Luxuria. Invidia. Lăcomia. Beția. Alcoolismul. Mânia. Lenea.

Lecţia a XIV-a. – *Virtuțile creștine.*

Noțiune; specii; creșterea, micșorarea și pierderea virtuților. Virtuțile cardinale: prudența, dreptatea, tăria, cumpătarea. Virtuți morale opuse celor șapte păcate capitale: smerenia etc.

Lecţia a XV-a. – *Credința.*

Credința divină. Credința catolică. Credința bisericească. Motivul. Calitățile. Definiție; natură; obiect. Analiza actului de credință. Dispoziții preliminare pentru actul de credință. Raporturile dintre

credință și rațiune. Necesitatea Credinței. Datoriile Credinței. Păcatele împotriva Credinței.

Lecţia a XVI-a. – *Nădejdea.*

Natură. Obiect. Motiv. Necesitate. Obiecțiile quietiștilor și ale raționaliștilor. Păcatele împotriva Nădejdii.

Lecţia a XVII-a. – *Caritatea.*

Definiție; natură; obiect; motiv. Primul obiect al carității: iubirea lui Dumnezeu. Caritate desăvârșită și caritate nedesăvârșită. Însușiri. Semne. Excelența carității. Necesitate. Păcatele împotriva iubirii lui Dumnezeu. Al doilea obiect al carității: iubirea aproapelui. Iubirea de sine; cum trebuie să fie această iubire. Datoria iubirii aproapelui. Motivele carității creștine. Porunca cea nouă: cine este aproapele? Iubirea vrăjmașilor. Faptele de caritate: fapte de milostenie sufletească; fapte de milostenie trupească. Îndreptarea frățească. Datoria milosteniei; obiecția socialistă. Măsura milosteniei. Formele milosteniei. Opere sociale. Păcatele împotriva iubirii aproapelui.

Lecţia a XVIII-a. – *Desăvârșirea creștină.*

Definiție. Mijloacele desăvârșirii. Sfaturile evanghelice: sărăcia de bunăvoie; castitatea perpetuă; ascultarea desăvârșită. Temeiul sfaturilor evanghelice. Practica sfaturilor evanghelice: în lume, în starea religioasă. Ordinele religioase și Congregațiile religioase: definiție; condiții; legitimitate; utilitate. Alte mijloace de desăvârșire. Cele opt Fericiri evanghelice.

TOMUL III: MIJLOACELE SFINȚIRII (Sfintele Taine)

Lecția I. — Viața supranaturală.
Harul. Specii. Harul actual. Necesitate. Împărțirea sa. Harul eficace și liberul arbitru. Necesitatea cooperării noastre. Harul habitual sau sfințitor. Justificarea: dispoziții cerute. Eroarea protestantă și doctrina catolică. Efectele harului sfințitor. Meritului: specii, temei, condiții, obiect, măsură, pierderea și restituirea meritului.

Lecția a II-a. — Rugăciunea.
Specii. Necesitate: obiecțiile quietiștilor și ale raționaliștilor. Timpurile în care preceptul rugăciunii este obligatoriu. Eficacitatea rugăciunii: condiții cerute. Obiectul și subiectul rugăciunii. Cele două formule principale. Analiza Rugăciunii Domnești și a Salutării îngerești.

Lecția a III-a. — Sfintele Taine în general.
Existență. Potrivirea numărului șapte. Semnul sensibil: materie și formă. Efectele Sfintelor Taine. Miniștri: condiții cerute. Subiecți: condiții cerute. Sacramentaliile.

Lecția a IV-a. — Botezul.

Specii. Figuri. Existență. Materie și Formă. Efecte. Necesitate. Ministru: caz de necesitate; botez solemn. Subiect: copii, adulți; condiții cerute. Făgăduințele sau voturile Botezului; obiecție. Nași și nașe. Ceremoniile Botezului.

Lecția a V-a. — Mirul.

Natură. Existență. Materie și Formă. Efecte. Necesitate. Ministru. Subiect; condiții cerute. Ceremoniile Mirului.

Lecția a VI-a. — Prezența reală.

Euharistia, excelența sa, cele două aspecte ale sale, împărțirea materiei. Prezența reală. Erori: sacramentarii; dogma catolică. Modul Prezenței reale. Cum se săvârșește Prezența reală: faptul și modul transsubstanțierii. Prezența lui Cristos întreg sub fiecare specie și sub fiecare părticică a speciilor. Permanența Prezenței reale; condițiile acestei permanențe. Consecințe: datoria cultului, datoria vizitei la Preasfântul Sacrament, purtarea Euharistiei la bolnavi. Misterul Prezenței reale înaintea rațiunii.

Lecția a VII-a. — Euharistia ca Taină.

Împărtășania. Existența Tainei Euharistiei. Materie și Formă. Efectele Euharistiei asupra sufletului și asupra trupului. Necesitatea Euharistiei. Împărtășania sub ambele specii. Ministru. Subiect: dispozițiile sufletului; dispozițiile trupului. Împărtășania frecventă și zilnică: dispoziții cerute. Împărtășania copiilor: vârsta; dispozițiile cerute. Împărtășania spirituală.

Lecția a VIII-a. — Jertfa Sfintei Liturghii.

Jertfa în general. Speciile ei: la păgâni, sub Legea mozaică, sub Legea nouă. Existența Jertfei Sfintei Liturghii. Esența Jertfei Sfintei Liturghii. Raporturile dintre Jertfa Crucii și Jertfa Sfintei Liturghii. Efectele Jertfei Sfintei Liturghii. Valoarea sa. Ministru: condiții cerute. Subiect: cei vii și cei răposați.

Lecția a IX-a. — Taina Pocăinței.

Virtutea și Taina Pocăinței. Existența Tainei Pocăinței: erori, doctrina catolică. Materie și Formă. Formă condițională. Efectele Tainei Pocăinței. Necesitate. Ministru. Cazuri rezervate. Subiect: dispoziții cerute.

Lecția a X-a. — Căința. Natură.

Necesitate. Cele două forme ale sale: căința desăvârșită și atriționea. Calitățile căinței desăvârșite și ale atriționii. Efectele căinței desăvârșite și ale atriționii. Căința cerută pentru Taina Pocăinței. Hotărârea fermă. Necesitate. Calități.

Lecția a XI-a. — Mărturisirea.

Specii. Instituirea divină a mărturisirii: erori, doctrina catolică. Calitățile mărturisirii. Integritatea; condiții. Mijloace de a asigura integritatea mărturisirii: examenul de conștiință, mărturisirea generală. Cauze care scuză de la integritatea mărturisirii: neputința fizică și neputința morală. Obligațiile duhovnicului în timpul mărturisirii și după mărturisire.

Lecția a XII-a. — Satisfacția. Specii.

Necesitate: erori, doctrina catolică. Datoriile duhovnicului și

ale penitentului cu privire la satisfacție. Cazuri în care penitența poate fi suprimată, comutată sau micșorată. Indulgențele: noțiune, specii. Existența puterii de a acorda indulgențe. Celor cărora le aparține această putere. Subiectul indulgențelor: condiții cerute. Indulgența Jubileului: specii, fapte prescrise.

Lecția a XIII-a. — Ungerea de pe urmă.
Existență. Materie și Formă. Efecte asupra sufletului și asupra trupului. Necesitate. Ministru. Subiect: condiții cerute. Ceremoniile Ungerii de pe urmă.

Lecția a XIV-a. — Preoția.
Existență. Ierarhia de ordine și ierarhia de jurisdicție. Ordinele minore și Ordinele majore. Materie și Formă. Hirotonirile anglicane. Efectele Tainei Preoției. Ministru. Subiect: condiții cerute. Ceremoniile hirotonirilor. Consacrarea unui Episcop.

Lecția a XV-a. — Căsătoria.
Contract și Taină. Existența Tainei Căsătoriei: erori, doctrina catolică. Când a instituit Domnul nostru această Taină. Inseparabilitatea contractului și a Tainei. Căsătoria civilă. Proprietățile căsătoriei creștine: unitatea, indisolubilitatea. Poligamia simultană, succesivă. Divorțul. Privilegiul paulin. Semnul sensibil al Tainei Căsătoriei. Efecte. Ministru. Subiect: condiții cerute. Piedici la căsătorie. Celebrerea căsătoriei. Prezența parohului. Timpul și locul căsătoriei. Ceremoniile care însoțesc celebrarea căsătoriei.

(313) Obiectul părții a treia.

Dogma, adică adevărurile pe care trebuie să le credem, și Morala, adică preceptele care trebuie să ne cârmuiască purtarea, au fost până acum obiectul studiului nostru. Într-o a treia parte, ne vom ocupa de mijloacele pe care Dumnezeu le pune la dispoziția noastră pentru a ne sfinți și a ne îngădui să atingem scopul pentru care ne-a destinat: slava cerului. Harul este, în adevăr, singurul și unicul mijloc; dar, fiindcă, în starea de față a lucrurilor, harul se dobândește mai ales prin rugăciune și prin sacramente, pe drept li se dă tuturor trei numele de: mijloace de sfințire. Această a treia parte se împarte, așadar, la rândul ei, în trei secțiuni: 1-a Secțiune: Harul (Lecția I). 2-a Secțiune: Rugăciunea (Lecția a II-a). 3-a Secțiune: Sacramentele (Lecția a III-a și următoarele).

Prima lecție

HARUL

(314) Termeni.

Har, a) În limbajul obișnuit, cuvântul „har" înseamnă: — 1. o favoare acordată cuiva, fără merit din partea sa; sau — 2. o calitate care face pe cineva plăcut.

b) În limba teologică, cuvântul har înseamnă tot favoare, dar dar supranatural care vine de la Dumnezeu.

Notă. — A. Pentru a înțelege bine această lecție, puțin dificilă, este de mare însemnătate să se facă bine deosebirea între cuvintele natural și supranatural, viață naturală și viață supranaturală, scop natural și scop supranatural, ordine naturală și ordine supranaturală.

Natural și supranatural. A se vedea pentru lămurirea acestor cuvinte nr. 64 (fasc. I).

Viață naturală. Viață supranaturală. A se vedea nr. 315.

Scop natural. Ordine naturală. Scopul cel din urmă al omului, ca făptură rațională, este Dumnezeu: omul, într-adevăr, năzuiește la fericirea supremă, iar Dumnezeu singur poate fi acest bine; dar, prin însăși natura sa de ființă finită, el nu poate cunoaște pe Dumnezeu, ființă infinită, într-un mod imediat: acesta este scopul său natural și ordinea naturală a lucrurilor.

Scop supranatural. Ordine supranaturală. A vedea pe Dumnezeu față către față, descoperit, și nu prin mijlocirea creaturilor, este un scop care depășește cerințele naturii omenești: acesta este un scop supranatural care alcătuiește o nouă ordine de lucruri: ordinea supranaturală.

DEZVOLTARE

(315) I. Viața supranaturală. Harul.

1° Viața supranaturală. — Înțeleasă în sensul strict al cuvântului, viața supranaturală este viața care este mai presus de orice natură creată sau posibilă; este viața dumnezeiască ce înflorește în Tatăl, în Fiul și în Sfântul Duh. Dar această viață dumnezeiască, nimic nu poate împiedica pe Dumnezeu să

ne-o dea cu dărnicie și să ne-o împărtășească, cel puțin într-o anumită măsură.

Înțeleasă în sensul larg al cuvântului și cu privire la om, viața supranaturală este această participare la viața dumnezeiască pe care Dumnezeu a dăruit-o omului dintâi (nr. 65), pe care acesta a pierdut-o prin păcatul strămoșesc (nr. 68), dar pe care Dumnezeu a binevoit să ne-o redea prin Răscumpărarea lui Cristos (nr. 102).

Totuși, viața supranaturală, fiind o participare la viața intimă a lui Dumnezeu, este un scop supranatural care nu poate fi dobândit decât prin mijloace supranaturale, căci orice mijloc trebuie să fie potrivit scopului. Or, mijlocul de care Dumnezeu se slujește pentru a vărsa în noi ceva din viața Sa proprie, pentru a altoi viața dumnezeiască pe viața noastră naturală și a ne pregăti pentru slava cerului, se numește har.

2° Harul. — A. DEFINIȚIE. — Harul este un dar supranatural pe care Dumnezeu ni-l acordă, pentru meritele lui Isus Cristos, ca mijloc de a ne conduce la viața veșnică.

Harul este: — a) un dar. Cine zice dar, zice lucru gratuit. Or, vom vedea că harul este de caracter supranatural și că, prin aceasta, depășește cerințele naturii noastre: nu poate fi, așadar, decât un dar; — b) supranatural. Harul este în corelație cu slava cerului: harul este mijlocul, cerul este scopul. Or, nici o creatură, am spus (314), nu are drept la fericirea cerului. Dar dacă nu are drept la scop, cum ar avea drept la mijloc? De aici

urmează că harul, adică mijlocul de a ajunge la cer, este nu numai un dar, ci un dar supranatural; — c) pe care Dumnezeu ni-l acordă. Harul fiind o participare la viața dumnezeiască, se înțelege de la sine că numai Dumnezeu poate să ne împărtășească ceea ce nu aparține decât Lui; — d) pentru meritele lui Isus Cristos. La început, Dumnezeu a dăruit această viață supranaturală primilor noștri părinți; dar, după căderea lor, nu a acordat-o urmașilor lui Adam și ai Evei decât în vederea meritelor lui Isus Cristos, care, în acest scop, s-a oferit pe Cruce, ca Răscumpărător și restaurator al dreptății primitive; — e) ca mijloc de a ne conduce la viața veșnică. Nu se ajunge la fericirea Cerului decât printr-un singur mijloc; și acest mijloc, supranatural ca și scopul la care duce, este harul. În afara harului, este cu putință să facem fapte bune și vrednice de laudă, dar nu este nici una care să fie în ordinea mântuirii.

B. SPECII. — Din punctul de vedere al naturii și al efectelor, se cuvine a deosebi două feluri de haruri: — a) harul actual, și — b) harul habitual. Cel dintâi este trecător, pe când cel de-al doilea este permanent și sălășluiește în sufletul nostru; ceea ce îndreptățește cele două numiri deosebite, cele două expresii „actual" și „habitual" fiind opuse una alteia și desemnând, cea dintâi, un har trecător („actualis" actual, „actus" act) și cea de-a doua, o deprindere, cum spun teologii, în sensul etimologic al cuvântului („habitus" stare), o stare proprie sufletului.

Împărțirea Lecției. — Vom vorbi despre aceste două feluri de haruri. Apoi vom avea un al treilea punct de studiat. Deoarece

harul, atât actual cât și habitual, este singurul mijloc de a câștiga fericirea Cerului, ne vom întreba dacă este cu putință să-l merităm. Lecția va cuprinde, așadar, trei articole: 1° Despre Harul actual; 2° Despre Harul habitual; 3° Despre Merit.

Article I. — Despre Harul actual.

(316) II. Harul actual. Definiție. Specii.

1° Definiție. — Harul actual este un ajutor trecător pe care Dumnezeu îl dă sufletului, pentru a-l ajuta să evite răul și să facă binele în ordinea mântuirii.

Harul actual este: — a) un ajutor trecător. El este un har al clipei, dat în vederea unui act, și nu este o calitate inerentă sufletului; — b) pe care Dumnezeu îl dă sufletului, sau, dacă vrem, facultăților sufletului. — 1. Ori este o luminare a minții: ca o rază de lumină care ne luminează inteligența și face să strălucească adevărul înaintea ochilor noștri. Nu este o revelație, în sensul strict al cuvântului, căci, deși ne ajută să descoperim și să cunoaștem mai bine un adevăr de credință, nu ne învață lucruri necunoscute tuturor. — 2. Ori este o impulsie, o mișcare a voinței. Prin harul actual, voința este îndrumată pe calea mântuirii; ea este, ca să zicem așa, împinsă

pe această cale, și, dacă nu se împotrivește acestei influențe, primește puteri supranaturale care o îmbărbătează și o sprijină. — c) Pentru a-l ajuta să evite răul și să facă binele în ordinea mântuirii. Fie că luminează mintea noastră, fie că atinge inima noastră, harul actual are întotdeauna scopul de a ne abate de la rău, adică de la păcat, și de a ne împinge spre bine și spre fapte de mântuire.

2° Specii. — Harul actual primește nume diferite, după aspectul sub care îl privim.

A. Din punctul de vedere al MODULUI, harul este: — a) lăuntric, când Dumnezeu lucrează direct asupra inteligenței și asupra voinței noastre: gânduri bune, dorințe sfinte, hotărâri pioase; — b) dinafară, când Dumnezeu lucrează indirect asupra noastră spre a ne sfinți: predici, exemple bune, influențe mântuitoare, educație creștină, întâmplări fericite care împing sufletul nostru la bucurie, la încredere și la speranță, sau nenorociri și lovituri care aruncă tulburare în suflet, îl duc la cugetare și la întoarcere.

B. Din punctul de vedere al MOMENTULUI când lucrează, harul actual este: — a) prevenitor sau antecedent sau excitant, dacă, mergând înaintea exercițiului voinței noastre, ne îndeamnă la bine; — b) concomitent sau ajutător, dacă însoțește actul nostru și ne ajută în împlinirea binelui; — c) subsecvent, dacă urmează actului nostru și întărește voința noastră în bine.

C. Din punctul de vedere al efectelor, harul este: — a) suficient, când, deși dă putința de a face binele, nu este urmat de efect; — b) eficace, când este urmat de efect.

(317) III. Necesitatea Harului actual.

1° Erori. — Se pot împărți adversarii doctrinei catolice despre har în două grupuri: primul, sub pretextul de a păstra liberul arbitru, exagerează puterile naturii noastre și tăgăduiește necesitatea harului sau îi acordă prea puțină influență; al doilea, dimpotrivă, exagerează slăbiciunea noastră naturală și influența harului.

A. În PRIMUL GRUP intră pelagienii, semipelagienii și rațională-știi. — a) Pelagienii, numiți astfel după conducătorul lor, călugărul PELAGIU, care a trăit în veacul al V-lea, tăgăduiau transmiterea păcatului strămoșesc și, de aici, necesitatea Botezului și a harului, socotind, de altfel, că omul, înzestrat cu liberul arbitru, este în stare să biruie ispitele și să păzească poruncile. — b) Semipelagienii, deși admiteau necesitatea harului pentru mântuire, pretindeau că omul îl poate merita. Această doctrină, învățată de CASIAN, întemeietorul unei mănăstiri la Marsilia, a fost condamnată de Conciliul din Orange în 529. — c) Rațională-știi tăgăduiesc scopul supranatural al omului, păcatul strămoșesc și, prin urmare, nevoia de har, omul fiind capabil, prin propriile puteri, să-și atingă destinul.

B. În AL DOILEA GRUP intră protestanții, baianiștii și janseniștii. — a) După protestanți (LUTHER, CALVIN), natura omenească, stricată prin păcatul strămoșesc și lipsită de liberul arbitru, face în chip necesar răul, după cum omul îndreptățit, sub stăpânirea harului, face în chip necesar binele. — b) După baianiști (BAÏUS, profesor de Sfânta Scriptură la Facultatea din Louvain în veacul al XVI-lea), nu este de făcut deosebire între ordinea naturală și ordinea supranaturală: harul și slava fac parte integrantă din natura omenească, întocmai precum ochii și urechile fac parte din trup și precum rațiunea aparține sufletului. Rezultă că, prin păcatul strămoșesc, omul a fost vătămat în chip esențial în natura sa și că, de acum înainte, este incapabil de orice faptă bună fără harul sfințitor. — c) Janseniștii. JANSÉNIUS, în cartea sa Augustinus, a reînnoit aproape erorile lui Luther și ale lui Baïus. După el, nici un har nu este dat înainte de harul credinței: de unde urmează că faptele necredincioșilor și, în general, ale celor ce nu sunt îndreptățiți, nu pot fi moralmente bune.

2° Doctrina catolică. — Doctrina Bisericii, definită de Conciliul din Trento, statornicește adevărul împotriva acestor două grupuri de adversari: ÎMPOTRIVA PRIMULUI GRUP, ea definește ceea ce omul nu poate face fără har.

Întâia propoziție. — Fără har, omul căzut și încă neîndreptățit nu poate face nimic în ordinea mântuirii. Conciliul din Trento, sess. VI, can. 3. Harul este necesar pentru începutul, ca și pentru creșterea credinței, pentru începutul și

desăvârșirea faptelor bune, într-un cuvânt, pentru începutul și împlinirea mântuirii noastre.

Această propoziție, care este de credință, se sprijină: — A. PE SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Mărturia Domnului nostru. „Nimeni nu poate veni la Mine, dacă Tatăl Meu, Care M-a trimis, nu-l atrage." (Ioan, VI, 44). Harul este, așadar, necesar pentru începutul credinței. Tot astfel și pentru faptele bune. „Precum mlădița, zice Domnul nostru, nu poate de la sine să aducă rod, dacă nu rămâne unită cu vița, tot astfel nici voi nu puteți, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și în care rămân Eu aduce mult rod, căci, despărțiți de Mine, nu puteți face nimic." (Ioan, XV, 4, 5). — b) Mărturia sfântului Pavel. „Ce ai tu pe care să nu-l fi primit?" (I Cor., IV, 7). „Nu suntem în stare să cugetăm de la noi înșine nici un gând bun, ca venind de la noi; ci Dumnezeu este Cel ce ne face în stare." (II Cor., III, 5). „Prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt, și harul Lui către mine n-a fost zadarnic." (I Cor., XV, 10). „Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și voința și lucrarea, după bunăvoința Sa." (Filip., II, 13). „Suntem îndreptățiți în dar, prin har, prin Răscumpărarea care este în Isus Cristos." (Rom., III, 24). Din aceste texte rezultă, pe de o parte, că avem nevoie de concursul lui Dumnezeu, adică de har, pentru faptele ce privesc mântuirea noastră, și, pe de altă parte, că harul este în chip esențial gratuit și nu este rodul faptelor noastre; altminteri harul n-ar mai fi har. (Rom., XI, 6).

B. PE RAȚIUNE. — Mijloacele trebuie întotdeauna să fie potrivite scopului. Or, mântuirea este, precum s-a spus, de ordin supranatural: ea depășește facultățile ființei noastre. Mijloacele care duc la ea trebuie, deci, să fie și ele de același ordin, adică supranaturale, și nu pot fi astfel decât sub influxul harului.

A doua propoziție. — Fără ajutorul harului, omul căzut nu poate împlini, vreme îndelungată, toată legea naturală, nici nu poate birui toate ispitele grele. Desigur, anumite porunci mai ușoare ale legii naturale, o poruncă, chiar grea, luată singură, pot fi împlinite, și mai multe ispite grele pot fi biruite fără har. Neputința privește numai păzirea deplină a legii naturale și biruința deplină asupra tuturor ispitelor, pe o întindere mare de timp.

Această propoziție, care este sigură, se sprijină: — A. PE SFÂNTA SCRIPTURĂ. „Vegheați și rugați-vă, îndeamnă Domnul nostru, ca să nu intrați în ispită." (Mat., XXVI, 41). „Căci știu, zice sfântul Pavel, că binele nu locuiește în mine, adică în trupul meu; a voi este la îndemâna mea, dar a săvârși nu. Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci fac răul pe care nu-l voiesc... Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de acest trup al morții? Harul lui Dumnezeu, prin Domnul nostru." (Rom., VII, 18-24). Aceste cuvinte arată bine că omul căzut nu poate, fără har, birui toate greutățile de care este împresurat.

B. PE MĂRTURIA CONȘTIINȚEI ȘI A ISTORIEI. — Conștiința ne spune că natura omenească, așa cum este, nu este în stare de un efort neîntrerupt vreme îndelungată; iar istoria ne adeverește că legea naturală a fost călcată chiar de cei mai înțelepți și mai vestți dintre cei vechi, precum Socrate, Platon, Aristotel.

A treia propoziție. — Dreptul are nevoie de harul actual pentru a stărui multă vreme în starea de har sfințitor. Această propoziție, care este de credință, se sprijină pe numeroase texte din Sfânta Scriptură, îndeosebi pe acelea pe care le-am văzut în propoziția de mai sus, și pe mărturia conștiinței, care ne arată cât de anevoioasă este practica binelui.

A patra propoziție. — Dreptul nu poate, fără un privilegiu special, să evite, de-a lungul întregii vieți, toate păcatele, chiar veniale. Acest privilegiu a fost cu siguranță acordat Sfintei Fecioare. Propoziția a fost astfel definită de Conciliul din Trento: „Dacă cineva spune că omul, odată îndreptățit, poate, în toată viața sa, să evite toate păcatele, chiar veniale, fără un privilegiu special al lui Dumnezeu, precum Biserica crede despre Preasfânta Fecioară, să fie anatema." (Sess. VI, can. 23).

Propoziția se sprijină pe numeroase texte din SFÂNTA SCRIPTURĂ. „Nu este om care să nu păcătuiască." (II Paralip., VI, 36). „Dreptul va cădea de șapte ori pe zi și se va ridica." (Prov., XXIV, 16). „Toți greșim în multe." (Iac., III, 2).

A cincea propoziție. — Perseverența finală este un dar deosebit al lui Dumnezeu.

Perseverența finală constă în coincidența morții cu starea de har. Desigur, cel îndreptățit poate, cu haruri obișnuite, să păzească legea și să evite păcatul de moarte; dar, fiindcă întotdeauna rămâne primejdie de cădere, trebuie recunoscut că, dacă Dumnezeu îl cheamă la Sine în clipa când este în stare de har, acesta este un mare dar, un har special.

ÎMPOTRIVA AL DOILEA GRUP de adversari, care exagerează rolul harului, doctrina catolică statornicește ceea ce omul poate face fără har.

Întâia propoziție. — Omul căzut poate, înainte de îndreptățire, să cunoască adevăruri din ordinea naturală și să săvârșească fapte moralmente bune. Articol de credință definit de Conciliul din Trento, sess. VI, can. 7, împotriva luteranilor și a calviniștilor.

Această propoziție se sprijină: A. PE SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Dumnezeu grăiește astfel păcătoșilor: „Fiule, ai păcătuit? Nu mai face; ci roagă-te pentru păcatele trecute." (Ecleziasticul, XXI, 1). „Întoarceți-vă către Mine, zice Domnul către poporul iudeu, și Mă voi întoarce către voi." (Zah., I, 3). — b) Vorbind despre păgâni, sfântul Pavel declară că ei sunt „fără cuvânt de apărare, fiindcă, deși L-au cunoscut pe Dumnezeu (prin rațiune), nu L-au slăvit ca Dumnezeu." (Rom., I, 21). Or, chemările lui Dumnezeu către păcătoși și

mustrările sfântului Pavel către păgâni ar fi de neînțeles dacă nu ar fi cu putință a săvârși fapte moralmente bune în afara harului.

B. PE RAȚIUNE. — Pentru ca o faptă să fie moralmente bună, este de ajuns să fie cinstită sub raportul obiectului, al scopului și al împrejurărilor (nr. 161). Or, cine ar îndrăzni să susțină că necredincioșii nu pot săvârși asemenea fapte, de pildă, a face milostenie din pură bunătate?

A doua propoziție. — Nu toate faptele necredincioșilor sunt păcate și virtuțile filosofilor nu sunt vicii, precum pretindea BAIUS. Se poate chiar merge mai departe și trebuie să se spună că necredința negativă, adică necredința celor ce nu au avut și nu au putut avea cunoștință de revelație, nu este vinovată, fiindcă izvorăște din neștiință fără voie: „Cum, zice sfântul Pavel, vor chema pe Domnul dacă nu cred în El? Și cum vor crede în El dacă nu au auzit despre El?" (Rom., X, 14).

(318) IV. Împărțirea Harului.

Fiind dat, pe de o parte, că mântuirea nu se poate face fără har, iar pe de altă parte, că harul este un dar cu totul gratuit, este de mare însemnătate să se știe cum îl împarte Dumnezeu. Punctele principale ale doctrinei catolice se pot cuprinde în următoarele propoziții:

Propoziție generală. — „Dumnezeu voiește mântuirea tuturor oamenilor.” (I Tim., II, 4). El le dă, deci, tuturor haruri suficiente.

Dacă Dumnezeu, impunând oamenilor porunci, nu le-ar da totodată harurile trebuincioase pentru a le putea păzi, ar cere imposibilul. Or, o asemenea ipoteză repugnă înțelepciunii și bunătății Creatorului. „Dumnezeu nu poruncește imposibilul, zice Conciliul din Trento, ci, poruncind, îndeamnă și să faci ceea ce poți și să ceri ceea ce nu poți.” Totuși, dacă Dumnezeu acordă tuturor haruri suficiente, nu urmează de aici că le împarte tuturor aceleași haruri. Orice dătător este stăpân pe darurile sale, iar cei îndatorați nu au a cârti fiindcă unii sunt mai bine împărțiți decât alții. În această împărțire gratuită a harului vom vedea cum lucrează Dumnezeu cu patru categorii de persoane: cei drepți, păcătoșii, necredincioșii, copiii.

1ere Propoziție. — Celor drepți Dumnezeu le dă haruri cu adevărat suficiente pentru a împlini toate preceptele și a rezista ispitelor. De credință, Conciliul din Trento, sess. VI, can. 18, împotriva lui Luther, Calvin și Jansénius. Această propoziție se sprijină, între altele, pe acest text al sfântului Pavel: „Dumnezeu este credincios; El nu va îngădui să fiți ispitiți peste puterile voastre, ci va face să aveți folos din ispită, ca să puteți stărui.” (I Cor., X, 13).

2a Propoziție. — Tuturor păcătoșilor Dumnezeu le acordă haruri suficiente ca să poată face pocăință.

Această propoziție, care este sigură, se sprijină pe numeroase texte ale SFINTEI SCRIPTURI. — a) Vechiul Testament. „Nu voiesc moartea celui nelegiuit, zice Domnul poporului iudeu, ci să se întoarcă de la calea sa cea rea și să trăiască. Întoarceți-vă, întoarceți-vă, părăsiți căile voastre stricate... În orice zi se va întoarce cel nelegiuit, nelegiuirea lui nu-i va strica." (Iezechiel, XXXIII, 11, 12). — b) Noul Testament. „Domnul, zice sfântul Petru, are răbdare cu voi, nevrând ca vreunul să piară, ci ca toți să vină la pocăință." (II Petru, III, 9).

Textele Vechiului și ale Noului Testament sunt pline, în care Dumnezeu îndeamnă și stăruie pe lângă păcătoși să se întoarcă. Or, aceste chemări ar fi batjocoritoare dacă Dumnezeu nu le-ar da păcătoșilor mijloacele de a se întoarce. Este adevărat că harurile nu li se împart în orice ceas, ci numai la vreme potrivită; dar, dacă vor să ia aminte, vor auzi din când în când chemarea lui Dumnezeu: „Iată, stau la ușă și bat." (Apoc., III, 20). Fie că se întâmplă cu prilejul unei lecturi pioase, al unui sfat înțelept, al unei bune inspirații, fie încă în urma unei mari strâmtorări, când sufletul este dezorientat, precum fiul risipitor pe care sărăcia îl întoarce la casa părintească, puțin însemnează sub ce formă trece harul; esențialul este să nu ne abatem de la el și să-i supunem o voință docilă.

3a Propoziție. — Necredincioșilor, păgâni și eretici, Dumnezeu le acordă haruri suficiente pentru mântuire. Propoziție sigură. „Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască." Am statornicit aceasta în propoziția generală.

„Dacă cineva, zice sfântul TOMA, crescut în păduri între fiare, ar urma ceea ce cunoaște din legea naturală, căutând binele și ferindu-se de rău, trebuie să credem ca un lucru foarte sigur, fie că Dumnezeu i-ar face cunoscute, printr-o inspirație lăuntrică, cele necesare de crezut, fie că i-ar trimite vreun predicator al credinței, precum i-a trimis pe Petru lui Corneliu."

4a Propoziție. — Chiar și copiilor care mor fără Botez, Dumnezeu le-a pregătit toate mijloacele de mântuire. Dacă nu li se aplică, aceasta provine din cauze naturale, ale căror efecte Dumnezeu nu este dator să le împiedice prin minune.

Unii teologi spun că mântuirea copiilor depinde de veghea și evlavia părinților și că, dacă pruncii nu-și fac mântuirea, părinții trebuie să poarte răspunderea. Formulată astfel și în chip absolut, această teză — care poate fi adevărată în unele cazuri — nu se sprijină pe nici un argument. Se admite, de altfel, că sufletele copiilor care mor fără a fi primit Botezul merg într-un loc numit limburile, unde, fără a se bucura de vederea lui Dumnezeu, nu suferă nici o pedeapsă și nici nu sunt lipsite de orice fericire naturală (Sf. TOMA).

(319) V. Harul eficace și liberul arbitru. Corolare.

Privit în efectele sale, harul actual este, am spus (nr. 315), eficace sau suficient, după cum este urmat ori nu de efectul său. Se pune, așadar, o întrebare: Cum mai poate omul fi liber, dacă primește de la Dumnezeu un har eficace, adică un har care va fi urmat cu siguranță de efectul său?

1° Erori. Adversarii care aparțin celui de-al doilea grup (nr. 316), și pe care îi putem desemna prin numirea generală de predestinațieni, nu admit că omul ar fi liber sub stăpânirea harului eficace.

2° Doctrina catolică. — Oricare ar fi natura harului eficace, el nu suprimă liberul arbitru. De credință, Conciliul din Trento, sess. VI, can.

Această propoziție se sprijină: A. PE SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Vechiul Testament. Despre cel drept se spune că „slava lui va fi veșnică, pentru că a putut să calce porunca lui Dumnezeu și n-a făcut-o, a putut să facă răul și n-a făcut-o." (Ecleziasticul, XXXI, 10). — b) Noul Testament. Sfântul Pavel, deși recunoaște că prin harul lui Dumnezeu este ceea ce este, nu se teme să spună că a lucrat mai mult decât toți ceilalți Apostoli (I Cor., XV, 10). Aceste cuvinte nu s-ar putea explica dacă, sub influența harului, libertatea ar fi suprimată.

B. PE TRADIȚIE. — Predestinațienii invocă anumite texte ale sfântului AUGUSTIN. Dar se cuvine a interpreta cuvintele marelui Doctor nu izolat, ci în legătură unele cu altele. Căci, dacă, pe de o parte, el mărturisește marea greutate de a împăca liberul arbitru și harul, pe de altă parte, cu privire la cuvântul sfântului Pavel: „Nu vă lăsați biruiți de rău" (Rom., XII, 21), zice: „Chiar voinței i se adresează preceptul de a nu se lăsa biruită; îl înștiințează că nu este biruită decât pentru că vrea. Căci a voi și a nu voi sunt acte proprii ale voinței." (Despre Har și liberul arbitru).

C. PE RAȚIUNE. — Am văzut (nr. 61) că libertatea este o facultate naturală a omului. Or, înțelepciunii lui Dumnezeu îi revine să miște ființele potrivit naturii lor. Dacă Îi place să cheme pe om la o stare mai înaltă și să-i desăvârșească natura, nu este admisibil să înceapă prin a suprima însușirile acestei naturi.

Corolarul I. — HARUL EFICACE ȘI HARUL SUFICIENT. Fiind dat că, prin harul eficace, omul face neîndoielnic binele, făcându-l totuși liber, pe când, prin harul suficient, nu-l face, deși îl poate face, în ce constă deosebirea dintre cele două haruri? Care este natura lor intrinsecă? Teologii nu sunt de acord asupra acestui punct și au propus diferite sisteme, dintre care cele două principale sunt: — a) sistemul tomist, care se revendică de la sfântul TOMA, și — b) sistemul molinist, datorat iezuitului spaniol MOLINA (1535-1601).

Trebuie mai întâi notat că, în amândouă sistemele, se face deosebire între harul suficient și harul eficace și se admite că harul eficace nu suprimă liberul arbitru. Dar: — a) după tomiști, harul eficace diferă intrinsec de harul suficient; cu alte cuvinte, harul nu este eficace pentru că omul îi corespunde, ci omul îi corespunde pentru că el este eficace. Este ceea ce ei numesc o premotiune fizică; cu alte cuvinte, harul este cauză fizică a faptelor noastre mântuitoare, el determină fizic voința omului, însă potrivit naturii voinței înseși, adică liber.

b) După molinişti, sunt într-adevăr două feluri de haruri; dar harul suficient nu se deosebește de harul eficace decât extrinsec, nu intrinsec. Potrivit congruiștilor, molinişti moderați (SUAREZ), harul își trage eficacitatea din bunele dispoziții ale voinței noastre în momentul când îl primim: este, așadar, un har, cum zic ei, congruu, adică potrivit, venit la timp, care ni se potrivește, și căruia Dumnezeu prevede că îi vom consimți. De unde se poate întâmpla ca același har, suficient la unul, să fie eficace la altul, din pricina unei voințe mai bine dispuse să-l primească. În orice caz, harul eficace este un binefacere mai mare, fiindcă este dat în împrejurări în care Dumnezeu prevede că omul îi va corespunde.

Corolarul II. — NECESITATEA COOPERĂRII NOASTRE. Oricare ar fi natura harului eficace și a harului suficient, este sigur că omul poate să se împotrivească harului, că este liber să-i acorde ori să-i refuze cooperarea sa. Prin vina noastră harul, numai suficient, devine ineficace. Sfântul AUGUSTIN însuși, din care janseniștii pretindeau pe nedrept că și-au scos

doctrina, învață că de liberul arbitru al omului atârnă a consimți ori a se împotrivi îndemnurilor harului. Urmează de aici că este de cea mai mare însemnătate: — 1. să ne rugăm pentru a dobândi cât mai multe haruri cu putință, și — 2. să nu ne împotrivim harurilor pe care le primim.

Corolarul III. — PREDESTINAREA LA SLAVĂ. Predestinarea la slavă este decretul veșnic al lui Dumnezeu care îi rânduiește pe aleși la fericirea cerului. Acest decret, deși infailibil în împlinirea sa, nu suprimă întru nimic libertatea omenească. Este decretul anterior ori posterior prevederii meritelor supranaturale ale omului? Tomiștii și moliniștii nu sunt de acord asupra acestui punct. Oricât de tainică ar fi dogma predestinării, ceea ce este sigur este că: — 1. Dumnezeu voiește mântuirea celor ce se mântuiesc; și — 2. îngăduie pierderea celorlalți fără a o voi: nu există predestinare la osândă.

Articolul II. — Despre Harul habitual.

(320) VI. Harul habitual. Definiție.

Definiție. — Harul habitual este acela care rămâne în sufletul nostru și îl face drept și sfânt în ochii lui Dumnezeu. De aici și celelalte numiri ce i se dau: har îndreptătitor și har sfințitor.

Harul habitual este: — a) harul care rămâne în sufletul nostru. În timp ce harul actual este un ajutor în esență trecător, harul habitual este un dar statornic: el este o calitate inerentă sufletului; — b) care îl face drept. Harul habitual trece sufletul din starea de păcat de moarte la starea de dreptate sau starea de har. În ce constă această îndreptățire? Care sunt dispozițiile cerute pentru a o dobândi? Care îi este natura? Vom spune în paragraful următor; — c) și sfânt în ochii lui Dumnezeu. Nu numai că harul habitual îndreptățește sufletul, ci încă îl sfințește. Vom arăta cum, arătând efectele pe care le produce în noi (nr. 322).

(321) VII. Îndreptățirea. Dispoziții cerute. Natură.

1° Noțiune. — Cuvântul a îndreptăți, când este vorba de Dumnezeu, înseamnă a face drept, a produce dreptatea acolo unde nu era. Îndreptățirea este, așadar, o lucrare dumnezeiască ce iartă păcatele, pe cel strămoșesc și pe cele actuale dacă este cazul, și îl trece pe păcătos din starea de păcat în starea de har și de dreptate. Ce dispoziții cere ea la adulți? — căci nu poate fi vorba de copii, care sunt îndreptățiți prin Botez, de vreme ce sunt incapabili de orice dispoziție, — și care îi este natura? Vom înfățișa asupra acestor două puncte erorile protestanților și doctrina catolică.

2° Dispoziții cerute. — A. Eroarea protestantă. — După protestanți (LUTHER, CALVIN), omul, fiind, de la păcatul strămoșesc, lipsit de liberul arbitru și, prin urmare, incapabil de orice faptă bună, credința singură, credința fără fapte, este singura condiție a îndreptățirii; iar credința, înțeleasă în sensul novatorilor, nu este credința propriu-zisă, prin care credem, pe cuvântul lui Dumnezeu însuși, toate adevărurile pe care le-a descoperit Bisericii Sale, ci încrederea care ne face să credem că păcatele noastre sunt iertate prin imputare, sau, dacă se voiește, prin aplicarea meritelor lui Isus Cristos.
B. Doctrina catolică. — După Conciliul din Trento, sess. VI, cap. VI, dispozițiile cerute sunt: — a) credința, adică asentimentul minții noastre la toate adevărurile revelate și, în special, la dogma îndreptățirii păcătosului prin har, prin răscumpărarea lui Cristos Isus; — b) speranța, adică credința în făgăduințele dumnezeiești, care ne face să așteptăm cu încredere harul meritat de Răscumpărător; — c) un început de iubire de Dumnezeu, iubit ca izvor al oricărei dreptăți; — d) căința, cel puțin imperfectă, pentru păcatele de moarte, împreună cu dorința de a primi sacramentul Botezului (sau al Pocăinței); în cazul în care nu se pot primi aceste sacramente, se cere actul de caritate desăvârșită sau de căință desăvârșită.

3° Natura îndreptățirii. — A. Eroarea protestantă. — Potrivit sistemului protestant, în îndreptățire păcatele nu sunt cu adevărat nimicite, ci acoperite, văluite, ascunse de meritele lui Isus Cristos care ne sunt imputate. Harul nu lucrează în omul îndreptățit o înnoire adevărată și intrinsecă. Îndreptățirea este

un fel de judecată, o declarație exterioară care ne proclamă drepți, deși lăuntric rămânem aceiași.
B. Doctrina catolică. — În îndreptățire, păcatele nu sunt numai acoperite de harul sfințitor. Ele nu încetează doar de a mai fi imputate; ele sunt cu adevărat iertate și șterse. Îndreptățirea transformă sufletul, sfințindu-l printr-un dar real, nu printr-o imputare morală. De credință, Conciliul din Trento, sess. V, can. 5.
Această propoziție se sprijină: — a) pe Sfânta Scriptură. „Întoarce-Ți fața de la păcatele mele. Șterge toate fărădelegile mele." (Ps., L, 11). „Pocăiți-vă și vă întoarceți, ca să se șteargă păcatele voastre." (Fapte, III, 19). Oare Domnul nostru nu este numit „Mielul lui Dumnezeu, care șterge păcatele lumii"? (Ioan, I, 29); — b) pe rațiune. Rațiunea nu poate admite că Dumnezeu declară drept pe acela care, în chip intrinsec, rămâne nedrept.

Corolare. — a) Nimeni nu poate fi sigur, cu o certitudine de credință, că este îndreptățit. De credință, Conciliul din Trento, sess. VI, cap. IX, împotriva protestanților care pretind că, pentru a fi îndreptățit, este de ajuns să crezi că ești. Totuși, teologii admit că drepții pot ști, cu o certitudine morală, că sunt în stare de har; semnele după care pot recunoaște aceasta sunt: 1° mărturia conștiinței lor, iubirea sinceră de Dumnezeu, râvna în rugăciune, hotărârea fermă de a evita păcatul, disprețul bunurilor acestei lumi, practicarea mortificării; toate acestea presupun caritatea și harul habitual. — b) Harul crește prin faptele bune. De credință, Conciliul

din Trento, sess. VI, cap. X. „Cel ce este drept să se îndrepteţească încă; şi cel ce este sfânt să se sfinţească încă." (Apoc., XXII, 11). — c) Harul îndreptăţirii este pierzător şi, de fapt, se pierde prin orice păcat de moarte. De credinţă, Conciliul din Trento, sess. VI, can. 23. — d) Harul, pierdut prin păcat de moarte, poate fi redobândit prin mijloacele care şterg păcatul însuşi (căinţă desăvârşită, sacramentul Pocăinţei...). De unde se vede din nou că harul implică întotdeauna cooperarea noastră.

(322) VIII. Efectele Harului sfinţitor.

1° Prin harul habitual, devenim prietenii lui Dumnezeu. „Dacă cineva Mă iubeşte, zice Domnul nostru, Tatăl Meu îl va iubi şi vom veni la el." (Ioan, XIV, 23).
2° Harul ne face fii adoptivi ai lui Dumnezeu şi moştenitorii Săi. „Vedeţi ce iubire ne-a arătat Tatăl, ca să ne numim fii ai lui Dumnezeu, şi suntem cu adevărat." (I Ioan, III, 1). „Iar dacă suntem fii, suntem şi moştenitori: moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună-moştenitori cu Cristos." (Rom., VIII, 15, 17).
3° Harul ne face părtaşi ai naturii dumnezeieşti. „Prin Cristos, zice sfântul Petru, Dumnezeu ne-a împărtăşit daruri mari şi preţioase pe care le făgăduise, ca să ne facă şi pe noi părtaşi ai naturii dumnezeieşti." (II Petru, I, 4). Participarea la natura dumnezeiască nu este, desigur, o participare substanţială,

altminteri am fi dumnezei; ea este accidentală, în sensul că asemănarea dumnezeiască se imprimă în sufletul nostru. După cum fierul aruncat în cuptor devine asemenea focului, ori cristalul scăldat în razele soarelui strălucește cu aceeași lumină, astfel sufletul împodobit cu harul devine asemenea lui Dumnezeu. Harul ne dispune să-L cunoaștem pe Dumnezeu așa cum Se cunoaște El Însuși; el este sămânța slavei, o cuprinde în germene, precum sămânța cuprinde arborele.

4° Prin har, cel drept devine templul Sfintei Treimi. Sufletul, înfrumusețat de har, este, ca să zicem așa, un loc sfânt în care locuiesc cele trei Persoane dumnezeiești. Totuși, această locuire, deși comună Sfintei Treimi, este atribuită în chip deosebit Duhului Sfânt (nr. 121), fiindcă El este socotit sfințitorul sufletelor.

5° Harul habitual, însoțit de virtuțile infuze, teologale și morale, de darurile Duhului Sfânt și de harurile actuale prin care este păstrat și sporit, constituie în noi o viață nouă, numită viața supranaturală.

6° Harul habitual ne face capabili să facem fapte care ne merită cerul.

Articolul III. — Despre Merit.

(323) IX. Merit. Definiție. Specii. Temelie.

Definiție. — Merit, în sensul general al cuvântului, este dreptul la o răsplată, dobândit printr-o faptă liberă și moralicește bună. Meritului supranatural despre care este vorba aici, sau fapta meritorie, este orice faptă pe care omul o săvârșește sub influența harului și care îi dă drept la o răsplată supranaturală. Nu trebuie, așadar, confundat meritul cu rugăciunea: bunurile pe care le dobândim prin rugăciune se datoresc liberalității lui Dumnezeu și meritelor lui Isus Cristos, pe când, prin merit, ni se acordă în temeiul valorii faptei.

2° Specii. — Se deosebesc două feluri de merite: meritul de dreptate și meritul de cuviință. — a) Este merit de dreptate când o faptă, fiind de valoare moralicește egală cu răsplata, dă drept la aceasta în strictă dreptate: acest merit, care presupune un angajament formal din partea lui Dumnezeu, este meritul desăvârșit, al drepților. — b) Meritul de cuviință este acela în care răsplata întrece valoarea faptei și nu este, prin urmare, datorată decât în temeiul unei anumite cuviințe. Acest merit imperfect se cuvine și păcătoșilor.

3° Temelie. — După cum se vede din definițiile de mai sus, meritul de dreptate are drept temei valoarea faptei și făgăduința lui Dumnezeu. Meritul de cuviință nu se întemeiază nici pe valoarea faptei, nici pe făgăduința lui Dumnezeu, ci pe o simplă cuviință, pe faptul că orice faptă

supranaturală merită o anumită luare-aminte din partea lui Dumnezeu.

(324) X. Condițiile meritului.

1° Condiții pentru meritul de dreptate. — A. Din partea omului. — Sunt două condiții: — a) starea vieții de față. Omul nu poate merita decât pe pământ, câtă vreme se află în ceea ce se numește starea de încercare; după moarte „pomul rămâne unde a căzut" (Ecleziastul, XI, 8); — b) starea de har. Ca să aducă roade, mlădița trebuie să fie unită cu vița. Or, nu putem fi uniți cu Dumnezeu decât în măsura în care suntem în stare de har.

B. Din partea faptei. — Fapta trebuie să fie: — a) liberă. O faptă nu este moralicește bună decât dacă este liberă; — b) moralicește bună. O faptă rea, departe de a merita o răsplătire, este vrednică de pedeapsă; — c) supranaturală. În afara harului, binele pe care îl facem numai cu puterile naturii nu poate merita decât un alt bine în același ordin: el constituie un merit natural și dă drept numai la o răsplată de același ordin.

C. Din partea lui Dumnezeu. — Meritul de dreptate presupune voința lui Dumnezeu, arătată prin făgăduințe. Se înțelege de la sine că făptura nu poate avea drept asupra lui Dumnezeu decât dacă Dumnezeu voiește astfel. Că Dumnezeu a făgăduit să răsplătească faptele noastre bune, multe texte ale Sfintei Scripturi o mărturisesc: „Bucurați-vă și

săltați de veselie, zice Domnul nostru, căci răsplata voastră este mare în ceruri." (Mat., V, 12). „Fiecare, zice sfântul Pavel, își va primi plata sa după osteneala sa." (I Cor., III, 8). „Îmi rămâne cununa dreptății, care mi se păstrează, pe care Domnul, dreptul Judecător, mi-o va da în ziua aceea." (II Tim., IV, 8.)

2° Condiții pentru meritul de cuviință. — Meritul de cuviință cere aceleași condiții ca meritul de dreptate, afară de starea de har și făgăduința lui Dumnezeu.

(325) XI. Obiect. Măsură. Pierdere. Restituire a meritului.

1° Obiect. — A. Merit de dreptate. — Cel drept poate merita: — a) sporirea harului sfințitor și — b) sporirea slavei cerului. De credință, Conciliul din Trento, sess. VI, can. 32.

B. Merit de cuviință. — Fiindcă acest merit se cuvine și păcătoșilor, și drepților, trebuie lămurită starea celor dintâi și a celor din urmă față de har. — a) Păcătosul nu poate merita în nici un chip primul har actual, deoarece este un dar cu totul și în chip absolut gratuit: această propoziție este sigură. Dar el poate merita harul habitual, sau îndreptățirea, prin credință, pocăință, rugăciune și, în general, prin toate faptele bune făcute sub influența harului actual. — b) Cel drept poate, răspunzând harului actual, merita: 1. harul eficace, pentru a păstra și spori harul sfințitor și a birui ispitele; — 2.

perseverența finală; — 3. haruri pentru alții: astfel este îngăduit a crede că întoarcerea sfântului Augustin se datorează lacrimilor sfintei Monica; — 4. poate merita și bunuri vremelnice, dar numai în măsura în care sunt folositoare mântuirii sale.

2° Măsură. — O faptă este mai mult sau mai puțin meritorie după cum motivul care o însuflețește este mai mult ori mai puțin curat. Iar ceea ce dă curăția motivului este legătura lui cu caritatea. Cu cât caritatea — sau iubirea de Dumnezeu — este mai vie, cu atât meritul crește. De aici vine că o faptă neînsemnată în ochii oamenilor are mai mare preț înaintea lui Dumnezeu decât o faptă strălucitoare, dacă purcede dintr-un motiv mai desăvârșit. Ex.: bănuțul văduvei este mai meritoriu decât suma mare a bogatului care dă din ostentație.

3° Pierdere și restituire. — Meritele sunt în strânsă legătură cu harul habitual; ele depind de el și sunt ca roadele lui. Ele se pierd, așadar, asemenea harului sfințitor, prin păcatul de moarte; și, ca și acesta, se recâștigă și ne sunt restituite prin caritatea desăvârșită și prin sacramentul Pocăinței.

Concluzie practică.

1° Dumnezeu, Care ne-a ridicat la ordinul supranatural, are drept la recunoștința noastră foarte vie.

2° Să ne străduim a spori în noi harul sfințitor, prin rugăciune, prin Sacramente și mai ales prin Euharistie, care dă

nu numai harul, ci pe Autorul harului.
3° Să ne amintim că frumusețea ce este în sufletul nostru prin har ne poate fi răpită printr-un singur păcat de moarte.
4° Să cerem lui Dumnezeu în fiecare zi și cu stăruință harul harurilor, darul perseverenței finale.

LECTURI.

1° Convertirea sfântului Paul (Fapte, IX). 2° Samarineanca (Ioan, IV). Sfântul Ștefan întărit de har (Fapte, VI).

QUESTIONAR.

I. 1° Ce este viața supranaturală? 2° Ce este harul? 3° Care sunt cele două feluri de haruri? 4° Pentru ce se numește unul actual, iar celălalt habitual? 5° Cum se împarte lecția?
II. 1° Ce este harul actual? 2° Care sunt speciile lui?
III. 1° Care sunt adversarii doctrinei Bisericii despre har? 2° Formulați, în câteva propoziții, după doctrina catolică, ceea ce omul nu poate face fără har și ceea ce poate face fără har.
IV. 1° Cum distribuie Dumnezeu harul? 2° Ce haruri dă El celor drepți? 3° Păcătoșilor? 4° Necredincioșilor? 5° Copiilor care mor fără Botez?
V. 1° Care este eroarea predestinațienilor cu privire la

împăcarea harului cu libertatea? 2° Harul eficace suprimă libertatea? 3° Care este natura harului eficace și a harului suficient, după sistemul tomist și după sistemul molinist? 4° Suntem datori să cooperăm cu harul?

VI. Ce este harul habitual?

VII. 1° Ce este îndreptățirea? 2° Ce dispoziții cere ea la adulți? Expuneți asupra acestui punct eroarea protestantă și doctrina catolică. 3° Care este natura îndreptățirii după protestanți? 4° Care este ea după doctrina catolică? 5° Se poate ști cu o certitudine absolută că cineva este în stare de har? 6° Harul este susceptibil de sporire? 7° Harul îndreptățirii este pierzător? 8° Poate fi redobândit?

VIII. Care sunt efectele harului sfințitor?

IX. 1° Ce este meritul? 2° Care sunt speciile lui? 3° Care îi este temelia?

X. 1° Care sunt condițiile meritului de dreptate? 2° Și ale meritului de cuviință?

XI. 1° Care este obiectul meritului? 2° Care îi este măsura? 3° Se pot pierde și recâștiga meritele?

TEME SCRISE.

1° Care har este necesar pentru mântuire: harul actual sau harul habitual, ori amândouă deodată? Explicați răspunsul. 2° Când Domnul nostru spune: „Fără Mine nu puteți face nimic", înseamnă oare că nu putem face nici un bine fără har?

3° A meritat Isus Cristos harul pentru cei care merg în iad? 4° N-ar fi putut Dumnezeu să ne silească să facem binele? Ce pricină L-a împiedicat?

Lecția a II-a
Rugăciunea în general. Rugăciunea Domnească. Salutarea îngerească.

(326) Termeni.

Rugăciune, a) Înțeleasă într-un sens larg, rugăciunea se definește, de obicei: o înălțare a sufletului nostru către Dumnezeu, spre a-L adora, a-I mulțumi, a-I cere iertare și a-I implora harurile. — b) Într-un sens restrâns, cuvântul rugăciune (lat. „precari", a ruga, a cere cu stăruință) înseamnă cererea unui har. În lecție, cuvântul este luat în ambele sensuri. Dar obiecțiile adversarilor privesc rugăciunea luată în sensul restrâns (nr. 328).

Rugăciunea Domnească. — A. Cuvântul rugăciune (lat. „oratio", cuvântare, rugăciune) a păstrat cele două sensuri ale cuvântului latin. El înseamnă: — a) cuvântare: „oraisons funèbres" ale lui Bossuet; — b) rugăciune sau invocație adresată lui Dumnezeu ori sfinților. B. Domnească (lat. „dominus", Domn). Rugăciune învățată de Domnul nostru ucenicilor Săi. Ea este cunoscută și sub numele de Pater și Tatăl nostru, după primul cuvânt cu care începe în latină ori în românește.

Salutarea îngerească. — A. Salutare: act de deferență prin care cineva se apropie de o persoană.
B. Îngerească. Rugăciune astfel numită, fiindcă începe cu cuvintele îngerului Gabriel către Maria, când i-a vestit misterul Întrupării. Se mai numește și „Ave Maria" și „Bucură-te, Marie", după primul cuvânt al rugăciunii.

DEZVOLTARE

(327) I. Rugăciunea. Definiție. Specii.

1° Definiție. — Rugăciunea este o înălțare a sufletului nostru către Dumnezeu, spre a-I aduce omagiile noastre și spre a-I cere lucrurile de care avem trebuință.

Astfel înțeleasă, rugăciunea urmărește un îndoit scop: — a) împlinește o datorie de cult. A-I aduce omagii lui Dumnezeu înseamnă a-L adora, a-I mulțumi pentru binefacerile Sale și, în același timp, a implora iertarea pentru greșelile pe care le-am săvârșit. — b) Al doilea scop privește interesele sufletului nostru: prin rugăciune cerem de la Dumnezeu ceea ce ne este necesar ca să ne facem mântuirea. Deși acest al doilea obiect al rugăciunii pare a fi independent de cel dintâi, totuși se leagă de el printr-o legătură ușor de văzut. Căci a cere de la Dumnezeu un har nu înseamnă oare a recunoaște, pe de o parte, puterea Sa și, pe de alta, slăbiciunea noastră? Rugăciunea, privită astfel, este deci un act de supunere și de dependență și, prin urmare, un act de adorație.

2° Specii. — Rugăciunea este: — a) mentală, când se face în adâncul inimii și nu se exprimă prin cuvinte. Această formă de rugăciune se numește și rugăciune mentală și meditație; este un act al inteligenței și al voinței. Inteligența cugetă asupra lucrurilor lui Dumnezeu, asupra adevărurilor credinței; se gândește la harurile de care sufletul are trebuință și la mijloacele de a le dobândi. Voința face aplicații pioase și ia hotărâri sfinte; — b) vocală, când gândurile minții și dispozițiile lăuntrice ale sufletului se exprimă prin cuvinte. Rugăciunea vocală se împarte în: — 1. rugăciune particulară, dacă o facem în nume propriu, fie că ne rugăm singuri, fie chiar în comun, de pildă în familie; și — 2. rugăciune publică, când este făcută în numele și cu autoritatea Bisericii, de un

slujitor delegat în acest scop: astfel, celebrarea Sfintei Liturghii, recitarea breviarului sunt rugăciuni publice.

(358) II. Necesitatea rugăciunii. Obiecții. Timpul când preceptul rugăciunii este obligatoriu.

1° Necesitatea rugăciunii. — După doctrina catolică, rugăciunea este necesară tuturor adulților, de necesitate de precept și chiar de necesitate de mijloc, cel puțin după legile obișnuite ale Providenței. — a) Dacă privim rugăciunea în sensul larg și ca act de adorație, lucrul este vădit: preceptul: „Să te închini Domnului Dumnezeului tău" este formal. — b) Dacă privim rugăciunea ca cerere a lucrurilor de care avem trebuință, preceptul decurge: — 1. din învățătura și pilda Domnului nostru; — 1) din învățătura Sa: „Cereți și veți primi" (Mat., VII, 7). „Vegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită" (Mat., XXVI, 41). Aceste cuvinte arată limpede că rugăciunea este singurul mijloc eficace de a dobândi harul și de a birui ispitele; — 2) din pilda Sa. Domnul nostru nu S-a mulțumit a formula preceptul rugăciunii; a voit să dea pildă: S-a rugat pentru prietenii Săi, pentru Apostoli; S-a rugat chiar pentru vrăjmașii Săi: „Părinte, iartă-le, zice El pe cruce privind la călăii Săi, căci nu știu ce fac" (Luc, XXIII, 34); — 2. preceptul decurge încă din învățătura Apostolilor și a Părinților Bisericii. Apostolii poruncesc credincioșilor să fie

„stăruitori în rugăciune" (Rom., XII, 12). Părinții Bisericii au urmat aceeași doctrină și atribuie biruința asupra ispitelor influenței rugăciunii stăruitoare. — 3. Rațiunea admite ca lucru firesc că acela care are trebuință de un har se îndreaptă către acela care poate să i-l dea și îl roagă bunătatea lui, plin de credință, de încredere și de smerenie.

2° Obiecții. — Rugăciunea, ca cerere, are două clase de adversari: quietiștii și raționaliștii. — A. QUIETIȘTII pretind că rugăciunea este un act imperfect, că este în contradicție cu iubirea curată de Dumnezeu, către care sufletele trebuie să tindă, perfecțiunea constând în a nu se mai interesa de mântuirea sa și în a se conforma voinței dumnezeiești, oricare ar fi ea. — B. RAȚIONALIȘTII aduc două motive principale împotriva rugăciunii: — a) Ei obiectează mai întâi că Dumnezeu este neschimbător, că guvernează universul prin legi generale și că, prin urmare, este nebunie a-I cere să răstoarne planurile Sale, să-Și desfacă lucrarea, într-un cuvânt, să violeze legile naturii ca să asculte capriciile voinței noastre schimbătoare. — b) Chiar presupunând că Dumnezeu ar voi să-Și schimbe planurile — dacă lucrul ar fi cu putință și nu ar repugna înțelepciunii Sale infinite — rugăciunea ar fi totuși de prisos. Nu cunoaște El trebuințele noastre tot atât de bine ca noi? Dacă judecă de cuviință să ne dea favorurile pe care le cerem, de ce să nu lăsăm bunătății Sale meritul de a fi spontană?

Răspuns. — A. Quietiștilor, care nu sunt adversari ai religiei noastre, le este ușor a li se răspunde că un act poruncit de

Domnul nostru și a cărui utilitate Părinții Bisericii au fost unanimi în a o proclama nu poate fi un act imperfect. De altminteri, prin rugăciune nu-I cerem lui Dumnezeu să Se conformeze voinței noastre, ci ne conformăm noi voinței Sale, cerându-I harurile pe care El voiește să le dobândim prin acest mijloc.

B. Raționaliștilor, doctrina catolică răspunde: — a) că scopul rugăciunii nu este de a schimba decretele veșnice ale lui Dumnezeu, care sunt neschimbătoare, ci pur și simplu de a dobândi, prin rugăciunea pe care Dumnezeu a prevăzut-o din veșnicie, bunurile spirituale pe care le cerem și chiar bunurile vremelnice, când pot sluji mântuirii noastre; — b) nu trebuie invocat nici că rugăciunea este inutilă fiindcă Dumnezeu cunoaște trebuințele noastre, căci nu ne rugăm ca să-L informăm pe Dumnezeu, ci ca să dobândim, prin smerenia și încrederea noastră, bunurile pe care le cerem.

3° Timpul când preceptul rugăciunii este obligatoriu. — Domnul nostru recomandă „să vă rugați totdeauna și să nu vă lăsați" (Luc, XVIII, 1). Sfântul Pavel spune că trebuie să fim „stăruitori în rugăciune" (Rom., XII, 12), „că trebuie să ne rugăm neîncetat" (I Tes., V, 17). Din aceste îndemnuri stăruitoare putem încheia că rugăciunea deasă ne este recomandată ca o datorie. Dar când se impune ca o obligație gravă este greu de determinat. — a) Fără îndoială, trebuie să ne rugăm în ispite: „Rugați-vă, zice Domnul nostru ucenicilor Săi, ca să nu intrați în ispită" (Mat., XXVI, 41). — b) Mai este, în plus, — dacă nu obligație strictă, — cel puțin mare folos să

ne rugăm în fiecare zi, dimineața și seara; dimineața, ca să cerem harurile necesare pentru zi; seara, ca să mulțumim lui Dumnezeu pentru binefacerile primite și să cerem iertarea greșelilor săvârșite. — c) Se cuvine încă să ne rugăm când avem să primim un sacrament și cu atât mai mult când suntem în primejdie de moarte.

Notă. — Puțin importă, de altfel, ca rugăciunea să fie vocală ori mentală, să se exprime în formule lungi sau să fie o simplă rugăciune săgeată, adică un avânt iute al sufletului nostru către Dumnezeu, ori o contemplație tăcută a perfecțiunilor dumnezeiești. Ceea ce este esențial este ca ea să iasă din adâncul inimii, căci rugăciunea vocală nu prețuiește decât prin rugăciunea mentală; altminteri nu ar fi decât un sunet deșert ce lovește aerul, o formulă goală și fără preț.

(329) III. Eficacitatea rugăciunii. Condiții cerute.

Rugăciunea are un întreit efect. Ea este: — a) meritorie, adică poate dobândi harul sfințitor și sporirea lui, de îndată ce se împlinesc condițiile cerute pentru merit (nr. 324); — b) satisfăcătoare. Fiindcă rugăciunea este mai întâi un act de smerenie, ea are puterea de a ispăși pentru greșelile noastre; — c) impetratorie, întrucât are puterea de a ne dobândi harurile actuale pe care le cerem. Se înțelege de la sine, totuși, că, din acest punct de vedere, rugăciunea, luată în sine, nu poate avea o eficacitate absolută, fiindcă Dumnezeu rămâne totdeauna

liber în darurile Sale; dar ea are cel puțin o eficacitate morală. Pe ce se întemeiază această eficacitate și care sunt condițiile ei, iată ce vom vedea.

1° Eficacitatea rugăciunii. — Eficacitatea rugăciunii ne este dovedită:

A. PRIN SFÂNTA SCRIPTURĂ. Ea se întemeiază pe cuvintele Domnului nostru: „Cereți și veți primi... Cine dintre voi, dacă fiul său îi cere pâine, îi va da o piatră? Sau, dacă îi cere un pește, îi va da un șarpe? Dacă deci voi, deși răi, știți să dați lucruri bune copiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru, Care este în ceruri, va da cele bune celor ce I le cer!" (Mat., VII, 7-11). În alt loc, El făgăduiește să asculte toate rugăciunile făcute în numele Său: „Tot ce veți cere Tatălui în numele Meu, voi face, ca Tatăl să fie preamărit în Fiul." (Ioan, XIV, 13). Potrivit acestor făgăduințe, Domnul nostru ne arată, sub chip de parabolă, pe vameșul îndreptățit prin rugăciunea sa smerită (Luc, XVIII, 14). Tâlharului celui bun, care se întoarce către El cu încredere, îi făgăduiește cerul (Luc, XXIII, 43).

B. PRIN TRADIȚIE. — Părinții Bisericii vorbesc adesea despre roadele rugăciunii. Mai mulți chiar, precum Tertulian și sfântul Grigorie de Nyssa, au scris tratate întregi asupra acestui subiect. „Rugăciunea, zice sfântul Augustin, este puterea omului." Sfântul Bernard declară că nu este nimic mai puternic decât un om care se roagă.

2° Condiții cerute. — Pentru a fi pe deplin eficace, rugăciunea cere: starea de har, atenția, smerenia, încrederea și stăruința.

A. STAREA DE HAR. — Întâia condiție pentru a dobândi ceva de la cineva este să-i fii prieten. Or, nu se poate fi prieten al lui Dumnezeu decât dacă se este în stare de har. Aceasta nu înseamnă că rugăciunile păcătoșilor n-ar putea fi și ele ascultate, precum am văzut din pilda vameșului și a tâlharului celui bun; dar ele nu sunt ascultate decât prin însăși mila dumnezeiască.

B. ATENȚIA. — Ar fi o batjocură să cerem lui Dumnezeu să asculte o rugăciune la care noi înșine nu luăm aminte. Atunci El ne-ar putea adresa mustrarea făcută odinioară fariseilor: „Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, iar inima lui este departe de Mine" (Mat., XV, 8). Când ne rugăm, trebuie deci ca mintea noastră să cugete la lucrurile pe care gura le rostește; trebuie să aducem: — a) atenția exterioară, prin care alungăm orice faptă nepotrivită cu rugăciunea. Totuși, nu se poate acuza de lipsă de evlavie pe acela care, rugându-se în mijlocul lucrului său, are în chip necesar multe împrăștieri; — b) atenția lăuntrică, prin care îndepărtăm din cuget orice grijă străină. Împrăștierile voită, primite cu consimțire fără pricină îndestulătoare, sunt păcate veniale, chiar și în rugăciunile care nu sunt de precept. Ele nu răpesc însă orice valoare a rugăciunii și nu împiedică pe Dumnezeu ca, totuși, să o asculte. Împrăștierile nevoitite, oricât de dese ar fi, nu alcătuiesc nici un păcat.

C. SMERENIA. — Smerenia este una dintre condițiile esențiale ale rugăciunii, căci „Dumnezeu stă împotriva celor mândri, iar celor smeriți le dă har" (Iacob, IV, 6). Pilda care ne

arată rugăciunea smerită a vameșului ascultată, pe când cea a fariseului trufaș este respinsă, are drept scop să ne dea această învățătură. Or, ne rugăm cu smerenie când suntem conștienți de nimicnicia noastră, când mărturisim înaintea Ziditorului nostru că Îi datorăm totul, că ținem totul din mila Sa, și nu din meritele noastre.

D. ÎNCREDEREA. — A lipsi de încredere ar fi a face o jignire lui Dumnezeu; ar fi o insultă adusă bunătății Sale și făgăduințelor Sale. De aceea Domnul nostru stăruie adesea asupra acestei calități. „Fiule, îi zice slăbănogului, îndrăznește; păcatele îți sunt iertate" (Mat., IX, 2). Trebuie deci „să ne apropiem cu încredere de tronul harului" (Evr., IV, 16); trebuie să cerem cu credință și fără șovăire; căci cel ce șovăie este asemenea valului mării, frământat și purtat de vânt (Iacob, I, 6).

E. STĂRUINȚA. — Ca să înțelegem mai bine sărăcia noastră și nevrednicia noastră, Dumnezeu întârzie a ne da harurile Sale. Rugăciunea noastră trebuie, prin urmare, să fie stăruitoare și neclintită în fața descurajării. Trebuie să imităm pe rugătorul stăruitor care vine noaptea la prietenul său și care, după mai multe refuzuri, sfârșește prin a dobândi cele trei pâini pe care le cere (Luc, XI, 5-8). Credința cananeencei care imploră de la Domnul nostru vindecarea fiicei sale nu este ascultată decât după stăruitoare cereri (Mat., XV, 21-28).

(330) IV. Obiectul și subiectul rugăciunii.

1° Obiectul. — Ce bunuri putem cere în rugăciunile noastre? — a) Putem cere toate bunurile spirituale care privesc mântuirea sufletului nostru. Totuși, chiar și pe acest tărâm se cuvine să păstrăm ordinea voită de Providență. Nu trebuie deci să cerem haruri care ar avea drept scop să înlăture orice greutate și orice ispită, fiindcă Dumnezeu ni le îngăduie tocmai spre a ne încerca și a ne da prilejuri de merit. Nu trebuie nici să implorăm, cel puțin în chip absolut, haruri deosebite, precum darul minunilor ori al proorociilor: asemenea haruri ar putea primejdui interesele sufletului nostru, dând hrană mândriei.

b) Bunurile vremelnice nu pot fi cerute decât cu condiție, adică în măsura în care Dumnezeu le judecă folositoare mântuirii noastre. Fără îndoială, avem dreptul să cerem sănătatea, averea, izbânda în întreprinderile noastre, îndepărtarea unei nenorociri ce ne amenință. Dar nu trebuie uitat că toate aceste avantaje nu sunt decât bunuri relative și că Dumnezeu nu S-a legat să ni le dea totdeauna. Dacă ar fi făcut o asemenea făgăduință, iubirea bunurilor vremelnice ar fi, pentru mulți, singurul motiv al rugăminților lor. Or, se poate întâmpla ca bunurile pământului să ne fie mai vătămătoare decât folositoare: atunci este bine ca Dumnezeu să ni le refuze. În acest caz mai ales, dacă rugăciunea noastră este

smerită, vom ști să binecuvântăm mâna care ne lovește și să nu cârtim împotriva rânduielilor Providenței.

Nu este îngăduit să cerem lucruri indiferente pentru mântuire, precum norocul la joc; și cu atât mai mult este oprit să cerem lucruri rele, de pildă să ne răzbunăm asupra aproapelui, căci ar fi a cere lui Dumnezeu să ia parte la o faptă rea.

2° Subiectul. — Pentru cine trebuie să ne rugăm? — Trebuie să ne rugăm: — a) pentru noi înșine; aceasta se înțelege: „Iubirea bine rânduită începe cu sine"; — b) pentru aproapele nostru: pentru Biserică, pentru părinții noștri, pentru mai-marii noștri, pentru binefăcătorii noștri, pentru prietenii noștri. Trebuie chiar să ne rugăm pentru vrăjmașii noștri; iubirea nu îngăduie a excepta pe nimeni: „Rugați-vă, zice Domnul nostru, pentru cei ce vă fac rău și vă prigonesc" (Mat., V, 44); — c) pentru cei răposați, nu pentru cei aleși, nici pentru cei osândiți, ci pentru sufletele din Purgatoriu.

Care este eficacitatea rugăciunii pe care o facem pentru alții? Că ea nu rămâne niciodată fără rod, este lucru sigur; dar își dobândește toată valoarea numai dacă aceia pentru care ne rugăm se află în dispozițiile cerute ca rugăciunea să fie eficace.

(331) V. Cele două principale formule de rugăciune.

Între rugăciunile pe care avem obiceiul să le adresăm lui Dumnezeu, două țin locul întâi: Rugăciunea Domnească și Salutarea îngerească.

1° Rugăciunea Domnească. — Învățată de Domnul nostru, Rugăciunea Domnească este rugăciunea prin excelență, cea mai plăcută lui Dumnezeu și cea mai eficace. De multe ori Mântuitorul criticase felul de a se ruga al fariseilor; le mustra mai ales două mari defecte: fățărnicia ostentativă și vorbăria. De aceea, înainte de a învăța pe Apostolii Săi această neasemuită formulă de rugăciune, le cere smerenie și concizie: „Când vă rugați, să nu faceți ca fățarnicii, cărora le place să se roage stând în picioare în sinagogi și la colțurile ulițelor, ca să fie văzuți de oameni... Iar tu, când vrei să te rogi, intră în cămara ta (cămara înseamnă aici «inima», care trebuie să rămână închisă lucrurilor dinafară) și, închizând ușa ta, roagă-te Tatălui tău în ascuns... În rugăciunile voastre să nu înmulțiți cuvintele, precum fac păgânii, care își închipuie că vor fi ascultați pentru mulțimea cuvintelor. Să nu vă asemănați lor, căci Tatăl vostru știe de ce aveți trebuință mai înainte de a-I cere. Așadar, voi astfel să vă rugați: Tatăl nostru Care ești în ceruri... etc." (Mat., VI, 5-13).

Excelentă prin originea sa, Rugăciunea Domnească nu este mai puțin desăvârșită prin cuprinsul ei, fiindcă ea cuprinde tot ceea ce putem dori și în ordinea în care putem dori (vezi nr. următor).

2° Salutarea îngerească. — Această rugăciune este cea mai bună pe care o putem adresa Preasfintei Fecioare. Ea este alcătuită din trei părți: — a) din salutul pe care îngerul Gabriel l-a adresat Mariei când i-a vestit misterul Întrupării: „Bucură-te, cea plină de har; Domnul este cu tine; binecuvântată ești tu între femei" (Luc, I, 28); — b) din cuvintele rostite de Elisabeta în ziua Vizitei: „și binecuvântat este rodul pântecelui tău" (Luc, I, 42); — c) și dintr-o invocație adăugată de Biserică: „Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu", etc.

Vom spune câteva cuvinte despre aceste două rugăciuni.

(332) VI. Analiza Rugăciunii Domnești.

Această rugăciune este alcătuită dintr-un preambul și șapte cereri.

1° Preambulul. — El cuprinde câteva cuvinte foarte scurte și pline de taină, spre a aprinde în noi încrederea filială: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri." — a) Tată, Dumnezeu este în ordinea naturii și în aceea a harului. El ne-a dat viața naturală

și viața supranaturală. — b) Tatăl nostru, și nu Tatăl meu. Mare lecție de egalitate și de fraternitate, nicăieri altundeva această formulă nu se poate îndreptăți mai bine. Suntem toți frați, fiindcă avem același Tată. Este un singur Ziditor, un singur Răscumpărător; luăm cu toții parte la aceleași haruri și la aceleași sacramente. Dar dacă suntem frați și egali înaintea lui Dumnezeu, nu ne putem dezinteresa unii de alții; soarta noastră este comună și rugăciunea noastră nu are dreptul să fie egoistă. — c) „Care ești în ceruri." Dumnezeu este pretutindeni, dar cerul înfățișează pentru noi locașul slavei Sale și patria noastră viitoare. Se cuvine deci să ne îndreptăm privirea într-acolo și vederea cerului, unde avem un Tată plin de bunătate și de milă, să ne sprijine nădejdea.

2° Cele șapte cereri. — Am văzut că iubirea are un îndoit obiect: Dumnezeu și aproapele. Aceasta este chiar ordinea urmată de cele șapte cereri ale Paterului. Cele trei dintâi sunt, într-adevăr, pentru Dumnezeu; celelalte patru, pentru aproapele.

A. CELE TREI DINTÂI CERERI. — Cu privire la Dumnezeu, cerem: — a) să se sfințească numele Său. Numele lui Dumnezeu se identifică aici cu persoana lui Dumnezeu. Ca numele lui Dumnezeu, ca Dumnezeu Însuși să fie sfințit, — nu ca El să devină mai sfânt, căci sfințenia Sa este infinită și incapabilă de sporire, ci să fie cinstit de toți oamenii. Ca toți să-L trateze cu respectul cuvenit; să se ferească de a profana un nume atât de mare prin jurământul deșert, prin blestem și prin hulă; — b) să vină împărăția Sa. Ca credința în Cristos să facă

în fiecare zi noi cuceriri. Ca Dumnezeu să fie recunoscut de cei ce Îl cunosc rău, precum păgânii, și de cei ce Îl tăgăduiesc și Îl combat, precum ateii. Ca împărăția lui Dumnezeu să fie populată cu mulți supuși și cu supuși credincioși; — c) să se facă voia Sa precum în cer așa și pe pământ. Dacă voim ca Dumnezeu să domnească în inimile noastre, trebuie să păzim legile Sale; trebuie să ne supunem voinței dumnezeiești nu numai în fericire — lucrul este ușor — ci și în adversitate. Nici o plângere amară, nici un murmur în necazuri și în nenorocire! Ca voia lui Dumnezeu să se împlinească aici jos, precum se împlinește în cer de către îngeri și sfinți, cu atâta iubire și credincioșie.

B. CELE PATRU DIN URMĂ CERERI. — Cu privire la aproapele, adică la interesele noastre și ale altora, cerem de la Dumnezeu: — a) să ne dea pâinea noastră cea de toate zilele: — 1. mai întâi pâinea, care este hrana trupului nostru. Cerem pâine nu pentru toată viața, ci numai pentru o zi. Dumnezeu trebuie să fie mișcat de cumpătarea dorințelor noastre. Cerem puțin, fiindcă luxul și belșugul unora ar putea pricinui altora mizerie și lipsă. Este, de altminteri, minunat ca inima noastră să nu se lipească de bogăție și ca trupul nostru să practice virtutea cumpătării; — 2. pâinea sufletului nostru, adică harul care luminează mintea și întărește voința, și Euharistia, „pâinea cea vie, coborâtă din cer" (Ioan, VI, 41), pe care Cristos a binevoit să ne-o dea spre a potoli trebuințele inimii noastre. — b) A cincea cerere: „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri." Dumnezeu este Tatăl nostru

comun și noi suntem toți frați, după cum am spus mai sus. Or, frații se iubesc și își iartă greșelile unul altuia. Dacă n-am ierta altora, cu ce drept am cere lui Dumnezeu să ne ierte? Nu trebuie oare ca mila lui Dumnezeu să se măsoare după mila noastră față de aproapele? Fiindcă iertarea jignirilor este pentru noi o chestiune de viață sau de moarte veșnică, trebuie deci să iertăm tuturor vrăjmașilor noștri: vrăjmașilor personali, vrăjmașilor credinței noastre, ai ideilor și ai simțămintelor noastre. — c) A șasea cerere: „Și nu ne duce pe noi în ispită." Ispita ne vine de la diavol, de la lume ori din propriile noastre porniri. Nu trebuie s-o privim ca pe un rău, fiindcă Dumnezeu o îngăduie și ea poate fi pentru noi un mijloc excelent de a ne exercita puterea de împotrivire și de a ne încerca virtutea. De aceea nu-I cerem lui Dumnezeu să îndepărteze de la noi ispita, ci numai să nu ne lase să cădem în ea. — d) A șaptea cerere: „Ci ne izbăvește de cel rău." Îi cerem lui Dumnezeu să ne păzească de toate relele care n-ar aduce folos sufletului nostru, să ne cruțe de relele trupești, dar mai ales să ne izbăvească de răul cel mai mare, care este păcatul. Ultimul cuvânt: „Amin" rezumă, într-un fel, toată rugăciunea și exprimă dorința ca cererile noastre să fie ascultate.

(333) VII. Analiza Salutării îngerești.

— „Bucură-te, Marie." Salutul cu care începe rugăciunea noastră arată respectul nostru către Maria și bucuria pe care o simțim vorbind cu o Maică atât de duioasă și atât de bună.

— „Cea plină de har." Omul prețuiește numai după măsura harului pe care Dumnezeu i-l împărtășește și după participarea sa la viața dumnezeiască. Maria a avut mai mult har decât orice creatură. Ea n-a fost întinată ca noi de păcatul strămoșesc; sufletul ei a fost ca și inundat de harurile dumnezeiești și de darurile Duhului Sfânt.

— „Domnul este cu tine." În toată puterea cuvântului, Maria este cu adevărat templul dumnezeirii; adorabila Treime are cu ea cele mai strânse legături.

— „Binecuvântată ești tu între femei." Cele mai vestite femei ale Vechiului Testament, Iudita, Estera etc., care au fost mântuirea poporului lor, nu pot fi asemănate cu Maria. Preasfânta Fecioară întrece în măreție toate creaturile trecutului și pe cele ale viitorului.

— „Și binecuvântat este rodul pântecelui tău, Isus." Pentru că este Maica lui Isus, Care este binecuvântat în veci, Maria are drept la cinstirea noastră și noi alergăm la ea cu încredere.

— „Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu." Această invocație, cu care începe a doua parte a rugăciunii, amintește titlurile Mariei: sfințenia ei (este plină de haruri) și vrednicia ei de Maică a lui Dumnezeu (Domnul este cu tine). Voim astfel s-o înduplecăm în favoarea noastră și să aprindem evlavia noastră.

— „Roagă-te pentru noi, păcătoșii." Îi cerem Mariei să se îndure de mizeriile noastre și să asculte rugămintea noastră. Maria este Maica noastră. O mamă nu este niciodată nesimțitoare la rugăciunea unui fiu nenorocit, chiar dacă ar fi vinovat și nenorocit din vina sa.

— „Acum." Avem necontenit trebuință de sprijin în luptele vieții; dar mai ales „în ceasul morții noastre", căci ceasul cel mai înfricoșător pentru noi este fără îndoială cel din urmă, fiindcă el trebuie să hotărască pentru totdeauna soarta noastră veșnică. În nici un moment, deci, ajutorul Mariei nu poate fi mai prețios.

Concluzie practică.

1° Rugăciunea trebuie să aibă un loc larg în viața noastră creștină. „Ea este pentru suflet, spune P. Faber, ceea ce respirația este pentru trup", ceea ce înseamnă că este o condiție indispensabilă a vieții sufletului. Ea este singura pavăză a nevinovăției și a virtuții.

2° Rugați-vă mult, dar mai ales rugați-vă bine. „Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, cu gând de a vă satisface patimile" (Iacob, IV, 3). Nu dobândim, fiindcă, după cuvântul Sfântului Augustin, cerem lucruri rele sau cerem rău, ori cerem în dispoziții rele. „Petimus mala, petimus male, petimus mali."

3° Să recităm adesea „Tatăl nostru". Această rugăciune, făcută bine, prețuiește cât cele mai lungi formule.

4° Șiragul și Rozariul, care se alcătuiește din trei Șiraguri, sunt

practici de pietate excelente, fiindcă ele cuprind cele trei mai bune rugăciuni: Crezul, Paterul și Ave Maria.

LECTURI.

1° Eficacitatea rugăciunii. Apostolii în Cenaclu „stăruiau în rugăciune" și au primit pe Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii (Fapte, II, 4). Sfântul Petru este izbăvit de un înger din temnița sa, în urma rugăciunii Bisericii (Fapte, XII, 5-9). Eliberarea lui Pavel și a lui Sila, prin rugăciunile lor (Fapte, XVI, 25).

2° Calitățile rugăciunii. Smerenia: parabola fariseului și a vameșului (Luc, XVIII, 10-14). Credința și smerenia Sutașului (Mat., VII, 5-13). Credința leprosului (Mat., VII, 2). Credința orbului din Ierihon (Marc, X, 46-52).

3° Rugăciunea Domnului nostru pentru vrăjmașii Săi (Luc, XXIII, 34). Rugăciunea Sfântului Ștefan pentru călăii săi (Fapte, VII, 60).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este rugăciunea? 2° Care sunt diferitele feluri de rugăciuni?

II. 1° Este rugăciunea necesară? 2° Care sunt erorile asupra acestui punct? 3° Ce motive se invocă pentru a combate rugăciunea? 4° Care este doctrina Bisericii? 5° Pe ce se întemeiază? 6° Ce răspunde obiecțiilor adversarilor? 7° Când este obligatoriu, sub păcat grav, preceptul rugăciunii?

III. 1° Care sunt cele trei efecte ale rugăciunii? 2° Care sunt dovezile eficacității rugăciunii? 3° Care sunt condițiile cerute ca rugăciunea să fie eficace? 4° Sunt eficace rugăciunile pentru păcătoși?
IV. 1° Care este obiectul rugăciunii? 2° Sunt bunurile spirituale singurul ei obiect? 3° Cum putem cere bunurile vremelnice? Care este subiectul rugăciunii?
V. 1° Care sunt cele două principale formule de rugăciune? 2° Pentru ce Domnul nostru a învățat o formulă de rugăciune Apostolilor Săi? 3° Din ce cuvinte se alcătuiește Salutarea îngerească?
VI. 1° Din ce se compune Rugăciunea Domnească? 2° Ce înseamnă preambulul? 3° Cum se împart cele șapte cereri? 4° Dați o scurtă explicație.
VII. Dați o scurtă explicație a Salutării îngerești.

TEME SCRISE.

1° Să se spună pentru ce nu dobândim prin rugăciunile noastre tot ceea ce cerem. 2° Are rugăciunea aceeași valoare, fie că este făcută în genunchi, șezând ori în picioare? 3° Să se arate că Paterul este cea mai bună rugăciune și că el cuprinde tot ceea ce putem dori mai bun pentru Dumnezeu și pentru noi. 4° Care cerere din Pater voiesc misionarii ce merg în țările necredincioase să o împlinească? 5° În ce moment al

vieții Sale Domnul nostru a adresat în chip deosebit lui Dumnezeu a treia cerere din Pater?

Lecția a III-a
Noțiuni generale despre Sacramente.

(334) Termeni.

Sacrament (lat. „sacramentum", jurământ, lucru sfânt, lucru tainic, mister). În Sfânta Scriptură și în scrierile Părinților Bisericii, cuvântul este întrebuințat mai ales în cele două sensuri de lucruri sfinte și tainice și de mister. Numai din secolul al XII-lea cuvântul slujește spre a desemna cele șapte Sacramente ale Legii noi.

Semn sacru. Sacramentul este adesea definit ca semn sacru, adică un semn care arată un lucru sfânt pe care nu-l vedem. Astfel apa în Botez înseamnă că sufletul copilului este curățit de păcatul strămoșesc și primește harul sfințitor.

Ministru. Acela care administrează un sacrament. El este: — 1. ordinar, dacă poate să-l administreze în orice împrejurare; — 2. extraordinar, dacă nu-l administrează decât în caz de

necesitate și în virtutea unei delegații speciale.
Subiect. Acela care primește un sacrament sau care este apt să-l primească.
Validitate. Un sacrament este valid când semnul sensibil, ministrul și subiectul împlinesc toate condițiile cerute pentru existența acestui sacrament.
Liceitate. Un sacrament este conferit și primit în chip licit când, semnul sensibil fiind cel prescris de Biserică, ministrul și subiectul aduc dispozițiile cerute: cel dintâi pentru a-l conferi cu vrednicie, al doilea pentru a-l primi cu rod. Un sacrament poate fi conferit sau primit valid fără a fi licit: astfel preotul care este în stare de păcat de moarte conferă sacramentele valid, dar nu licit.

DEZVOLTARE

(335) I. Sacramentele. Definiție. Condiții cerute.

1° Definiție. — Un sacrament este un semn sensibil, instituit de Domnul nostru Isus Cristos, pentru a produce harul în sufletele noastre.

2° Condiții cerute. — Din această definiție urmează că trei lucruri sunt cerute pentru a constitui un sacrament: — A. Un

semn sensibil: — a) un semn, nu un semn oarecare, ci un semn reprezentativ al naturii harului pe care îl produce: astfel apa Botezului simbolizează harul care, ca să zicem așa, spală sufletul copilului, îl curățește de întinăciunea păcatului; — b) un semn sensibil; căci, dacă n-ar fi perceput de simțurile noastre, lucrul n-ar mai fi semn. — B. Un semn instituit de Domnul nostru Isus Cristos. Se înțelege, într-adevăr, că numai Dumnezeu poate lega de un semn sensibil puterea de a produce harul; de unde urmează că un semn nu poate fi sacrament decât dacă Dumnezeu, adică Isus Cristos în Legea nouă, a voit astfel. — C. Un semn care produce harul în sufletele noastre. Sacramentele nu sunt, cum pretind protestanții, simple ceremonii exterioare care ne arată că harul este în sufletul nostru, fără a avea puterea de a-l pune acolo. Ele sunt nu numai semne, ci cauze care produc harul prin propria lor virtute, *ex opere operato*, cum spune Conciliul din Trento, adică prin virtutea lucrului săvârșit. În aceasta se deosebesc: — 1. de rugăciune, de faptele bune și de sacramentalii, care lucrează *ex opere operantis*, adică își trag eficacitatea numai din dispozițiile religioase ale subiectului; și — 2. de ceea ce s-a numit, mai mult sau mai puțin îndreptățit, „Sacramentele Legii vechi". Acestea din urmă, și îndeosebi Circumciziunea, nu produceau harul, nici înnoirea lăuntrică, ci numai o dreptate exterioară și legală: ele erau mai degrabă semnele alianței lui Dumnezeu cu cei ce făceau parte din poporul Său și, după Conciliul din Florența, erau o figură a Sacramentelor Legii noi.

(336) II. Existența Sacramentelor. Potrivirea numărului de șapte.

1° Erori. — a) În secolul al XVI-lea, protestanții au respins existența a șapte sacramente. Uneori au admis două: Botezul și Euharistia; alteori trei sau patru: cele două amintite și, pe lângă ele, Pocăința și Hirotonia. În zilele noastre, afară de Ritualiștii care au păstrat cele șapte sacramente, făcând distincție între cele două mari (Botez și Euharistie) și cele cinci mici, celelalte secte protestante nu recunosc decât Botezul și Euharistia. — b) Unii moderniști (LOISY) au reluat această eroare. Ei se sprijină cu toții, pentru a-și susține eroarea, pe faptul că abia în secolul al XII-lea găsim o clasificare a Sacramentelor și numărul lor fixat la șapte.

2° Doctrina catolică. — Sacramentele Legii Noi au fost instituite de Domnul nostru în număr de șapte. Dogma se sprijină pe Tradiție și pe hotărârea Conciliului din Trento:
A. PE TRADIȚIE. — Aceasta se arată: — a) în monumentele vechimii. S-au găsit în Catacombe picturi și inscripții care înfățișează Sacramentele Botezului, Mirungerii, Pocăinței, Euharistiei și Hirotoniei; — b) în scrierile Părinților Bisericii și ale teologilor. Trebuie însă deosebite două epoci. — 1) Înainte de secolul al XII-lea, Părinții nu tratau propriu-zis problema numărului Sacramentelor, iar cele despre care vorbesc cel mai adesea, adică Botezul, Mirungerea, Euharistia și Hirotonia, sunt amintite de ei numai incidental. Lucrul se explică, de altminteri, prin două motive: primul este că legea arcanului

(vezi nr. 458) oprea a vorbi despre unele dogme înaintea necredincioșilor, ba chiar și înaintea catehumenilor, pentru a nu le expune batjocurii sau profanării; al doilea este că termenul sacrament nu avea un sens delimitat și se aplica și misterelor și lucrurilor sfinte (nr. 334), nefiind încă fixată de Biserică doctrina despre Sacramente în general, adică punctele care deosebesc Sacramentele de riturile sacre precum apa sfințită, punerea cenușii etc. — 2) Din secolul al XII-lea, învățătura unanimă a teologilor este că Sacramentele sunt în număr de șapte.

c) Argumentul prescripției. În vremea Reformei protestante, în secolul al XVI-lea, este sigur că întreaga Biserică admitea existența a șapte sacramente. Or, această credință universală, care se află atât în Biserica greacă, cât și în Biserica latină, nu se poate explica decât dacă o urcăm până la Apostoli. Într-adevăr, schismaticii greci, care au căutat pretexte pentru schismă în adăugarea cuvântului „Filioque" la Crez, ar fi aflat un prilej și mai frumos dacă ar fi putut dovedi Bisericii romane că introdusese un sacrament nou. Este deci îngăduit a conchide că, la vremea despărțirii lor, adică în secolul al IX-lea, doctrina existenței a șapte sacramente era aceea a întregii Biserici și că, prin urmare, își trăgea originea de la Apostoli; căci, dacă în veacurile de mai înainte s-ar fi introdus un sacrament nou, inovația nu s-ar fi putut face fără a stârni neînțelegeri foarte vii, de care nu găsim nici un ecou în scrierile Părinților.

B. PE HOTĂRÂREA CONCILIULUI DIN TRENTO, care a condamnat eroarea protestantă și a definit astfel adevărul

catolic: „Dacă cineva spune că Sacramentele n-au fost instituite de Domnul nostru Isus Cristos ori că sunt mai multe sau mai puține decât șapte, și anume: Botezul, Mirungerea, Euharistia, Pocăința, Ungerea cea de pe urmă, Hirotonia și Căsătoria, să fie anatema" sess. VII, can. 1.

3° Potrivirea numărului de șapte. — La dovezile de mai sus se poate adăuga o rațiune de potrivire. Numărul șapte pare să intre în planul dumnezeiesc și să răspundă bine trebuințelor sufletelor, care se schimbă după vârstă, stare și împrejurări. Este îngăduit a vedea în acest număr o analogie între instituțiile supranaturale și legile care cârmuiesc viața naturală. — 1. Nașterea dă viața naturală. Acelei întâi trepte îi corespunde Botezul, care împărtășește viața supranaturală. — 2. A doua treaptă naturală: creșterea. Mirungerea întărește pe creștin și îl face ostaș al lui Cristos. — 3. Dar nu ajunge să ne naștem și să creștem; trebuie o hrană care să întrețină viața: Euharistia este hrana spirituală a sufletului. — 4. Să se ivească o boală a sufletului, precum sunt boli ale trupului, Pocăința este leacul ei neînșelător. — 5. Totuși vine o zi când slăbiciunile pot fi de moarte; atunci intervine Ungerea cea de pe urmă și aduce cel puțin o ușurare, când nu dă vindecare. — 6. Omul nu trebuie privit numai ca individ, ci ca făcând parte dintr-o societate. Or, orice societate, ca să se mențină și să trăiască, trebuie să aibă cârmuitori care s-o conducă: Hirotonia are drept scop să i-i dea. — 7. Ea trebuie să aibă și membri care s-o reînnoiască; iar acesta este scopul Căsătoriei.

(337) III. Semnul sensibil. Materia și forma.

Semnul sensibil, care este una dintre condițiile esențiale ale unui sacrament, cuprinde două lucruri: materia și forma.

1° Materia. — Prin materie trebuie înțelese lucrurile ori actele exterioare și sensibile de care ne slujim pentru a face un sacrament. Materia poate fi privită în ea însăși: aceasta este materia îndepărtată; sau în întrebuințarea ei în sacrament: aceasta este materia apropiată. Materia îndepărtată este, de pildă, apa în Botez; iar materia apropiată este spălarea, făcută prin afundare, stropire ori turnare.

2° Forma. — Se numesc formă cuvintele pe care ministrul le rostește folosindu-se de materie. Forma are drept scop să precizeze semnificația materiei. Astfel faptul de a turna apă pe capul unui copil ar arăta tot atât de bine că voiești să-l speli ori să-l răcorești; formula Botezului arată că speli și curățești pe acest copil de pata păcatului strămoșesc.

CONCLUZII. — Fiindcă materia și forma sunt de esența Sacramentului, urmează: — 1. că orice schimbare substanțială, care ar face ca materia ori forma să nu mai fie aceleași, cel puțin după aprecierea comună, ar atrage invaliditatea, adică neexistența sacramentului. Dimpotrivă, dacă schimbarea ar fi numai accidentală, adică dacă materia și forma n-ar fi alterate în chip sensibil, sacramentul ar fi valid. De pildă, apa căreia i

s-ar adăuga câteva picături de vin ar rămâne tot apă naturală și ar putea sluji la Botez.
2. Se cere, pentru validitatea unui sacrament, să existe unire, cel puțin morală, între materie și formă: astfel Botezul n-ar fi valid dacă s-ar turna apă pe capul unui copil și, după un timp, s-ar rosti formula. În sacramentul Pocăinței, dacă există un interval între mărturisire și dezlegare, penitentul trebuie să-și supună păcatele puterii cheilor și să-și reînnoiască căința îndată înainte de a primi dezlegarea; asemenea, în Ungerea cea de pe urmă, ministrul trebuie să rostească cuvintele prescrise în același timp când face ungerea pe organele celor cinci simțuri.
3. Nu trebuie confundate materia și forma unui sacrament cu ceremoniile care îl însoțesc. Pe când ceremoniile sunt accesorii și au mai ales scopul de a spori demnitatea sacramentului și de a zidi pe credincioși, materia și forma sunt de esența sacramentului.

(338) IV. Efectele Sacramentelor.

Toate sacramentele produc două feluri de haruri: harul sfințitor și harul sacramental. Trei dintre ele imprimă, pe lângă aceasta, în suflet un caracter nește rs.

1° Harul sfințitor. — a) După instituirea Domnului nostru, două sacramente sunt rânduite să confere întâiul har sfințitor: Botezul și Pocăința. De aceea se numesc Sacramente ale

morților, adică sacramente care împărtășesc viața supranaturală sufletelor moarte prin păcat. Totuși se poate întâmpla, prin accident, ca ele să dea numai harul al doilea: acesta este cazul catehumenilor și al penitenților care se află îndreptățiți prin iubirea desăvârșită, înainte de a primi sacramentele Botezului ori ale Pocăinței. — b) Celelalte cinci sacramente: Mirungerea, Euharistia, Ungerea cea de pe urmă, Hirotonia și Căsătoria, presupun deja viața supranaturală și dau de obicei numai harul al doilea: de aceea se numesc Sacramente ale viilor. Am spus „de obicei", căci, în cazuri extraordinare și accidentale, ele pot conferi întâiul har îndreptătitor: acela, de pildă, care, crezându-se în stare de har, deși vinovat de păcate de moarte, ar primi un sacrament al viilor cu căință numai imperfectă, ar dobândi nu numai harul propriu sacramentului, ci și iertarea păcatelor sale — cel puțin aceasta este părerea îndeobște admisă.

2° Harul sacramental. — Toate Sacramentele produc, pe lângă harul sfințitor, un har special sau sacramental, propriu fiecărui Sacrament. Deoarece nevoile noastre variază după vârstă și împrejurări, se înțelege de la sine că sacramentele, care sunt instituite în chip deosebit spre a sprijini slăbiciunea noastră, trebuie să ne aducă harul ce răspunde cerințelor sufletului nostru. Acest har sacramental constituie un fel de drept de a dobândi de la Dumnezeu harurile actuale care ne pun în stare să atingem scopul Sacramentului pe care l-am primit și să împlinim obligațiile pe care ni le impune.

3° Caracterul. — Pe lângă harul pe care îl conferă, trei sacramente: Botezul, Mirungerea și Hirotonia, imprimă în suflet o pecete numită caracter. Botezul imprimă caracterul de creștin, adică semnul după care se deosebește creștinul de necredincios; Mirungerea face din creștin un ostaș al lui Cristos, îl înrolează în oștirea Sa și îi dă puterea de a lupta pentru apărarea credinței sale; Hirotonia desparte pe preot de simplul credincios și îl face apt să exercite slujirea sacră.

Trebuie notat că acest efect propriu celor trei sacramente sus-zise este întotdeauna produs de ele. Pe când harul nu este conferit de Sacramente decât în măsura în care subiectul care le primește aduce dispozițiile cerute, caracterul este întotdeauna imprimat prin administrarea validă a acestor sacramente.

Pe de altă parte, caracterul este de neșters: nimic nu-l poate șterge; de aceea, aceste sacramente nu pot fi conferite decât o singură dată. Această pecete a credinței subzistă chiar dincolo de viața pământească, după părerea generală a teologilor, și trebuie să fie, în veșnicie, slava aleșilor și rușinea celor osândiți.

(339) V. Ministrul sacramentelor. Condiții cerute.

1° Ministrul. — Această chestiune va fi tratată la fiecare sacrament în parte. Vom stabili aici, în chip general, care sunt,

din partea ministrului, condițiile pentru administrarea validă și licită a sacramentelor.

2° Condiții cerute. — A. PENTRU VALIDITATE. — a) Ministrul trebuie să aibă puterea de a administra sacramentul pe care îl conferă. Astfel Hirotonia nu poate fi conferită decât de Episcop; Euharistia, Pocăința, Ungerea cea de pe urmă nu pot fi conferite de un laic etc. — b) În al doilea rând, ministrul trebuie să aibă intenția, cel puțin implicită, de a face ceea ce face Biserica.

Pentru a înțelege bine sensul acestei formule: a avea intenția, cel puțin implicită, de a face ceea ce face Biserica, este de trebuință să deosebim diferitele feluri de intenție. — 1) Dacă o privim după modul ei, intenția este: — 1) actuală, când există chiar în momentul actului; — 2) virtuală sau implicită, când intenția avută mai înainte, nefiind revocată printr-un act contrar al voinței, dăinuie, în ciuda distragerilor de acum; — 3) habituală, când intenția avută odinioară nu poate exista în momentul actului, deși n-a fost niciodată retractată: astfel este cazul unui om care doarme ori și-a pierdut rațiunea, fie în chip permanent (nebunie), fie în chip trecător (beție).

2. Dacă o privim în raport cu scopul urmărit, intenția este: exterioară sau interioară: — 1) exterioară, când ministrul împlinește ritul ca un act pur material și exterior, iar nu ca un semn sacru; — 2) interioară, când ministrul împlinește ritul sacramental ca rit sacru și își propune să facă ceea ce face Biserica.

3. Dacă privim felul în care voința se poartă spre obiect, intenția este: — 1) absolută, când este independentă de orice eveniment, sau — 2) condițională, când depinde de un eveniment, fie trecut, fie prezent, fie viitor.

PRINCIPII. — Aceste deosebiri fiind făcute, se pot stabili principiile următoare:

— 1) Intenția actuală, din partea ministrului, deși foarte de dorit, nu este necesară pentru validitatea sacramentelor. — 2) Intenția virtuală este suficientă. — 3) Intenția habituală nu este suficientă: un sacrament conferit de un ministru aflat în stare de somn sau de beție ar fi invalid. — 4) Intenția interioară este cerută. Totuși este de ajuns ca acela care are puterea de a administra un sacrament să voiească să împlinească ritul instituit de Isus Cristos, să voiească să facă ceea ce face adevărata Biserică instituită de Isus Cristos, chiar dacă el însuși ar aparține unei secte pe care, din eroare, o crede a fi adevărata: din acest motiv, botezul conferit în mod regulat de un eretic sau chiar de un necredincios este valid. Dimpotrivă, acela care n-ar voi să împlinească ritul instituit de Isus Cristos n-ar conferi sacramentul: aceasta este una dintre rațiunile pentru care, de pildă, hirotoniile anglicane sunt invalide (vezi nr. 434). — 5) Intenția condițională care nu suspendă efectul unui sacrament, cum se întâmplă de obicei când este vorba de trecut ori de prezent, nu invalidează sacramentul: de pildă, este îngăduit a boteza un copil sub condiție când se îndoiește de moartea sa; un preot poate dezlega sub condiție un penitent care, după ce a furat, nu este pe deplin sigur că a

restituit. Conferit sub o condiție care privește viitorul, sacramentul ar fi nul; astfel dezlegarea n-ar fi validă dacă un confesor ar spune penitentului său: te dezleg dacă vei fi restituit peste o lună.

B. PENTRU LICEITATE. — a) Pentru a administra în chip licit un sacrament, ministrul trebuie să fie în stare de har: lucrurile sfinte trebuie tratate în chip sfânt. — b) Ministrul trebuie să păzească regulile Ritualului roman. — c) El trebuie să aibă jurisdicție asupra persoanei căreia îi administrează un sacrament. Sacramentul Pocăinței nici măcar n-ar fi valid fără această condiție (vezi nr. 395). — d) Ministrul trebuie să fie lipsit de cenzuri ori de neregularități: credincioșii nu trebuie, așadar, să recurgă la un ministru în chip notoriu nevrednic, suspendat ori excomunicat, afară de cazul de necesitate. Pe de altă parte, există obligație pentru miniștri de a refuza sacramentele celor care sunt nevrednici de ele, de pildă păcătoșilor publici, afară numai dacă dau semne de convertire ori dacă se poate presupune aceasta.

(340) VI. Subiectul Sacramentelor. Condiții cerute.

1° Subiect. — Numai omul aflat în stare de viață este subiectul sacramentelor. Dar, pentru a le primi valid și cu rod (licit), se cer anumite condiții. Iată condițiile generale pentru toate

sacramentele. Vom vedea condițiile speciale la fiecare sacrament în parte.

2° Condiții cerute. — A. PENTRU VALIDITATE. — a) La copii și la adulții care nu au uzul rațiunii, nu se cere nici o condiție pentru a primi valid Botezul, Mirungerea, Euharistia și Hirotonia. — b) La adulții care au uzul rațiunii, se cere întotdeauna intenția, cel puțin habituală, implicită, de a primi un sacrament. — c) Botezul este o condiție necesară pentru a primi celelalte sacramente.

B. PENTRU LICEITATE. — a) Sacramentele morților (Botezul adulților, Pocăința) cer cel puțin attriționea. — b) Sacramentele viilor cer starea de har. În plus, fiindcă harul conferit prin sacramente este întotdeauna proporționat dispozițiilor subiectului, o anumită pregătire se impune pentru primirea fiecărui sacrament.

(341) VII. Sacramentaliile.

1° Noțiune. — La vechii teologi, sacramentaliile desemnau riturile și ceremoniile accesorii (de pildă: exorcismele și ungerile Botezului) întrebuințate de Biserică în administrarea sacramentelor. Astăzi se numesc sacramentalii „lucrurile (anumite obiecte binecuvântate) ori acțiunile (exorcisme, binecuvântări, consacrări) de care se folosește Biserica pentru a dobândi efecte, mai ales spirituale" (Can. 1144).

2° Raporturile cu sacramentele. — Sacramentaliile se numesc astfel din pricina analogiei lor cu sacramentele. Ca și acestea, ele sunt, într-adevăr, semne exterioare și văzute ale harului dumnezeiesc. Ele se deosebesc de sacramente: — 1. prin autorul lor. Sacramentele au toate pe Isus Cristos drept autor; sacramentaliile au fost instituite, toate sau aproape toate, de Biserică, „care poate întotdeauna să instituie altele noi" (Can. 1145); am spus aproape toate, căci spălarea picioarelor și Rugăciunea Domnească, socotite uneori între sacramentalii, au pe Isus Cristos drept autor; — 2. prin efectele lor (vezi mai jos); — 3. prin importanța lor. Sacramentele, cel puțin unele, sunt necesare mântuirii; nici o sacramentalie nu este.

3° Efecte. — Pe când sacramentele produc harul sfințitor prin propria lor virtute, *ex opere operato*, sacramentaliile nu dobândesc decât haruri actuale, și numai în virtutea rugăciunilor Bisericii și a dispozițiilor subiectului, *ex opere operantis*. Ele pot ierta greșelile veniale de care se are o oarecare părere de rău și pedeapsa datorată pentru păcatele deja iertate. Ele pot, în plus, alunga demonul, dobândi anumite bunuri vremelnice, de pildă a feri de accidente.

4° Clasificare. — A. Vechii teologi deosebeau îndeobște șase sau șapte clase de sacramentalii: — a) rugăciunea publică: Rugăciunea Domnească ori orice rugăciune făcută public într-o biserică; — b) apa sfințită; — c) pâinea binecuvântată; — d) mărturisirea generală pe care o face preotul la începutul Liturghiei; — e) milostenia spirituală ori trupească; — f) binecuvântările: binecuvântarea papală, binecuvântarea

episcopului, binecuvântarea preotului la sfârșitul Liturghiei; — g) toate obiectele (cruci, medalii, șiraguri, scapulare) sfințite prin rugăciunile Bisericii.

B. Unii teologi moderni, socotind că multe practici pioase, precum rugăciunea publică și milostenia, nu au nici un raport cu sacramentele și nu pot fi rânduite între sacramentalii, le împart pe acestea în două clase: — a) riturile constitutive, care consacră cultului dumnezeiesc fie persoane (tonsura, ordinele minore, ungerea regilor), fie lucruri (consacrarea sau binecuvântarea bisericilor, a cimitirelor, a altarelor, a vaselor sacre, a veșmintelor liturgice); și — b) riturile invocative, care au drept scop fie alungarea demonului (exorcisme făcute asupra persoanelor ori asupra lucrurilor), fie atragerea favorurilor dumnezeiești asupra persoanelor ori asupra lucrurilor (binecuvântarea unui bolnav, a unei case, a lumânărilor, a tămâii, a ramurilor și alte binecuvântări cuprinse în Ritual).

Concluzie practică.

1° Să-I mulțumim Domnului nostru care, pentru a se pleca mai bine slăbiciunii noastre, a instituit semne prin care putem dobândi harul în chip neîndoielnic.
2° Să primim întotdeauna Sacramentele cu tot respectul ce li se cuvine, adică având toate dispozițiile cerute.

3° Să ne folosim de sacramentalii ca de mijloace care pot conlucra la sfințirea noastră.

LECTURI.

Sacramentele preînchipuite: de pildă, Botezul, prin Circumcizie (Facere, XVII); Euharistia, prin Pâinile punerii înainte (Ieșire, XXV) și prin Mielul pascal (Ieșire, XII); Hirotonia, prin consacrarea Leviților (Lev., VIII; Numere, VIII; Ieșire, XXIX). Cele șapte candele de pe sfeșnicul de aur (Zaharia, IV, 2) sunt, de asemenea, o imagine a celor șapte Sacramente.

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este un Sacrament? 2° Care sunt cele trei condiții cerute pentru ca să fie Sacrament?
II. 1° Care sunt erorile privitoare la existența și numărul Sacramentelor? 2° Care este dogma catolică? 3° Pe ce dovezi se sprijină? 4° Ce trebuie să gândim despre numărul de șapte Sacramente?
III. 1° Care sunt cele două lucruri ce alcătuiesc semnul sensibil? 2° Se poate schimba materia și forma? 3° Trebuie ele aplicate în același timp? 4° Se deosebesc ele de ceremonii?

IV. 1° Care sunt efectele Sacramentelor? 2° Sunt ele aceleași pentru toți? 3° Ce înțelegeți prin caracterul imprimat de Sacramente?

V. 1° Cine este ministrul Sacramentelor? 2° Care sunt condițiile cerute din partea ministrului, pentru ca să confere Sacramentele în chip valid? 3° Și în chip licit?

VI. 1° Cine este subiectul sacramentelor? 2° Care sunt condițiile cerute din partea subiectului, pentru validitatea sacramentelor? 3° Și pentru liceitate?

VII. 1° Ce înțelegeți prin „Sacramentalii"? 2° Care sunt raporturile lor cu sacramentele? 3° Care sunt efectele lor? 4° În câte clase se pot împărți?

TEME SCRISE.

1° Dacă Domnul nostru nu ar fi legat harul de lucruri sensibile (apă, untdelemn etc.), ar mai fi aceste lucruri semne? 2° Pentru ce Biserica nu poate crea sacramente noi? 3° Ar fi putut Isus Cristos să ne dea harul prin alte mijloace decât Sacramentele? 4° Pentru ce nu se administrează anumite Sacramente decât o singură dată?

LECȚIA A IV-A
BOTEZUL.

(342) Termeni.

Botez (grec. „baptizein" a afunda în apă). — a) În Vechiul Testament, acest cuvânt are sensul general de spălare. — b) În Noul Testament, cuvântul „baptisma" sau „baptismus" desemnează: — 1. o curățire (Marcu, VII, 8; Evr., IX, 10); — 2. o copleșire de rele: „Puteți voi, zice Domnul nostru, să beți paharul pe care am să-l beau și să fiți botezați cu botezul cu care am să fiu botezat?" (Marcu, X, 38); — 3. sau ritul baptismal propriu-zis, fie acela al Sfântului Ioan Botezătorul (Mat., III, 6, 7; Marcu, I, 4), fie acela al lui Isus Cristos (Rom., VI, 4; Efes., IV, 5; Col., II, 12; I Petru, III, 21).
Cuvântul francez „baptême" este luat întotdeauna în această din urmă accepțiune.

NUMELE BOTEZULUI ÎN NOUL TESTAMENT. Botezul poartă diferite nume în Noul Testament. El este

numit: — 1. Baia regenerării (Tit., III, 5); — 2. Pecete, pentru că imprimă în noi caracterul de fii ai lui Dumnezeu (Apoc., IX, 4); — 3. Iluminare, pentru că cei botezați sunt luminați de harul dumnezeiesc (Evr., VI, 4; X, 32).

Necesitate de mijloc. Necesitate de precept. Trebuie amintită aici deosebirea deja stabilită pe scurt (Nr. 280) între aceste două expresii.
A. Un lucru este necesar mântuirii din necesitate de mijloc când nu există alt mijloc de a ajunge la cer. Mijlocul este necesar: — a) fie în chip absolut, când nimic nu-l poate înlocui: astfel este cazul harului sfințitor; — b) fie în chip relativ, când mijlocul, deși este acela care se impune în cursul obișnuit al lucrurilor, poate totuși fi suplinit de altul dacă există imposibilitatea de a folosi mijlocul ordinar: astfel este cazul Botezului cu apă, care poate fi înlocuit de Botezul dorinței sau de Botezul sângelui (Nr. 347).
B. Un lucru este necesar din necesitate de precept când este impus printr-o poruncă de care trebuie să ascultăm, afară numai dacă suntem în imposibilitatea de a o împlini: astfel mărturisirea și împărtășania sunt din necesitate de precept.

Naș (lat. de jos „patrinus" din „pater" tată). Acela care reprezintă pe copil la botezul său, care vorbește și ia angajamente pentru el și devine astfel tatăl său spiritual.
Năna**ș**ă (lat. de jos „matrina" din „mater" mamă). Cea care, împreună cu nașul, răspunde pentru copil.
Ordinariu. Prin ordinariu se înțelege episcopul diecezei.

DEZVOLTARE

(343) I. Botezul. Definiție. Specii. Figuri.

1° Definiție. — Botezul este un sacrament care șterge păcatul strămoșesc și ne face creștini, copii ai lui Dumnezeu și ai Bisericii.

2° Specii. — Se deosebesc trei feluri de Botez: — a) Botezul cu apă, pe care tocmai l-am definit. Numai el este sacrament și imprimă un caracter; — b) Botezul dorinței sau al focului, care constă în actul de căință desăvârșită, împreună cu dorința, cel puțin implicită, de a primi Botezul cu apă; — c) Botezul sângelui, care constă în martiriul suferit pentru credința lui Cristos. Aceste două din urmă botezuri nu sunt sacramente; ele sunt numai Botezuri impropriu-zise și sunt astfel numite pentru că curățesc sufletul de păcatele sale și suplinesc sacramentul când cineva este în imposibilitate de a primi Botezul cu apă.

3° Figuri. — În afară de circumcizie, principalele figuri ale Botezului sunt: — a) Arca lui Noe. După cum arca l-a păzit pe Noe și familia sa de pieirea universală, tot astfel Botezul mântuiește pe om de păcatul strămoșesc, care, dacă se consideră urmările lui nefaste, poate fi asemănat potopului; — b) trecerea Mării Roșii. Botezul ne smulge de sub stăpânirea și răzbunarea demonului, după cum trecerea Mării Roșii a îngăduit Evreilor să scape de mânia lui Faraon; — c) Naaman

vindecat de lepră după ce s-a afundat de șapte ori în Iordan, după porunca lui Elisei (IV Regi, V, 14); — d) scăldătoarea din Betsaida, în care bolnavii erau vindecați când îngerul Domnului se cobora și tulbura apa (Ioan, V, 2-4), erau de asemenea figuri ale Botezului.

(344) II. Instituirea dumnezeiască a Botezului.

1° Erori. — Existența Botezului a fost tăgăduită: — a) de unitarieni, care resping dogma Sfintei Treimi, și — b) de naționaliști, care nu admit păcatul strămoșesc.

2° Doctrina catolică. — Botezul este un adevărat sacrament al Legii noi. Acest articol de credință, definit de Conciliul din Trento, sess. VII, can. 1, se sprijină pe Sfânta Scriptură și pe Tradiție.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Cuvintele Domnului nostru. Că Botezul a fost instituit de Domnul nostru, multe locuri din Sfânta Scriptură ne-o mărturisesc. Chiar de la începutul slujirii Sale publice, Isus Cristos afirmă, în convorbirea Sa cu Nicodim, necesitatea unei regenerări spirituale: „Nimeni, dacă nu se naște din apă și din Duh, nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu" (Ioan, III, 5). După Învierea Sa, El zice Apostolilor Săi: „Mergeți, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Mat., XXVIII, 19). „Cel ce va crede și se va boteza se

va mântui" (Marcu, XVI, 16). Dar dacă Cristos impune Botezul ca mijloc de a intra în împărăția lui Dumnezeu, aceasta înseamnă că Botezul există. Or, Botezul despre care vorbește trebuie să fie administrat în numele Sfintei Treimi și nu se poate confunda, prin urmare, cu acela al Sfântului Ioan Botezătorul; este vorba deci de un Botez pe care El însuși l-a instituit.

b) Practica Apostolilor. Dacă citim Faptele Apostolilor, îi vedem pe aceștia conferind Botezul tuturor celor care voiesc să intre în noua religie: neamurilor, iudeilor care au fost circumcișI și chiar celor care au primit botezul lui Ioan. Sfântul Petru botează trei mii de persoane în ziua Rusaliilor (Fapte, II, 38, 41). Sfântul Paul vorbește adesea, în Epistolele sale, despre frați (creștinii) care au fost botezați, sfințiți în numele Domnului Isus Cristos (Rom., VI, 3; I Cor., I, 13; I Cor., VI, 11).

B. TRADIȚIE. — Tradiția primitivă (Didahia, epistola lui Barnaba, în secolul I; Păstorul lui Hermas, Sfântul Iustin, Tertullian, în secolele II și III) este explicită asupra existenței Botezului. Toți Părinții Bisericii admit instituirea Botezului de către Domnul nostru. Simbolul de la Niceea face din aceasta un articol de credință: „Mărturisesc un singur botez spre iertarea păcatelor".

(345) III. Semnul sensibil. Materie și formă.

1° Materia. — a) Materia îndepărtată a Botezului este orice fel de apă naturală: apă de mare, de râu, de fântână, de baltă, de izvor; într-un cuvânt, orice apă care nu este alterată substanțial, oricare i-ar fi, de altminteri, calitatea: bună sau rea, caldă sau rece, apă minerală, apă de zăpadă ori de gheață topită. Orice alt lichid care nu este apă naturală: untdelemn, vin, cidru, bere, lapte etc., n-ar fi o materie validă. În caz de necesitate, cel care n-ar avea la îndemână decât o materie îndoielnică, de pildă apă amestecată cu o materie străină (supă, apă de leșie), ar trebui să se folosească de ea, urmând ca Botezul să fie reînnoit sub condiție, dacă ar fi cazul.
Pentru Botezul solemn se folosește apa care a fost în chip deosebit binecuvântată pentru acest uz în ajunul Paștelui sau al Rusaliilor.

b) Materia apropiată este spălarea, adică actul de a spăla cu apă.

CELE TREI MODURI DE ABLUȚIUNE. — Spălarea Botezului se poate face în trei feluri: prin infuziune, prin imersiune și prin aspersiune. Ea se face: — a) prin infuziune, când se toarnă apă pe trup; — b) prin imersiune, când trupul este afundat în apă; — c) prin aspersiune, când se aruncă apă asupra persoanei celui botezat.

Practica imersiunii a fost multă vreme singura, sau aproape singura, în uz: acesta a fost modul de abluțiune folosit în chip obișnuit de Apostoli și în primele veacuri ale Bisericii. Totuși, nu trebuie să se tragă de aici concluzia că celelalte feluri de a boteza ar fi fost cu totul necunoscute sau nelegitime.

Faptele Apostolilor vorbesc, într-adevăr, despre mai multe botezuri care ar fi foarte greu de explicat prin imersiune; de pildă, Botezul pe care Sfântul Paul îl primește din mâinile lui Anania (Fapte, IX, 18; XXII, 16) nu se poate înțelege decât prin modul infuziunii sau al aspersiunii; iar Botezul administrat celor trei mii de persoane care s-au convertit după cuvântarea Sfântului Petru în ziua Rusaliilor nu a fost posibil decât prin aspersiune (Fapte, II, 41). În plus, din scrierile Părinților și din decretele Conciliilor reiese că Botezul se administra prin infuziune bolnavilor care zăceau în pat.

Oricare ar fi modul de abluțiune practicat în Biserica primitivă și în evul mediu, este astăzi primit în Biserica latină, cu rare excepții (Biserica din Milano), a boteza prin infuziune. Potrivit vechii discipline, trebuie turnată de trei ori apa pe capul copilului, făcând de fiecare dată semnul Sfintei Cruci și rostind în același timp cuvintele formulei. Sacramentul ar fi totuși valid dacă s-ar turna apa o singură dată. Ar fi chiar valid, după părerea unui mare număr de teologi, dacă, în caz de necesitate, s-ar turna apa pe una dintre celelalte părți ale trupului; dar, în acest caz, ar trebui repetat Botezul sub condiție. Este întotdeauna indispensabil ca aceeași persoană să toarne apa și să rostească formula.

2° Forma. — Forma Botezului, în Biserica latină, este astfel formulată: „Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti" sau, în limba română: „Eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh." Această formulă exprimă, așadar, trei lucruri: — a) acțiunea ministrului care botează; — b) persoana care este botezată; și — c) invocarea expresă și distinctă a celor trei persoane ale Sfintei Treimi. De altfel, formula a fost prescrisă de Însuși Domnul nostru, când a spus Apostolilor Săi: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Mat., XXVIII, 19). Prin urmare, ea trebuie întrebuințată așa cum este, fără modificări care i-ar altera substanța.

(346) IV. Efectele Botezului.

1° Botezul șterge toate păcatele: păcatul originar, dacă este vorba de un copil; păcatul originar și păcatele actuale, dacă este vorba de un adult: „Pocăiți-vă, le spunea Sfântul Petru iudeilor în ziua Cincizecimii, și fiecare dintre voi să primească botezul în numele lui Isus Hristos spre iertarea păcatelor sale" (Fapte, II, 38).

2° În afară de păcate, Botezul remite de asemenea toate pedepsele datorate pentru păcate: de aceea nu se impune nici o satisfacție adulților pentru păcatele săvârșite înainte de Botez. Totuși, el nu suprimă concupiscența. De asemenea, nu

ne scutește de suferințele vieții și de moarte: există, de altfel, două motive pentru aceasta: — a) primul, că Isus Hristos, Capul nostru, nu a fost El Însuși scutit de ele și că ucenicii nu trebuie să aibă mai multe privilegii decât Învățătorul; — b) al doilea, că este bine să ne luăm crucea pe umeri și să-L urmăm pe Mântuitorul nostru pe calea suferinței, dacă voim, asemenea Lui, să dobândim cununa slavei.

3° Botezul conferă tuturor celor care îl primesc în chip vrednic: — a) harul sfințitor, împreună cu virtuțile infuze și cu darurile Duhului Sfânt; și — b) harul sacramental, care ne dă dreptul de a obține toate harurile actuale necesare pentru a împlini obligațiile noastre de creștini.

4° În sfârșit, Botezul imprimă în suflet un caracter care nu poate fi șters: iată de ce el nu se conferă decât o singură dată. Chiar și sub condiție, nu este îngăduit a reboteza decât atunci când există o îndoială gravă asupra existenței sau validității Botezului.

(347) V. Necesitatea Botezului.

1° Erori. — Necesitatea Botezului a fost negată: — a) de Pelagieni și de Raționaliști, care nu admit existența păcatului originar; și — b) de Protestanți (calviniști, luterani, anglicani), care susțin, în general, că Botezul este necesar cu necesitate de

precept, dar nu de mijloc, întrucât, după ei, numai credința este suficientă pentru a ne face drepți.

2° Doctrina catolică. — Doctrina catolică poate fi formulată în două propoziții:

Prima Propoziție. — Botezul cu apă este necesar cu necesitate de mijloc, cel puțin relativă, atât pentru copii, cât și pentru adulți. Acest articol de credință, definit de Conciliul de la Trento, sess. VII, can. 5, se sprijină pe Sfânta Scriptură și pe Tradiție.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — Necesitatea Botezului cu apă rezultă din cuvintele Domnului nostru: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu poate să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Ioan, III, 5). Porunca este formală și nu exceptă pe nimeni de la regula generală, nici măcar pe copii.

B. TRADIȚIA. — a) Părinții Bisericii proclamă adesea în scrierile lor necesitatea Botezului cu apă, potrivit poruncii date de Domnul nostru. — b) Practica Bisericii. A fost întotdeauna în uz în Biserică a boteza copiii la fel ca pe adulți, ori de câte ori exista pericol de moarte. În plus, Biserica a mustrat întotdeauna pe aceia care voiau să amâne Botezul, fie pentru a-l primi în dispoziții mai bune, fie pentru a se sustrage obligațiilor pe care le impune, fie pentru a fi mai siguri de mântuirea lor primindu-l în ultimul moment. — c) Definiția Conciliului de la Trento. Potrivit Conciliului de la Trento, Botezul este necesar începând cu promulgarea Evangheliei.

CONCLUZII. 1. În practică, trebuie, aşadar, conferit Botezul copiilor cât mai curând posibil. A amâna, fără motiv grav, o lună sau două, după unii teologi, şi chiar numai zece sau unsprezece zile, după Sfântul Alfons de Liguori, ar fi păcat de moarte. Dacă ar exista pericol de moarte, nu ar fi permis nici un fel de întârziere.

2. Pentru adulţii care cunosc preceptul, Botezul este necesar atât cu necesitate de mijloc, cât şi cu necesitate de precept.
3. Între teologi se pune întrebarea dacă Botezul este absolut necesar pentru copiii necredincioşilor la care Evanghelia nu a fost promulgată. O opinie destul de comună (Suarez) afirmă aceasta. O altă opinie (Perrone) o neagă, socotind că o lege dată de Dumnezeu nu poate impune obligaţie decât acelora care o cunosc, potrivit cuvântului Sfântului Pavel: „Cum, dar, Îl vor chema pe Acela în Care n-au crezut? Şi cum vor crede în Acela despre Care n-au auzit? Şi cum vor auzi fără propovăduitor?" (Rom., X, 14). Potrivit acestei opinii, copiii necredincioşilor s-ar afla în aceeaşi stare ca oamenii care au trăit înainte de instituirea Botezului, adică sub legea naturală sau sub legea mozaică, bucurându-se, prin urmare, de aceleaşi mijloace de sfinţire. În practică, această controversă este lipsită de importanţă; căci Suarez, deşi menţine principiul legii, admite că ignoranţa scuză de obligaţie.

A Doua Propoziție. — Necesar cu o necesitate de mijloc relativă (nr. 342), Botezul cu apă poate fi suplinit prin Botezul de dorință și prin Botezul de sânge.

A. BOTEZUL DE DORINȚĂ. — Caritatea perfectă este incompatibilă cu păcatul de moarte; ea șterge, așadar, toate păcatele, atât păcatul originar, cât și păcatele actuale. Totuși, caritatea perfectă trebuie să cuprindă dorința, cel puțin implicită, a Botezului cu apă, adică voința de a împlini ceea ce este sau ceea ce se crede a fi voința lui Dumnezeu.

B. BOTEZUL DE SÂNGE. — Botezul cu apă poate fi de asemenea suplinit prin martiriu. Domnul nostru spune într-adevăr: „Cel ce își va pierde viața pentru Mine, o va câștiga" (Mat., X, 39). Prin martiriu trebuie înțeleasă moartea sau chinurile mortale suferite cu răbdare pentru credința sau pentru morala lui Hristos. — a) Martiriul implică moartea sau chinuri mortale; o durere morală imensă, precum aceea a Fecioarei la picioarele crucii, nu este suficientă; însă dacă chinurile sunt, prin natura lor, mortale, există martiriu, chiar dacă moartea nu a urmat: acesta este cazul Sfântului Ioan, care a fost aruncat într-un cazan cu ulei clocotit și a ieșit nevătămat. — b) Este necesar ca moartea să fie îndurată cu răbdare. Dacă ar exista inconștiență, ca în somn, sau dacă voința ar fi potrivnică și nu ar consimți la moarte, nu ar mai fi martiriu. — c) Este necesar ca moartea să fie îndurată pentru credința sau pentru morala lui Hristos. Soldatul care își dă viața pentru a-și apăra patria nedrept violată, filantropul care moare din devotament față de semenii săi nu sunt martiri.

Dimpotrivă, Sfântul Toma de Canterbury, care a căzut pentru apărarea drepturilor Bisericii, Sfântul Ioan Nepomucen, care a fost torturat pentru că a refuzat să dezvăluie secretul spovezii, au fost adevărați martiri.

Observații. — 1. În timp ce Botezul de dorință nu poate privi decât pe adulți, Botezul de sânge îi privește pe copii la fel ca pe adulți. — 2. Botezul de sânge, asemenea Botezului de dorință, nefiind sacramente și neconferind caracterul, nu dispensează de primirea Botezului cu apă, atunci când este posibil, de pildă dacă martirul supraviețuiește chinurilor sale.

(348) VI. Ministrul Botezului.

Pentru a stabili care este ministrul Botezului, este necesar să se distingă mai întâi între Botezul solemn și Botezul privat. „Când Botezul este administrat cu toate riturile și ceremoniile prescrise în Ritual, el se numește solemn; altminteri, este Botez privat" (Can. 737).

A. Botezul solemn. — a) „Ministrul ordinar al botezului solemn este preotul; însă administrarea este rezervată parohului sau oricărui alt preot care are permisiunea parohului însuși sau a Ordinariului, permisiune care este în mod legitim prezumată în caz de necesitate" (Can. 738). — b) „Ministrul extraordinar al botezului solemn este diaconul, care totuși nu trebuie să se folosească de puterea sa fără permisiunea

Ordinariului sau a parohului locului..., permisiune care este în mod legitim prezumată în caz de necesitate" (Can. 741).

B. Botezul privat. — „În pericol de moarte, este îngăduit a conferi botezul privat" (Can. 759), oricând și oriunde (Can. 771).

„Botezul nesolemn poate fi administrat de oricine, cu condiția să fie păstrate materia, forma și intenția; pe cât este posibil, trebuie luați doi martori sau cel puțin unul, care să poată depune mărturie despre conferirea botezului."

„Dintre persoanele prezente, trebuie preferat un preot unui diacon, un diacon unui subdiacon, un cleric unui laic, un bărbat unei femei, afară numai dacă femeia cunoaște mai bine modul de a boteza" (Can. 742).

„În afara pericolului de moarte, Ordinariul nu poate permite botezul privat, decât dacă este vorba de eretici care primesc botezul sub condiție la vârsta adultă." Ondoierile sunt, așadar, de acum interzise.

„Ceremoniile care au fost omise în administrarea botezului, din orice motiv, trebuie suplinite în biserică cât mai curând posibil" (Can. 759).

(349) VII. Subiectul Botezului. Condiții cerute la Adulți. Nași și Nașe.

„Orice ființă omenească, vie și încă nebotezată, poate primi botezul" (Can. 745, § 1). Se cuvine însă a deosebi copilul de adult. Este considerat copil acela care nu a împlinit încă șapte ani și acela care, idiot din naștere, a depășit această vârstă. Adult este acela care are uzul rațiunii (Can. 745, § 2).

1° Botezul copiilor. — Am spus mai sus că se poate și că se trebuie a boteza copiii în cel mai scurt timp posibil. Aceasta nu ridică nici o îndoială atunci când copiii aparțin unor părinți creștini. Dar când este vorba de copiii necredincioșilor, este oare îngăduit a-i boteza împotriva voinței părinților lor, sub pretextul că Botezul este necesar pentru mântuire? În regulă generală, nu trebuie făcut aceasta, deoarece ar însemna a merge împotriva dreptului natural al părinților care au paza copiilor lor, iar aceștia ar fi expuși într-un asemenea mediu să-și renege credința.

Am spus în regulă generală, căci există mai multe cazuri în care botezul poate fi conferit în mod licit: — a) în pericol de moarte, când se poate prevedea că vor muri înainte de a ajunge la uzul rațiunii; — b) în afara pericolului de moarte, dar numai atunci când educația lor creștină este asigurată: 1) dacă părinții sau tutorii, sau cel puțin unul dintre ei, consimt; 2)

dacă au pierdut orice drept asupra lor sau nu pot exercita acest drept în nici un mod (can. 750).

2° Botezul adulților. Condiții cerute. — Adulții sunt ținuți la anumite condiții pentru a primi Botezul în mod valid și cu rod:

— a) Pentru VALIDITATE, este cerută o singură condiție: intenția, cel puțin habituală, de a fi botezat; de unde urmează că nu este îngăduit a boteza un adult împotriva voinței sale, nici un adult lipsit de simțuri, dacă nu și-a manifestat anterior voința de a fi botezat; însă este îngăduit a boteza un alienat lipsit de uzul rațiunii încă din naștere. — b) Pentru a primi Botezul CU ROD, se mai cere: — 1. credința. „Cel ce va crede și se va boteza, va fi mântuit", spune Domnul nostru (Marcu, XVI, 16); — 2. atriția, adică părerea de rău pentru păcatele de moarte săvârșite de subiectul însuși: „Pocăiți-vă, spune Sfântul Petru, și fiecare dintre voi să fie botezat pentru a obține iertarea păcatelor" (Fapte, II, 38). De altfel, atriția cu un început de iubire a lui Dumnezeu este suficientă, iar adultul nu trebuie să se spovedească, deoarece păcatele săvârșite înainte de Botez sunt iertate prin Botez, și nu prin Pocăință. — 3. În plus, este necesar ca adultul să fie instruit în principalele mistere ale religiei creștine.

3° Nași și Naşe. — A. „Potrivit unui uz foarte vechi al Bisericii, nimeni nu trebuie să primească botezul solemn fără a avea, pe cât este posibil, nașul său."

„Chiar și la botezul privat, trebuie luat un naș, dacă se poate avea cu ușurință; dacă nu a existat, să se ia unul atunci când se suplinesc ceremoniile; în acest caz el nu contractează rudenie spirituală" (can. 762).

„Nu trebuie luat decât un singur naș — de același sau de alt sex decât cel botezat — sau cel mult un naș și o nașă" (Can. 764).

„Cel care botează și nașul contractează rudenie spirituală numai cu cel botezat" (can. 768).

B. Principalele condiții cerute. — a) Condiții de validitate. Se cere: — 1. a fi fost botezat, a avea uzul rațiunii și intenția de a îndeplini această funcție; — 2. a nu fi nici eretic, nici excomunicat nominal; — 3. a nu fi nici tatăl, nici mama, nici soțul celui botezat; — 4. a ține sau a atinge copilul, prin sine sau prin procurator, în momentul în care ministrul rostește formula Botezului (can. 765).

Condiții de liceitate. Se cere: — 1. vârsta de 14 ani, afară de dispensă; — 2. onorabilitate; — 3. cunoașterea rudimentelor credinței; — 4. permisiunea Ordinariului sau a Superiorului, dacă persoana este angajată în Orduri sau aparține unei congregații religioase (can. 766).

(350) VIII. Voturile Botezului. Obiecție.

1° Voturile Botezului. — Orice om care intră într-o societate, dacă se bucură de avantajele ei, trebuie să-și asume și angajamentele ei. Nu putem, așadar, revendica privilegiile pe care le dobândim prin Botez fără a ne asuma în același timp obligațiile; obligații care nu sunt altele decât îndatoririle creștinului și care nu pot fi numite voturi decât într-un sens impropriu.

Angajamentele pe care le luăm la Botez se prezintă sub o dublă formă: ele au un aspect negativ și un aspect pozitiv. — a) Aspect negativ. Renunțăm la Satan, la lucrările lui și la pompele lui. Satan este capul și inspiratorul răului. Lucrarea lui este păcatul, tot ceea ce este în răzvrătire împotriva lui Dumnezeu: gânduri, dorințe, cuvinte, fapte contrare poruncilor Sale. Pompele lui sunt tot acest aparat zadarnic (podobe, lux...) prin care vrea să ne seducă; sunt toate aceste plăceri pe care lumea ni le oferă sub mii de forme (baluri, spectacole, teatre); sunt acele maxime false care ne spun să căutăm fericirea în desfătarea vieții și care, în fapt, ne duc la pierderea sufletului nostru. De altfel, pentru a recunoaște steagul diavolului, este de ajuns a lua contrariul Evangheliei. Acolo unde Hristos predică sărăcia, renunțarea, jertfa, umilința, Satan proclamă binefacerile bogăției, ale desfătării, ale plăcerii și ale slavei. — b) Aspect pozitiv. Este

angajamentul de a urma doctrina lui Hristos, de a ne ataşa de El, de a-L lua drept Învăţător şi Model; de a da o deplină adeziune cuvântului Său şi de a ne conforma purtarea la legea Sa.

2° Obiecţie. — După filosofii naturalişti, care resping dogmele păcatului originar şi ale harului, făgăduinţele Botezului sunt fără nici o valoare. Căci, spun ei, nu este admisibil ca omul să fie legat prin obligaţii pe care nu le-a contractat în mod liber. Copilul care este botezat nu poate, pe când încă nu are uzul raţiunii şi, prin urmare, al liberului arbitru, să fie înlănţuit unei doctrine şi îndatoririlor pe care aceasta le impune, prin faptul unei voinţe străine, fie ea chiar cea mai vrednică de respect, precum aceea a părinţilor săi.

Răspuns. — Raţionamentul acestor filosofi, ireproşabil la prima vedere, nu păcătuieşte mai puţin prin temelie, pornind de la un principiu fals. Se presupune, într-adevăr, că omul se naşte în independenţă şi că nu poate fi supus unor obligaţii decât în măsura în care le-a acceptat în mod liber. Or, aceasta este fals în toate ordinele lucrurilor. Vrea sau nu vrea, cine spune creatură spune fiinţă dependentă şi obligată. Aceşti filosofi o recunosc, de altfel, când este vorba de viaţa naturală. Nici unul dintre noi nu a cerut să se nască. Nu trebuie însă să primim viaţa în momentul şi în condiţiile în care Creatorul ne-o dă? Mai mult, faptul de a primi viaţa nu ne atrage oare o mulţime de alte obligaţii? Nu avem îndatoriri faţă de părinţii noştri — pe care totuşi nu i-am ales? Îndatoriri faţă de Societate — în care nu am intrat în mod liber? Or, dacă aceasta este adevărat

și nu este contestat atunci când este vorba de viața naturală, de ce nu ar fi la fel și pentru viața supranaturală? De ce cel botezat nu ar fi ținut, și el, să primească harul Botezului și să se supună obligațiilor care decurg din el?

Putem deci concluziona, împreună cu Mons. PIE, că „Dumnezeu cheamă pe cine voiește la viață, la viața supranaturală, precum la viața naturală", fără să ne fie îngăduit a respinge avantajele și îndatoririle legate de una și de cealaltă viață.

(351) IX. Ceremoniile Botezului.

Se poate spune despre ceremoniile Botezului că sunt venerabile atât prin vechimea lor, întrucât urcă până la primul veac al Bisericii, cât și prin adevărurile pe care le exprimă sub vălul simbolurilor. Catehismul Conciliului de la Trento le împarte în trei clase: 1° cele care preced Botezul și se fac înainte de a se ajunge la cristelniță; 2° cele care se practică la cristelniță însăși; 3° și cele care urmează administrării Sacramentului.

1° Ceremoniile preliminare. — a) Pentru a arăta că poarta Bisericii, ca și aceea a Cerului, nu se deschide decât prin Botez, preotul oprește copilul la intrarea bisericii și îi pune următoarele întrebări: Ce cereți de la Biserica lui Dumnezeu? — Credința. — Ce bun vă aduce credința? — Viața veșnică. —

b) Preotul suflă asupra feței copilului, pentru a însemna că demonul trebuie izgonit din sufletul lui. Apoi face semnul crucii pe frunte și pe inimă, spre a arăta că Crucea lui Isus Hristos răscumpără și mântuiește; își întinde mâna dreaptă asupra copilului, ca și cum ar spune că Biserica ia în stăpânire pe acest copil în numele lui Isus Hristos. — c) Îi pune în gură puțină sare binecuvântată: semn al înțelepciunii și al curăției. — d) Apoi rostește diferite rugăciuni, numite exorcisme, care poruncesc demonului să se retragă pentru a lăsa loc lui Isus Hristos. După aceea, preotul, punând asupra copilului capătul stolei sale, însemn al autorității sale, îl introduce în biserică sau în capela cristelniței. — e) Preotul recită atunci împreună cu nașul și nașa Simbolul Apostolilor și Rugăciunea Domnească. În sfârșit, voind să amintească faptul că Domnul nostru a vindecat odinioară un surd și mut, punându-i puțină salivă pe urechi, face cu salivă semnul crucii pe urechile și pe nările copilului, zicând: „Epheta", adică: deschideți-vă, pentru a arăta că simțurile lui trebuie să se deschidă către lucrurile lui Dumnezeu.

2° Ceremoniile concomitente Botezului. — a) Renunțarea la Satan. Preotul îl întreabă pe viitorul botezat: „Te lepezi de Satan? — Mă lepăd", răspund pentru el nașul și nașa. — „De lucrările lui? — Mă lepăd. — De pompele lui? — Mă lepăd." — b) Ungerea cu untdelemnul catehumenilor. Preotul face pe pieptul și între umerii copilului o cruce cu untdelemnul, binecuvântat anume pentru această întrebuințare de către episcop în Joia Sfântă, pentru a arăta că viitorul creștin trebuie

să fie înarmat cu suplețe și cu tărie pentru luptele vieții. — c) Noua profesiune de credință. Preotul, care a lăsat stola violetă pentru a lua stola albă, îl întreabă din nou pe catehumen, care totuși făcuse mai înainte profesiunea sa de credință: „N..., crezi în Dumnezeu, Tatăl atotputernic, Creatorul cerului și al pământului? — Cred. — Și în Isus Hristos, Fiul Său unic, Domnul nostru, Care S-a născut și a pătimit? — Cred. — Crezi în Duhul Sfânt, în sfânta Biserică catolică, în împărtășirea sfinților, în iertarea păcatelor, în învierea trupului și în viața veșnică? — Cred. — N..., voiești să fii botezat? — Voiesc." După acest răspuns, preotul administrează Botezul turnând de trei ori apa pe capul copilului și rostind în același timp formula: „Eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh."

3° Ceremoniile care urmează Botezului. — a) Ungerea cu Sfântul Mir. Preotul face o ungere, în formă de cruce, pe creștetul capului copilului cu Sfântul Mir, amestec de untdelemn de măsline și balsam, binecuvântat de episcop în Joia Sfântă. Este un fel de a spune că creștinul este consacrat Domnului, precum sunt regii, preoții și precum erau odinioară profeții. — b) Punerea unui văl alb, care este, de altfel, o amintire a hainei albe cu care erau îmbrăcați odinioară catehumenii, simbolizează nevinovăția și curăția sufletului noului botezat. — c) Lumânarea aprinsă, pe care o țin nașul și nașa în locul copilului, arată harul și credința care strălucesc în sufletul lui ca o lumină arzătoare. În sfârșit, preotul adaugă: „N..., mergi în pace și Domnul să fie cu tine!" Ceremonia

astfel încheiată, preotul consemnează în registrele parohiale actul Botezului, semnat de el, precum și de naș și de nașă și de tată, dacă este de față.

Concluzie practică.

1° A mulțumi adesea lui Dumnezeu pentru că ne-a făcut creștini prin Botez.

2° A fi mândri de titlul nostru și a-i face cinste prin purtarea noastră. A imita pe primii creștini, care, sub haina albă a Botezului lor, puneau cel mai mare preț pe frumusețea sufletului lor astfel împăcat cu Dumnezeu.

3° „Alegeți de preferință patroni care sunt familiarizați neamului vostru, regiunii voastre, firii voastre sau încă sfântul principal al zilei." (Mons. Déramecourt).

LECTURI.

Figurile Botezului. — 1° Trecerea Mării Roșii (Ieșire, XIII, 17, 22 și XIV).
2° Naaman vindecat de lepră (Cartea a IV-a a Regilor, V).
3° Botezul Domnului nostru (Mat., III). Convorbirea Domnului nostru cu Nicodim (Ioan, III). Botezul unui temnicer al Sfântului Petru.

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este Botezul? 2° Care sunt speciile lui? 3° Care sunt figurile lui în Vechiul și Noul Testament?

II. 1° De către cine a fost negată existența Botezului? 2° Care sunt dovezile care ne adeveresc că Botezul este un sacrament al legii noi?

III. 1° Care este materia îndepărtată a Botezului? 2° Care este materia apropiată? 3° Care sunt cele trei moduri de abluțiune? 4° Care a fost cel întrebuințat în primele veacuri ale Bisericii? 5° Și cel întrebuințat în prezent în Biserica latină? 6° Care este forma Botezului?

IV. 1° Care sunt efectele Botezului? 2° Pentru ce nu poate fi administrat de mai multe ori?

V. 1° Este Botezul necesar pentru mântuire? 2° De către cine a fost negată necesitatea Botezului? 3° Este Botezul necesar pentru toți oamenii, atât pentru copii cât și pentru adulți, pentru necredincioși ca și pentru credincioși? 4° Este Botezul singurul mijloc de mântuire? 5° Care sunt condițiile pentru ca să existe martiriu?

VI. 1° Care este ministrul Botezului din punctul de vedere al validității? 2° Care este din punctul de vedere al liceității în caz de necesitate? 3° Care este în cazul Botezului solemn?

VII. 1° Care este subiectul Botezului? 2° Trebuie botezați copiii necredincioșilor? 3° Care sunt condițiile cerute la adulți? 4° Ce știți despre catecumenat? 5° Câți nași se pot lua?

6° Între cine există rudenie spirituală? 7° Care sunt condițiile cerute pentru a fi naș în mod valid? 8° Și pentru a fi în mod licit?

VIII. 1° Ce sunt făgăduințele Botezului? 2° Este pe drept că se numesc voturi? 3° Ce obiecție ridică raționaliștii împotriva făgăduințelor Botezului? 4° Este adevărat că aceste făgăduințe trebuie socotite fără nici o valoare? 5° Nu are omul alte obligații decât acelea pe care le-a contractat în mod liber?

IX. 1° Cum se pot împărți ceremoniile Botezului? 2° Care sunt ceremoniile preliminare? 3° Și cele care însoțesc Botezul? 4° Și cele care îl urmează?

TEME SCRISE.

1° Este valid Botezul administrat de un eretic? Dacă este, de ce se rebotează protestanții care se convertesc la religia catolică? 2° Dacă v-ați afla înaintea unui copil, de altfel foarte sănătos, cum ați face pentru a-l boteza? 3° Ce ar fi Botezul dacă s-ar vărsa apa pe haine și nu pe trupul însuși? 4° În afară de harul obișnuit, dă Botezul copiilor haruri actuale? Le sunt acestea necesare?

Lecția a V-a
Mirul.

(352) Termeni.

Mir (lat. „confirmatio", „firmare" a întări). A confirma înseamnă a face tare, a fortifica. Potrivit etimologiei cuvântului, Mirul este deci sacramentul destinat a întări, a completa harul conferit prin Botez.

NUMELE MIRULUI. Părinții Bisericii din primele patru veacuri nu întrebuințează cuvântul „confirmare". Ei numesc acest sacrament: „punerea mâinilor" (Sfântul Augustin), „mirul mistic" (Sfântul Chiril al Ierusalimului). Sfântul Leon cel Mare (veacul al V-lea) întrebuințează întâiul verbul „confirmare", de unde a venit cuvântul Mir.

Ungere. Ceremonie liturgică ce constă în aplicarea untdelemnului asupra unei persoane, spre a-i conferi vreun har sau a o consacra.

A. În religia iudaică, ungerea ocupă un loc foarte mare. Ea este, într-adevăr, ritul esențial prin care se consacră preoții și regii. Cei care primiseră o ungere sacră erau înconjurați de atâta respect, încât scriitorii inspirați n-au găsit un titlu mai potrivit pentru Domnul nostru decât acela de Hristos sau Mesia, cuvinte care înseamnă amândouă: Unsul prin excelență (v. nr. 71).

B. În liturgia catolică, ungerile nu au o importanță mai mică: ele intră în ceremoniile Botezului, ale Mirului, ale Ungerii de pe urmă și ale Hirotoniei.

Mir (gr. chrisma, unguent, ungere). Untdelemn amestecat cu balsam. Sfântul Mir servește ca materie la sacramentele Mirului și ale Hirotoniei. Se întrebuințează încă la Botez pentru una dintre ungeri, la consacrarea unui potir nou, a unei pietre de altar, a unei biserici. — În binecuvântarea apei de la cristelniță, în Sâmbăta Sfântă și în Vigilia Cincizecimii, celebrantul varsă câteva picături, amestecate cu untdelemnul catehumenilor.

DEZVOLTARE

(353) I. Mirul. Definiție. Natură.

1° Definiție. — Mirul este un sacrament care ne dă pe Duhul Sfânt cu belșugul harurilor Sale și ne face creștini desăvârșiți.

2° Natură. — Deși Botezul și Mirul sunt strâns legate, până într-atât încât foarte mult timp nu au fost administrate niciodată separat, ele sunt de natură diferită și nu conferă aceleași haruri. Botezul dă primul har care ne face creștini; Mirul dă al doilea, care îi transformă pe creștini în soldați ai lui Hristos, în stare să lupte și să moară pentru credința lor. Mirul desăvârșește, așadar, lucrarea Botezului.

(354) II. Instituirea divină a Mirului.

1° Erori. — Existența Mirului a fost respinsă: — a) de Albigenzi; și — b) de Luther și Calvin, care au susținut că Mirul era un rit pur bisericesc și nicidecum de instituire divină. Aceasta este încă părerea protestanților de astăzi, cu excepția totuși a ritualiștilor. Ceea ce luteranii administrează

sub numele de Mir nu este socotit de ei decât o simplă ceremonie.

2° Doctrina catolică. — Mirul este un adevărat sacrament al Legii noi. Articol de credință sprijinit pe Scriptură și pe Tradiție.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — Practica Apostolilor. Aceasta ne dă o dovadă evidentă a existenței Sacramentului. Se istorisește, într-adevăr, în Faptele Apostolilor că „Petru și Ioan și-au pus mâinile peste samariteni", care fuseseră botezați mai înainte de diaconul Filip, și „au primit pe Duhul Sfânt" (Fapte, VIII, 12-17). Tot astfel, Sfântul Pavel, venind la Efes, a botezat în numele lui Isus pe niște ucenici ai lui Ioan și „și-a pus mâinile peste ei ca să se pogoare Duhul Sfânt peste dânșii" (Fapte, XIX, 1-6). Este limpede, după aceste două relatări, că Petru și Ioan, de o parte, Pavel, de cealaltă, au dat pe Duhul Sfânt prin punerea mâinilor, adică printr-un semn văzut; și cum nu este admisibil să credem că au lucrat în afara voinței și a prescripțiilor Învățătorului lor, rezultă că Hristos Însuși instituise Sacramentul Mirului într-o împrejurare care nu a fost relatată de Sfânta Scriptură.

B. TRADIȚIA. — a) Părinții Bisericii. Puțin importă că Părinții Bisericii nu dau acestui sacrament numele de „Mir". Ei vorbesc despre el ca despre un adevărat sacrament. Tertulian numește Mirul alături de Botez și de Euharistie, ca fiind unul dintre cele trei acte ale inițierii creștine. „Două sacramente, spune Sfântul Ciprian, în veacul al III-lea,

prezidează naşterea creştină desăvârşită: unul regenerând pe om, şi acesta este Botezul; celălalt, comunicându-i pe Duhul Sfânt." „Nu uitaţi pe Duhul Sfânt, spune Sfântul Chiril al Ierusalimului catehumenilor (veacul al IV-lea), în momentul iluminării voastre: El este gata să vă pecetluiască sufletul cu pecetea Sa." — b) Credinţa Bisericii greceşti. Biserica greacă schismatică şi toate sectele orientale sunt unanime în a admite Mirul în numărul celor şapte sacramente. Acest acord nu se poate explica altfel decât prin originea apostolică a acestui sacrament. — c) Definiţia Bisericii. Conciliul de la Trento a definit astfel acest articol de credinţă: „Dacă cineva spune că Mirul nu este decât o ceremonie deşartă şi nu mai degrabă un sacrament adevărat şi propriu-zis..., să fie anatema." (Sess. VII, can. 1).

(355) III. Semnul sensibil. Materia şi Forma.

1° Materia. — Materia îndepărtată este Sfântul Mir, alcătuit din untdelemn de măsline şi balsam, consacrat de Episcop în Joia Sfântă. Materia apropiată constă în ungerea cu Sfântul Mir şi în punerea mâinii care însoţeşte în chip firesc ungerea.

Nu fără temei a fost ales Sfântul Mir drept materie a sacramentului Mirului, căci „nici una alta nu putea părea mai potrivită să reprezinte efectele produse de acest sacrament." Precum odinioară atletul, înainte de a intra în arenă, îşi ungea tot trupul cu untdelemn, spre a-şi face mădularele mai

sprintene și mai viguroase, tot astfel untdelemnul care intră în alcătuirea Sfântului Mir este simbolul supleței și al tăriei cu care creștinul trebuie să se înarmeze pentru luptele vieții. Pe de altă parte, balsamul, prin mireasma pe care o răspândește, înseamnă buna mireasmă a tuturor virtuților pe care creștinul trebuie să le practice.

2° Forma. — Forma Sacramentului Mirului, în uz în Biserica Latină, constă în cuvintele următoare, rostite de Episcop în același timp când face ungerea cu Sfântul Mir: „Te însemnez cu semnul crucii și te întăresc cu Mirul mântuirii, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh." Astfel, cel ce se miruiește — a) este însemnat cu semnul Crucii, care este semnul ostașului lui Hristos; — b) este întărit cu Mirul mântuirii, adică înarmat și întărit pentru luptele ce îl așteaptă; — c) este întărit, precum a fost botezat, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh: de la Sfânta Treime, de la Dumnezeu Însuși trebuie să vină tăria. Formula arată deci bine natura Sacramentului.

(356) Efectele Mirului.

1° Sacrament al celor vii, Mirul nu dă prima haruire sfințitoare; el numai sporește și desăvârșește harul primit la Botez sau redobândit prin pocăință.

2° Cât despre harul sacramental propriu sacramentului Mirului, el constă mai ales în darul tăriei, care trebuie să îngăduie creștinului miruit să lupte cu folos împotriva vrăjmașilor credinței sale. Mirul pune, într-adevăr, în sufletul celui ce se miruiește o revărsare mai îmbelșugată a darurilor Duhului Sfânt. Or, ceea ce se numește aici „daruri" sunt deprinderi supranaturale care ne îndeamnă să urmăm mișcările și inspirațiile Duhului Sfânt pentru mântuirea noastră. Aceste daruri, în număr de șapte, sunt: — a) înțelepciunea, care ne dă simțul și gustul lucrurilor dumnezeiești; — b) înțelegerea, care ne călăuzește în tainele Religiei, fără a ne descoperi totuși secretele lor, și ne face să pătrundem mai bine planurile Providenței; — c) sfatul, care ne îndrumă și ne arată ceea ce este mai folositor mântuirii noastre; — d) tăria, care ne dă curajul de a birui piedicile și de a ajunge la ținta noastră; — e) știința, nu știința profană, ci știința lui Dumnezeu, adică cunoașterea mijloacelor care ne conduc la Dumnezeu; — f) evlavia, care ne face să-L privim pe Dumnezeu ca pe un Tată căruia ne putem adresa cu deplină încredere; — g) frica de Dumnezeu, care are drept pricină nu dreptatea Sa și asprimea pedepselor Sale, ci un amestec de iubire și respect, care ne insuflă o mare groază de a-I displăcea.

3° În al treilea rând, Mirul imprimă în suflet caracterul de neșters de ostaș al lui Hristos.

În afara caracterului, mereu același, efectele produse de Mir sunt proporționate cu dispozițiile celor ce se miruiesc. Fără îndoială, nu mai trebuie să nădăjduim minunile pe care Duhul

Sfânt le-a înmulțit în Biserica primară; nu mai trebuie să așteptăm nici darul limbilor, nici pe cel al minunilor: erau măsuri de împrejurare, rânduite pentru răspândirea Evangheliei, care nu mai au astăzi temeiul lor. Dar, chiar micșorată în efectele ei, Mirul nu rămâne mai puțin un dar foarte prețios, întrucât ne dă tăria de a lupta, de a trăi și de a muri ca creștini.

(357) V. Este Mirul necesar pentru mântuire?

1° Mirul nu este necesar cu necesitate de mijloc, deoarece Botezul este de ajuns pentru a șterge toate păcatele și a comunica viața supranaturală.

2° Deși acest sacrament nu este necesar cu necesitate de mijloc, nu trebuie neglijat a-l primi când se poate (Can. 787). Refuzul formal de a primi acest sacrament, sau chiar neglijența, ar constitui o vină gravă, dacă refuzul ar proveni din dispreț sau dacă, din pricina acestei neglijențe, cineva s-ar expune la pericolul apropiat de a-și pierde credința. Ar fi, într-adevăr, a se face vinovat de lipsirea de haruri extrem de folositoare mântuirii și a merge direct împotriva voinței Domnului nostru și a Bisericii.

(358) VI. Ministrul Mirului.

1° Ministru ordinar. — Numai Episcopul este ministrul ordinar al Mirului. De credință, Conciliul de la Trento, Sess. VII, can. 3. Am văzut, într-adevăr, în cele două relatări ce ne sunt date de Apostoli, că numai Apostolii, ai căror urmași sunt Episcopii, au administrat Mirul celor ce fuseseră botezați de slujitori inferiori (Fapte, VIII; XIX).

2° Ministru extraordinar. — Un simplu preot, cu delegație specială din partea Suveranului Pontif, poate fi ministru extraordinar al Mirului. Preotul trebuie să fie delegat, deoarece el nu are plinătatea puterii sacerdotale, iar numai acela care a primit toată puterea de la Isus Hristos, adică papa, poate să o delege: ceea ce se întâmplă foarte des în țările de misiune.

„Episcopul poate mirui, într-o dieceză, chiar și pe străini", afară numai dacă Ordinariul acestora „a făcut interdicție expresă" (can. 783, § 1). Tot astfel este și pentru ministrul extraordinar pe teritoriul ce i-a fost încredințat (can. 784). Într-o dieceză străină, episcopul trebuie să aibă autorizația Ordinariului sau să o presupună în chip întemeiat, afară de propriii săi diecezani, pe care îi poate mirui acolo în particular, fără cârjă și fără mitră (can. 783, § 2).

(359) VII. Subiectul. Condiții. Nași și Naşe.

1° Subiectul. — Orice persoană botezată și încă nemiruită, oricare i-ar fi vârsta, fie că are uzul rațiunii sau nu, poate primi Sacramentul Mirului. Un copil care nu a ajuns încă la vârsta rațiunii ar primi Mirul în mod valid, dintr-un motiv foarte simplu: sacramentele lucrează prin propria lor putere, iar Mirul nu cere, de altfel, nici un act deosebit din partea celui care îl primește.

Nu este deci cazul să ne mirăm de obiceiul care se introdusese în Biserica primară de a mirui pe copiii mici, obicei care a dăinuit în Biserica latină până în veacul al XI-lea și care există încă în Biserica greacă. Recunoscând legitimitatea acestui uz, Conciliul de la Trento recomandă episcopilor să aștepte până când cel ce urmează a fi miruit a ajuns la vârsta rațiunii, iar motivul pe care îl dă este că Mirul are drept scop a înarma pe creștin în lupta pe care va trebui să o poarte pentru credința lui Hristos, iar copiii nu sunt chemați la această luptă. Potrivit noului Cod, se cuvine a amâna administrarea acestui sacrament până la vârsta rațiunii, afară de cazul pericolului de moarte (Can. 788).

2° Condiții cerute. — A. Din punctul de vedere al VALIDITĂȚII: — a) Orice confirmand trebuie să fi fost botezat; — b) Adulții trebuie, în plus, să aibă intenția, cel puțin habituală, de a primi Mirul.

B. Din punctul de vedere al LICITĂȚII. Pentru a primi cu rod Mirul, adulții trebuie: — a) să fie în stare de har. Mirul primit în stare de păcat de moarte imprimă caracterul sacramental, dar lasă în suspensie celelalte efecte și constituie un grav sacrilegiu. — b) Să cunoască punctele cele mai însemnate ale doctrinei creștine, mai ales adevărurile necesare mântuirii și cele privitoare la sacramentele Mirului și Pocăinței. Nu este necesar a fi nemâncat, având în vedere, de altfel, uzul foarte frecvent de a se conferi acest sacrament după-amiaza.

3° Nași și Nașe. — Orice confirmand trebuie să aibă un naș sau o nașă și să nu aibă decât unul singur (can. 793 și 794). — A. Condiții de validitate. Pe lângă cele patru condiții arătate pentru Botez (p. 55), nașul sau nașa confirmandului trebuie să fi fost miruiți (can. 795). —

B. Condiții de liceitate. Nașul trebuie să fie altul decât cel de la Botez și de același sex cu confirmandul: aceste două condiții admit dispense pentru motive întemeiate.

Există rudenie spirituală între naș și cel miruit (Can. 797); ea nu constituie, ca la Botez, un impediment de căsătorie.

(360) VIII. Ceremoniile Mirului.

1° Episcopul își pune mâinile peste toți aceia pe care trebuie să-i miruiască, ca și cum ar arăta că Duhul Sfânt voiește să-i ia în stăpânire și să-i scoată din robia demonului. În același timp, rostește o rugăciune pentru a chema asupra lor cele șapte daruri ale Duhului Sfânt.

2° După această ceremonie pregătitoare, Episcopul, chemând pe fiecare confirmand după numele său de botez, îi face cu Sfântul Mir o ungere pe frunte, în formă de cruce, și rostește formula sacramentală. Ungerea se face pe frunte, în formă de cruce, pentru a arăta că nu trebuie să ne rușinăm de crucea lui Isus Hristos.

3° După ungere, Episcopul dă celui miruit o ușoară palmă, zicându-i: „Pacea să fie cu tine!" Palma are drept scop a aminti creștinului că trebuie să fie gata a primi ocara și umilința pentru numele lui Isus Hristos, iar urarea care o însoțește îi arată că pacea va fi răsplata curajului său. Ceremonia se încheie prin rostirea Simbolului Apostolilor, a Rugăciunii Domnești și a Salutării îngerești.

„Cei ce se miruiesc trebuie să fie de față la prima punere a mâinilor și să nu se retragă înainte de sfârșitul ceremoniei" (Can. 789).

Concluzie practică.

1° A mulțumi lui Dumnezeu pentru că a binevoit să desăvârșească harul Botezului nostru prin acela al Mirului.

2° În nici o împrejurare a vieții nu trebuie să ne rușinăm de credința noastră. Un soldat este mândru de drapelul său; îl ține sus; și, pentru a-l apăra de profanările vrăjmașului, preferă să cadă cu slavă. Creștinul este un alt soldat, care are și el un drapel de păzit de orice întinare nelegiuită; să-l iubească cu toată ardoarea sufletului său și să-l păstreze până la moarte!

LECTURI.

1° Istoria pogorârii Duhului Sfânt asupra Apostolilor (Fapte, II). Curajul lor după Cincizecime (Fapte, IV). — 2° Sfântul Petru și Sfântul Ioan fac să se pogoare Duhul Sfânt asupra samaritenilor (Fapte, VIII). — 3° Sfântul Pavel la Efes își pune mâinile peste doisprezece ucenici (Fapte, XIX, 1-6).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este Mirul? 2° Ce deosebire este între Mir și Botez?
II. 1° De către cine a fost negată existența Mirului? 2° Dovediți că Mirul este un adevărat sacrament instituit de Domnul nostru.
III. 1° Care este materia Mirului? 2° Care este forma lui?
IV. 1° Care sunt efectele Mirului? 2° Ce este un dar al Duhului Sfânt? 3° Care sunt cele șapte daruri pe care le primim la Mir?
V. 1° Este Mirul necesar pentru mântuire? 2° Ar fi o vină a nu-l primi când se poate?
VI. 1° Care este ministrul ordinar al Mirului? 2° Care este ministrul extraordinar?
VII. 1° Care este subiectul Mirului? 2° Care sunt condițiile cerute pentru validitatea sacramentului? 3° Și pentru liceitate? 4° Prescrie Biserica nași și naşe pentru Mir ca și pentru Botez? 5° Ce condiții trebuie să împlinească ei pentru a fi nași în mod valid și licit?
VIII. Care sunt ceremoniile Mirului?

TEME SCRISE.

1° Spuneți la ce epocă urcă Mirul. 2° Dacă ați fi fost miruiți înainte de Botez, ce ați face? Ați trebui să primiți Mirul a doua oară? 3° Se pogoară Duhul Sfânt asupra noastră la Mir în același chip și cu același aparat exterior ca asupra Apostolilor în ziua Cincizecimii?

LECȚIA A VI-A
PREZENȚA REALĂ.

(361) Termeni.

Prezența reală. Existența reală, și nu simbolică, a persoanei lui Isus Hristos, sub aparențele pâinii și ale vinului consacrate.

NOTĂ. Deoarece Euharistia este un sacrament care conține persoana lui Hristos, este de la sine înțeles că primul lucru de stabilit, în ceea ce privește acest sacrament, este realitatea, adică faptul acestei prezențe; după care se cuvine a cerceta modul Prezenței reale, cu alte cuvinte, felul în care ea se săvârșește.

Transsubstanțiere (din două cuvinte latine „trans" dincolo și „substantia" substanță). După etimologia sa, acest cuvânt înseamnă schimbarea substanței pâinii și a vinului în substanța trupului și a sângelui lui Isus Hristos.

A nu se confunda cuvântul „transsubstanțiere": — 1. cu cuvântul consubstanțiere (lat. „cum" cu „substantia" substanță) sau existența a două substanțe unite împreună; — 2. nici cu cuvântul impanațiune (lat. „in" în, „pane" pâine) sau contopirea substanței lui Hristos cu substanța pâinii.

Substanță (v. nr. 38). Ceea ce subzistă într-o ființă, ceea ce rămâne întotdeauna același în acea ființă, în pofida mulțimii fenomenelor care o pot afecta. Astfel, copilul devine om, apoi bătrân; cei trei sunt foarte deosebiți. Totuși, toți trei au conștiința că sunt, în ciuda schimbărilor, același individ, aceeași persoană. Fundul ființei care a rămas identic în cele trei stări se numește substanța.

Accident. Ceea ce nu există decât în și prin substanță, precum culoarea, gustul... Simțurile nu ne descoperă decât accidentele: substanța este cunoscută numai prin fenomenele care o manifestă.

Specii. Cuvântul „specii" (din latinescul „species", ceea ce apare) este aici sinonim cu cele două cuvinte accidente și aparențe. Speciile pâinii și ale vinului = aparențele pâinii și ale vinului. Expresia „Sfintele Specii" servește a desemna Sfânta Euharistie.

DEZVOLTARE

(362) I. Euharistia.

1° Excelența ei. — În enumerarea Sacramentelor, Conciliul de la Trento pune Euharistia pe locul al treilea. Pricina este, fără îndoială, că acest sacrament presupune inițierea creștină, că nu poate fi primit decât de cei care au fost botezați și trăiesc deja viața harului. Nu este mai puțin adevărat că Euharistia întrece cu mult toate celelalte sacramente, prin excelenta sa și prin neasemănata ei demnitate, întrucât ea conține nu numai harul, ci pe Autorul harului.

2° Cele două aspecte ale Euharistiei. — Euharistia ni se înfățișează sub un dublu aspect. Ea este: sacrament și jertfă.

A. Ca SACRAMENT, Euharistia este: — a) prezența reală a lui Isus Hristos sub un semn exterior; și — b) unirea lui Isus Hristos, astfel ascuns sub slabe și smerite aparențe, cu sufletul creștin: unire intimă pe care o numim împărtășanie.

B. Ca JERTFĂ, Euharistia este unica și sublimă jertfă a cultului catolic. Isus Hristos a voit ca actul prin excelență al religiilor antice, adică jertfa, să fie înlocuit pentru totdeauna

de un altul de mărime ideală, și a întemeiat jertfa Sfintei Liturghii.

3° Împărțirea subiectului. — De aici o împărțire întreită. Vom trata în cele trei lecțiuni care urmează: A. Despre Prezența reală. — B. Despre Euharistie socotită ca sacrament și despre împărtășanie. — C. Despre Euharistie socotită ca jertfă, sau despre jertfa Sfintei Liturghii.

(363) II. Dogma Prezenței reale.

1° Erori. — A. ÎNAINTE DE PROTESTANTISM, principalii potrivnici ai prezenței reale au fost: — a) docetiștii (veacul al II-lea), care, neadmițând natura omenească a lui Hristos, negau, prin aceasta, existența trupului Său în Euharistie; — b) Berengar din Tours (veacul al XI-lea), pentru care Euharistia nu era decât un simbol al lui Hristos. Condamnat de mai multe concilii, și-a retractat eroarea; — c) albigenzii și, după toată vraja, Wicleff.

B. SACRAMENTARII. — Teologii catolici numesc astfel pe toți protestanții Reformei care au rătăcit în privința dogmei prezenței reale.

— a) Unii, Zwingli, Oecolampadius din Basel, tâlcuind cuvintele: „Acesta este trupul Meu" prin: „Acesta închipuie trupul Meu, este figura trupului Meu", au susținut că

Euharistia nu era decât un simbol menit a reaprinde în inima credincioșilor credința în Hristos. — b) Alții, precum Calvin, au ținut calea de mijloc între luteranii care admiteau prezența reală și zwinglieni. Au voit să acorde un oarecare mod de prezență reală, dar n-au admis prezența trupească. Pentru ei, duhul lui Hristos se dă celui ce se împărtășește și îi comunică, dacă are credință, virtutea și puterea Sa, cam precum soarele trimite căldura și viața pământului pe care îl încălzește cu razele sale. — c) Anglicanii socotesc Euharistia ca un fel de mâncare duhovnicească a trupului lui Hristos prin mijlocirea credinței.

2° Dogma catolică. — Conciliul de la Trento a definit că: „în sacramentul Euharistiei sunt cuprinse cu adevărat, real și substanțial trupul și sângele împreună cu sufletul și dumnezeirea Domnului nostru Isus Hristos și, prin urmare, Hristos întreg." Sess. XIII, cap. I, can. 1.

Această definiție afirmă două lucruri: — a) realitatea prezenței Domnului nostru. El este, într-adevăr, în Euharistie „cu adevărat", nu în chip de figură și simbol; „real", și nu numai în virtutea credinței sau a închipuirii noastre; „substanțial", în însăși substanța Sa, și nu printr-o prezență numai virtuală, adică prin efectele pe care le produce acolo; — b) prezența întregii persoane a lui Hristos. Euharistia conține pe Hristos întreg, adică trupul și sângele Său, acel trup care, născut din Fecioara Maria, șade la dreapta Tatălui, precum și sufletul și dumnezeirea Sa, după cum vom explica mai jos.

Dogma, astfel definită, se sprijină pe mărturiile Sfintei Scripturi și ale Tradiției.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Făgăduința Euharistiei. — Sfântul Ioan (VI, 26-70) ne redă un lung discurs în care Domnul nostru vestește în chip formal instituirea Sacramentului Euharistiei. Acest discurs, pe care este de trebuință a-l citi în întregime dacă vrem să ne facem o idee exactă, se poate împărți în trei părți principale. — Punctul întâi. Domnul nostru, adresându-se mulțimii care se îmbulzea în jurul Lui la Capernaum, a doua zi după minunea înmulțirii pâinilor, îi vorbește cam astfel: „Mă căutați din pricina pâinii pe care v-am dat-o; căutați mai degrabă pâinea vieții, pâinea cerului. Străduiți-vă să dobândiți nu hrana pieritoare, ci hrana care rămâne spre viața veșnică" (VI, 27). Dar unde se află această hrană, această pâine a vieții? La această întrebare, care trebuia să izvorască firesc din sufletul ascultătorilor, Isus se grăbește să răspundă că El Însuși este pâinea vieții, coborâtă din cer.

Punctul al doilea. Deoarece această pretindere de a veni din cer, pe când toți îi știu obârșia galileeană și îi cunosc părinții, stârnește murmure, Isus, departe de a se retracta, stăruiește și mai mult; și, după ce a așezat o comparație între mana și pâinea cerească pe care o face să se întrevadă, identifică această pâine cu trupul și sângele Său: „Eu sunt pâinea cea vie care s-a coborât din cer; dacă mănâncă cineva din această pâine, va trăi în veac; iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu." Nouă uimire a iudeilor, noi murmure; ei se

întreabă între ei cum va putea omul acesta să le dea trupul să-l mănânce (VI, 52). Isus își reînnoiește afirmația: „Adevărat, adevărat vă spun: dacă nu mâncați trupul Fiului Omului și nu beți sângele Lui, nu veți avea viață în voi" (VI, 53).

Punctul al treilea. Isus își dezvoltă gândul. După ce a afirmat că El este pâinea vieții, că această pâine a vieții este trupul Său, adaugă: „Trupul Meu este cu adevărat hrană și sângele Meu este cu adevărat băutură" (VI, 55). Cuvinte atât de limpezi nu îngăduie sensul metaforic pe care li-l atribuie protestanții. Este, de altfel, de ajuns a ști în ce înțeles le-au primit ascultătorii. Dacă ar fi înțeles cuvintele lui Hristos în sens figurat, n-ar fi murmurat și mulți ucenici nu s-ar fi retras, aflând acest limbaj prea aspru și această făgăduință prea stranie. Pe de altă parte, dacă Domnul nostru ar fi voit să vorbească în sens figurat, nu ar fi omis să îndrepte neînțelegerea ascultătorilor. Departe de a o face, El repetă până la cinci ori „că trebuie să mănânce trupul Său și să bea sângele Său, dacă voiește cineva să aibă viață" (Ioan, VI, 53, 58). Este adevărat că expresia „a mânca trupul" are în limbile semitice o dublă semnificație: are sensul natural, sau înseamnă a face cuiva injurie, a-l acuza, a-l calomnia; însă al doilea sens este inadmisibil, căci ar fi ridicol să se pretindă că Isus ar impune ca datorie a-L calomnia. Trebuie, așadar, reținut primul sens: trupul Său este cel pe care îl făgăduiește; este Euharistia a cărei apropiată instituire o lasă să se întrevadă ascultătorilor.

b) Instituirea Euharistiei. — În ajunul morții Sale, Isus Hristos a împlinit făgăduința pe care o făcuse după minunea înmulțirii pâinilor. La Cina cea de Taină, în Joia Sfântă, Isus „a luat pâine, a binecuvântat-o, a frânt-o și a dat-o ucenicilor Săi zicând: Luați și mâncați: «Acesta este trupul Meu care se va da pentru voi».” Luând potirul și mulțumind, li l-a dat zicând: „Beți din acesta toți, căci acesta este sângele Meu, al alianței, care se varsă pentru mulți spre iertarea păcatelor.”

Acestea sunt cuvintele instituirii, redate cu mici deosebiri de trei evangheliști și de Sfântul Pavel. Nimic nu îngăduie a li se da un sens figurat: nici textul, nici împrejurările discursului.

1. Textul. Isus zice: „Acesta este trupul Meu; acesta este sângele Meu”, și nu: „Acesta înseamnă trupul Meu, înseamnă sângele Meu”. Pâinea și vinul nu sunt, de altfel, semne potrivite pentru a reprezenta trupul și sângele; nimănui nu-i va veni în minte să ia pâine și vin și să spună: această pâine și acest vin reprezintă persoana mea, trupul meu și sângele meu; luați-le în amintirea mea. Luther era atât de convins de acest lucru încât nu s-a putut opri să scrie: „Am sudat adesea mult ca să dovedesc că în Euharistie nu este decât pâine și vin; dar nu este chip să ies, textul Evangheliei este prea limpede.”
2. Împrejurările de persoane și de timp. — 1) De persoane. Apostolii, cărora Isus li se adresa, erau oameni simpli, neîn stare să prindă nuanțele și subtilitățile limbajului metaforic. A pretinde că Isus a

întrebuințat artificii literare de neînțeles pentru ascultătorii Săi înseamnă a spune că voia să-i înșele, să-i facă victime, pe când, în trecut și în toate împrejurările de același fel, El le explicase întotdeauna Apostolilor parabolele pe care nu le înțelegeau sau al căror sens îl înțelegeau rău (vezi Ioan, IV, 32-34; VIII, 21-23; Marcu, XVI, 11; XIX, 24, 26). — 2) Împrejurarea de timp. Isus este în fața morții. El o știe; anunță chiar că unul dintre ei Îl va trăda. Este testamentul Său pe care voiește să-l lase ai Săi; Euharistia este moștenirea cea mai prețioasă pe care dorește să le-o lase. Cum să presupunem că își exprimă ultima voință într-o limbă ambiguă și supusă falsei interpretări? Dacă un tată, pe patul de moarte, zice fiului său: „Aceasta este casa pe care ți-o las", cine ar putea susține că nu voiește să vorbească decât de chipul casei sale? Nu e nevoie a stărui mai mult; cuvintele Domnului nostru sunt prea nete pentru a putea însemna altceva decât prezența reală a trupului și sângelui Său și a întregii Sale persoane în Euharistie.

c) Mărturia Sfântului Pavel. — După ce a amintit cum Domnul nostru a instituit Euharistia, Sfântul Pavel, voind să îndrepte abuzurile strecurate în adunările creștine din Corint, nu se teme să le spună că: „Cel ce mănâncă pâinea sau bea potirul Domnului în chip nevrednic se face vinovat față de trupul și sângele Domnului" (I Cor., XI, 27). Acest cuvânt nu are înțeles decât dacă pâinea și vinul euharistic au devenit

trupul și sângele lui Hristos, iar nu un simbol vag care doar amintește de El.

B. TRADIȚIA. — a) Mărturia Părinților Bisericii. — Ar fi ușor a desprinde din scrierile Părinților numeroase locuri care mărturisesc credința lor în Prezența reală în Euharistie. Iată însă câteva, alese dintre cei mai de seamă.

În veacul I, Sfântul Ignatie (mort în 107), ucenic al Sfântului Ioan, combate rătăcirea docetiștilor care „se feresc de Euharistie, pentru că nu recunosc că ea este trupul Mântuitorului nostru."

În veacul al II-lea, Sfântul Iustin (mort în 165) scrie în întâia sa Apologie, adresată împăratului Antonin: „Noi nu luăm aceste lucruri ca pe o pâine obișnuită, nici ca pe o băutură comună; ci, precum prin cuvântul lui Dumnezeu Isus Hristos, Mântuitorul nostru, S-a făcut trup și sânge pentru mântuirea noastră, tot astfel am învățat că această hrană care hrănește trupul și sângele nostru este trupul și sângele acestui Isus întrupat, după ce a devenit Euharistie prin rugăciunea care cuprinde cuvintele Sale (cuvintele lui Isus)." Sfântul Iustin era conducătorul școlii catehetice din Roma; el reprezintă, așadar, credința Bisericii romane.

În veacul al III-lea, Tertullian (mort către 240) spune că: „trupul se hrănește din trupul și din sângele lui Hristos, pentru ca sufletul să se îngrășe din Dumnezeu." Origen (mort în 254), comparând mana cu Euharistia, spune că cea dintâi nu

era decât figura celei de-a doua și că trupul lui Hristos este o adevărată hrană.

În veacul al IV-lea, Sfântul Chiril al Ierusalimului (mort în 386) se exprimă cu nu mai puțină limpezime: „Sub aparența pâinii, El ne dă trupul Său; sub aparența vinului, El ne dă sângele Său; astfel, noi devenim purtători de Hristos, adică Îl purtăm pe Hristos în noi, deoarece primim în mădularele noastre trupul și sângele Său."

În veacul al V-lea, Sfântul Ioan Gură de Aur (mort în 407) zice poporului din Antiohia: „Sunt unii care spun: «Aș fi voit să-L văd pe Isus Hristos, să-I privesc chipul, să-I ating hainele.»... Vi se dă cu mult mai mult, căci vi se îngăduie să-L vedeți pe El Însuși; și nu numai să-L vedeți, ci să-L mâncați, să-L atingeți și să-L primiți înlăuntrul vostru... Noi toți care ne împărtășim din acest trup și bem din acest sânge să nu uităm că pe Același pe Care Îngerii Îl adoră în cer îl mâncăm."

Aceste mărturii sunt de ajuns pentru a arăta că, încă din primele veacuri ale creștinismului, Prezența reală era deja o dogmă necontestată.

b) Mărturie luată din Liturgii. — Textele liturgice, cu alte cuvinte, formulele și ceremoniile întrebuințate în administrarea acestui sacrament, sunt cu siguranță unul dintre cei mai buni martori ai credinței Bisericii asupra acestui subiect. Or, toate liturghiile vechi, latine ori grecești, ortodoxe ori schismatice, întrebuințează formule și rugăciuni

care exclud în întregime sensul metaforic. Astfel, în liturghia Constituțiilor Apostolice, care înfățișează rânduiala Sfintei Liturghii la Antiohia în veacul al III-lea, episcopul numește pâinea consacrată pe care o împarte celor de față: „Trupul lui Hristos." El spune după împărtășanie: „Primind prețiosul trup și prețiosul sânge al lui Hristos, să aducem mulțumire Aceluia care a binevoit să ne primească la împărtășirea de sfintele Sale taine." Găsim cuvinte asemenea în liturghiile Sfântului Ioan Gură de Aur și ale Sfântului Ambrozie.

c) Mărturie luată din practica Bisericii primare. — 1. În primele veacuri ale Bisericii, disciplina arcanului sau legea secretului oprea pe credincioși să descopere păgânilor tainele credinței și, îndeosebi, pe aceea a Euharistiei; catehumenii înșiși trebuiau să treacă printr-o îndelungată inițiere înainte de a fi instruiți despre ea. Biserica voia astfel să evite calomniile păgânilor care, neînțelegând taina, îi învinuiau pe creștini că mănâncă trupul unui copil și beau sângele lui. Această disciplină ar fi cu totul de neînțeles dacă Biserica nu ar fi crezut în Prezența reală a lui Hristos în Euharistie; i-ar fi fost, într-adevăr, atât de lesne să-și reducă la tăcere adversarii răspunzându-le că pâinea euharistică nu este nicidecum trupul lui Hristos, ci numai simbolul sau figura.

2. Credincioșii trebuiau să adore Euharistia înainte de a o primi, martor fiind acest cuvânt al Sfântului Augustin: „Nimeni nu mănâncă acest trup fără a-l fi adorat mai înainte." Cei dintâi creștini o înconjurau cu cele mai mari cinstiri, iar Tarcisius a preferat să moară decât să

o dea mâinilor profane. Toate acestea nu s-ar explica în afara credinței în Prezența reală.

d) Dovadă luată din credința generală și statornică a Bisericii. — Argument numit de prescripție. — Înainte de erezia protestantă, credința Bisericii în dogma Prezenței reale fusese generală. În ciuda schismei lor, grecii continuau să împărtășească credința Bisericii catolice. Or, este limpede că, dacă dogma ar fi fost introdusă într-o zi oarecare de către Biserica latină, grecii ar fi găsit aici o prilejire excelentă de a o acuza de inovație și de schimbare. Această credință comună arată bine că dogma a fost admisă întotdeauna și ne vine de la Apostoli.

(364) III. Modul Prezenței reale.

Fiind dat adevărul Prezenței reale, se pune întrebarea care este modul ei. Cu alte cuvinte, trei întrebări se ridică asupra acestui punct: 1° Cum Se face Isus Hristos prezent în Euharistie? 2° În ce chip este El prezent? 3° Cât timp durează această prezență? Este Prezența reală permanentă? Vom răspunde acestor întrebări în cele trei paragrafe următoare.

(365) IV. Cum se face Prezența reală.

Conciliul de la Trento a definit că Prezența reală se face prin transsubstanțiere, adică Isus Hristos devine prezent în Sfânta Euharistie prin prefacerea întregii substanțe a pâinii în trupul Său și a întregii substanțe a vinului în sângele Său, prefacere care nu lasă să subziste decât aparențele pâinii și ale vinului (sess. XIII, can. 2).

Această definiție stabilește două lucruri: 1° faptul transsubstanțierii și 2° cum anume al transsubstanțierii.

1° Faptul transsubstanțierii. — Conciliul afirmă că are loc „prefacerea întregii substanțe a pâinii în trup și a întregii substanțe a vinului în sângele lui Isus Hristos."

2° Cum anume al transsubstanțierii. — Substanța pâinii și a vinului este nimicită prin consacrare; nu mai rămâne nici pâine, nici vin, ci nu rămân decât aparențele. Prin urmare: — a) nici consubstanțiere, adică prezență simultană a celor două substanțe; — b) nici impanațiune, adică unire ipostatică a trupului lui Hristos cu substanța pâinii și a vinului, precum au susținut Luther și adepții lui. Isus nu a spus, într-adevăr: în aceasta, în această pâine sau cu această pâine este trupul Meu, ci: „Acesta este trupul Meu", arătând prin aceasta că ceea ce ținea în mână era trupul Său și nu altceva. Fără îndoială, dacă ne uităm numai la ceea ce pot vedea ochii noștri, nimic nu

pare schimbat și nu este nici o deosebire între pâinea și vinul de dinainte și de după consacrare; este, la vedere, aceeași pâine și același vin; aceeași întindere, aceeași greutate, aceeași culoare și același gust. Simțurile, neputincioase a prinde altceva decât fenomenele din afară, nu sesizează schimbarea. Și totuși substanța, adică acea ființă neapucată care stă la temelia lucrurilor și pe care observația nu o descoperă, a dispărut pentru a face loc unei alte substanțe. Aparențelor, sau, cum zic teologii, accidentelor pâinii și ale vinului, le corespunde de acum o realitate nouă: trupul și sângele lui Isus Hristos și nu mai substanța pâinii și a vinului. Dar această realitate numai credința ne-o descoperă.

(366) V. Cum este Domnul nostru în Euharistie.

Conciliul de la Trento a definit că Isus Hristos este prezent întreg sub fiecare specie și sub fiecare părticică a speciilor, după despărțirea lor (sess. XIII, can. 3).

Această definiție, îndreptată împotriva erorii lui Luther și, în general, a utraquiștilor care susțineau necesitatea împărtășaniei sub ambele specii, stabilește: 1° prezența lui Hristos întreg sub fiecare specie; 2° prezența Sa sub fiecare părticică a speciilor, când au fost despărțite.

1° Prezența lui Hristos întreg sub fiecare specie. — a) Cuvintele consacrării prefac pâinea în trupul și vinul în sângele lui Isus Hristos. Dar, fiindcă Hristos înviat este de acum viu și nemuritor, sângele Său nu mai poate fi despărțit

de trupul Său, și unde este trupul Său, acolo este și sufletul Său. — b) Pe de altă parte, deoarece natura Sa omenească și natura Sa dumnezeiască sunt nedespărțite din pricina unirii ipostatice, prezența trupului Său sau a sângelui Său implică prezența dumnezeirii Sale: este deci Hristos întreg, om și Dumnezeu, Care este prezent sub fiecare specie.

2° Prezența lui Hristos întreg sub fiecare părticică a speciilor. — Nu este prezent acolo, se înțelege bine, în chipul substanțelor materiale, care, alcătuite din părți alăturate, cer un loc deosebit în spațiu și presupun, prin urmare, o oarecare întindere; modul de a fi al trupului euharistic poate fi asemănat, cu toate deosebirile care îl caracterizează, cu acela al unei substanțe spirituale, precum sufletul în trup, care constă în a fi întreg în întreg și întreg în fiecare parte.

Tot ceea ce cade sub simțurile noastre trebuie deci atribuit accidentelor pâinii și ale vinului — fiindcă numai accidentele sunt observabile — și nu trupului lui Hristos Însuși. Prin urmare, dacă se împarte ostia, trupul lui Hristos nu se împarte; El rămâne întreg în fiecare dintre părți. El nu suferă nici unul dintre accidentele de care speciile sacramentale pot fi obiect: astfel, dacă s-ar arunca o ostie în noroi, dacă s-ar profana prin nedemne batjocuri, nelegiuiții care ar săvârși asemenea infamii ar păcătui greu, dar trupul lui Hristos nu ar suferi nici o atingere și nici o întinare.

Observație. — Chiar înainte de despărțirea părticelelor, fiecare dintre ele conține tot trupul și tot sângele lui Isus Hristos.

Totuși, conciliul, voind să se așeze numai pe punctul de vedere practic, a definit doar că, după despărțire, fiecare părticică conține pe Hristos întreg.

(367) VI. Permanența Prezenței reale.

Conciliul de la Trento a definit că Isus Hristos este în sacramentul Euharistiei nu numai în timpul întrebuințării, când este primit, ci este acolo înainte și după întrebuințare și atât timp cât speciile înseși subzistă (sess. XIII, can. 4).

Această definiție osândea rătăcirea luteranilor, dintre care unii (Bucer) susțineau că Hristos nu este prezent decât în timpul întrebuințării, iar alții (Chemnitz) admiteau prezența Sa de la consacrare până la împărtășanie, dar nu și după aceea.

Definiția conciliului stabilea două lucruri: 1° permanența Prezenței reale și 2° condițiile acestei permanențe.

1° Permanența lui Hristos sub specii. — Când Domnul nostru a rostit aceste cuvinte: „Luați și mâncați, acesta este trupul Meu", pâinea s-a prefăcut îndată în trupul Său, iar prezența Sa sub specii a rămas până la împărtășania Apostolilor; altminteri ar trebui să se susțină lucrul acesta straniu că pâinea ar fi devenit trupul lui Hristos în momentul cuvintelor consacrării, apoi s-ar fi prefăcut iarăși în pâine, și în cele din urmă s-ar fi

schimbat din nou în trupul Său în clipa împărtășaniei: ipoteză ridicolă și inadmisibilă.

Permanența Prezenței reale a fost, de altfel, întotdeauna parte din credința creștină. Încă din primele veacuri se păstra Euharistia în biserici și se ducea bolnavilor. În vremea persecuțiilor, credincioșii o luau în casele lor, pentru a se putea împărtăși singuri.

2° Condițiile permanenței. — Prezența reală durează atâta vreme cât subzistă speciile pâinii și ale vinului. Dacă, prin urmare, speciile s-ar altera, s-ar strica, s-ar descompune, Isus Hristos nu ar mai rămâne prezent. Pricina este că, pentru Euharistie, ca și pentru celelalte sacramente, semnul sensibil este o condiție necesară. De aici urmează că, dacă semnul nu mai este acela care a fost rânduit prin însăși instituirea, nu mai există materia cerută pentru a constitui sacramentul.

(368) VII. Consecințele permanenței Prezenței reale.

Permanența Prezenței reale atrage după sine trei consecințe: 1° datoria cultului; 2° datoria vizitei la Preasfântul Sacrament; 3° ducerea Euharistiei la bolnavi.

1° Datoria cultului. — După Conciliul de la Trento, „în Sfânta Euharistie trebuie să fie adorat Hristos, Fiul cel Unic al lui

Dumnezeu, cu un cult de latrie, să fie cinstit printr-o solemnitate exterioară, să fie purtat în procesiuni și să fie expus public adorării poporului." (Sess. XIII, can. 6.)

Prin aceste cuvinte, conciliul stabilește două lucruri: — a) dreptul lui Hristos în Euharistie la cultul de latrie. El are drept la acest cult în Euharistie, fiindcă este Fiul cel Unic al lui Dumnezeu; — b) formele acestui cult. Se cuvine a cinsti pe Hristos prin solemnități exterioare. În consecință, Biserica a rânduit: — 1. sărbătoarea Trupului lui Hristos, numită și Sărbătoarea Preasfântului Sacrament și Sărbătoarea lui Dumnezeu; — 2. procesiunile în cinstea Sa; — 3. expunerea Preasfântului Sacrament; — 4. Adorația perpetuă, care are drept scop a cinsti, în orice ceas al zilei, pe Dumnezeul ascuns al Euharistiei și a repara ocările ce I se aduc.

2° Datoria vizitei la Preasfântul Sacrament. — După cultul solemn și public despre care s-a vorbit, cuviința și evlavia cer să aducem Preasfântului Sacrament un cult privat și cu totul lăuntric, să-I ducem adesea omagiul inimilor noastre și să ne apropiem de El ca de un prieten care nu cere decât să ne audă glasul, să asculte cererile noastre și să împlinească dorințele noastre.

3° Ducerea Euharistiei la bolnavi. — Dacă Isus a voit să rămână între noi pentru a primi adorările noastre și a Se face confesorul sufletelor noastre, cu atât mai mult este acolo pentru a merge la aceia care nu pot veni la El și la aceia care au mai multă trebuință de mângâierile Sale, fiindcă suferă. De

aceea, Conciliul de la Niceea poruncea încă de pe atunci să li se acorde celor ce sunt pe moarte harul împărtășaniei, ca să nu fie lipsiți de cel din urmă și de cel mai necesar dintre viatice. Biserica a stăruit întotdeauna în această rânduială și a sprijinit-o prin multe prescripții.

(369) VIII. Taina Prezenței reale înaintea rațiunii.

Raționaliștii, care resping dogma Prezenței reale ca fiind potrivnică rațiunii, îi aduc multe obiecții. Cele două principale sunt luate: — a) din prezența deodată a trupului lui Hristos în cer și în ostiile consacrate; și — b) din raporturile substanței cu accidentele ei.

Întâia obiecție. — Este absurd, zic ei, a pretinde că același trup poate fi de față în mai multe locuri în același timp. Trupul lui Isus Hristos nu poate, deci, să se afle deodată în cer și sub speciile euharistice.

Răspuns. — Este vădit că un trup material, întins, mărginit și încadrat de spațiu, nu poate fi în mai multe locuri; dar modul prezenței sacramentale a lui Isus Hristos sub speciile euharistice este cu totul deosebit de modul obișnuit al prezenței naturale a trupurilor. Trupul slăvit al Domnului nostru devine prezent sub specii fără a Se mișca, fără a-Și schimba locul, prin însăși transsubstanțierea pâinii și a vinului;

El devine prezent după chipul substanței, nu după chipul întinderii, și fără a ocupa vreun spațiu. Fără îndoială, acest mod de prezență este tainic și nu stă la îndemâna minții noastre; dar mintea nu poate afirma că împreuna-prezență a trupului lui Hristos în cer și sub speciile euharistice ar fi o absurditate.

A doua obiecție. — Substanța, mai zic raționaliștii, nu poate fi despărțită de accidentele sale. A suprima substanța înseamnă a suprima în același timp accidentele care depind de ea. Prin urmare, transsubstanțierea este o imposibilitate.

Răspuns. — Pentru a afirma că despărțirea substanței de accidente este un lucru cu neputință, ar trebui cunoscută în adânc natura lor lăuntrică. Or, după părerea celor mai mari oameni de știință, cel puțin unul dintre cei doi termeni ne scapă: nimeni nu poate spune cu precizie ce este substanța. „Știința noastră, a zis Newton, se mărginește să vadă figuri și culori, să atingă suprafețe, să miroasă miresme; dar cât despre a spune ce este lăuntric în substanță, nu putem." Dar dacă ignorăm esența lăuntrică a substanței, nu avem dreptul să susținem că nedezlipirea este una dintre însușirile ei.

Mai mult încă, aparențele sunt mai degrabă în favoarea separabilității. Dacă luăm, de pildă, un om de patruzeci de ani, nu mai găsim nimic în înfățișarea lui care să amintească de copilul de cinci ani. Totul pare schimbat în el; trupul lui n-a păstrat nici una dintre moleculele care îl alcătuiau în acel trecut îndepărtat și, cu toate acestea, omul acesta are totdeauna

conștiința că este aceeași persoană. Natura a făcut deci o lucrare pe care nu o înțelegem; ea a desprins, într-un fel, calitățile exterioare de substanța omenească, păstrând totuși substanța însăși neatinsă și neschimbată. De ce n-ar putea Dumnezeu să facă tot atât și mai mult decât natura? De ce n-ar putea El să despartă substanța de accidente? Și, pe de altă parte, dacă este adevărat, precum a pretins Leibniz, că substanța este o forță, de ce n-ar putea Dumnezeu să se pună în locul forței care susține accidentele pâinii și ale vinului?

Că raționaliștii să spună că dogma Prezenței reale este neînțeleasă, că este mai presus de rațiune, fie; suntem de aceeași părere și nu avem, mai mult decât ei, pătrunderea tainelor; dar să meargă mai departe și să declare că dogma este contradictorie, aceasta este un lucru pe care le este cu neputință să-l dovedească.

Concluzie practică.

1° Să fie întâiul nostru act înaintea Euharistiei un act de credință. Nici o taină nu pare la început mai tulburătoare pentru rațiunea noastră. Un Dumnezeu care Se ascunde sub puțină pâine: ce minune! Dar nu există minuni care să întreacă înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu: înțelepciunea Sa de a le cugeta și puterea Sa de a le împlini.

2° După actul de credință, actul de încredere. „Oare nu putem toate în Acela care ne întărește?" (Filip., IV, 13).

3° Apoi, iubirea. Euharistia este cu adevărat marea taină a iubirii. A rămâne totdeauna lângă cei ce vă sunt dragi, a se jertfi pentru ei, a se uni cu ei: iată întreita dorință a oricărei iubiri. Ceea ce pentru om este un vis steril și neputincios, Dumnezeu putea să-l împlinească și l-a împlinit.

4° Umilința. Ce lecție de umilință ne dă Domnul nostru în Euharistie, în acest sacrament în care Se nimicește și Se coboară mai mult decât în Întruparea Sa și pe Cruce, fiindcă ascunde, sub aparențele pâinii și ale vinului, nu numai dumnezeirea Sa, ci și omenirea Sa!

„In cruce latebat sola Deitas
Sed hic latet simul et humanitas" (Sf. Toma).

5° A face vizite dese Preasfântului Sacrament și a lua parte la procesiuni etc.

LECTURI.

1° Minunea înmulțirii pâinilor și făgăduința Euharistiei (Ioan, VI). 2° Instituirea Euharistiei (Mat., XXVI, 26-28; Marcu, XIV, 22-24; Luca, XXII, 19, 20; I Cor., XI, 23-25).

CHESTIONAR.

I. 1° Care este excelența Euharistiei? 2° Care sunt cele două aspecte ale ei? 3° Cum se poate împărți subiectul?

II. 1° Cine au fost potrivnicii Prezenței reale? 2° Ce înțelegeți prin „sacramentari"? 3° Care sunt dovezile Prezenței reale? 4° Cunoașteți cuvântarea prin care Domnul nostru a făgăduit instituirea Euharistiei? 5° Care sunt cuvintele instituirii? 6° Este credința în Prezența reală conformă Tradiției?

III. Care sunt întrebările care se pun cu privire la modul Prezenței reale?

IV. 1° Cum se face Prezența reală? 2° Ce este transsubstanțierea? 3° Transsubstanțierea exclude consubstanțierea și impanațiunea?

V. 1° Cum este Isus Hristos prezent în Euharistie? 2° Este El întreg sub fiecare specie și chiar sub fiecare părticică? 3° Ce se întâmplă dacă se împarte ostia? 4° Este Isus Hristos nepătimitor sub vălul speciilor?

VI. 1° Ce înțelegeți prin permanența Prezenței reale? 2° Care sunt condițiile acestei permanențe?

VII. 1° Care sunt consecințele permanenței Prezenței reale? 2° Ce cult trebuie să-I dăm lui Isus Hristos în Euharistie? 3° Care sunt formele acestui cult? 4° Cum Îi dăm cultul privat? 5° Se poate duce Euharistia la bolnavi?

VIII. 1° Care sunt cele două obiecții pe care le fac rațională știi dogmei Prezenței reale? 2° Ce se poate răspunde?

TEME SCRISE.

1° Sunt Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Sfântul Duh împreună cu Dumnezeu Fiul în Euharistie? 2° Este Isus Hristos prezent într-o părticică ce nu s-ar putea vedea decât la microscop? 3° Este Domnul nostru tot atât de real prezent în ostie precum era în ieslea din Betleem ori pe cruce? Este El acolo în același chip? 4° Ce deosebire este între Euharistie și imaginile Domnului nostru?

Lecția a VII-a
Euharistia ca Sacrament. Împărtășania.

(370) Termeni.

Euharistie (din două cuvinte grecești „eu" bine și „charis" har). Etimologic, cuvântul înseamnă mulțumire. Acest sacrament se numește astfel: — a) fie pentru că Domnul nostru a adus mulțumire lui Dumnezeu Tatăl înainte de a-l institui; — b) fie pentru că primii creștini aveau obiceiul, după împărtășanie, să aducă mulțumire lui Dumnezeu printr-o rugăciune publică; — c) fie pentru că Euharistia este cel mai bun mijloc de a mulțumi lui Dumnezeu pentru binefacerile Sale.

Nume ale Euharistiei. — a) Sacramentul altarului, din pricina locului unde Domnul nostru Se face prezent și rămâne în chip permanent; — b) Cina Domnului („cœna" cină), pentru că Domnul nostru a instituit acest sacrament după masa Paștilor; — c) Preasfântul Sacrament, din pricina excelenței sale; — d) Sfânta Ostie (din lat. „hostia" victimă). Isus Hristos, sub

Speciile în care Se ascunde, reînnoiește la Sfânta Liturghie jertfa Crucii și Se oferă ca victimă lui Dumnezeu Tatăl; — e) Viaticul (lat. „viaticum", „via" drum, călătorie). Euharistia este merinde pentru drum. Astfel se numește când se dă bolnavilor, pentru a-i ajuta să facă trecerea din lumea aceasta în cealaltă.

Împărtășanie (lat. „communio" comunitate, unire cu cineva). Acesta este cuvântul prin care se desemnează cel mai adesea Euharistia, pentru că Euharistia, deși sacrament și în afara împărtășaniei (nr. 367), este rânduită să comunice pe Isus Hristos sufletului creștin, să-i unească împreună.

Notă. Am mai întâlnit acest cuvânt folosit într-un alt sens (v. Împărtășirea Sfinților, nr. 139).

DEZVOLTARE

(371) I. Sacramentul Euharistiei. Definiție. Existență. Natură.

1° Definiție. — Euharistia este un sacrament al Legii noi, care cuprinde cu adevărat, real și substanțial, sub speciile pâinii și ale vinului consacrate, trupul, sângele, sufletul și dumnezeirea

lui Isus Hristos și produce harul în sufletele noastre prin împărtășanie.

2° Existență. — Euharistia este un adevărat sacrament. Ea întrunește, într-adevăr, cele trei lucruri esențiale tuturor sacramentelor Legii noi: anume, semnul sensibil, instituirea divină și producerea harului. — a) Semnul sensibil, adică speciile pâinii și ale vinului. Deși materia se compune din două elemente, pâinea și vinul, ea nu alcătuiește mai puțin un singur sacrament, căci aceste două elemente sunt același semn și urmăresc același scop. Ele tind la hrana sufletului nostru, precum mâncarea și băutura lucrează împreună la hrana trupului nostru; — b) instituirea divină. Acest punct a fost dovedit prin dovezile Prezenței reale (nr. 363); — c) producerea harului. Euharistia cuprinde pe Isus Hristos Însuși, Care este autorul și izvorul harului.

3° Natură. — Euharistia este un sacrament de natură deosebită. Căci, pe când celelalte nu există decât în clipa în care se administrează, Euharistia este și rămâne sacrament atât înainte cât și după întrebuințare. De pildă, Botezul nu există decât în scurta durată în care slujitorul rostește formula turnând apă pe capul copilului; dimpotrivă, Domnul nostru rămâne sub vălul speciilor în stare de sacrament, independent de împărtășania credincioșilor (nr. 367).

(372) II. Semnul sensibil.

1° Materia. — Materia îndepărtată a Euharistiei este pâinea de grâu și vinul viței; materia apropiată sunt speciile pâinii și ale vinului consacrate.

A. PÂINEA. — a) Din punctul de vedere al validității, „pâinea trebuie să fie din grâu curat și destul de proaspătă pentru a înlătura orice primejdie de stricăciune" (Can. 815). Dar este indiferent dacă este cu aluat sau fără aluat. Cea din urmă, numită pâine azimă, este întrebuințată de Biserica latină, iar cea dintâi de Biserica greacă. — b) Din punctul de vedere al liceității, pâinea nu trebuie să fie mucegăită. În Biserica latină, ostia trebuie să fie rotundă și mai mare pentru preotul care celebrează Sfânta Liturghie decât pentru credincioșii care se împărtășesc. „Preotul trebuie să se slujească de pâine azimă sau dospită după propriul său rit, oriunde ar celebra" (can. 816). „Chiar și în caz de necesitate, ar fi o vină gravă a consacra o specie fără cealaltă, precum și a consacra amândouă în afara Sfintei Liturghii" (Can. 817).

B. VINUL. — a) Din punctul de vedere al validității, vinul trebuie să fie natural, adică numai rodul viței, așadar nici amestecat cu apă sau cu alt lichid, nici stricat în substanța sa (oțet). Domnul nostru s-a slujit, într-adevăr, de vin la instituirea acestui sacrament, după cum arată cuvintele pe care ni le spune Sfântul Matei (XXVI, 29): „Nu voi mai bea de

acum din acest rod al viței până în ziua când îl voi bea nou cu voi în împărăția Tatălui Meu." — b) Din punctul de vedere al liceității, nu se cuvine a se folosi nici must, nici vin dulce, nici vin care începe să se oțetească.

În vin, Biserica a avut întotdeauna obiceiul să amestece câteva picături de apă. Conciliul de la Trento, sess. XXII, cap. VII, a făcut din aceasta un precept, sprijinit pe cele trei motive următoare: — 1. Domnul nostru trebuie să fi făcut astfel după obiceiul iudeilor. — 2. Acest amestec amintește sângele și apa care au curs din coasta lui Hristos. — 3. El înseamnă de asemenea unirea celor două naturi în Isus Hristos, sau încă „unirea poporului credincios cu Isus Hristos, capul său".

2° Forma. — Forma Euharistiei constă în cuvintele întrebuințate de Domnul nostru și pe care le numim cuvintele consacrării: „Acesta este trupul Meu; acesta este sângele Meu." Orice schimbare care ar lua cuvintelor sfinte adevăratul lor înțeles ar face consacrarea nulă. „Preotul trebuie să celebreze Sfânta Liturghie în limba liturgică a ritului său" (can. 819) și „să observe rubricile misalului său fără a scoate ori a adăuga ceva" (can. 818).

(373) III. Efectele Euharistiei.

Euharistia are efecte asupra sufletului și asupra trupului.

1° Efecte asupra sufletului. — A. Euharistia sporește harul sfințitor. Ea este în viața duhovnicească ceea ce sunt pâinea și vinul față de viața trupească; ea susține și dezvoltă viața sufletului, dar nu o produce, precum băutura și mâncarea întrețin viața trupului, dar nu o nasc. Conciliul de la Trento, sess. XIII, cap. VII și can. 5.

B. Harul sacramental propriu sacramentului Euharistiei este sporirea iubirii și a harurilor actuale care îndeamnă la actele acestei virtuți. La cel ce se apropie de masa sfântă cu dispozițiile cerute, Euharistia se arată, așadar, printr-un grad mai înalt de iubire față de Domnul nostru și față de aproapele: — a) față de Domnul nostru. Lucrul se înțelege ușor, căci cel ce mănâncă trupul și bea sângele Mântuitorului rămâne în Isus și Isus rămâne în el (Ioan, VI, 57); — b) față de aproapele. Între cei ce se împărtășesc de la aceeași masă se întemeiază o unire mai strânsă; ei ajung ca mădularele aceluiași trup, mlădițele aceleiași vițe, aparținând aceluiași butuc care este Hristos. „Deoarece este o singură pâine, zice Sfântul Pavel, noi alcătuim un singur trup, deși suntem mulți" (I Cor., X, 17). Nu trebuie, deci, să ne mirăm dacă Euharistia insuflă atâtea fapte de jertfire și atâtea sacrificii care par mai presus de fire. Mulțimea minunilor iubirii creștine se explică prin împărtășaniile dese, care fac din credincioși un singur trup mistic și strâng, în fiecare zi tot mai mult, legăturile ce îi unesc cu Hristos, capul lor, și între ei.

C. Euharistia iartă păcatele veniale în chip nemijlocit și prin însăși puterea sacramentului, după unii, sau, după alții, în chip

mijlocit, adică îndemnând pe cel ce se împărtășește la acte de iubire și de căință care șterg păcatele veniale.

D. Ea ne păzește de păcatul de moarte, înarmându-ne împotriva asalturilor demonului și ale patimilor. Ea este „ostia mântuitoare" care ne întărește și ne ajută împotriva „vrăjmașilor sufletului nostru".

E. Ea nu iartă „ex opere operato" pedeapsa vremelnică datorată păcatului. Dar aprinde în cel ce se împărtășește fierbințeala iubirii și îl îndeamnă la fapte care îi vor dobândi o oarecare micșorare a pedepsei vremelnice.

2° Efecte asupra trupului. — A. Euharistia micșorează concupiscența. Virtutea care ieșea din trupul Domnului nostru și vindeca pe nenorociții chinuiți de duhurile necurate (Luca, VI, 18-19) se găsește și în Euharistie. De aceea s-a putut numi împărtășania: „vinul care face să încolțească fecioarele" (Zaharia, IX, 17).

B. Ea este o chezășie a învierii slăvite a trupurilor și a vieții veșnice: „Cel ce mănâncă trupul Meu, zice Domnul nostru, și bea sângele Meu are viața veșnică; și Eu îl voi învia în ziua cea de pe urmă." Viața veșnică nu este, de altfel, decât urmarea și încununarea vieții harului. Or, nici un sacrament nu contribuie mai mult decât Euharistia la păstrarea și sporirea în noi a harului sfințitor. Ea este, așadar, mai mult decât oricare altul, chezășia mântuirii noastre veșnice.

(374) IV. Necesitatea Euharistiei. Împărtășania sub amândouă speciile.

1° Necesitatea Euharistiei. — Euharistia este necesară, nu prin necesitate de mijloc, ci prin necesitate de precept. — a) Nu este necesară, prin necesitate de mijloc, pentru mântuire. Într-adevăr, pentru a fi mântuit este de ajuns a fi în stare de har. Or, harul cel dintâi nu se dă decât prin Botez și nu se redobândește decât prin Pocăință. Euharistia, ca hrană a vieții supranaturale, presupune această viață în cel ce se împărtășește și nu o dă. De aceea, Conciliul de la Trento, tratând chestiunea împărtășaniei copiilor, sess. XXI, cap. IV, spune că ea nu este nicidecum necesară înainte de vârsta discernământului, deoarece, înainte de această vârstă, ei nu pot pierde harul baptismal prin care au devenit fii ai lui Dumnezeu. — b) Euharistia este necesară adulților prin necesitate de precept, atât de precept dumnezeiesc cât și de precept bisericesc (vezi nr. 247).

2° Împărtășania sub amândouă speciile. — Dublul precept care îi obligă pe credincioși să se împărtășească impune, oare, împărtășania sub amândouă speciile? — A. Nu există nici un precept dumnezeiesc în această privință, cel puțin pentru laici sau pentru clericii care nu celebrează Jertfa cea sfântă a Sfintei Liturghii. Domnul nostru a zis, este adevărat: „Dacă nu mâncați trupul Fiului Omului și dacă nu beți sângele Lui, nu veți avea viață în voi" (Ioan, VI, 53); dar a zis și: „Dacă cineva mănâncă din această pâine, va trăi în veci" (Ioan, VI, 58). În

plus, Euharistia este adesea numită în Noul Testament numai „frângerea pâinii" (Fapte, II, 42; Luca, XXIV, 30). Domnul nostru nu face, deci, din împărtășania sub amândouă speciile o condiție necesară.

B. Nu numai că împărtășania sub amândouă speciile nu este de precept dumnezeiesc, dar ea a fost chiar oprită de Conciliul de la Trento, care a prohibat împărtășania sub specia vinului din pricina neajunsurilor pe care le oferea: primejdia de a vărsa prețiosul sânge și repulsia pe care credincioșii ar fi putut-o simți primindu-l din același potir (sess. XXI, can. 2).

(375) V. Slujitorul Euharistiei. Corolare.

1° Slujitorul. — Se cuvine a deosebi slujitorul care consacră la sfânta Jertfă a Sfintei Liturghii și slujitorul care împărtășește. Despre cel dintâi va fi vorba în lecția următoare (nr. 387). Aici nu este vorba decât despre slujitorul care împărtășește Euharistia.

A. „Slujitorul obișnuit al sfintei împărtășanii este numai preotul" (Can. 845). „Orice preot poate împărți sfânta împărtășanie în timpul Sfintei Liturghii."

„Dreptul și îndatorirea de a duce în chip public, în afara bisericii, sfânta împărtășanie bolnavilor, chiar și celor care nu sunt parohienii lui, îi aparține parohului, în hotarele parohiei sale. Ceilalți preoți nu o pot face decât în caz de necesitate sau

cu îngăduința, cel puțin prezumată, a parohului sau a Ordinariului" (Can. 848).

„Orice preot poate duce, nu în chip public, împărtășania celor neputincioși, cu autorizarea, cel puțin prezumată, a preotului căruia i-a fost încredințată păstrarea Preasfântului Sacrament" (Can. 849).

„Parohului îi revine a duce, public ori nu, împărtășania ca viatic bolnavilor din parohia sa" (Can. 850).

B. „Slujitorul extraordinar al împărtășaniei este diaconul, cu îngăduința Ordinariului sau a parohului locului, îngăduință care nu se acordă decât pentru un motiv grav și care este în chip legitim prezumată în caz de necesitate" (can. 845).

2° Corolare. — Trei întrebări se pun cu privire la slujitorul Euharistiei: — a) Care sunt îndatoririle lui? — b) Când trebuie să împartă împărtășania? — c) Unde trebuie să o împartă?

a) ÎNDATORIRILE SLUJITORULUI. — Preotul care are grijă de suflete este ținut să administreze sacramentele, deci și împărtășania, credincioșilor care o cer în condiții cuviincioase. El trebuie să o refuze celor care sunt în chip public nevrednici, precum excomunicații, cei opriți, infamii, dacă n-au dat dovadă de îndreptare și n-au reparat scandalul public (Can. 855 § 1). Este el ținut să ducă Sfântul Viatic bolnavilor atinși de o boală contagioasă? În principiu nu, fiindcă Euharistia nu este necesară „pentru mântuire" cu necesitate

absolută. În practică, da, din pricina scandalului care ar urma dacă un preot s-ar feri să administreze Viaticul și Ungerea cea de pe urmă de teamă de primejdie.

b) TIMPUL ÎMPĂRTĂȘANIEI. — „Este îngăduit a se împărți Preasfânta Euharistie în toate zilele."

„În Vinerea Mare este îngăduit numai a se duce Sfântul Viatic celor neputincioși."

„În Sâmbăta Mare sfânta împărtășanie nu poate fi administrată decât în timpul Sfintei Liturghii sau îndată după aceea."

„Sfânta împărtășanie nu trebuie împărțită decât în ceasurile în care Jertfa Sfintei Liturghii poate fi adusă, afară numai dacă un motiv cuviincios scuză un alt ceas."

„Însă Sfântul Viatic poate fi administrat la orice ceas al zilei și al nopții" (Can. 867).

c) LOCUL ÎMPĂRTĂȘANIEI. — „Sfânta împărtășanie poate fi administrată pretutindeni unde este îngăduit a se celebra Sfânta Liturghie, chiar într-un oratoriu privat, afară numai dacă, pentru temeiuri drepte și în cazuri particulare, Ordinariul locului ar fi oprit-o" (Can. 869). Clericii și cârmuitorii de stat primesc împărtășania la altar; credincioșii o primesc la masa de împărtășanie.

(376) VI. Subiectul Euharistiei. Dispozițiile cerute.

1° Subiectul. — A. Din punctul de vedere al VALIDITĂȚII, orice botezat poate, prin drept dumnezeiesc, să primească Euharistia. — B. Din punctul de vedere al LICEITĂȚII, disciplina de astăzi a Bisericii cere, pe lângă acestea: — a) folosirea rațiunii și — b) o învățătură îndestulătoare. În plus, pentru a se împărtăși cu rod, trebuie aduse un număr de dispoziții despre care vom vorbi.

2° Dispozițiile cerute. — Unele privesc sufletul; altele, trupul.

A. DISPOZIȚIILE SUFLETULUI. — a) Singura dispoziție a sufletului care este de precept grav este starea de har. „Să se cerceteze omul pe sine însuși, zice Sfântul Pavel; căci cel ce mănâncă și bea în chip nevrednic trupul Domnului, mănâncă și bea osândă sieși" (I Cor., XI, 28-29). După Conciliul de la Trento, sess. XIII, cap. VII, și după noul Cod (can. 856), cel care este conștient de un păcat de moarte, chiar de ar avea căința pentru greșeala sa, nu trebuie să primească Euharistia înainte de a se fi curățit prin spovedania sacramentală ori de câte ori poate merge la un preot. Aceste cuvinte așază deopotrivă regula și excepția.

1. Regula. Este obligat să se spovedească oricine este conștient de un păcat de moarte. Dar ce trebuie să facă

acela care este în îndoială? Dacă îndoiala privește existența și gravitatea păcatului, el nu este obligat să se spovedească, deși, în practică, este mai bine să o facă. Cel care se îndoiește dacă păcatul de moarte pe care l-a săvârșit cu certitudine a fost iertat prin sacramentul Pocăinței trebuie să se spovedească, după echiprobabiliști. Dimpotrivă, după probabilști, el se poate abține. Cel care și-ar aminti că a omis să mărturisească o vină gravă nu ar fi obligat să se spovedească din nou înainte de a se împărtăși, căci păcatul uitat fără voie a fost iertat, deși în chip indirect, prin dezlegare.

2. Excepția. Conciliul spune că spovedania este necesară „ori de câte ori se poate merge la un preot". Este, deci, îngăduit a conchide că face o excepție atunci când, pe de o parte, există pentru preot sau pentru credincioși obligația de a celebra sau de a se împărtăși și, pe de altă parte, lipsește duhovnicul, fie pentru că nu se găsește un preot la care să te spovedești, fie pentru că preotul de față nu are puterea de a te dezlega din lipsă de jurisdicție. În orice caz, rămâne obligația de a te spovedi cât mai curând cu putință.

b) Celelalte dispoziții ale sufletului, care sunt cel puțin de sfat, sunt: o credință vie în Prezența reală, o adâncă umilință, o dorință aprinsă de împărtășanie și o mare iubire de Euharistie.

B. DISPOZIȚIILE TRUPULUI. — Se cer două dispoziții: postul și cuviința.

a) Postul euharistic constă în a nu fi luat nici o hrană solidă sau lichidă de la miezul nopții. Deși nu provine dintr-o poruncă a Domnului nostru, ci numai dintr-un precept bisericesc, obligația postului este cu totul strictă și nu îngăduie ușurătate de materie.

Pentru ca postul să fie rupt, trebuie: — 1. ca substanța să vină din afară; astfel, sângele care curge din gingii și alimentele rămase în gură nu rup postul. — 2. Trebuie ca substanța înghițită să fie digestibilă: părul, unghiile, fragmentele de metal, de pildă, nu sunt. — 3. Trebuie ca substanța să fi fost luată cu chip de hrană ori de băutură și nu din neatenție, precum dacă s-ar înghiți un fulg de zăpadă ori câteva picături de apă care s-ar fi amestecat cu saliva spălându-se cineva pe gură. — 4. Trebuie ca hrana să fi fost luată după miezul nopții. Timpul trebuie determinat fie după ora adevărată sau solară, fie după ora legală arătată de ceasurile publice și socotită la primul ceas care bate ora.

Cauze care scuză de post. — Legea postului încetează: — 1. când este nevoie să se celebreze sau să se împărtășească. Astfel, un preot care nu ar mai fi de post ar trebui să slujească Sfânta Liturghie duminicile și sărbătorile de poruncă, dacă necelebrarea ar pricinui scandal; în caz contrar, ori dacă ar fi cunoscut publicului că preotul nu mai este de post, ar trebui să se abțină. Dacă un preot ar lăsa Jertfa Sfintei Liturghii neterminată din pricina unei indispoziții, un alt preot ar trebui să o desăvârșească, chiar de nu ar mai fi de post. Un laic care și-ar aminti prea târziu că nu mai este de post, de pildă la masa

de împărtășanie, ar putea să se împărtășească pentru a evita scandalul. — 2. Legea postului încetează când trebuie evitată profanarea Sfintei Euharistii; un laic ar putea atunci, în lipsa unui preot, să ia el însuși ostia și să se împărtășească, fără a fi de post. — 3. Legea postului încetează mai ales în caz de primejdie de moarte. „Atâta vreme cât durează primejdia de moarte, Sfântul Viatic poate, după sfatul chibzuit al duhovnicului, fi administrat de mai multe ori în zile diferite" (Can. 864, § 3).

b) Cuviința. — Pudoarea este cu totul cerută celor ce se apropie de Masa Sfântă. Femeile trebuie să-și scoată mănușile și să nu aibă nimic lumesc ori supărător în ținuta lor; militarii își depun armele. Persoanele atinse de o diformitate ori de o neputință respingătoare nu trebuie să ceară împărtășania în public, din pricina respectului datorat sacramentului și pentru a nu fi pricină de uimire și de stânjeneală pentru ceilalți împărtășitori.

(377) VII. Împărtășania frecventă și zilnică. Dispozițiile cerute.

Orice creștin care are vârsta rațiunii trebuie să se împărtășească cel puțin o dată pe an, în timpul Paștilor. El trebuie, de asemenea, să aducă un număr de dispoziții care au fost arătate la numărul precedent. Odată așezate aceste două lucruri, se pun alte două întrebări ca niște corolare firești: — 1° Este bine a te împărtăși mai des și chiar în fiecare zi? — 2° Dacă da, ce

dispoziții deosebite se cer? Aceste două întrebări, după ce au fost multă vreme în discuție, cel puțin din punct de vedere practic, au fost hotărâte în chip definitiv prin decretul din 10 decembrie 1905 al S. C. a Conciliului și prin noul Cod (Can. 863).

1° Împărtășania frecventă și zilnică. — Împărtășania frecventă, adică aceea care are loc de mai multe ori pe săptămână, și împărtășania zilnică corespund, zice decretul, dorințelor Domnului nostru și ale Bisericii Sale.

a) Dorințelor Domnului nostru. — 1. Mântuitorul a declarat că El este „Pâinea cea vie pogorâtă din cer" și a pus această pâine în comparație cu mana, voind să facă pe ucenicii Săi să înțeleagă că „precum evreii în pustie au mâncat în fiecare zi mana, tot astfel sufletul creștin poate în fiecare zi să se hrănească din Pâinea cerească și să-și ia de acolo puterea." — 2. Pâinea cea de toate zilele pe care Isus ne-a învățat să o cerem în rugăciunea domnească (Luca, XI, 3) înseamnă, după cei mai mulți Părinți, pâinea euharistică ce hrănește sufletul, tot atât cât pâinea materială hrănește trupul.

b) Dorințelor Bisericii. Decretul amintește că, după Conciliul de la Trento, ar fi de dorit „ca la fiecare Liturghie cei de față să facă nu numai împărtășania duhovnicească, ci și împărtășania sacramentală." Această practică ar fi, de altfel, după obiceiul Bisericii primare. Faptele Apostolilor ne mărturisesc că primii creștini „stăruiau în învățătura Apostolilor și în împărtășirea frângerii pâinii" (Fapte, II, 42). Și așa a fost până în veacul al

V-lea. În chip aproape general, credincioșii nu asistau la Sfânta Liturghie fără să se împărtășească. Apoi evlavia s-a răcit și, din veacul al IX-lea, împărtășania săptămânală a devenit destul de rară chiar între persoanele evlavioase.

Mai târziu, în ciuda învățăturilor Sfântului Toma și ale Sfântului Bonaventura despre folosul împărtășaniei frecvente și zilnice, erezia jansenistă a găsit un teren bine pregătit; și cerând, pe de altă parte, dispoziții foarte grele, anume o pocăință vrednică și îndelungată după fiecare păcat de moarte și o iubire de Dumnezeu curată și fără amestec, care cerea voința efectivă de a plăcea lui Dumnezeu în toate, a ajuns să suprime orice împărtășanie frecventă la adepții ei. Rătăcirea jansenistă a fost condamnată prin decretele lui Inocențiu XI (1679) și ale lui Alexandru VIII (1690). Dar „veninul jansenist, care, sub pretextul cinstei și al respectului datorat Euharistiei, se strecurase chiar și în sufletele evlavioase, nu a dispărut cu totul", și discuțiile s-au reluat asupra dispozițiilor cerute pentru împărtășania frecventă.

2° Dispozițiile cerute. — Până la decretul din 1905, Biserica nu determinase, într-un chip foarte precis, dispozițiile cerute pentru împărtășania frecventă; și în veacul al XVIII-lea teologii se alăturaseră, în cea mai mare parte, învățăturii Sfântului Alfons de Liguori, care îngăduia împărtășania frecventă numai acelora care — 1) nu săvârșesc păcat de moarte ori îl săvârșesc rar și din slăbiciune și — 2) nu au obiceiul păcatelor veniale deliberate.

Această doctrină nu a fost primită de decretul din 1905. Acesta se mulțumește, într-adevăr, să ceară numai cele două dispoziții următoare: — a) starea de har și — b) o intenție dreaptă și evlavioasă, care constă în aceea că cel ce se împărtășește „nu se lasă călăuzit de obișnuință, de deșertăciune ori de motive omenești".

Celelalte dispoziții arătate sunt numai de sfat. Se cuvine, fără îndoială, ca aceia care fac împărtășania frecventă și zilnică să fie lipsiți de păcate veniale, cel puțin pe deplin deliberate, și de atașamentul față de aceste păcate. Totuși, aceasta nu este o condiție absolută, căci „este de ajuns să fie lipsiți de greșeli de moarte și hotărâți să nu le mai săvârșească pe viitor." Așadar, împotriva doctrinei Sfântului Liguori: — 1) nu se cere să nu se mai săvârșească ori să se săvârșească foarte rar păcatul de moarte; este de ajuns a fi în stare de har în clipa împărtășaniei și a avea hotărârea sinceră de a nu păcătui de moarte pe viitor, hotărâre fără de care, de altfel, nu se poate fi în stare de har; — 2) atașamentul față de păcatele veniale, chiar pe deplin deliberate, nu mai este o piedică pentru împărtășania zilnică. Trebuie oare cerut mai înainte sfatul duhovnicului? Decretul îl dă ca sfat, dar nu pune obligație.

(378) VIII. Împărtășania copiilor.

Cu privire la împărtășania copiilor, se pun două întrebări: 1° vârsta primei împărtășanii; 2° dispozițiile cerute.

1° Vârsta. — Chestiunea vârstei primei împărtășanii, tratată deja în decretul „Quam singulari" din 8 august 1910, a fost precizată și rânduită în chip definitiv de noul Cod. Potrivit § 1 al Can. 854, „nu trebuie admiși la împărtășanie copiii care, din pricina slăbiciunii vârstei lor, nu au încă cunoștința și gustul Sfintei Euharistii." Astfel, admiterea unui copil la prima împărtășanie nu este numai o chestiune de vârstă, ci mai ales de folosire îndestulătoare a rațiunii: trebuie ca pruncul să aibă cel puțin o cunoștință sumară și gustul (dorința) Sfintei Euharistii.

2° Dispozițiile cerute. — A. Dar cum se fixează minimul dispozițiilor cerute? Noul Cod deosebește două cazuri — și, prin aceasta, completează în chip fericit decretul „Quam singulari". — a) „În primejdie de moarte, pentru ca Preasfânta Euharistie să poată și să trebuiască a fi administrată copiilor, este de ajuns ca ei să știe a deosebi Trupul lui Cristos (pâinea euharistică) de hrana obișnuită", de pâinea trupească (Can. 854, § 2). — b) „În afara primejdiei de moarte, trebuie cerută o cunoștință mai deplină a doctrinei creștine și o pregătire mai îngrijită: anume, cunoașterea cel puțin a misterelor necesare, prin necesitate de mijloc, pentru mântuire și o oarecare evlavie față de Sfânta Euharistie, toate potrivit cu puterile vârstei lor." (Can. 854, § 3)

B. Cine va hotărî dacă pruncul are dispozițiile cerute? Duhovnicul și părinții sau deținătorii autorității părintești (Can. 854, § 4). Totuși, parohului îi revine să controleze dispozițiile copilului, chiar printr-un examen dacă socotește

de cuviință, și să vegheze ca pruncii îndeajuns pregătiți să fie admiși cât mai curând cu putință la Masa Sfântă (Can. 854, § 5).

(379) IX. Împărtășania spirituală.

Împărtășania spirituală constă într-o vie dorință de a primi pe Domnul nostru, prezent în Euharistie, fără a-L primi însă în chip real. Trei acte alcătuiesc împărtășania spirituală: — a) actul de credință în Prezența reală; — b) aducerea aminte de binefacerile spirituale pe care Domnul nostru ni le-a câștigat prin pătimirea Sa și pe care ni le împarte prin sfânta împărtășanie; — c) actul de iubire, unit cu dorința de a-L primi în împărtășania sacramentală.

Împărtășania spirituală se poate face în orice moment al zilei, dar clipa cea mai potrivită este aceea a împărtășaniei preotului, la jertfa Sfintei Liturghii.

Efectele împărtășaniei spirituale sunt de aceeași natură ca ale împărtășaniei sacramentale, dar de o eficacitate mai mică și variind după dispozițiile celui ce o face. Oricare ar fi, de altfel, puterea ei, împărtășania spirituală a fost întotdeauna înalt aprobată și recomandată de Biserică.

Concluzie practică.

1° A ne împărtăși des și, dacă putem, în fiecare zi, spre a asculta dorința arzătoare a Domnului nostru și a Bisericii.
2° „După cum sacramentele Legii noi, deși lucrează prin ele însele, zice Decretul din 1905, produc totuși un efect mai mare după dispozițiile mai desăvârșite ale celor ce le primesc, se cuvine a veghea ca o pregătire îngrijită să preceadă Sfânta Împărtășanie și ca o mulțumire cuviincioasă să o urmeze, ținând seama de puterile, starea și îndatoririle fiecăruia."
3° A face înainte de împărtășanie acte de credință, de umilință, de căință și de iubire.
4° După împărtășanie, a face acte de adorație, de mulțumire, de oferire și de cerere.

LECTURI.

1° Figurile Euharistiei: — a) rodul pomului vieții (Facere, II). După cum pomul vieții din Raiul pământesc, Euharistia este un gaj al nemuririi. — b) Jertfa lui Melchisedec (Facere, XIV). Melchisedec, preot și rege, aduce lui Dumnezeu pâine și vin. — c) Mana (Ieșire, XVI). — d) Jertfa Mielului pascal (Ieșire, XII). Cristos ne-a răscumpărat din robia păcatului prin puterea sângelui Său, precum Mielul pascal i-a izbăvit pe evrei

din robia Egiptului. — e) Pâinile punerii înainte, oferite în toate sâmbetele înaintea chivotului (Ieșire, XXV). — f) Jertfele de pace, celebrate cu turte de făină (Levitic, II).

2° Credința sutașului (Mat., VIII, 5-11). Credința femeii cu scurgere de sânge (Mat., IX, 20-22). Credința cananeencei (Mat., XV, 21-28).

3° Arătarea lui Isus ucenicilor din Emaus (Luca, XXIV, 13-35).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este Euharistia? 2° Este Euharistia un adevărat sacrament? 3° Care este natura ei?

II. 1° Care este materia îndepărtată și materia apropiată a Euharistiei? 2° Ce trebuie pentru ca pâinea și vinul să fie materii valide și materii licite? 3° Pentru ce se adaugă apă în vin? 4° Care este forma Euharistiei?

III. 1° Care sunt efectele Euharistiei asupra sufletului? 2° Care sunt efectele ei asupra trupului?

IV. 1° Este Euharistia necesară mântuirii? 2° Este împărtășania sub amândouă speciile de precept dumnezeiesc? 3° Pentru ce a fost interzisă de Biserică?

V. 1° Care este slujitorul obișnuit al Euharistiei? 2° Care este slujitorul ei extraordinar? 3° Care sunt îndatoririle slujitorului? 4° Care este timpul împărtășaniei? 5° Care este locul ei?

VI. 1° Care este subiectul sacramentului Euharistiei? 2° Care sunt dispozițiile cerute? 3° Cel ce este în îndoială dacă are un păcat de moarte poate să se împărtășească? 4° Cel ce este conștient de un păcat de moarte poate uneori să se împărtășească? 5° Care sunt dispozițiile trupului? 6° Ce este postul euharistic? 7° Ce trebuie pentru ca postul să fie rupt? 8° Care sunt cauzele ce scuză de post? 9° În ce constă cuviința?

VII. 1° Este bine a ne împărtăși frecvent și chiar în fiecare zi? 2° Este împărtășania frecventă conformă dorințelor Domnului nostru și ale Bisericii? 3° Care sunt dispozițiile cerute pentru împărtășania zilnică?

VIII. 1° Care a fost odinioară disciplina Bisericii cu privire la prima împărtășanie a copiilor? 2° Care este disciplina de astăzi? 3° La ce vârstă este fixată? 4° Care sunt dispozițiile cerute?

IX. 1° Ce este împărtășania spirituală? 2° Care acte alcătuiesc împărtășania spirituală? 3° Care sunt efectele ei?

TEME SCRISE.

1° Era un obicei la romani care consta în a scrie pe o foaie de hârtie obiectul condamnării și a face pe condamnatul la moarte să înghită fie acest înscris, fie cenușa acestei hârtiei. Cunoașteți un cuvânt al Sfântului Pavel despre împărtășania sacrilegă ce pare a face aluzie la acest obicei? 2° Nebunii pot

să se împărtășească? 3° Ce trebuie făcut dacă, în clipa împărtășaniei, îți amintești că ai uitat să mărturisești un păcat de moarte la spovedanie?

Lecția a VIII-a
Jertfa Sfintei Liturghii.

(380) Termeni.

Jertfă (lat. „sacrificium", „sacrum" lucru sfânt, „facere" a face). — a) În sens larg, acest cuvânt desemnează orice ofrandă adusă divinității: astfel, roadele pământului aduse lui Dumnezeu de Cain și întâii născuți ai turmelor aduși de Abel erau jertfe. — b) Pentru sensul teologic, vezi nr. 381.

Jertfă omenească. Jertfirea unei persoane oferite ca victimă divinității. Această formă condamnabilă de jertfă urcă până la cea mai înaltă vechime: o găsim practicată la greci și la romani și mai ales la gali și la germani.

Liturghie (lat. „missa", „mittere" a trimite înapoi). După toată probabilitatea, jertfa euharistică s-a numit Liturghie, jertfa Liturghiei, fiindcă în începuturile Bisericii se trimiteau afară catehumenii la sfârșitul părții numite „liturghia catehumenilor", și apoi credincioșii la sfârșitul jertfei propriu-zise (vezi nr. 485), prin cuvintele: Ite, missa est.

Mergeți, adunarea este desființată ori trimisă.
ALTE NUMIRI. Jertfa euharistică a fost numită: — a) în Apus: cină, ofrandă, împărtășanie, mistere; — b) în Răsărit: sinaxă (împărtășire), liturgie (rugăciune).

Sfânta Liturghie este jertfa trupului și sângelui lui Isus Cristos, oferite pe altar sub speciile pâinii și ale vinului, spre a reprezenta și a reînnoi jertfa crucii și a ne aplica meritele ei.

DEZVOLTARE

(381) I. Jertfa în general.

Luat în sensul său strict și teologic, cuvântul „jertfă" desemnează oferirea unui lucru sensibil pe care îl distrugi dacă este o ființă neînsuflețită sau îl înjunghii dacă este o ființă însuflețită, făcută, de un slujitor legitim, lui Dumnezeu singur, spre a recunoaște stăpânirea Lui suverană și, în caz de păcat, spre a-i împăca dreptatea.

Din această definiție putem deduce: — a) esența jertfei: distrugerea unui lucru sensibil ori înjunghierea unei ființe vii. Cea mai bună cale pentru om de a-și exprima dependența sa și a celorlalte făpturi este, fără îndoială, moartea voită, adică faptul de a-și pune viața de bunăvoie în mâinile Aceluia de la care o are. Nu aceasta, de altfel, a voit Dumnezeu să facă înțeleasă omenirii când i-a poruncit lui Avraam să-i jertfească pe fiul său Isaac? Dar când, îndată după aceea, mulțumit de ascultarea oarbă a slujitorului său, a pus un berbec în locul lui

Isaac, a dezavuat în același timp jertfele omenești la care ar fi avut dreptul și a arătat felul de a le înlocui; — b) slujitorul jertfei. Jertfa este un act de cult public. Nimeni nu o poate împlini dacă nu are titluri să vorbească în numele societății. În legea evanghelică, ca și în legea mozaică, numai preoții sunt delegați pentru această misiune; — c) scopul jertfei, care este a recunoaște stăpânirea suverană a lui Dumnezeu și a-i împăca dreptatea, dacă L-am jignit. Prin însăși creația, există între Creator și făptura Sa un legământ care îi leagă pe unul de celălalt: legământ de suveranitate din partea celui dintâi, legământ de dependență din partea celui de-al doilea. Jertfa este actul prin care exprimăm această relație și proclamăm, pe de o parte, măreția nesfârșită a lui Dumnezeu și, pe de alta, nimicnicia noastră, și, în cazul firii căzute, nerecunoștința noastră și căința noastră.

(382) II. Existența jertfei în toate religiile.

1° La păgâni. — Toate religiile vechimii au avut jertfele lor. Egiptenii, perșii, grecii, romanii și mai târziu galii și germanii jertfeau victime divinității. Socotind pe zei drept stăpâni cărora le aparține totul, voiau să le ofere pârgile bunurilor lor spre a le plăcea și a-i face binevoitori. Apoi, mâncând ei înșiși o parte din victimele jertfite, găseau, în faptul de a fi comeseni ai divinității, un gaj de bunăvoință și de iertare.

2° Sub Legea mozaică. — Evreii aveau trei feluri de jertfe: — 1. holocaustele (din greacă „holos" întreg, „kaustos" ars), în care victima era cu totul mistuită de foc și nu era, prin urmare, împărțită după înjunghiere între preoți și credincioși (vezi Levitic, I, ritul holocaustului) și care aveau drept scop a recunoaște stăpânirea absolută a lui Dumnezeu asupra făpturilor Sale; — 2. jertfele ispășitoare, menite a potoli mânia cerului și în care victimele erau în parte arse pe altar și în parte mâncate de preoți; — 3. jertfele de pace, care aveau ca scop a mulțumi lui Dumnezeu, a-I cere un har sau a împlini un vot. O parte din victimă era arsă; a doua era păstrată pentru preoți și a treia pentru cei ce făceau să se aducă jertfa.

3° Sub Legea cea nouă. — Nu este decât o singură jertfă: jertfa pe care Isus Cristos a instituit-o la Cina cea de pe urmă, pe care a desăvârșit-o a doua zi pe Cruce și pe care Sfânta Liturghie o reînnoiește în fiecare zi (nr. 380).

(383) III. Existența jertfei Sfintei Liturghii.

1° Împotrivitori. — Existența jertfei Sfintei Liturghii a fost tăgăduită: — a) de Luther, care socotea jertfa Sfintei Liturghii drept o insultă adusă jertfei Crucii; — b) de calviniști și de anglicani (cu excepția ritualiștilor) care, neadmițând Prezența reală, resping, prin acest fapt, jertfa Sfintei Liturghii.

2° Dogma catolică. — Jertfa Sfintei Liturghii este o adevărată jertfă. Acest articol de credință, definit de Conciliul de la Trento, sess. XXII, can. 1, se sprijină pe Sfânta Scriptură, pe Tradiție și pe rațiunea teologică.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Vechiul Testament. Jertfa Sfintei Liturghii a fost vestită în Vechiul Testament de profetul Maleahi: „În orice loc, de la răsărit până la apus, se jertfește și se aduce numelui Meu o ofrandă curată" (Maleahi, I, 11). Or, această ofrandă despre care vorbește profetul nu poate însemna nici jertfele vechi, fiindcă ele trebuiau înlocuite cu o alta, nici jertfa Crucii, care nu a fost adusă decât o singură dată și într-un singur loc, pe Calvar; ea vestește, așadar, o altă jertfă, care trebuie celebrată în tot universul. Această jertfă nu poate fi alta decât jertfa Sfintei Liturghii.

b) Noul Testament. — 1. Instituind sacramentul Euharistiei, Isus Cristos a zis: „Acesta este trupul Meu care se dă pentru voi" (Luca, XXII, 19); „care se frânge pentru voi" (Mat., XXVI, 26). „Acesta este potirul sângelui Meu care se varsă pentru voi." Aceste cuvinte, luate în sens literal, înseamnă că Isus Cristos, în același timp în care instituia un sacrament, oferea și o adevărată jertfă. Or, nu poate fi vorba de „jertfa Crucii"; căci, pe lângă faptul că verbele „se frânge", „se varsă" sunt la timpul de față în textul grec și nu pot fi tâlcuite despre jertfa Crucii care nu trebuia să aibă loc decât a doua zi, cuvântul „a frânge" se explică despre jertfa Sfintei Liturghii când este vorba de a frânge pâinea, dar nu se potrivește jertfei Crucii; tot astfel expresia „a vărsa potirul" arată bine

consacrarea vinului în jertfa Sfintei Liturghii, dar se potrivește puțin cu vărsarea sângelui pe Calvar. După cum se vede, Isus Cristos, instituind Euharistia, își dăruiește deja trupul și își varsă sângele. Iar El a poruncit Apostolilor Săi să facă ceea ce făcuse El însuși la Cina cea de pe urmă. Putem, deci, încheia că Sfânta Liturghie este o adevărată jertfă, deși nesângeroasă.

2. Sfântul Pavel, în Epistola sa către Corinteni, stabilește o comparație între Euharistie, jertfele iudaice și mesele păgânilor: „Potirul binecuvântării pe care-l binecuvântăm, nu este el oare împărtășire cu sângele lui Cristos? Și pâinea pe care o frângem, nu este ea oare împărtășire cu Trupul Domnului?... Priviți pe Israel după trup: cei ce mănâncă din jertfe nu sunt ei oare părtași altarului?... Nu puteți fi părtași deopotrivă la masa Domnului și la masa demonilor" (I Cor., X, 16, 18, 20). După Sfântul Pavel, creștinii aduc, așadar, asemenea păgânilor, jertfe adevărate; iar Euharistia pe care o mănâncă și o beau la masa Domnului, adică Euharistia ca sacrament și împărtășanie, este rodul jertfei aduse unui singur Dumnezeu, tot astfel cum carnea victimelor pe care păgânii o mâncau provenea din jertfele pe care le aduceau idolilor. În gândirea apostolului Sfântul Pavel, Euharistia este, deci, o adevărată jertfă, în același titlu ca jertfele păgâne.

B. TRADIȚIA. — a) Numeroase pasaje pe care le aflăm în scrierile Părinților Bisericii, îndeosebi la Sfântul Iustin, Sfântul Irineu, Tertullian, Sfântul Ciprian, Sfântul Augustin,

mărturisesc că, încă din primele veacuri ale Bisericii, celebrarea Euharistiei era socotită drept o jertfă. Citim, de pildă, în „Învățătura celor Doisprezece Apostoli" aceste îndemnuri către credincioși: „În ziua Domnului, adunați-vă, frângeți pâinea și aduceți mulțumire, după ce v-ați mărturisit păcatele, ca jertfa voastră să fie curată." — b) Cele mai vechi liturghii cuprind îndemnuri și rugăciuni pentru celebrarea sfintei jertfe.

C. RAȚIUNEA TEOLOGICĂ vine în sprijinul Sfintei Scripturi și al Tradiției. Am spus deja că omul nu are o cale mai bună de a-L adora pe Dumnezeu și de a-I arăta supunerea sa decât prin jertfă. Se cuvenea, așadar, ca religia creștină să nu fie mai prejos decât religiile iudaică ori păgâne și să aibă, și ea, jertfa sa. Or, jertfa Crucii nu putea fi de ajuns, fiindcă era un act trecător. Protestanții invocă, ce-i drept, valoarea ei infinită și, prin urmare, inutilitatea unei alte jertfe; dar pe nedrept, căci, după cum Isus Cristos a instituit sacramentele pentru a ne aplica meritele Pătimirii Sale, deși aceasta era de un preț infinit, tot astfel a întemeiat jertfa Sfintei Liturghii pentru a reînnoi jertfa Crucii și a ne aplica roadele ei.

(384) IV. Esența jertfei Sfintei Liturghii.

Jertfa Sfintei Liturghii este o adevărată jertfă. În acest punct, toți teologii sunt de acord; însă ei diferă în părere când este vorba să se spună în ce constă, care îi este esența. Este ea

alcătuită din consacrare și împărtășanie, ori numai din consacrare?

DUPĂ UNII (BELLARMIN, Sfântul LIGUORI), nu numai consacrarea, prin care victima este jertfită, ci și împărtășania, prin care victima este consumată, țin de esența jertfei Sfintei Liturghii; și ei invocă drept motiv că orice jertfă trebuie să cuprindă deopotrivă jertfirea și distrugerea victimei.

B. DUPĂ O PĂRERE MAI PROBABILĂ, urmată îndeobște de teologii moderni, esența jertfei Sfintei Liturghii constă numai în consacrarea celor două specii, iar împărtășania, deși parte integrantă, nu este nicidecum o condiție esențială. Numai consacrarea cuprinde, într-adevăr, cele trei lucruri constitutive ale jertfei, și anume: — a) jertfirea unei victime; — b) preotul care jertfește; și — c) scopul jertfirii, care este a recunoaște stăpânirea suverană a lui Dumnezeu. Împărtășania, nefiind decât participarea la victimă, nu face jertfa; ea o desăvârșește numai, și o desăvârșește pentru că jertfa euharistică a fost instituită sub chip de hrană și băutură și trebuie, prin urmare, să se încheie prin manducarea victimei.

(385) V. Raporturile dintre jertfa Crucii și jertfa Sfintei Liturghii.

Fiindcă Sfânta Liturghie este, după Conciliul de la Trento, sess. XXII, cap. I, o jertfă reprezentativă și comemorativă a

jertfei Crucii, se cuvine a se stabili asemănările și deosebirile lor.

1° Asemănări. — Jertfa Sfintei Liturghii este identică cu cea a Crucii sub un dublu raport. De amândouă părțile este: — a) aceeași victimă care se oferă; este Isus Cristos însuși Cel ce se jertfește. — b) Același preot. Pe Cruce, Isus Cristos Se jertfește de bunăvoie: „Nimeni, a zis El, nu-Mi ia viața, ci Eu o dau de la Mine" (Ioan, X, 18). La Liturghie, tot El, prin mijlocirea preoților. De aceea, în clipa consacrării, preotul rostește cuvintele ca și cum ar vorbi însuși Isus Cristos: „Acesta este trupul Meu", și nu: „Acesta este trupul lui Isus Cristos".

2° Deosebiri. — Cele două jertfe se deosebesc: — a) în ce privește jertfirea victimei. Pe Cruce, victima și-a vărsat sângele și a murit în chip real, pe când la Liturghie jertfirea este numai mistică; — b) în ce privește sacrificatorul: am spus deja că, deși marele Preot este același de amândouă părțile, la Liturghie El se folosește de slujirea preoților; — c) în ce privește efectele. Jertfa Crucii a împlinit lucrarea Răscumpărării. Jertfa Sfintei Liturghii nu face decât să ne aplice meritele ei.

(386) VI. Efectele jertfei Sfintei Liturghii. Valoarea ei.

1° Efecte. — Jertfa Sfintei Liturghii produce aceleași efecte ca jertfa Crucii, fiindcă este reînnoirea și aplicarea ei. Ea urmărește un scop împătrit: — a) Adorația. Liturghia, prin însuși faptul că este o adevărată jertfă, împlinește față de Dumnezeu datoria adorației; — b) Mulțumirea. Oferind lui Dumnezeu pe Fiul Său unic, care împărtășește cu El aceeași substanță și toate atributele, Îi aducem mulțumire pentru toate binefacerile Sale. „Această jertfă adorabilă, zice Sfântul IRINEU, a fost rânduită ca să nu fim nerecunoscători față de Dumnezeu"; — c) Satisfacția sau propitiația. Isus Cristos a rostit, într-adevăr, aceste cuvinte când a instituit jertfa Sfintei Liturghii: „Acesta este sângele Meu care se varsă spre iertarea păcatelor" (Mat., XXVI, 28); — d) Impetrația. Isus Cristos pe altar este un Mijlocitor care mijlocește pentru noi la Tatăl Său.

Produce Liturghia întotdeauna aceste patru efecte: latreutic, euharistic, propitiator și impetrator? — Da, și fără greș, când este vorba de primele două. Victima care se jertfește pe altar, Isus Cristos, aduce lui Dumnezeu adorația și mulțumirea în chipul cel mai desăvârșit. Cât despre efectul propitiator, Liturghia nu iartă păcatele în chip direct, ci dispune la pocăință și dă harurile convertirii. Efectul impetrator se dobândește în chip direct, dar nu în chip neapărat, căci cu

Liturghia este ca și cu rugăciunea: pentru ca efectul ei să fie rodnic, ea cere anumite condiții din partea celui ce cere și a lucrului cerut (vezi nr. 329).

2° Valoarea jertfei Sfintei Liturghii. — În ce măsură produce Liturghia efectele pe care le-am înșirat? — a) Din punctul de vedere al victimei, Liturghia este, fără îndoială, de o valoare infinită, fiindcă este aceeași jertfă ca aceea a Crucii. — b) Din punctul de vedere al aplicării, roadele ei sunt proporționate cu dispozițiile celor pentru care se aduce jertfa. Aceste roade sunt de două feluri: generale și speciale. Roadele generale sunt cele ce se aplică întregii Biserici și, mai ales, celor ce asistă la Liturghie. Roadele speciale sunt cele pe care preotul are intenția de a le aplica unor persoane anumite, rânduite mai dinainte. De vreme ce Liturghia este o rugăciune, preotul este liber să o ofere la intenția cutărei sau cutărei persoane, după cum îi place.

(387) VII. Slujitorul jertfei Sfintei Liturghii. Condiții cerute.

1° Slujitorul. — Numai preoții sunt slujitorii jertfei Sfintei Liturghii: articol de credință definit de Conciliul de la Trento, sess. XXII, can. 2, împotriva lui Luther și Calvin, care pretindeau că toți creștinii sunt preoți. Numai Apostolilor și urmașilor lor în preoție le-a zis Domnul nostru, după

instituirea Euharistiei: „Faceți aceasta întru pomenirea Mea” (Luca, XXII, 19). Practica Bisericii nu lasă, de altfel, nici o îndoială asupra acestui punct; ea ne arată, din vremurile cele mai îndepărtate, pe episcopii și preoții Răsăritului și ai Apusului celebrând singuri sfânta jertfă a Liturghiei. Aceeași tradiție, care ne învață că un laic poate boteza, nu vorbește niciodată decât despre episcopi și preoți ca slujitori ai Euharistiei.

Diaconii, care pot, cu îngăduința episcopului sau a parohului locului (vezi mai sus), să împartă sfânta împărtășanie, nu au puterea de a consacra trupul și sângele lui Isus Cristos.

2° Condiții cerute. — A. Pentru VALIDITATE, trebuie ca slujitorul să aibă: a) puterea Ordinului; și — b) intenția de a face ceea ce face Biserica. — B. Pentru LICEITATE, el trebuie: — a) să fie în stare de har; — b) să fie ajun; și — c) să păzească ceremoniile prescrise. În plus, deoarece Liturghia este actul cel mai mare al slujirii preoțești, preoții sunt datori să aducă la ea cele mai bune dispoziții și să nu se suie la altar decât cu toată sfințenia, curăția inimii și evlavia pe care o cere o funcțiune atât de sfântă.

(388) VIII. Subiectul jertfei Sfintei Liturghii.

Prin subiectul jertfei Sfintei Liturghii trebuie înțeleși toți aceia pentru care se poate oferi sfânta jertfă. Conciliul de la Trento

ne învață că jertfa Sfintei Liturghii se oferă pentru vii și pentru morți.

1° Pentru vii. — Se poate oferi jertfa Sfintei Liturghii: — a) pentru credincioși, drepți ori păcătoși; — b) pentru necredincioși, eretici și schismatici, spre a dobândi întoarcerea lor la credința catolică; — c) pentru excomunicații toleraţi; — d) dar nu pentru excomunicații denunțați, deoarece Biserica, excomunicându-i, a avut în vedere tocmai a-i lipsi de sufragiile publice. Totuși, nimic nu împiedică pe preot să ofere Liturghia pentru ei în nume propriu și fără a primi onorariu.

2° Pentru răposați. — a) Jertfa Sfintei Liturghii nu poate fi oferită pentru aceia care sunt incapabili de a-i culege roadele, adică pentru osândiți, pentru copiii morți fără Botez și pentru Sfinți. Se oferă, ce-i drept, Liturghia în cinstea Sfinților, dar numai spre a mulțumi lui Dumnezeu pentru darurile pe care li le-a dat, ori spre a dobândi, prin meritele și mijlocirea lor, bunurile spirituale și temporale ce pot fi de folos sufletului nostru. — b) În plus, este oprit prin legile bisericești a se spune Liturghie pentru cei care au murit în afara comuniunii Bisericii: necredincioși, eretici, schismatici, excomunicați denunțați, afară numai dacă semne pozitive adeveresc buna lor credință și moartea lor în stare de har. — c) Dar se poate oferi sfânta jertfă a Liturghiei pentru eliberarea sufletelor din Purgatoriu: de credință, Conciliul de la Trento, sess. XXII, can. 3. Dacă jertfele Legii vechi aveau deja o virtute propitiatoare, după cum mărturisește fapta lui Iuda Macabeul

(II Mac., XII, 44), care aducea jertfe pentru soldații săi morți în lupte, cu atât mai sigur Liturghia trebuie să dobândească iertarea pedepselor datorate păcatului.

Concluzie practică.

1° A asista cât mai des cu putință la Sfânta Liturghie și cu toată strângerea de inimă și evlavia de care suntem în stare.
2° A privi sfânta jertfă a Liturghiei ca pe prevelișteа cea mai mare și mai sublimă pe care pământul ne-o poate oferi, ca pe actul religios cel mai desăvârșit. — „Jertfa altarelor, zice Mgr PIE, este centrul oricărui cult catolic. Faceți să înceteze jertfa: templul devine trist și pustiu ca un mormânt; este o casă goală și nelocuită, căci jertfa care se săvârșește pe altar este toată viața templului... Jertfa altarelor este singurul omagiu vrednic de Dumnezeu: fără ea, pământul n-ar avea nimic de adus cerului; Cel Preaînalt nu și-ar pleca niciodată ochii asupra acestui univers neputincios a-L onora, iar creația, lucrare de acum zadarnică pentru slava lui Dumnezeu, ar cădea iarăși în abisurile neantului" (Œuvres sacerdotales).

LECTURI.

1° Jertfa lui Melchisedec, care aduce lui Dumnezeu pâine și vin, chip al jertfei Sfintei Liturghii (Facere, XIV, 18).
2° Comparație între preoția lui Melchisedec și aceea a lui Isus

Cristos în Epistola către Evrei (VII, VIII, IX).
3° Istoria jertfelor Legii vechi: holocaustul, jertfa ispășitoare, jertfa impetratoare (Levitic, I, III, IV).
4° Jertfa lui Solomon (Cartea I a Regilor, VIII; Cartea a II-a Paralipomenelor, V și VII).
5° Instituirea Euharistiei ca jertfă (Luca, XXII, 19).

QUESTIONAR.

I. 1° Ce este jertfa, în sensul ei teologic? 2° Care este esența jertfei în general? 3° Este oare orice om calificat să ofere o jertfă în numele societății? 4° Care este scopul jertfei?

II. 1° Cunoașteți mai multe feluri de jertfe? 2° Găsim jertfe la păgâni? 3° Câte feluri de jertfe erau la iudei? 4° Care sunt cele două jertfe ale Legii noi?

III. 1° Cine sunt aceia care tăgăduiesc existența jertfei Sfintei Liturghii? 2° Pe ce se sprijină dogma catolică ce afirmă existența jertfei Sfintei Liturghii? 3° Cunoașteți textul profetului Malachia care vestește jertfa Sfintei Liturghii? 4° Prin ce cuvinte a instituit Domnul nostru jertfa Sfintei Liturghii? 5° Ce comparație face Sfântul Pavel între jertfa euharistică și jertfele păgâne? 6° Cum se poate dovedi existența jertfei Sfintei Liturghii prin Tradiție și prin rațiunea teologică?

IV. 1° Care este esența jertfei Sfintei Liturghii? 2° Este ea alcătuită din consacrare și împărtășanie, ori numai din consacrare?

V. 1° Care sunt raporturile dintre jertfa Sfintei Liturghii și jertfa Crucii? 2° Care sunt asemănările și deosebirile lor?

VI. 1° Care sunt efectele jertfei Sfintei Liturghii? 2° Care este valoarea ei? 3° Care sunt roadele ei?

VII. 1° Cine este slujitorul jertfei Sfintei Liturghii? 2° Care sunt condițiile cerute pentru a oferi în chip valid jertfa Sfintei Liturghii? 3° Și în chip licit?

VIII. 1° Care este subiectul jertfei Sfintei Liturghii? 2° Poate fi Liturghia oferită pentru toți cei vii și pentru toți cei morți?

TEME SCRISE.

1° Care sunt: — a) asemănările; — b) deosebirile care există între jertfele vechi, jertfa Crucii și jertfa Sfintei Liturghii? 2° Ce este o Liturghie a Preasfintei Fecioare? 3° Care este sensul acestor cuvinte din Imitarea lui Isus Cristos, cartea IV, cap. 5: „Când preotul celebrează, îl cinstește pe Dumnezeu, îi bucură pe îngeri, zidește Biserica, dobândește celor vii un ajutor puternic și celor morți odihna, iar pe sine însuși se face părtaș la tot felul de bunuri”?

Lecția a IX-a
Sacramentul Pocăinței.

(389) Termeni.

Pocăință. Etimologia acestui cuvânt este discutată de teologi. — a) După unii, vine din latina: „pœnam" pedeapsă, osândă, și „tenere" a suferi, pocăința constând în a repara, printr-o pedeapsă pe care o îndurăm, răul pe care l-am făcut păcătuind. — b) Unii teologi moderni socotesc, dimpotrivă, că „pocăință" vine de la adjectivul „penitus" lăuntric și desemnează un simțământ intim care întristează inima. Ei judecă această etimologie mai satisfăcătoare, deoarece esența pocăinței constă mult mai mult în regretul lăuntric decât într-o manifestare exterioară.

A ierta păcatele = a ierta păcatele.
A reține păcatele = a nu dezlega, a nu absolvi. A ierta sau a reține păcatele intră în ceea ce se numește puterea cheilor.

A lega și a dezlega. — a) Aceste două cuvinte sunt, de obicei, sinonime cu a ierta și a reține păcatele.
b) Într-un sens mai larg, a lega se poate spune despre puterea de a face legi, de a impune voinței prescripții pozitive, porunci, ori de a aplica pedepse. A dezlega înseamnă a îndepărta legăturile care îi împiedică pe credincioși să intre în Biserică.

Jurisdicție. Puterea de a exercita slujirea spirituală asupra întregii Biserici sau asupra unei părți determinate. Jurisdicția este: — a) ordinară, când este legată de un titlu care dă grijă de suflete; — b) delegată, când este numai acordată unui inferior de către un superior bisericesc.

Aprobarea. Se spune că un preot este aprobat când este recunoscut ca apt să asculte spovezi.

Nota. — Nu trebuie confundate Ordinul, aprobarea și jurisdicția. — a) Puterea Ordinului este puterea de a administra sacramentele, conferită prin hirotonire; ea este irevocabilă. Orice preot are totdeauna această putere. — b) Aprobarea este recunoașterea, de către Episcop, a capacităților și aptitudinilor unui preot. — c) Jurisdicția conferă putere asupra unor subiecți determinați: astfel, parohul are jurisdicție asupra enoriașilor săi.

După noul Cod, aprobarea, ca formalitate distinctă de acordarea jurisdicției, nu mai este cerută (Can. 872).

DEZVOLTARE

(390) I. Virtutea pocăinței și Sacramentul Pocăinței.

Pocăința poate fi privită ca virtute și ca sacrament.

1° CA VIRTUTE, pocăința este, pe de o parte, durerea și urârea păcatului săvârșit, iar pe de altă parte hotărârea, deopotrivă, de a nu-l mai săvârși și de a-l repara. Astfel, pocăința cuprinde: — a) pentru trecut, regretul și dezaprobarea răului săvârșit; — b) pentru viitor, voința fermă de a nu mai cădea în aceleași greșeli și de a satisface dreptății lui Dumnezeu, Care a fost ofensat.

2° CA SACRAMENT, Pocăința se poate defini: un sacrament instituit de Domnul nostru Isus Cristos pentru a ierta păcatele săvârșite după Botez.

A. Asemănări. — Virtutea și sacramentul Pocăinței se aseamănă: — a) prin obiect; și — b) prin scop. Pocăința — fie virtute, fie sacrament — are totdeauna ca obiect păcatele săvârșite și ca scop iertarea lui Dumnezeu, pe Care L-am

ofensat și a Cărui dreptate voim să o îmblânzim. De amândouă părțile, este urârea păcatelor și hotărârea fermă.

B. Deosebiri. — Virtutea și sacramentul Pocăinței se deosebesc: — a) prin vechime. Virtutea pocăinței este din toate timpurile. Iudeii o practicau deja: David a făcut pocăință pentru nelegiuirile sale; profetul Iona a propovăduit pocăința locuitorilor din Ninive. Sacramentul Pocăinței datează numai de la Domnul nostru; — b) prin necesitate. Virtutea pocăinței este necesară mântuirii pentru toți cei vinovați de greșeli grave: orice păcătos, oricărei religii i-ar aparține, trebuie să-și plângă și să-și ispășească păcatele. De credință, Conciliul de la Trento, sess. VI, cap. VI. Sacramentul Pocăinței este precept numai pentru creștini; — c) prin natură. Pe când virtutea este lăuntrică și nu cere decât mărturisirea înaintea lui Dumnezeu, sacramentul Pocăinței este exterior și cere ca mărturisirea să fie făcută înaintea preotului.

(391) II. Existența Sacramentului Pocăinței.

1° Erori. — a) Montaniștii (secolul al II-lea) și novatienii (secolul al III-lea) nu au tăgăduit în mod absolut existența sacramentului Pocăinței, dar i-au contestat eficacitatea, pretinzând că anumite păcate — idolatria, omuciderea, adulterul și apostazia — sunt de neiertat. — b) Protestanții au respins, în cea mai mare parte, existența Sacramentului Pocăinței, învățând că nu este un sacrament deosebit de Botez

sau că nu are altă proprietate decât de a declara păcatele iertate, fără a le ierta prin el însuși.

2° Doctrina catolică. — Împotriva acestor erori, doctrina catolică dovedește existența Sacramentului Pocăinței, stabilind cele două propoziții următoare, și anume: — 1. că Isus Cristos a dat Bisericii Sale puterea cheilor, adică puterea, în general, de a cârmui și, în special, de a ierta sau de a reține toate păcatele, fără nici o excepție, săvârșite după Botez; și — 2. că actul judecății — mărturisire, căință și satisfacție, de o parte; dezlegare, de alta — prin care se exercită puterea cheilor, constituie materia și forma, semnul sensibil al unui adevărat sacrament deosebit de Botez.

A. Propoziția I. — Isus Cristos a dat Bisericii Sale puterea cheilor. Această afirmație, definită de Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. I, can. 3, se sprijină pe Sfânta Scriptură și pe Tradiție.

a) SFÂNTA SCRIPTURĂ. Puterea cheilor a fost mai întâi făgăduită de Domnul nostru Sfântului Petru și Apostolilor, apoi le-a fost conferită după Înviere. — 1. Cuvintele făgăduinței. 1) Mai întâi lui Petru. Acesta tocmai mărturisise dumnezeirea lui Cristos. Domnul nostru, voind să-l răsplătească pentru credința sa, i-a declarat că va fi temelia Bisericii Sale, că va avea cheile ei și că tot ceea ce va lega sau va dezlega pe pământ va fi legat sau dezlegat în cer (Mat., XVI, 19). — 2) Apoi Apostolilor. Puterea de a lega și de a dezlega, pe care Cristos o făgăduise numai lui Petru, o

făgăduiește și tuturor Apostolilor: „Tot ceea ce veți lega pe pământ, le zise El, va fi legat în cer, și tot ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer" (Mat., XVIII, 18). A da cheile unei case ori ale unui regat este o locuțiune simbolică al cărei sens nu scapă nimănui. Ea înseamnă că acela căruia i se încredințează cheile este stăpânul casei, că este capul și legiuitorul regatului, că îi revine a-i introduce pe cei vrednici și a-i exclude pe ceilalți. Or, păcatul este singurul obstacol pentru împărăția cerurilor. Este deci îngăduit a conchide că puterea de a lega și de a dezlega, făgăduită Sfântului Petru și Apostolilor, nu este altceva decât puterea de a ierta păcatele și de a înlătura obstacolul intrării în împărăție, mai întâi în Biserică și apoi în cer.

2. Cuvintele instituirii. Puterea ce fusese făgăduită Sfântului Petru și Apostolilor le-a fost conferită de Cristos cel Înviat: „Pace vouă! le zise El. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi." După aceste cuvinte, suflă asupra lor și le spune: „Luați Duh Sfânt. Cărora le veți ierta păcatele, le vor fi iertate; și cărora le veți ține, le vor fi ținute" (Ioan, XX, 21-23). Rezultă din aceste cuvinte că Apostolii au primit de la Isus Cristos aceeași misiune ca El, că au, asemenea Lui, puterea de a ierta păcatele, adică de a elibera pe păcătos de greșelile sale și de a-l face drept înaintea lui Dumnezeu.

b) TRADIȚIA. — Învățătura Părinților și practica Bisericii. Se poate spune, în general, că puterea cheilor a fost totdeauna în

uz în Biserică și că Părinții o socoteau de instituție divină. Numeroasele discuții care au apărut în primele veacuri au privit felul de a exercita această putere. Ele au vizat mai ales punctul de a ști dacă era potrivit să se ierte toate păcatele; și este destul de probabil că, pentru o vreme, dezlegarea a fost refuzată apostaților (lapsi), ucigașilor și adulterilor. Însă aceasta era, în realitate, o simplă chestiune de disciplină — analogă cu aceea care, și în zilele noastre, încă rezervă dezlegarea anumitor păcate Suveranului Pontif și episcopilor — căci aceia care nu voiau să se acorde dezlegarea pentru anumite păcate nu contestau nicidecum Bisericii puterea de a le ierta.

B. Propoziția a II-a. — Ritul prin care se exercită puterea de a ierta păcatele constituie un adevărat sacrament, deosebit de Botez. De credință, Conciliul de la Trento, sess. XIV, can. 1 și 2.

Regăsim, într-adevăr, în puterea cheilor acordată de Domnul nostru Bisericii Sale, cele trei lucruri care sunt cerute și care sunt de ajuns pentru a alcătui un sacrament: semnul sensibil, instituirea de către Isus Cristos și producerea harului. — a) Semnul sensibil. Păcatele sunt iertate printr-un act de judecată. Or, orice judecată este un semn, deoarece presupune două lucruri: înfățișarea păcătosului și mărturisirea greșelii sale, de o parte, și sentința judecătorului, de alta. În plus, contrar celor afirmate de protestanți, acest semn este deosebit de cel al Botezului, deoarece Botezul se conferă prin spălare, iar Pocăința sub formă de judecată: nu este deci cu putință a se confunda cele două sacramente; — b) instituirea divină. Am

dat dovezile ei în prima propoziție; — c) producerea harului. Păcatele sunt iertate prin sentința preotului, care joacă rolul de judecător. Or, păcatele nu pot fi iertate fără revărsarea harului. Suntem, așadar, îndreptățiți să conchidem că, dacă Cristos a dat Bisericii Sale puterea de a ierta păcatele printr-un semn sensibil, printr-un act de judecată, a voit să lege de acest semn virtutea de a produce harul: a făcut din el un rit sacru și l-a ridicat la demnitatea de sacrament.

(392) III. Semnul sensibil al Sacramentului Pocăinței.

1° Materia. — Materia îndepărtată a sacramentului Pocăinței constă în toate păcatele, fie de moarte, fie ușoare, spovedite deja ori nu, săvârșite după Botez. Cât despre materia apropiată, după părerea cea mai comună, adoptată de Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. III, can. 4, ea constă în cele trei acte ale penitentului: căința, spovedania și satisfacția. După cum am văzut mai sus, Isus Cristos a instituit acest sacrament sub chip de judecată. Or, orice judecată este alcătuită din două elemente constitutive: materia însăși a judecății și sentința.

Materia judecății este reprezentată aici de cele trei acte ale penitentului, și anume: mărturisirea greșelilor, căința și satisfacția. Se cuvine însă a se observa că aceste trei acte ale penitentului constituie o materie de un fel cu totul deosebit, întrucât nu sunt elemente fizice, precum apa Botezului ori

sfântul mir al Mirungerii. Din acest motiv, fără îndoială, Conciliul de la Trento le numește „cvasi-materie" a sacramentului Pocăinței, arătând astfel că materia acestui sacrament nu se aseamănă cu aceea a celorlalte.

2° Forma. — DEZLEGAREA. Forma constă în dezlegarea păcatelor. Dezlegarea este sentința prin care slujitorul sacramentului iartă păcatele penitentului. — a) Cuvintele esențiale ale formulei dezlegării, în Biserica latină, sunt următoarele: „Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Te dezleg de păcatele tale în numele Tatălui..." După părerea generală a teologilor, aceste cuvinte simple „Ego te absolvo" ar fi de ajuns pentru validitate; însă omisiunea voită a unuia dintre aceste cuvinte esențiale ar anula sacramentul sau, cel puțin, l-ar expune nevalidității. — b) Din punct de vedere al liceității, trebuie păzite prescripțiile Ritualului roman: în afara cazului de necesitate, duhovnicul nu are dreptul să omită nimic din formula rânduită.

Formula trebuie rostită cu gura, și nu în scris ori prin semne. Ea trebuie îndreptată către persoana de față; dacă aceasta n-ar fi departe decât câțiva pași, ar fi socotită ca fiind prezentă moralmente. Tot astfel, este îngăduit a se dezlega soldații pe câmpul de luptă; deși ei pot fi la mare depărtare de preotul care dezleagă, ei alcătuiesc atunci un tot moral.

Este nevalidă, dimpotrivă, dezlegarea dată unui absent, fie prin scrisoare, fie prin intermediar, precum telegraful. Unii autori socotesc că nu este sigur că dezlegarea dată prin telefon ar fi

nevalidă, deoarece, dacă există în acest caz absență fizică, există cel puțin prezență morală. În practică, afară de cazul de extremă necesitate, este ilicit a dezlega prin telefon.

FORMA CONDIȚIONALĂ. — Orice condiție care suspendă efectul sacramentului este nevalidă: acesta este cazul condițiilor care exprimă un viitor nesigur. A zice, de pildă: te dezleg dacă peste opt zile ai restituit, este o formă nevalidă. Dimpotrivă, înaintea unei persoane a cărei moarte este îndoielnică, preotul poate spune: te dezleg dacă ești în viață.

Pentru ca dezlegarea condițională să fie licită, trebuie: — a) un motiv grav de a judeca că forma absolută expune sacramentul la pericol de nulitate; și — b) să existe necesitate ori mare folos pentru penitent de a primi îndată dezlegarea.

(393) IV. Efectele Sacramentului Pocăinței.

1° Sacramentul Pocăinței iartă toate păcatele, oricât de grele ar fi ele. El nu declară numai că sunt iertate, precum pretind protestanții, ci le iartă în chip efectiv. De credință, Conciliul de la Trento, sess. XIV, can. 9.
2° El iartă păcatele nu numai în ceea ce privește vina sau culpa, ci și în ceea ce privește pedeapsa veșnică. Iertarea păcatelor se face, într-adevăr, prin infuzarea harului habitual; iar acesta ne face părtași firii dumnezeiești; ne preschimbă în prieteni și moștenitori ai lui Dumnezeu. Nu mai poate fi deci

vorba de pedeapsa veșnică meritată prin păcat, pentru cel ce este regenerat prin Sacramentul Pocăinței.

3° El micșorează chiar și pedeapsa vremelnică datorată pentru păcate. Satisfacția impusă de duhovnic nu are alt scop; ea nu poate sluji la iertarea păcatului ori a pedepsei veșnice, fiindcă aceasta este deja împlinită prin dezlegare; ea contribuie deci la iertarea totală ori parțială a pedepsei vremelnice.

4° El restituie meritele pierdute. După învățătura comună, toate faptele bune ale penitentului, săvârșite în stare de har și apoi, într-un fel, acoperite de păcat, reînvie în ceea ce privește dreptul lor la har și la slavă. Păcatul nu nimicește, așadar, meritele și faptele bune; el nu este decât un obstacol care le împiedică să-și aibă efectul.

5° Harul sacramental, propriu sacramentului Pocăinței, constă în dreptul de a dobândi la vreme potrivită harurile actuale care trebuie să-l ajute pe penitent să lupte împotriva pornirilor sale rele și să evite recăderile.

(394) V. Necesitatea Sacramentului Pocăinței.

1° Sacramentul Pocăinței este necesar mântuirii (necesitate de mijloc relativă, v. Nr. 342) pentru toți aceia care, după Botez, au căzut în păcat de moarte. Motivul este că acest sacrament este singurul mijloc obișnuit instituit de Domnul nostru Isus Cristos pentru a ierta păcatele săvârșite după Botez. Totuși, în caz de imposibilitate, de pildă dacă nu este preot ori dacă s-a

pierdut uzul simțurilor, este de ajuns a forma votul de a primi sacramentul Pocăinței, adică a avea voința de a se spovedi, unită cu căința desăvârșită.

2° Necesar ca necesitate de mijloc în cazul păcatului de moarte, sacramentul Pocăinței este, pe deasupra, necesar ca necesitate de precept, atât divin cât și bisericesc: — a) de precept divin, întrucât acest sacrament este, după cum am spus, singurul mijloc instituit de Domnul nostru pentru a ierta păcatele săvârșite după Botez; — b) de precept bisericesc (v. Nr. 246).

(395) VI. Slujitorul Sacramentului Pocăinței.

1° Slujitorul. — Numai episcopii și preoții sunt slujitorii sacramentului Pocăinței. De credință, Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. VI. Puterea de a ierta păcatele nu a fost dată tuturor credincioșilor, precum învață pe nedrept luteranii. Numai Apostolilor, și prin ei urmașilor lor, le-a adresat Domnul nostru aceste cuvinte: „Păcatele vor fi iertate acelora cărora le veți ierta."

2° Condiții cerute. — A. PENTRU VALIDITATE. — „Pe lângă puterea Ordinului, pentru dezlegarea validă a păcatelor, slujitorul trebuie să aibă puterea de jurisdicție, fie ordinară, fie delegată, asupra penitentului" (Can. 872); jurisdicție care „trebuie să fie acordată în chip expres, în scris sau pe cale orală" (Can. 879). „Orice duhovnic aprobat undeva și înzestrat

cu jurisdicție poate dezlega valid și licit chiar și pe vagabonzi și pe străinii din alt diecez" (Can. 881). — B. PENTRU LICEITATE. — Aceste condiții sunt cele cerute pentru orice administrare a sacramentelor (v. Nr. 339).

3° Restrângerea jurisdicției. Cazurile rezervate. — Fiindcă jurisdicția emană de la un superior, urmează că ea poate fi restrânsă de acesta în felurite chipuri. Ea poate fi limitată: — a) în privința persoanelor. Un preot poate primi jurisdicție pentru întreaga dieceză, cu excepția comunităților religioase; — b) în privința timpului: o poate primi pentru o lună, pentru un an ori pentru mai mult; — c) în privința locului: jurisdicția poate fi limitată la un loc. De drept comun, parohii sunt socotiți aprobați numai pentru parohia lor; după uz, jurisdicția lor valorează pentru întreaga dieceză; — d) în privința păcatelor. Unele păcate, de un caracter mai grav, pot fi rezervate Papei ori Episcopului, cu censură ori fără censură. Acela care a primit o jurisdicție, fie ordinară fie delegată, nu poate dezlega păcatele rezervate superiorului de la care își ține jurisdicția, afară numai dacă acesta i-a dat puterea de a le dezlega.

După noul Drept canonic: — 1. Parohii pot dezlega, în timpul Paștilor, iar misionarii, în vreme de misiune, cazurile rezervate Ordinariilor (Can. 899). În plus, orice rezervă încetează: — 2. pentru bolnavii ținuți acasă și pentru logodnicii care vor să se căsătorească; — 3. când duhovnicul nu poate cere puterea „de a dezlega fără neajuns pentru penitent ori fără primejdie de a viola secretul sacramental"; — 4. în afara teritoriului

episcopului care a rezervat, chiar dacă penitentul s-a îndepărtat pentru a dobândi dezlegarea (can. 900).

Remarcă. — CAZURI ÎN CARE BISERICA SUPLINEȘTE JURISDICȚIA. — Se poate întâmpla ca un preot să spovedească fără a avea jurisdicție. În aceste cazuri, este oare dezlegarea totdeauna nevalidă? Sunt trei cazuri în care Biserica, în interesul comun al credincioșilor, înțelege să suplinească jurisdicția: — a) „în pericol de moarte, orice preot, chiar neaprobat, poate dezlega valid și licit pe toți penitenții de toate păcatele ori cenzurile lor, chiar rezervate și notorii, chiar dacă ar fi de față un preot aprobat, afară de ceea ce este prescris în can. 884, 2252" (can. 882); — b) în cazul în care există eroare comună din partea credincioșilor, adică atunci când credincioșii cred că un preot posedă jurisdicția, pe când jurisdicția aparentă pe care o are este nevalidă, fie pentru că acel preot nu este aprobat ori este excomunicat; — c) în cazul în care duhovnicul are o jurisdicție probabilă (Can. 209).

(396) VII. Subiectul Sacramentului Pocăinței. Condiții cerute.

1° Subiect. — Orice botezat, care a căzut în păcat, de moarte ori ușor, este subiect al sacramentului Pocăinței.
2° Condiții cerute. — Pentru a primi valid și licit acest sacrament, penitentul trebuie să producă anumite acte sau, dacă se voiește, să aducă anumite dispoziții. El trebuie să aibă căință de greșelile sale, să le mărturisească și să le repare

printr-o ispășire proporționată cu delictul. Aceste trei acte: căință, spovedanie, satisfacție, vor face obiectul celor trei lecții următoare.

Concluzie practică.

1° A binecuvânta milostivirea dumnezeiască a Domnului nostru, care ne-a oferit în sacramentul Pocăinței un mijloc eficace de a ne împăca cu Dumnezeu și de a recâștiga harul sfințitor.
2° A folosi acest mijloc ori de câte ori am avut nefericirea de a săvârși un păcat de moarte.
3° A nu uita că, chiar dacă nu avem decât greșeli ușoare să ne reproșăm, sacramentul Pocăinței ne dă o sporire de har.

LECTURI.

1° Instituirea Sacramentului Pocăinței (Ioan, XX). 2° Scăldătoarea probatică, figură a Sacramentului Pocăinței (Ioan, V). 3° Vindecarea leprosului și a slăbănogului (Luca, V).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este virtutea pocăinței? 2° Ce este sacramentul Pocăinței? 3° Care sunt asemănările și deosebirile care există între amândouă?

II. 1° De către cine a fost tăgăduită existența sacramentului Pocăinței? 2° Cum o dovedește doctrina catolică? 3° Ce se numește puterea cheilor? 4° Arătați că Isus Cristos a dat-o Bisericii Sale. 5° Ritul prin care Biserica exercită această putere a cheilor constituie oare un adevărat sacrament?

III. 1° Care este materia îndepărtată și materia apropiată a sacramentului Pocăinței? 2° Cum numește Conciliul de la Trento cele trei acte ale penitentului? 3° Care este forma sacramentului Pocăinței? 4° Ce formulă se cere din punct de vedere al validității? 5° Și din punct de vedere al liceității? 6° Este forma condițională totdeauna validă? 7° Când este licită?

IV. Care sunt efectele sacramentului Pocăinței?

V. Este sacramentul Pocăinței absolut necesar mântuirii?

VI. 1° Cine este slujitorul sacramentului Pocăinței? 2° Care sunt condițiile cerute pentru ca preoții să-l administreze valid? 3° Cum poate fi limitată jurisdicția? 4° Ce numiți cazuri rezervate? 5° Când poate duhovnicul să dezlege cazurile rezervate? 6° Care sunt cele trei cazuri în care Biserica suplinește jurisdicția?

VII. 1° Care este subiectul sacramentului Pocăinței? 2° Care

sunt condițiile cerute pentru a primi valid și licit acest sacrament?

TEME SCRISE.

1° Puterea de a ierta păcatele nu aparține oare numai lui Dumnezeu? 2° Se putea dobândi înainte de Isus Cristos iertarea păcatelor și cum? 3° Ce deosebire este între Botez și sacramentul Pocăinței? Produc ele aceleași efecte? 4° Este sacramentul Pocăinței totdeauna un sacrament al morților? 5° Poate dezlegarea să ierte păcatele săvârșite înainte de Botez?

Lecția a X-a
Căința

(397) Termeni.

Căință (din latină „conterere", a zdrobi, a pisă). — a) Etimologic, acest cuvânt înseamnă acțiunea prin care un corp solid este redus în părți foarte mici. — b) În sens metaforic, el înseamnă acea dispoziție prin care inima împietrită prin păcat se înmoaie; este compuncția inimii, adică o durere vie pricinuită de păcatul săvârșit.

Attriție (din latină „atterere", a frânge). Sufletul penitent este frânt prin attriție, pe când este zdrobit prin căință.

Attriție este termenul teologic care desemnează căința nedesăvârșită. În realitate, cele două cuvinte: căință și attriție, luate în sensul lor etimologic, nu se deosebesc prea mult. De altminteri, inima poate fi tot atât de zdrobită de durere în attriție ca și în căință; ceea ce deosebește cele două dureri este numai motivul care determină regretul păcatului (v. Nr. 399).

DEZVOLTARE

(398) I. Căința. Definiție. Natură.

1° Definiție. — Căința este o durere lăuntrică și o urâre a păcatului săvârșit, împreună cu hotărârea de a nu mai păcătui pe viitor.
2° Natură. — După însăși această definiție, căința cuprinde două elemente. Ea este: — a) un simțământ al sufletului și — b) un act al voinței. Primul element privește trecutul: considerând păcatul său atât în opoziția lui cu bunătatea dumnezeiască, cât și în urâțenia lui lăuntrică și în pedeapsa pe care o atrage, omul vinovat nu poate să nu-și urască greșelile și să nu fie mâhnit de ele. Dar trebuie observat că acest regret, care este în adâncul sufletului și care trebuie, cel puțin în cazurile obișnuite, să se arate în afară, nu este neapărat o durere sensibilă, exprimată prin lacrimi ori prin orice alt semn de întristare. Celălalt element privește viitorul. Nu se poate dezavua și regreta trecutul fără a lua o hotărâre pentru viitor. N-ar fi a urî păcatul a fi gata să-l săvârșești din nou.
3° Necesitate. — Căința este cel mai necesar dintre cele trei acte ale penitentului. Cazul de necesitate poate dispensa de spovedanie și de satisfacție, dar niciodată de căință. Se înțelege de la sine, într-adevăr, că nu se poate dobândi iertarea

greșelilor decât dacă se are regretul lor unit cu hotărârea fermă de a nu le mai săvârși.

(398) II. Cele două forme ale căinței. Căință desăvârșită și attriție.

Căința este întotdeauna o durere a sufletului pricinuită de păcat și o hotărâre fermă a voinței. Dar aceste două simțăminte pot fi trezite în noi de motive diferite; de aici teologii deosebesc două feluri de căință. După natura motivelor, căința este desăvârșită ori nedesăvârșită. Nu intensitatea durerii deosebește aceste două forme ale căinței, ci numai motivul, mai mult ori mai puțin desăvârșit, care le produce.

1° Căință desăvârșită. — Căința se numește desăvârșită când are ca motiv iubirea de Dumnezeu (caritatea desăvârșită). Păcătosul care are această căință își deplânge greșelile nu pentru urmările lor — pierderea cerului și pedeapsa iadului — ci pentru că au ofensat un Dumnezeu infinit de bun și infinit vrednic de iubit, și pentru că au fost cauza suferințelor și a morții lui Isus Cristos.

2° Căință nedesăvârșită sau attriție. — Căința este nedesăvârșită când se regretă păcatul nu pentru jignirea adusă lui Dumnezeu, ci pentru răul pe care ni-l face nouă. Cele două motive principale ale attriției sunt: rușinea păcatului și

frica de pedeapsă. — a) Ruşinea păcatului. Orice păcat grav este o neascultare de legea lui Dumnezeu, o nerecunoştinţă faţă de Creatorul şi binefăcătorul nostru: este deci o ruşine şi o necinste înaintea lui Dumnezeu şi adesea înaintea oamenilor. — b) Frica de pedeapsă: pedeapsa iadului, dacă murim în stare de păcat de moarte, ori pedepsele vremelnice pe care Dumnezeu ni le poate trimite ca avertisment şi pentru a ne aduce la îndreptare.

Frica de a-L ofensa pe Dumnezeu din pricina pedepsei este numită, de obicei, „frica servilă", prin opoziţie cu „frica filială", aceea a fiului care împlineşte voia tatălui său din iubire pentru el. Frica servilă însăşi se împarte în: — 1. frică servil-slugarnică şi — 2. frică simplu servilă. Cea dintâi constă în a te teme de pedeapsă fără a urî păcatul: iubirea păcatului trăieşte încă în inima păcătosului. A doua face ca păcătosul nu numai să evite răul fiindcă este pricină de pedeapsă, ci să lepede şi orice afecţiune către rău.

(400) III. Calităţile Căinţei şi ale Attriţiei.

Căinţa, fie desăvârşită, fie nedesăvârşită, trebuie să aibă patru calităţi pentru a-şi produce roadele. Ea trebuie să fie lăuntrică, supranaturală, suverană şi universală.

1° Lăuntrică. — Căinţa trebuie să fie sinceră şi să vină din inimă. Fără îndoială, căinţa, fiind o parte a sacramentului,

trebuie să se arate prin semne sensibile. Este bine ca vreo formulă să o exprime; dar nu trebuie ca această formulă să provină din rutină. Adevărata căință nu stă nici în cuvinte, nici în emoția glasului, nici în lacrimi: durerea și hotărârea fermă trebuie să fie în inimă și în voință.

2° Supranaturală. — Este necesar să existe raport între scop și mijloc. Or, scopul este iertarea păcatului prin infuzarea harului habitual. Căința, care aici este mijlocul de a atinge acest scop, trebuie deci și ea să fie supranaturală, atât din punctul de vedere al principiului, cât și al motivului care o inspiră: — a) al principiului. Căința trebuie să fie trezită în suflet sub influența harului actual; ea nu trebuie să fie o durere pur naturală; — b) al motivului. Pricina pentru care se regretă greșeala trebuie să fie inspirată de credință, precum este cazul motivelor înșirate mai sus, anume: bunătatea lui Dumnezeu, urâțenia păcatului, frica de iad. Cel care ar regreta păcatul dintr-un motiv omenesc, cum ar fi, de pildă, frica de a pierde reputația, sănătatea ori averea, n-ar avea o căință supranaturală.

3° Suverană. — Păcatul este răul suveran. Trebuie deci să-l urâm mai mult decât toate celelalte rele și să fim gata să jertfim totul și să suferim totul mai degrabă decât să-l săvârșim: „Cel ce iubește pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine", zice Domnul nostru (Mat., X, 37). Nu se cere pentru aceasta a face o comparație între păcat și cele mai înfricoșătoare rele: boala, suferințele, moartea, martiriul etc. Comparații de acest fel n-ar sluji decât să

lovească imaginația. Căința, am spus mai sus, nu cere o durere sensibilă; ea este în voință și nu în sensibilitate.

4° Universală. — Căința trebuie să cuprindă toate păcatele de moarte. Iertarea păcatelor de moarte se face, într-adevăr, prin infuzarea harului; or, acesta neputând coexista într-un suflet cu cel mai mic păcat de moarte, urmează că unul nu poate fi iertat fără celălalt. Trebuie deci ca căința să fie universală. Dar pentru aceasta nu este necesar a considera toate păcatele luate în parte; este de ajuns a le urî în ansamblul lor.

Cât despre păcatele veniale, nu se cere ca căința să se întindă asupra tuturor, fiindcă, întrucât ele nu nimicesc harul sfințitor, unul poate fi iertat fără celălalt. În practică, este de preferat a acuza toate păcatele veniale și a concepe pentru ele o căință adevărată.

Remarcă. — Pe lângă cele patru calități de mai sus, căința trebuie să aibă o anumită unire morală cu dezlegarea. Fiindcă căința este o parte esențială a sacramentului, ea trebuie să fie unită cu forma, atât în ceea ce privește intenția, cât și timpul. Durerea concepută pentru păcat trebuie deci să se raporteze la dezlegare și să-i fie anterioară. Ea poate totuși să o precede cu câteva zile, cu condiția să nu fi fost retractată printr-un act contrar (intenție virtuală). Nu se cere nici ca căința să dureze un timp însemnat: esența ei stă în însăși durerea și regretul, și nu în prelungirea acestor două simțăminte.

(401) IV. Efectele Căinței desăvârșite și ale Căinței nedesăvârșite.

1° Efectele Căinței desăvârșite. — Căința desăvârșită iartă păcatele prin ea însăși; dar, dacă este vorba de păcate de moarte, ea cuprinde întotdeauna votul de a primi sacramentul Pocăinței. Două puncte de stabilit: — a) Ea are puterea de a ierta păcatele de moarte în afara sacramentului. Într-adevăr, căința desăvârșită cuprinde întotdeauna, cel puțin virtual, caritatea desăvârșită (399). Ceea ce este adevărat despre aceasta este deci adevărat și despre aceea. Or, caritatea ne este adesea înfățișată în Sfânta Scriptură ca iertând păcatele. Astfel, se spune în Vechiul Testament că: „Dumnezeu iubește pe cei ce-L iubesc" (Prov., VIII, 17), și că „aceia care se întorc la El din toată inima sunt îndreptați" (Iezechiel, XVIII, 30). În Noul Testament, Isus Cristos spune despre femeia păcătoasă că multele ei păcate îi sunt iertate fiindcă a iubit mult (Luca, VII, 47). Dar dacă, înainte de instituirea sacramentului Pocăinței, căința desăvârșită era de ajuns pentru a ierta păcatele, ea are încă aceeași eficacitate; altminteri Legea nouă ar fi mai complicată și mai grea decât Legea veche.
b) Totuși, căința desăvârșită, pentru a ierta păcatele, cuprinde votul sacramentului: Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. IV. Motivul este că Domnul nostru, instituind sacramentul Pocăinței, a făcut obligatorie spovedania tuturor păcatelor de moarte săvârșite după Botez. În practică, trebuie deci să se

recurgă totdeauna la sacramentul Pocăinței, chiar și pentru păcatele de moarte iertate prin căința desăvârșită.

2° Efectele Căinței nedesăvârșite. — a) În afara sacramentului Pocăinței, attriția nu este de ajuns pentru iertarea păcatelor de moarte. Ea nu iartă nici măcar păcatele veniale într-un suflet lipsit de harul sfințitor, dar le poate ierta într-un suflet aflat în stare de har. — b) În sacramentul Pocăinței, attriția este de ajuns pentru iertarea păcatelor. Astfel a declarat Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. IV. Căci, dacă căința desăvârșită ar fi o condiție necesară, Domnul nostru, instituind sacramentul Pocăinței, ar fi făcut o instituire zadarnică și fără temei, întrucât păcatele ar fi deja iertate prin căința desăvârșită, înainte de dezlegarea preotului.

Dar ce fel de attriție se cere? — Este limpede că frica servil-slugarnică, aceea în care păcătosul își păstrează toate legăturile cu răul pe care l-a săvârșit, nu este de ajuns pentru a-l îndrepta, nici chiar cu sacramentul Pocăinței. Nu este deci vorba aici decât de frica simplu servilă. Frica simplu servilă este aceea a fiului risipitor care, venindu-și în fire și privind mizeria groaznică în care căzuse, a început să-și urască păcatul care îi era pricina, apoi s-a dus la tatăl său, și-a mărturisit vina, a dobândit iertarea și a fost reintegrat în drepturile sale.

CONCLUZII.

Din cele de mai sus este îngăduit a conchide: — 1. că căința nedesăvârșită este o condiție cerută și suficientă a

sacramentului Pocăinței; și — 2. că căința desăvârșită nu se cere decât în cazul în care cineva este în imposibilitate de a se spovedi.

(402) V. Hotărârea fermă. Definiție. Calități.

1° Definiție. — Hotărârea fermă este rezoluția bine statornicită de a nu mai cădea în păcatele săvârșite.
2° Necesitate. — Hotărârea fermă este o condiție necesară a căinței: regretul răului săvârșit cuprinde voința de a nu-l mai săvârși.
3° Calități. — Hotărârea de a nu mai păcătui trebuie să fie fermă, eficace și universală.

A. FERMĂ. — Penitentul trebuie să aibă voința deliberată de a nu mai recădea în păcat. Teama de recădere nu arată că hotărârea ar fi lipsită de tărie; a te teme de o nenorocire nu înseamnă a o voi. Păcătosul, cunoscându-și slăbiciunea din experiența trecutului, poate prevedea că va recădea într-o zi în păcat, deși în clipa de față are rezoluția sinceră de a nu-l mai săvârși: teama este un act al inteligenței, iar hotărârea fermă, un act al voinței.

B. EFICACE. — Cine vrea scopul, vrea mijloacele. Nu este de ajuns, prin urmare, a voi să eviți răul; trebuie încă a lua mijloacele: există deci obligație strictă de a fugi de ocaziile apropiate ale păcatului.

C. UNIVERSALĂ. — Hotărârea fermă trebuie să se întindă asupra tuturor păcatelor de moarte, considerate în general, atât asupra celor săvârșite, cât și asupra celor care ar fi putut fi săvârșite. Sub acest aspect ea se deosebește de căință, deoarece aceasta, ca durere lăuntrică, se aplică numai păcatelor săvârșite.

Cât despre păcatele veniale, nu se cere ca hotărârea fermă să le cuprindă pe toate, fiindcă ele nu exclud harul și prietenia dumnezeiască. Dar este de preferat a-ți propune să le micșorezi numărul și frecvența.

Concluzie practică.

1° A nu uita că căința este în mod esențial supranaturală, că nu o putem produce prin noi înșine și că, prin urmare, trebuie s-o cerem lui Dumnezeu prin rugăciune.
2° A considera adesea motivele de căință pe care ni le oferă credința. A începe cu motivele căinței nedesăvârșite: rușinea păcatului, perspectiva iadului; apoi a te ridica de la aceste motive nedesăvârșite la motivul căinței desăvârșite.
3° A-L contempla pe Isus în Pătimirea Sa. A cugeta că păcatul trebuie să fie un rău îngrozitor, fiindcă a pricinuit moartea unui Dumnezeu și este pedepsit cu pedepse veșnice.
4° A reînnoi adesea hotărârea fermă de a nu mai păcătui pe viitor.
5° A nu te culca cu un păcat de moarte pe conștiință și a

spune în fiecare seară, meditând sensul cuvintelor, această formulă de căință: „Dumnezeul meu, îmi pare nespus de rău că v-am ofensat, pentru că sunteți infinit de bun și pentru că păcatul vă displace; iau hotărârea fermă, cu ajutorul harului vostru sfânt, de a face pocăință și de a nu vă mai ofensa pe viitor."

LECTURI.

1° Păcătoasa dezlegată pentru iubirea ei căită (Luca, VII). 2° Fiul risipitor, model de pocăință (Luca, XV). 3° Căința vameșului (Luca, XVIII). 4° Căința Sfântului Petru (Mat., XXVI, 75). 5° Sfântul Carol Borromeo, ca să se excite la căință, făcea trei opriri înainte de a se spovedi: prima în iad, ca să vadă pedepsele pe care le merită păcatul; a doua la picioarele Crucii, ca să mediteze acolo asupra suferințelor Omului-Dumnezeu, victima păcatului; a treia în cer, ca să contemple acea veșnicie de fericire pierdută prin păcat.

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este căința? 2° Ce elemente cuprinde căința?
II. 1° Care sunt cele două forme ale căinței? 2° De unde vine deosebirea dintre ele? 3° Ce este căința desăvârșită? 4° Ce este

căința nedesăvârșită? 5° Care sunt cele două motive principale ale attriției? 6° Ce este frica servilă? 7° Nu sunt oare două feluri de frici servile?

III. 1° Care sunt calitățile căinței, fie ea desăvârșită sau nedesăvârșită? 2° Trebuie căința să fie concepută în raport cu dezlegarea?

IV. 1° Care sunt efectele căinței desăvârșite? 2° Iartă ea totdeauna păcatele în afara sacramentului Pocăinței? 3° Iartă căința nedesăvârșită păcatele veniale? 4° Cu sacramentul Pocăinței, ce fel de attriție se cere? 5° Când se cere căința desăvârșită?

V. 1° Ce este hotărârea fermă? 2° Este ea necesară? 3° Ce calități trebuie să aibă?

TEME SCRISE.

1° Orice regret pentru răul făcut constituie oare totdeauna un act de căință? 2° Este căința tot atât de necesară ca spovedania pentru iertarea păcatelor? 3° Explicați toate deosebirile dintre căința desăvârșită și căința nedesăvârșită, sub raportul naturii și al efectelor lor.

LECȚIA A XI-A
SPOVEDANIA

(403) Termeni.

Spovedanie (latină „confessio", mărturisire). — a) În sensul ei general și etimologic, spovedania este mărturisirea greșelilor săvârșite. — b) Pentru sensul restrâns și teologic, v. numărul următor.

Tribunalul spovedaniei. Sfântul Tribunal. Tribunalul Pocăinței. Aceste trei expresii desemnează fie scaunul de spovedanie, fie spovedania însăși.

Obișnuitor. Acela care cade adesea în același păcat, care a contractat obiceiul lui.

Recidivist. Acela care săvârșește din nou același păcat. Se poate deci fi recidivist fără a fi obișnuitor.

În ceea ce privește spovedania, se numește obișnuitor acela care se spovedește pentru întâia oară de vreo deprindere rea, iar recidivist acela care, după avertismentul duhovnicului, a recăzut în același păcat fără a fi făcut eforturi spre a se îndrepta de acea deprindere rea.

Sigiliul Spovedaniei sau Sigiliul sacramental. — Obligație riguroasă impusă duhovnicului de a nu descoperi nimic din ceea ce a aflat prin spovedania sacramentală. Acest secret absolut și inviolabil se numește sigiliu, din latina „sigillum", pecete, sigiliu, prin analogie cu scrisorile pe care le închizi cu pecete atunci când voiești să le păstrezi tainice.

DEZVOLTARE

(404) I. Spovedania. Definiție. Specii.

1° Definiție. — Spovedania este acuzarea păcatelor săvârșite după Botez, făcută unui preot aprobat, spre a primi dezlegarea. — Spovedania este: — a) acuzarea păcatelor săvârșite după Botez. — 1. Este o acuzare, adică o mărturisire prin care cineva se recunoaște vinovat, și nu o simplă istorisire; — 2. a păcatelor săvârșite după Botez: ceea ce înseamnă că nu se primește sacramentul Pocăinței decât după

ce s-a primit mai întâi Botezul. — b) Acuzarea păcatelor trebuie să se facă unui preot aprobat. Ea nu se face, așadar, direct lui Dumnezeu, nici oricărui om, ci numai acelora care au primit puterea cheilor, adică preoților, și numai preoților care au aprobarea Episcopului lor; — c) spre a primi dezlegarea. Spovedania nu este, după cum am spus, o simplă istorisire a greșelilor săvârșite; ea se face în vederea dezlegării.

2° Specii. — Spovedania poate fi secretă sau publică. — a) Spovedania secretă sau auriculară este aceea care se face în taină la un preot aprobat și pe care am definit-o mai sus. — b) Spovedania publică, adică aceea care se făcea înaintea adunării creștinilor, este astăzi suprimată: de altminteri, ea n-a existat în Biserica primitivă decât cu titlu de excepție, iar acolo unde a fost impusă ca obligatorie, papii, și în special Sfântul Leon, au intervenit pentru a condamna acest obicei ca abuziv.
În plus, spovedania poate fi: — c) generală, dacă îmbrățișează păcatele întregii vieți; — d) particulară, dacă nu se întinde decât asupra păcatelor săvârșite de la ultima spovedanie.

(405) II. Instituirea dumnezeiască a Spovedaniei.

1° Erori. — Luteranii și calviniștii au tăgăduit în general instituirea dumnezeiască a spovedaniei: ei au înfățișat spovedania auriculară ca o invenție a papei Inocențiu al III-lea la al IV-lea Conciliu din Lateran (1215). Unii au socotit-o o instituire folositoare; alții, intolerabilă și dăunătoare societății.

Protestanții moderni, chiar și ritualiștii care îi recunosc utilitatea, îi resping necesitatea.

2° Dogma catolică. — Spovedania sacramentală este de instituire dumnezeiască, și nu de instituire bisericească. Ea este lucrarea lui Isus Cristos și, prin urmare, nu o invenție omenească. — Acest articol de credință, definit de Conciliul de la Trento, sess. XIV, cap. V și can. 6 împotriva protestanților, se sprijină pe Sfânta Scriptură, Tradiție și rațiune.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — Instituirea dumnezeiască a spovedaniei se deduce din textele însele care ne-au dovedit existența sacramentului Pocăinței (v. nr. 391). După aceste texte, Isus Cristos a conferit Apostolilor și urmașilor lor puterea cheilor; adică i-a rânduit judecători ai conștiințelor. Le-a dat misiunea de a lega sau a dezlega, de a condamna sau a absolvi. Or, o asemenea judecată presupune cunoașterea pricinii și, prin urmare, înfățișarea vinovatului înaintea tribunalului judecătorului și mărturisirea greșelilor sale. Puterea dată de Isus Cristos Bisericii Sale ar fi, într-adevăr, iluzorie dacă, instituind, pe de o parte, tribunalul Pocăinței, n-ar fi impus, pe de altă parte, păcătoșilor obligația de a se prezenta înaintea acestui tribunal și de a-și mărturisi greșelile, ori dacă ar exista pentru ei un alt mijloc de a se îndreptăți. Spovedania a fost deci instituită de Isus Cristos, cel puțin în mod implicit.

B. TRADIȚIA. — Întrucât textele Sfintei Scripturi care dovedesc faptul că Isus Cristos a dat Apostolilor puterea cheilor nu demonstrează instituirea spovedaniei decât în mod implicit și prin consecință, nu trebuie să ne mirăm dacă dogma spovedaniei a suferit, de-a lungul veacurilor, o oarecare dezvoltare în expunerea și în practica ei.

Puteri cheilor dată de Isus Cristos Bisericii Sale îi corespunde în mod vădit, din partea credincioșilor, datoria de a-și supune conștiința acestei puteri. Dar în ce chip? Prin spovedanie publică sau prin spovedanie secretă? În plus, judecata trebuie să fie urmată de o penitență publică sau de o penitență secretă? Două chestiuni de disciplină, care nu au fost rânduite de Domnul nostru și au fost lăsate la libera determinare a Bisericii. Or, Biserica are ca principiu a-și adapta rânduielile de disciplină la nevoile timpului: de unde deosebirile de uz care nu trebuie luate drept dezvoltări ale dogmei însăși.

După mărturia Părinților Bisericii și a Conciliilor, putem împărți istoria spovedaniei în trei perioade. — a) În prima perioadă, care cuprinde cele cinci veacuri dintâi, Biserica pune mai ales o mare însemnătate pe penitența publică. Totuși, spovedania secretă exista deja, nu numai pentru a dobândi iertarea păcatelor, ci mai ales pentru a ști dacă trebuia să te supui penitenței publice. Avem despre aceasta: — 1. mărturiile Sfântului Ambrozie și ale Sfântului Pacian (veacul al IV-lea), care declară că, pentru a hotărî penitența ce trebuia impusă penitentului, episcopul sau preotul avea nevoie să cunoască în amănunt, prin mărturisirea penitentului, greșelile săvârșite; — 2. mărturiile lui Origen, ale Sfântului Ciprian și ale altora, care

arată că spovedania auriculară făcea deja parte din regimul penitențial la originile creștinismului. — b) În a doua perioadă, care începe în veacul al VI-lea, spovedania auriculară devine mai frecventă, după cum reiese din Penitențiale. Potrivit acestor cărți, care erau ritualele epocii și cuprindeau întreg ceremonialul sacramentului Pocăinței (pedepse canonice de impus, proporționate gravității păcatelor, formula dezlegării etc.), penitentul își mărturisește greșelile numai preotului. — c) În a treia perioadă (veacul al VIII-lea), disciplina Bisericii merge mai departe, iar sinoadele particulare proclamă folosul și chiar necesitatea spovedaniei auriculare.

Teza protestantă, care pretinde că spovedania auriculară datează de la al IV-lea Conciliu din Lateran (1215), este deci falsă din punct de vedere istoric. Conciliul n-a inventat spovedania secretă, ci a impus-o ca obligație, cu excluderea spovedaniei publice. Fixând timpul când ea este datorie și persoanele pe care această datorie le privește, conciliul n-a creat spovedania auriculară, ci i-a consfințit numai uzul. Este, prin urmare, o eroare grosolană a susține că papa Inocențiu al III-lea ar fi fost inventatorul spovedaniei secrete la al IV-lea Conciliu din Lateran, când el s-a mărginit să-i promulge necesitatea și să determine epoca în care preceptul obligă (v. nr. 246).

C. RAȚIUNEA. — Rațiunea ne aduce o dovadă indirectă a instituirii dumnezeiești a spovedaniei, arătând, pe de o parte, utilitatea și, prin urmare, potrivirea acestei instituiri făcute de Isus Cristos, iar pe de altă parte, cât de absurd este a pretinde

că o astfel de instituire ar fi de invenție omenească: — a) Utilitatea și potrivirea acestei instituiri. 1. Pentru individ, spovedania este cel mai bun mijloc de a-și repara greșelile. Orice păcat este, față de Dumnezeu, un act de neascultare și de trufie; spovedania este un act de supunere și de smerenie. Ea este, în plus, în armonie cu trebuințele sufletului nostru; inspirându-i regretul greșelilor din trecut și voința de a face binele pe viitor, ea este un principiu de îndreptare morală și asigură astfel pacea și liniștea inimii. — 2. Pentru societate, ea este o puternică pavăză, potolind discordiile, procurând restituirea bunurilor furate și prevenind scandalurile. — b) Rațiunea arată lesne cât de absurd este a pretinde că spovedania ar fi de instituire omenească. A priori, cum s-ar putea admite că un om ar fi avut destulă îndrăzneală și putere pentru a face acceptată de contemporanii săi o lucru care repugnă naturii omenești? A posteriori, și presupunând că ar fi așa, istoria ar trebui să ne transmită numele inventatorului. Protestanții au spus, într-adevăr, că spovedania auriculară ar trebui atribuită lui Inocențiu al III-lea; am văzut mai sus că nu este așa. Or, ea n-a fost nici stabilită în veacurile precedente, fiindcă este vădit că, în această ipoteză, ereticii din primele veacuri: arieni, greci, schismatici etc., n-ar fi pregetat să acuze Biserica de schimbare în învățătura sa.

Trebuie deci să conchidem că spovedania sacramentală a fost întotdeauna primită în Biserică, că ea vine de la Apostoli și de la Isus Cristos și, prin urmare, că este de instituire dumnezeiască.

(406) III. Calitățile Spovedaniei.

Spovedania trebuie să fie smerită, simplă și întreagă.

1° Smerită. — Păcătosul este un vinovat care se acuză, nu ca să se îndreptățească, ci ca să implore iertarea. El trebuie deci să aibă purtarea umilită a cuiva care are conștiința slăbiciunii și a mizeriei sale.

2° Simplă. — Spovedania trebuie făcută fără vicleșug și fără deghizare. Păcătosul trebuie să înfățișeze faptele așa cum sunt, fără a încerca să le schimbe înțelesul, fără a le încărca de amănunte de prisos. Simplitatea poruncește discreția; se cuvine a exprima punctele delicate cu multă rezervă în limbaj, lăsând la o parte împrejurările inutile; cu atât mai puțin este îngăduit a descoperi fără nevoie defectele sau păcatele altora.

3° Întreagă. — Penitentul trebuie să-și acuze toate păcatele, așa cum le cunoaște: dând ca sigure pe cele ce sunt sigure, ca îndoielnice pe cele ce sunt îndoielnice, și trebuie să răspundă cu sinceritate la întrebările drepte ale duhovnicului.
Integritatea este, fără îndoială, calitatea esențială a spovedaniei. Vom vedea, în cele trei articole următoare, care îi sunt condițiile, care sunt mijloacele de a o asigura și ce cauze scuză de integritate.

(407) IV. Condițiile integrității.

Trebuie să înțelegem aici, prin condițiile integrității, ceea ce este indispensabil de declarat în spovedanie, pentru ca ea să fie întreagă. Cu alte cuvinte, care este materia necesară a spovedaniei? Care este materia liberă? Ce materie este suficientă? Și ce materie este insuficientă?

1° Materie necesară. — Materia necesară a spovedaniei cuprinde: — A. toate păcatele de moarte săvârșite după Botez și încă neremise direct prin dezlegare. Aceste păcate trebuie declarate după specia lor, după numărul lor și după împrejurări. — a) Specia. Conciliul de la Trento spune că preotul nu-și poate exercita judecata dacă nu cunoaște toate păcatele după specia lor. Nu este deci de ajuns a spune în general: „Am păcătuit împotriva tuturor poruncilor", nici chiar: „Am păcătuit împotriva cutărei porunci." Trebuie precizată greșeala, fiindcă specia schimbă gravitatea păcatului. Astfel, răutatea judecății temerare nu este aceeași cu aceea a minciunii; defăimarea nu are același caracter ca calomnia, deși amândouă sunt păcate împotriva Poruncii a VIII-a. — b) Numărul. Penitentul trebuie să declare numărul păcatelor de moarte de care are cunoștință. Dacă nu-și mai amintește numărul exact, trebuie să spună numărul aproximativ, adăugând cuvântul: „aproximativ". — c) Împrejurări. Trebuie declarate împrejurările care schimbă specia păcatului și se cuvine a se spune și acelea care îi măresc în chip însemnat răutatea: împrejurări de persoane, de loc, de cantitate etc.

Astfel, a lovi pe părinți este mai grav decât a lovi o altă persoană; a fura într-o biserică un lucru sacru este, în același timp, furt și sacrilegiu; a fura o sută de franci este mai grav decât a fura un franc etc. (v. Can. 901).

B. Trebuie încă socotite drept materie necesară păcatele grave omise fără voie într-o spovedanie precedentă. Uitarea nu scutește de a le acuza când îți aduci aminte de ele; dar, fiindcă au fost iertate în chip indirect, nu este urgență de a o face cât mai curând. Este de ajuns a le acuza la spovedania următoare.

2° Materie liberă. — A. După o opinie probabilă (Sf. Alfonso de Liguori), nu ești obligat să acuzi păcatele îndoielnice. Dar, în practică, este mai bine să o faci pentru liniștea conștiinței, afară de cazul când persoana este scrupuloasă. Dacă un păcat a fost acuzat ca îndoielnic și mai târziu se recunoaște că a fost cu siguranță săvârșit, trebuie oare acuzat din nou? Da, după un mare număr de teologi. Nu, după alții (Lugo, Lehmkuhl), căci păcatul a fost iertat direct, duhovnicul, pronunțând sentința dezlegării, subînțelegând aceste cuvinte: „Dacă ai săvârșit cu adevărat păcatul, te dezleg." Or, în acel moment, păcatul fusese săvârșit în realitate; a fost, deci, iertat direct.

B. Păcatele veniale sunt, de asemenea, materie liberă a spovedaniei. Totuși, este mai bine să fie acuzate, spre a concepe o căință mai mare și a primi o iertare mai deplină.

3° Materie suficientă. — Dacă penitentul nu are păcat de moarte, păcatele veniale, ori chiar un păcat de moarte sau venial deja iertat, pentru care concepe o nouă căință, sunt o materie suficientă (can. 902).

4° Materie insuficientă. — Imperfecțiunile și păcatele îndoielnice, acuzate singure și în afara oricărei alte greșeli, nu sunt materie suficientă, deoarece materia trebuie să fie întotdeauna un păcat real sau un păcat realmente săvârșit.

COROLAR. — Este îngăduit să-ți împarți spovedania, declarând o parte din păcatele sale unui duhovnic și o altă parte altuia? Da, dacă îți acuzi mai întâi toate păcatele de moarte unui duhovnic și păcatele veniale altuia. Dar ar fi a săvârși un sacrilegiu dacă, dimpotrivă, ți-ai acuza păcatele veniale unui prim duhovnic fără a fi fost dezlegat de păcatele de moarte. Cel care, fiind rob unei deprinderi rele, s-ar adresa de fiecare dată altui duhovnic ca să nu o facă cunoscută, nu ar face o spovedanie sinceră.

(408) V. Mijloace de a asigura integritatea Spovedaniei.

Sunt două mijloace de a asigura integritatea spovedaniei: 1° cercetarea conștiinței, care este mijlocul obișnuit, și 2° spovedania generală, care este mijlocul extraordinar.

1° Cercetarea conștiinței. — Singura cale de a-ți cunoaște păcatele este de a-ți cerceta cu seriozitate conștiința. Cel care a păcătuit grav trebuie deci să aducă la cercetarea conștiinței același zel pe care îl pune în lucrurile însemnate ale vieții. Totuși, stăruința cerută aici diferă după starea penitentului. Cu

cât acesta se spovedește mai des, cu atât are mai multă ușurință a-și face cercetarea conștiinței.

METODĂ DE URMAT. — Sunt mai multe chipuri de a-ți cerceta conștiința. Metoda cea mai simplă, cea mai obișnuită și cea mai completă este de a trece în revistă Poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii, păcatele capitale și datoriile stării proprii, și de a vedea dacă ești vinovat în aceste diferite puncte. O altă metodă este de a te cerceta asupra datoriilor către Dumnezeu, către aproapele și către tine însuți. În realitate, cele două metode se potrivesc.

2° Spovedania generală. — Spovedania generală, care este repetarea mai multor spovedanii, sau chiar a tuturor, nu este nicidecum cerută pentru a asigura integritatea spovedaniei. Totuși ea este: — a) necesară, dacă celelalte spovedanii au fost nevalide, din lipsă de sinceritate sau din orice altă pricină. — b) folositoare pentru cei care se îndoiesc de valoarea spovedaniilor lor anterioare și voiesc să înceapă o viață nouă. Spovedania generală este deci recomandată la anumite răspântii ale vieții, când este trebuință de haruri și lumini mai îmbelșugate, de pildă înainte de prima Împărtășanie solemnă, înainte de alegerea unei stări, într-o boală primejdioasă. — c) Spovedania generală poate fi și vătămătoare și, prin urmare, oprită; acesta este cazul pentru scrupuloși, pentru cei care au păcătuit contra curăției, deoarece nu este prudent ca închipuirea lor să revină adesea asupra acestor lucruri.

Remarcă. — Când se repetă spovedaniile din pricină de sacrilegiu, trebuie, dacă te adresezi unui alt duhovnic, să acuzi mai întâi sacrilegiul, apoi păcatele omise cu voie, după aceea toate păcatele de moarte. Dacă spovedania se face la același duhovnic, este de ajuns să acuzi sacrilegiul, apoi păcatele omise și, în chip general, toate păcatele deja acuzate.

(409) VI. Cauzele care scuză de integritatea Spovedaniei.

Integritatea poate fi materială sau formală. Integritatea materială constă în mărturisirea deplină a tuturor păcatelor de moarte încă nespovedite. Integritatea formală cuprinde toate păcatele de care își aduce aminte penitentul, în afară de acelea pe care le poate omite pentru motiv drept.

Numai integritatea formală este cerută când motive drepte se împotrivesc integrității materiale. Totuși, când aceste motive nu mai există, este obligație de a completa spovedania în materia necesară.

Principiu general. — Se poate pune ca principiu general că două motive scuză de integritatea materială a spovedaniei, și anume: neputința fizică și neputința morală.

A. NEPUTINȚA FIZICĂ. — Aceasta poate proveni din trei cauze: — a) din uitare. Este limpede că, dacă, în ciuda unei

cercetări serioase a conștiinței, nu-ți amintești unul sau mai multe păcate ale tale, te afli, prin faptul însuși, în neputința fizică de a le acuza; — b) din lipsa puterii fizice. Muții care nu știu să scrie, străinii care nu cunosc limba duhovnicului și nu au la îndemână un tălmaci se află în neputință fizică de a se spovedi; — c) din lipsă de timp. Când, de pildă, este primejdie de moarte iminentă. Astfel, în clipa unui naufragiu, într-un incendiu, pe câmpul de luptă, lipsind timpul, penitenții sunt scutiți de integritatea materială a spovedaniei.

B. NEPUTINȚA MORALĂ. — Este neputință morală ori de câte ori, din integritatea materială a spovedaniei, trebuie să rezulte o pagubă gravă spirituală sau temporală, extrinsecă spovedaniei. Se înțelege că paguba trebuie să fie extrinsecă, căci dacă ar fi intrinsecă spovedaniei, precum teama de a atrage mustrarea din partea duhovnicului sau de a coborî în prețuirea lui, n-ar scuza de integritatea materială.

Este teamă de pagubă gravă: — a) pentru penitent, când acesta, de pildă, poate fi defăimat, nu față de duhovnic, ci înaintea altor persoane. Cazul este destul de frecvent în spitale, unde paturile sunt uneori atât de apropiate unul de altul încât un bolnav nu se poate spovedi fără a fi auzit de vecinii săi; — b) pentru o a treia persoană. Dacă penitentul are motive grave să creadă că din spovedania sa întreagă va rezulta o vătămare însemnată pentru un terț — dacă acest terț, de pildă, fiind în slujba duhovnicului, ar putea fi discreditat în ochii lui și și-ar pierde slujba. În acest din urmă caz și în altele de același fel,

dacă nu se poate afla un duhovnic străin, se este scutit de integritatea materială.

(410) VII. Obligațiile Duhovnicului.

Datoriile duhovnicului privesc două momente: — a) clipa spovedaniei și — b) timpul care urmează spovedaniei.

1° Clipă spovedaniei. — La scaunul spovedaniei, preotul este, deodată, părinte, doctor, judecător și medic.

A. Este părinte. Acesta este numele pe care i-l dau penitenții. El trebuie deci să fie plin de bunătate, de caritate și de răbdare. Cu cât mărturisirea îl costă mai mult pe păcătos, cu atât trebuie să-l încurajeze mai mult prin îngăduința sa, cu atât trebuie să evite orice semn de nerăbdare și orice arătare de dezaprobare.

B. Este doctor. El trebuie deci să aibă știința cuvenită pentru a dezlega cazurile care se ivesc de obicei. Dar se poate întâmpla să aibă nevoie de studiu și de lămuriri; atunci trebuie să aibă conștiința greutăților, să le semnaleze și să ceară timpul ce-i este necesar pentru a le dezlega. Neexperiența completează știința, dar nu o înlocuiește.

Ca doctor, duhovnicul trebuie să-l instruiască pe penitent. El trebuie să-l învețe: — a) adevărurile a căror cunoaștere este necesară mântuirii, dacă le ignoră; — b) obligațiile ce-i revin.

El trebuie să-l îndrepte din rătăcirile sale, dacă neștiința este vincibilă; să-l avertizeze, de pildă, dacă socotește drept grav ceea ce nu este, și dimpotrivă, dacă socotește ușor ceea ce este grav. Dar dacă neștiința este invincibilă și există tot temeiul de a crede că penitentul nu va ține seama de avertisment, duhovnicul nu este ținut să-l instruiască, afară numai dacă neștiința privește adevăruri a căror cunoaștere este necesară mântuirii, ori dacă rătăcirea ar fi pricină de scandal sau de stricăciune pentru binele public.

C. Este medic. Duhovnicul este medicul sufletelor. El trebuie deci să cerceteze cauzele bolilor spirituale, să aplice leacurile pentru a le vindeca și să prevină recăderile. Leacurile principale au fost arătate deja cu prilejul Poruncii a VI-a (v. nr. 221).

D. Este judecător. Ca judecător, duhovnicul trebuie: — a) să cerceteze pricina și — b) să rostească sentința.

a) Pentru a cerceta pricina, trebuie să asculte pe penitent, să-l întrebe dacă judecă de cuviință, având grijă să evite orice întrebare inutilă și indiscretă.
b) După ce a cercetat pricina, trebuie să rostească sentința, adică să acorde, să amâne ori să refuze dezlegarea. — 1. El trebuie să acorde dezlegarea oricărui păcătos cu privire la care nu este motiv de a se îndoi de bunele dispoziții. — 2. În calitate de judecător, și mai ales de medic, el trebuie să amâne dezlegarea, dacă prevede că o amânare va fi folositoare sufletului penitentului. — 3. Dezlegarea trebuie, în sfârșit,

refuzată acelora care nu au nici o căință pentru greșelile lor și nici un ferm proposit. Astfel, nu trebuie dezlegați: 1) aceia care nu consimt a restitui; — 2) aceia care nu făgăduiesc să fugă de ocazia apropiată a păcatului. Într-adevăr, cel care nu voiește să părăsească ocazia voită și apropiată de păcat este lipsit de căință, de vreme ce a iubi ocazia înseamnă deja a iubi păcatul; — 3) cei cu deprinderi rele (habitudinarii) care refuză a întrebuința mijloacele potrivite pentru a-și birui deprinderile; — 4) recidiviștii, adică aceia care cad mereu în aceleași greșeli grave pe care le-au mărturisit deja de multe ori fără să se vadă din partea lor cea mai mică îndreptare și fără nici un semn obișnuit de bune dispoziții.

2° Datoriile duhovnicului după Spovedanie. — Două datorii îi revin duhovnicului în afara sfântului tribunal după spovedanie. El trebuie: — a) să repare greșelile pe care le-a săvârșit și — b) să păzească secretul.

A. Repararea greșelilor săvârșite. — Greșelile pot privi valabilitatea sacramentului ori obligațiile penitentului. — a) Cu privire la valabilitatea sacramentului. Preotul care, din lipsă de jurisdicție ori din alt motiv, este pricină a nevalabilității sacramentului, este obligat să repare paguba gravă pe care a pricinuit-o penitentului. — b) Cu privire la obligațiile penitentului. Dacă duhovnicul l-a dus pe penitent în eroare, dacă l-a obligat, de pildă, la restituire când nu era ținut, ori dacă l-a scutit de a restitui când era obligat să o facă, este ținut să-și îndrepte greșeala.

B. Secretul sacramental. — a) DATORIA. — Pecetea sacramentală, adică obligația de a păstra tăcere asupra tuturor păcatelor dezvăluite prin spovedanie, este inviolabilă. „Duhovnicul trebuie deci să evite cu grijă, pentru orice motiv, orice cuvânt, orice semn, orice ar putea, cât de puțin, să descopere penitentul" (Can. 889, § 1).

b) OBIECTUL SECRETULUI SACRAMENTAL. — 1. Cade direct sub pecetea secretului tot ceea ce a fost cunoscut în spovedanie și nu poate fi dezvăluit fără ca spovedania să devină odioasă: toate păcatele, de moarte, veniale, trecute, prezente, viitoare. Un penitent declară că voiește să săvârșească un furt, o ucidere: duhovnicul nu are dreptul să-l dea în vileag. — 2. Cade indirect sub pecete tot ceea ce poate face cunoscute păcatele penitentului pe cale indirectă: împrejurările păcatului, defectele penitentului, penitența impusă, păcatele complicelui.
Nici un motiv nu poate dispensa de obligația secretului: nici binele duhovnicului, nici binele penitentului, nici binele statului. Știința dobândită la scaunul spovedaniei este o știință negativă; este ca și cum n-ar exista. Dar se cuvine a se observa că preotul nu este ținut de secret: — 1. dacă penitentul nu are intenția de a face o spovedanie sacramentală, ori — 2. dacă ceea ce mărturisește este deja cunoscut preotului pe altă cale decât spovedania.

c) SUBIECTUL SECRETULUI. — Sunt ținuți de secretul sacramental: — 1. preotul care a auzit spovedania; — 2.

tălmaciul care a slujit ca mijlocitor și, în general, — 3. toți aceia care, cu voie ori fără voie, au surprins taina spovedaniei.

Concluzie practică.

1° A mulțumi Domnului nostru pentru că a instituit spovedania, fiindcă ea este, precum am văzut, în armonie cu trebuințele sufletului nostru.
2° A aduce la cercetarea conștiinței cea mai mare grijă și a ne strădui să aprindem în noi regretul păcatelor prin considerarea suferințelor Domnului nostru, mort pe Cruce pentru a răscumpăra greșelile noastre.
3° Chipul de a te spovedi. — Este de mare însemnătate a te spovedi bine și, pentru aceasta, a cunoaște ceremonialul spovedaniei.
a) Când penitentul ajunge la scaunul spovedaniei, îngenunchează, apoi, după ce își face semnul Crucii, zice: „Părinte, binecuvântați-mă, căci am păcătuit." Preotul îl binecuvântează zicând: „Domnul să fie în inima ta și pe buzele tale, ca să faci o spovedanie bună, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin." b) Penitentul rostește atunci prima parte din Confiteor: „Mărturisesc lui Dumnezeu atotputernicul..." până la aceste cuvinte: „din vina mea." Spune de cât timp nu s-a spovedit, dacă a primit dezlegarea și dacă și-a făcut canonul. c) Apoi începe spovedania: „Părinte, mă acuz..." Când și-a sfârșit spovedania, poate adăuga această formulă: „Mă acuz de toate aceste păcate, de acelea de care nu-mi aduc aminte, de toate cele din viața mea trecută și mai

ales... (de cutare păcat mai grav pe care îl numește); cer iertare lui Dumnezeu și dumneavoastră, Părinte, canon și dezlegare, dacă mă judecați vrednic." Apoi își bate pieptul, sfârșește Confiteorul: „din vina mea, etc." d) Ascultă apoi sfaturile duhovnicului, primește canonul pe care i-l dă. e) Rostește în cele din urmă actul de căință în vreme ce preotul îi dă dezlegarea. f) După spovedanie, penitentul trebuie să mulțumească lui Dumnezeu pentru harul pe care tocmai l-a primit, să-și treacă prin minte sfaturile ce i-au fost date, să-și reînnoiască hotărârile bune și, pe cât este cu putință, să-și facă îndată canonul.

LECTURI.

1° David își mărturisește păcatul înaintea proorocului Natan (II Regi, XII).
2° Mărturisirea iudeilor la Sfântul Ioan Botezătorul (Marcu, I).
3° Mărturisirea primilor creștini (Faptele, XIX, 18).
4° Sfântul Ioan Nepomucen, martir al secretului spovedaniei. Sfântul Ioan Nepomucen era capelan al lui Venceslau al VI-lea, împărat al Germaniei, rege al Boemiei, și duhovnic al împărătesei Ioana. Împăratul, ascultând calomnii împotriva împărătesei, voia să-l silească să descopere spovedania prințesei. Refuzul preotului. Venceslau l-a pus atunci la chinuri și l-a aruncat în Moldova.

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este spovedania? 2° Care îi sunt speciile? 3° A suferit dogma spovedaniei o anumită dezvoltare în cursul veacurilor? 4° În câte perioade se poate împărți istoria spovedaniei? 5° Teza protestantă care pretinde că spovedania auriculară datează de la al IV-lea Conciliu din Lateran este ea conformă istoriei? 6° Cum ne aduce rațiunea o dovadă indirectă a instituirii dumnezeiești a spovedaniei?

III. 1° Care sunt calitățile spovedaniei? 2° Ce este integritatea?

IV. 1° Ce înțelegeți prin condițiile integrității? 2° Care este materia necesară a spovedaniei? 3° Care este materia liberă a spovedaniei? 4° Sunt păcatele veniale materie suficientă? 5° Arătați o materie insuficientă. 6° Este îngăduit să-ți împarți spovedania?

V. 1° Care sunt mijloacele de a asigura integritatea spovedaniei? 2° Ce metodă trebuie urmată în cercetarea conștiinței? 3° Este spovedania generală uneori necesară? 4° Este ea întotdeauna folositoare?

VI. 1° Ce este integritatea materială? 2° Ce este integritatea formală? 3° Care sunt motivele drepte care scuză de integritatea materială?

VII. 1° Care sunt obligațiile duhovnicului în clipa spovedaniei? 2° Care îi sunt datoriile după spovedanie? 3° Ce

este secretul sacramental? 4° Care îi este obiectul? 5° Care îi este subiectul?

TEME SCRISE.

1° De la ce dată datează spovedania? 2° Ce deosebire este între tribunalul Pocăinței și tribunalele omenești? 3° Se poate, din smerenie, mări numărul păcatelor săvârșite? 4° Minciuna spusă în spovedanie este ea o simplă minciună? 5° Poate preotul să dea ori să refuze dezlegarea după bunul său plac? 6° Este îngăduit unui preot care depune mărturie în judecată și jură să spună tot adevărul să dezvăluie un secret de spovedanie?

Lecția a XII-a
Satisfacția.

(411) Termeni.

Satisfacție (din latinescul „satisfactio", „satis" destul, „facere" a face). Etimologic, acest cuvânt înseamnă: a face atât cât se cuvine. Cine spune satisfăcător spune un lucru căruia nu-i lipsește nimic. — a) În sens general, satisfacția este repararea răului pe care l-ai făcut; este, dacă se voiește, plata unei datorii pe care ai contractat-o. — b) În sens restrâns și teologic, satisfacția este pedeapsa impusă de duhovnic în sacramentul Pocăinței spre repararea greșelilor săvârșite (v. nr. 412).

Indulgență (din latinescul „indulgentia", bunătate, îngăduință, iertare de pedeapsă). Iertarea pedepsei vremelnice datorate păcatului. Pentru a înțelege bine sensul indulgenței, trebuie să ne amintim că orice păcat cuprinde: — a) o ofensă adusă lui Dumnezeu și — b) ca urmare, o pedeapsă fie veșnică, fie vremelnică.
Ofensa și pedeapsa veșnică sunt iertate prin dezlegare. Cât despre pedeapsa vremelnică ce rămâne, ea trebuie ispășită prin satisfacție ori compensată prin meritele lui Isus Cristos, ale Sfintei Fecioare și ale Sfinților. Când autoritatea Bisericii

îngăduie ca ea să fie compensată, ea acordă păcătosului o indulgență, adică o iertare de pedeapsă.

Jubileu (din latinescul „jubila", strigăte de bucurie). Solemnitate iudaică ce avea loc din cincizeci în cincizeci de ani și care avea ca efect iertarea datoriilor, eliberarea sclavilor și întoarcerea către proprietarii dintâi a pământurilor ce le fuseseră înstrăinate (Levitic, XXV și XXVII). Biserica a luat acest cuvânt pentru a desemna o indulgență plenară (v. Dezvoltare).

A-și face Jubileul. A împlini toate lucrările prescrise pentru a câștiga indulgența plenară.

DÉZVOLTARE

(412) I. Satisfacția. Definiție. Specii.

1° Definiție. — Satisfacția este repararea injuriei aduse lui Dumnezeu și a pagubei pricinute aproapelui. — Satisfacția este: — a) repararea injuriei aduse lui Dumnezeu. Orice păcat Îl ofensează pe Dumnezeu, fiindcă este întotdeauna o neascultare de poruncile Sale. Trebuie deci ca omul vinovat, dacă voiește să reintre în har, să aducă o satisfacție proporționată cu greutatea vinei sale. Am văzut deja că omul

este neputincios a da o compensație adecvată. Această satisfacție a fost dată de Isus Cristos, Care, pe Cruce, a satisfăcut pe deplin dreptății lui Dumnezeu, plătind răscumpărarea datorată pentru păcatele noastre; dar trebuie ca omul să coopereze la Răscumpărarea lui Cristos (v. nr. 101-103). — b) Satisfacția trebuie să fie și o reparare a pagubei pricinute aproapelui, dacă este cazul. Spunem: dacă este cazul, fiindcă păcatele noastre nu aduc toate prejudiciu aproapelui; dar sunt unele care îl vatămă, fie în persoana sa, fie în bunurile sale, fie în cinstea sa (a se vedea explicarea Poruncilor a V-a, a VII-a și a VIII-a, fasciculul al doilea); în aceste cazuri, există obligație riguroasă de a repara.

2° Specii. — Satisfacția este: sacramentală sau extra-sacramentală. — a) Satisfacția sacramentală este penitența pe care preotul o impune înainte de dezlegare și pe care penitentul se angajează să o împlinească. Ea nu este atunci, pentru acesta, decât voința de a satisface; dar astfel înțeleasă, ea este parte esențială a sacramentului și, dacă ar lipsi, ar face sacramentul nevalid. Împlinirea penitenței este numai parte integrantă a sacramentului: omisiunea, din uitare ori din neglijență, l-ar face incomplet, dar nu nevalid.
b) Satisfacția extra-sacramentală este aceea pe care o împlinim de bună voie, spre a repara mai bine greșelile noastre. Despre satisfacția sacramentală este vorba în această lecție.

(413) II. Necesitatea Satisfacției.

1° Erori. — A. După protestanți, fiindcă numai credința ar fi suficientă spre îndreptățire, satisfacțiile pot fi folositoare și practicate ca lucrări medicinale pentru a repara scandalurile și a preveni recăderile, dar ele nu sunt necesare. Căci, zic ei: — a) păcatul nu poate fi iertat fără ca pedeapsa datorată păcatului să fie iertată de asemenea; și — b) dacă satisfacția ar fi necesară, ar însemna că Răscumpărarea lui Cristos ar fi fost insuficientă. B. Ianseniștii, mergând la cealaltă extremă, voiau să se reinstaureze din nou disciplina aspră a primelor veacuri și ca păcătoșii să nu fie dezlegați înainte de a-și fi împlinit penitența.

2° Doctrina catolică. Prima propoziție. — Contra protestanților. Deși pedeapsa veșnică este totdeauna iertată împreună cu vina, rămâne de cele mai multe ori o pedeapsă datorată păcatului pentru care păcătosul trebuie să satisfacă dreptății lui Dumnezeu. — Acest articol de credință, definit de Conciliul din Trento, sess. XIV, can. 12, se sprijină pe Sfânta Scriptură, Tradiție și rațiune.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — Aflăm în Vechiul Testament numeroase exemple care dovedesc teza catolică. Astfel Adam, în pofida căinței și a iertării sale, a avut pedepse vremelnice de suferit: „În sudoarea frunții tale îți vei mânca pâinea...” (Gen., III, 19). Moise și Aaron, deși iertați de păcatul lor de

necredință, nu au putut, ca pedeapsă pentru vina lor, să intre în pământul făgăduinței (Numeri, XX, 12). David a dobândit iertarea dublei sale crime, adulter și omor, dar a fost aspru pedepsit de Dumnezeu și a făcut o penitență lungă și grea.

B. TRADIȚIE. — Părinții Bisericii au învățat întotdeauna că păcatele grave săvârșite după Botez trebuiau ispășite prin satisfacție. Cu cât urcăm mai mult spre începuturile creștinismului, cu atât penitența era mai lungă și mai anevoioasă. Ea dura adesea mulți ani, uneori toată viața, și cuprindea pedepse aspre. Astfel Conciliul din Barcelona, în veacul al VI-lea, poruncește penitenților să-și tundă capul, să-și petreacă viața în post și rugăciune, și instituie astfel, pentru păcătoșii vinovați de păcate grave, un fel de existență monahală. Mai târziu, penitența devine mai blândă și mai scurtă: atunci se publică Penitențialele în care erau determinate pedepsele de aplicat pentru fiecare păcat grav; de pildă, penitențialul lui Teodor impune șapte ani de penitență pentru omorul voit, patruzeci de zile pentru o rană, șapte ani pentru un jurământ strâmb voit, trei ani pentru un furt însemnat, patruzeci de zile pentru defăimare, etc.

C. RAȚIUNE. — Rațiunea arată lesne potrivirea satisfacției: — a) Din partea lui Dumnezeu. Ca legiuitor, Dumnezeu trebuie să aplice o sancțiune călcătorilor legilor Sale, pentru ca pe viitor ele să fie mai bine păzite. Nu trebuie a zice, cum pretind protestanții, că satisfacția lui Cristos fiind infinită, ar fi a-I face injurie a adăuga satisfacția noastră personală; căci, dacă Cristos este capul, noi suntem mădularele Sale (Efes., IV,

16), dacă El este viţa, noi suntem mlădiţele (Ioan, XV, 4), şi dacă voim să devenim „împreună-moştenitori", nu este drept să pătimim împreună cu El? (Rom., VIII, 17). — b) Din partea penitentului. Dacă păcatele ar fi iertate fără nici o satisfacţie, păcătosul ar fi ispitit să uite gravitatea lor. Pedepsele, în acelaşi timp în care sunt repararea răului, devin deci o frână şi o pavăză pentru viitor.

A doua propoziţie. — Penitenţii pot fi dezlegaţi înainte de a-şi fi împlinit penitenţa, de îndată ce se angajează să satisfacă. — Această propoziţie, contra ianseniştilor, a căror eroare a fost condamnată, în 1690, de ALEXANDRU VIII, se sprijină pe Sfânta Scriptură şi Tradiţie.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — În exemplele pe care le-am citat în propoziţia precedentă, am văzut că Dumnezeu a iertat păcatele lui Adam, ale lui Moise şi Aaron, ale lui David, înainte ca ei să-şi fi împlinit penitenţa. Se mai declară, de altfel, în profetul Iezechiel (XXXIII, 12), că Dumnezeu îl va ierta pe nelegiuit în ziua în care se va întoarce de la păcatul său şi, prin urmare, înainte de a-l fi ispăşit prin penitenţă.

B. TRADIŢIE. — Este adevărat că, în primele veacuri ale Bisericii, obiceiul era de a impune mai întâi penitenţa şi de a da dezlegarea numai când ea era împlinită. Totuşi, se obişnuia a se da dezlegare înainte de împlinirea penitenţei în numeroase cazuri: de pildă, în primejdie de moarte, în timp de prigoană, şi când se temea că penitenţii vor trece la erezie dacă li se amâna dezlegarea. Trebuie deci a socoti vechiul obicei nu

ca un punct de doctrină, ci ca o regulă de disciplină pe care Biserica era liberă să o schimbe.

(414) III. Datoriile Duhovnicului cu privire la Satisfacție.

1° Duhovnicul trebuie întotdeauna să impună o penitență păcătosului pe care îl dezleagă, afară numai dacă acesta se află în neputință absolută de a o împlini. Aceasta este, de altfel, practica statornică a Bisericii, pe care Conciliul din Trento o face o obligație strictă, sess. XIV, cap. VIII. Această obligație a duhovnicului se deduce din funcțiile sale. Ca ministru, el trebuie, într-adevăr, să asigure integritatea sacramentului; ca judecător, el trebuie să aplice o pedeapsă proporționată cu delictul; și, ca medic, el trebuie să prescrie leacurile potrivite pentru a vindeca bolile și a evita recăderile.

2° Penitența pe care duhovnicul o impune trebuie să fie mântuitoare, potrivită, penală și medicinală: — a) mântuitoare, adică aptă a produce binele spiritual și mântuirea păcătosului. Trebuie deci a prescrie avarului să facă milostenie, celui desfrânat să se dea mortificării, celui mândru să practice smerenia, etc. — b) potrivită. Penitența trebuie să fie proporționată: — 1. cu numărul și gravitatea greșelilor; — 2. cu puterile penitentului, cu vârsta sa, cu starea sa: nu se poate impune milostenie unui sărac, chiar dacă ai voi să-l vindeci de

avariția sa; — 3. cu dispozițiile morale ale penitentului. Cu cât căința este mai vie, cu atât satisfacția poate fi micșorată.

În afară de aceasta, penitența impusă de duhovnic trebuie să fie: — c) penală. Lucrarea prescrisă nu trebuie numai să fie bună, ci trebuie încă să aibă drept scop pedepsirea păcatelor; — d) medicinală. Nu este de ajuns a repara răul; trebuie încă a te păzi împotriva recăderilor.

3° Lucrările principale de penitență pe care duhovnicul le poate impune sunt: — a) rugăciunea, — b) postul și — c) milostenia. Toate trei au, într-adevăr, caracterul de lucrări penale. Prin rugăciune, omul se smerește, fiindcă rugăciunea are drept scop a supune facultățile noastre și toată ființa noastră lui Dumnezeu; prin milostenie, el se lipsește de bunurile averii; prin post, el suprimă o parte din bunurile trupului și își impune lipsuri care apasă firii sale.

(415) IV. Datoriile penitentului cu privire la Satisfacție.

1° Penitentul trebuie să-și împlinească penitența la vremea și în chipul care i-au fost prescrise. Dacă timpul nu a fost fixat, el trebuie să o facă cât mai curând cu putință, spre a asigura mai bine integritatea sacramentului Pocăinței. Dacă penitența a fost amânată, obligația rămâne întotdeauna de a o împlini fără întârziere.

Penitența este valabilă, dacă a fost împlinită în stare de păcat de moarte, căci, chiar în această stare, ea este o lucrare bună și penală; ea are deci cele două caractere esențiale ale satisfacției. Totuși, păcatul de moarte pune o piedică iertării pedepsei, care nu are loc decât atunci când păcătosul a recăpătat harul. Cel care a uitat din vina sa penitența rânduită nu este obligat să-și reia spovedania, — cel puțin după opinia cea mai comună.

2° De regulă, penitentul este ținut să-și împlinească penitența prin sine însuși: el nu poate fi înlocuit de altul decât dacă duhovnicul consimte, după cum se poate întâmpla pentru milostenie.

3° Pe lângă penitența sacramentală impusă de duhovnic, păcătosul poate împlini și alte satisfacții de bună voie ca adaos la satisfacția sacramentală. Tot astfel, pedepsele pe care Dumnezeu i le trimite îi pot sluji drept satisfacție, dacă știe să le rabde cu răbdare, în unire cu Cristos, Care a pătimit și a murit pe Cruce.

(416) V. Cazuri în care penitența poate fi suprimată, comutată sau micșorată.

1° Duhovnicul nu este obligat să prescrie o penitență când păcătosul se află în neputință fizică sau morală de a o împlini,

de pildă, dacă este aproape de moarte ori dacă este lipsit de uzul simțurilor sale.

2° El o poate comuta pentru un motiv drept, dacă, de pildă, există o utilitate însemnată pentru penitent sau o dificultate în executarea penitenței rânduite.

3° El o poate micșora, adică să nu o impună în proporție cu greșelile săvârșite: — a) dacă are motive să se teamă că penitentul nu o va împlini; — b) dacă are voința de a satisface pentru el: astfel Sfântul Francisc Xaveriu obișnuia să-și impună, în acest scop, crude macerări și lipsiri de tot felul; — c) dacă Biserica voiește să compenseze și să acorde iertări de pedeapsă numite indulgențe.

(417) VI. Indulgențele. Noțiune — Specii.

1° Definiție. — Indulgența este iertarea pedepsei vremelnice datorate pentru păcatele deja iertate, și pe care Biserica o acordă în virtutea meritelor prisositoare ale Domnului nostru, ale Sfintei Fecioare și ale sfinților.

2° Specii. — A. Sub raportul EFECTELOR, indulgența este plenară sau parțială: — a) plenară, dacă iartă toată pedeapsa vremelnică datorată păcatului; — b) parțială, dacă nu iartă decât o parte. Pentru a înțelege sensul acestei din urmă expresii, trebuie să ne amintim că, în primele veacuri ale

Bisericii, toate păcatele grave erau pedepsite cu o penitență canonică a cărei durată era, precum am spus, determinată de Penitențiale. Slăbindu-se din asprimea sa de la început, Biserica a suplinit satisfacția pe care o cerea odinioară prin indulgențe a căror valoare este măsurată după vechile canoane penitențiale. Prin urmare, când se spune că Biserica acordă o indulgență parțială, de pildă, de șapte ani și șapte carantine, de o sută, de patruzeci de zile, aceasta nu înseamnă că se iartă atâția ani și zile de Purgatoriu, ci că pedeapsa care odinioară se ierta printr-o penitență de șapte ani și șapte carantine (adică șapte posturi mari) se iartă astăzi prin indulgența sus-zisă.

— B. Sub raportul SUBIECTULUI, există: — a) indulgența pentru cei vii, pe care Biserica o acordă credincioșilor pe calea dezlegării (Can. 911), și — b) indulgența pentru cei răposați, care se dă pe calea sufragiului, adică prin mijlocirea și rugăciunile credincioșilor. Cu alte cuvinte, Biserica, neputând ierta în chip direct pedepsele sufletelor din Purgatoriu, fiindcă acestea nu mai sunt supuse jurisdicției sale, îngăduie credincioșilor să le aplice propriile lor indulgențe, spre a dobândi de la Dumnezeu ușurarea ori izbăvirea lor.

— C. Sub raportul MODULUI, indulgențele sunt: personale, locale ori reale: — a) personale, adică acordate în chip direct uneia sau mai multor persoane: astfel sunt indulgențele rânduite în favoarea comunităților, a confreriilor etc.; — b) locale, când sunt legate de un loc, de o biserică, de o capelă; — c) reale, când sunt legate de un obiect: crucifix, rozariu, medalie.

— D. Sub raportul DURATEI, indulgențele sunt perpetue ori temporare: — a) perpetue, dacă sunt acordate pe vecie; — b) temporare, dacă sunt acordate pentru un timp. În primul caz, ele durează până când sunt revocate; în al doilea, ele încetează la expirarea timpului arătat.

Remarcă. — Expresia latină „toties quoties" înseamnă că se poate câștiga indulgența de atâtea ori de câte ori se împlinesc condițiile ei. În genere, indulgențele plenare nu pot fi câștigate decât o singură dată, în ziua în care sunt acordate (can. 928). Există totuși excepție: — 1. pentru indulgența numită a Porțiunculei (2 august); — 2. pentru indulgența aplicabilă numai răposaților în ziua Comemorării Morților (2 noiembrie); — 3. pentru indulgențele legate de Confreriile Sfintei Fecioare, pe care le poți câștiga la sărbătorile Maicii Domnului din Muntele Carmel (16 iulie), ale Maicii Domnului a celor Șapte-Dureri (a 3-a duminică din septembrie) și ale Sfântului Rozariu (prima duminică din octombrie).

(418) VII. Existența puterii de a acorda Indulgențe.

1° Erori. — Luther a combătut mai întâi abuzurile care se iviseră în acordarea indulgențelor și a acuzat Biserica de a face din ele o industrie pioasă pentru a câștiga bani; apoi s-a atacat

însuși principiul. Protestanții moderni au reluat aceleași obiecții.

2° Doctrina catolică. — Biserica are puterea de a acorda indulgențe. — Acest articol de credință, definit de Conciliul din Trento, sess. XXV, se sprijină pe rațiunea teologică și pe tradiție.

A. RAȚIUNEA TEOLOGICĂ. — Puterea de a acorda indulgențe decurge din trei dogme: din prisosința meritelor lui Isus Cristos, din comuniunea Sfinților și din puterea cheilor. Este neîndoielnic mai întâi că Pătimirea Omului-Dumnezeu a plătit pentru toate păcatele oamenilor o satisfacție infinită. La acest tezaur de valoare neprețuită se adaugă meritele Preasfintei Fecioare și ale Sfinților. Pe de altă parte, toți membrii Bisericii sunt solidari unii cu alții; ei pot deci profita de bunurile care alcătuiesc masa comună. Și, fiindcă Biserica este o societate ierarhică, urmează că cel dintâi are paza tezaurului și poate dispune de el, precum îi place, și în interesul subordonaților săi.

B. TRADIȚIE. — Nu se poate tăgădui că disciplina penitențială a Bisericii a suferit o anumită evoluție. Dar, deși indulgențele nu existau la început sub forma lor actuală, este ușor de găsit echivalentul lor. Astfel, în primele șase veacuri, penitența lungă și aspră impusă pentru anumite greșeli grave era iertată: — a) în caz de necesitate, celor ce erau în primejdie de moarte; și — b) uneori era prescurtată și îmblânzită în afara cazului de necesitate, prin mijlocirea martirilor. După veacul

al VI-lea, pedepsele canonice au fost uneori comutate în anumite lucrări socotite de aceeași valoare: rugăciune, milostenie, vizitarea bisericilor, a Locurilor sfinte. Începând cu veacul al XI-lea, Biserica a acordat indulgențele propriu-zise. A făcut-o pentru a îndemna la lucrări pioase, de pildă, la expedițiile în Țara Sfântă, la zidirea bisericilor. Banii dați nu erau prețul indulgenței, ci o milostenie care trebuia să slujească acestor lucrări de pietate și de binefacere. Dacă au existat abuzuri, aceasta nu dovedește nimic împotriva însuși principiului indulgenței; de altfel, abuzurile au fost dezaprobate de papi și de Concilii, între altele, de al IV-lea Conciliu din Lateran și de Conciliul din Trento.

3° Cei ce au puterea de a acorda indulgențe. — Puterea de a acorda indulgențe aparține în mod vădit capilor Bisericii.
În afară de Suveranul Pontif, care poate acorda după voie orice fel de indulgențe tuturor credincioșilor lumii catolice, sunt de drept comun autorizați să acorde indulgențe, numai pentru cei vii (Can. 913): — 1. cardinalii: 200 z. (Can. 239); — 2. arhiepiscopii, la ei și în provincia lor: 100 z. (Can. 274); — 3. episcopii rezidențiali, în dieceza lor: 50 z. (Can. 349). La consacrarea unei biserici ori a unui altar, episcopul consacrator poate acorda o indulgență de un an celor ce vizitează biserica ori altarul chiar în ziua consacrării (Can. 1166). În plus, episcopii, fiecare în dieceza sa, pot da binecuvântarea papală cu indulgență plenară de două ori pe an: la Paști și într-o altă zi de sărbătoare, la alegerea lor (Can. 914). Să adăugăm în sfârșit că noul Cod acordă oricărui preot care asistă muribunzii

puterea de a le aplica, în ceasul morții, binecuvântarea papală cu indulgență plenară (Can. 468, § 2).

(419) VIII. Subiectul Indulgențelor. Condiții cerute.

1° Subiect. — Pentru a avea drept la indulgențe, trebuie: — a) să fii botezat și să nu fii excomunicat; — b) să fii în stare de har, cel puțin la sfârșitul lucrărilor prescrise; și — c) să fii supus celui ce acordă indulgența (can. 925, § 1). „În afară de indicație contrară, indulgența acordată de Episcop poate fi câștigată de toți diecezanii săi, chiar în afara diecezei, și de străinii aflați în trecere în dieceza sa" (can. 927).

2° Condiții cerute. — Pentru ca subiectul, care este capabil să câștige indulgențele, să le câștige în realitate, el trebuie: — a) să aibă intenția cel puțin generală de a le câștiga, și — b) să împlinească lucrările prescrise în timpul și în modul arătate în concesiune (can. 925, § 2). Lucrările principale, de obicei prescrise, sunt: spovada, împărtășania, vizitarea unei biserici cu recitarea anumitor rugăciuni după intențiile Suveranului Pontif (5 Pater și 5 Ave).

Nota. — 1. Lucrările prescrise pot fi comutate de duhovnic în favoarea penitentului care, împiedicat de un impediment legitim (de ex.: boală), nu le poate împlini (can. 935). — 2. Nu se pot câștiga mai multe indulgențe legate, sub diferite titluri,

de același obiect ori de același loc, prin una și aceeași lucrare, afară de cazul spovezii ori al împărtășaniei sau dacă nu se arată altfel (Can. 933). — 3. Se pot câștiga indulgențele pentru sine, dar nu se pot aplica unui viu. Toate indulgențele acordate de Papă sunt aplicabile răposaților, afară de indicație contrară (can. 930).

(420) IX. Indulgența Jubileului.

1° Definiție. — Jubileul este o indulgență plenară, mai solemnă decât celelalte și căreia îi sunt atașate anumite privilegii. Instituirea Jubileului urcă la BONIFACE VIII (bulă din 23 febr. 1300). A fost rânduit mai întâi pentru primul an al fiecărui secol. Apoi papa Clement VI a decretat să fie celebrat din cincizeci în cincizeci de ani începând cu 1350, iar Paul II a hotărât să aibă loc din douăzeci și cinci în douăzeci și cinci de ani și să înceapă în anul 1475.

2° Specii. — Sunt două feluri de jubileu: — a) jubileul ordinar, și — b) jubileul extraordinar. Cel dintâi este acela care se acordă din douăzeci și cinci în douăzeci și cinci de ani la Roma. El începe la primele vigilii ale Crăciunului și se încheie la a doua Vecernie a Crăciunului din anul următor. Acest an poartă numele de an sfânt. Papa îl extinde apoi printr-o Bulă la toate diecezele Bisericii catolice. Cel de-al doilea se acordă pentru anumite împrejurări deosebite: urcarea pe tron a unui nou papă, încetarea unei calamități etc.

3° Lucrări prescrise. — a) Lucrările prescrise pentru indulgența jubileului ordinar sunt: spovada și împărtășania, precum și vizite la biserici; — b) pentru jubileul extraordinar, trebuie adăugate postul și milostenia.

Concluzie practică.

1° Împlini fără întârziere penitența care ne-a fost impusă de duhovnic și a-i adăuga câteva alte acte de satisfacție: rugăciuni, mortificări, milostenii. A primi încercările pe care Dumnezeu ni le trimite în vederea ispășirii păcatelor noastre.

2° A folosi toate prilejurile de a câștiga indulgențele. A ne aminti pentru aceasta că cele mai multe asociații pioase: Congregațiile Sfintei Fecioare, Confreriile Rozariului, Operele Propagării credinței, ale Sfintei Copilării; obiectele binecuvântate și îmbogățite cu indulgențe, precum rozariile, crucile, medalioanele; un număr de rugăciuni: Îngerul Domnului, Litanille, Actele virtuților teologale, Rugăciunile scurte, sunt îmbogățite cu prețioase indulgențe.

3° Persoanele care au obiceiul de a se împărtăși în fiecare zi, chiar dacă s-ar abține o dată sau de două ori pe săptămână, pot câștiga toate indulgențele plenare fără a fi obligate să se spovedească fie în fiecare săptămână, fie la fiecare două săptămâni (S. C. Indulgențe, 14 februarie 1906).

4° Momentul în care indulgența plenară ne poate fi cel mai folositoare este, fără îndoială, acela când suntem pe punctul de a ne înfățișa înaintea lui Dumnezeu. A avea grijă atunci să chemăm preotul care ne va aplica indulgența plenară in articulo mortis, cunoscută și sub numele de binecuvântare apostolică și dezlegare generală. Pentru a o câștiga, este de ajuns, pe lângă condițiile obișnuite, să primim cu curaj moartea și să invocăm Sfântul Nume al lui Isus.

LECTURI.

1° Penitența impusă lui David de către Natan (II Regi, XII). 2° Zaheu satisface lui Dumnezeu și aproapelui (Luc, XIX, 8). 3° Iertarea acordată de sfântul Paul păcătosului din Corint este o formă de indulgență și dovedește bine că Biserica a folosit întotdeauna puterea de a micșora penitența (II Cor., II).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este satisfacția? 2° Pentru ce se impune penitentului?

II. 1° Care sunt erorile cu privire la necesitatea satisfacției? 2° Cum demonstrează doctrina catolică necesitatea satisfacției? 3° Trebuie satisfacția să preceadă neapărat dezlegarea?

III. 1° Care sunt datoriile duhovnicului cu privire la penitența de impus păcătosului? 2° Ce trebuie să fie această penitență? 3° Care sunt lucrările principale pe care duhovnicul le poate impune?

IV. 1° Care sunt datoriile penitentului cu privire la satisfacție?

V. Sunt cazuri în care penitența poate fi suprimată, comutată ori micșorată?

VI. 1° Ce este indulgența? 2° Care sunt diferitele specii de indulgențe? 3° Ce înseamnă expresia latină „toties quoties"?

VII. 1° Recunosc protestanții Bisericii puterea de a acorda indulgențe? 2° Pe ce se sprijină doctrina catolică? 3° Cui îi aparține în Biserică puterea de a acorda indulgențe?

VIII. 1° Ce trebuie pentru a avea drept la indulgențe? 2° Care sunt condițiile cerute?

IX. 1° Ce este indulgența jubileului? 2° Câte feluri de jubileu sunt? 3° Care sunt lucrările prescrise pentru a câștiga indulgența jubileului?

TEME SCRISE.

1° Deoarece Isus Cristos a satisfăcut pentru noi, de ce trebuie să mai satisfacem și noi? 2° Rămâne oare întotdeauna, după dezlegare, o pedeapsă vremelnică de ispășit? 3° Trebuie să-l înștiințăm pe duhovnic dacă uită să dea o penitență? 4° Putem schimba noi înșine penitența? 5° Este penitența singurul mijloc de a satisface pentru păcatele noastre? 6° Când aplicăm indulgențele noastre sufletelor din Purgatoriu, nu lucrăm oare în paguba noastră?

Lecția a XIII-a
Ungerea cea de pe urmă.

(421) Termeni.

Ungerea cea de pe urmă. — Acest sacrament se numește astfel, deoarece materia lui constă într-o ungere făcută cu untdelemnul bolnavilor asupra simțurilor celui bolnav și fiindcă această ungere este cea din urmă pe care o primește omul. Ungerea cea de pe urmă înseamnă, așadar, ultima ungere, și nu ungerea pe care o primești când ești la extremitate.

Scriitorii bisericești vechi o numeau „Ungerea bolnavilor". În veacul al XII-lea s-a dat acestui sacrament numele de Ungerea cea de pe urmă, fie pentru a arăta că este, precum am spus, ultima ungere pe care o primește omul, fie pentru a o deosebi de Mirungere, care se numea atunci sacramentul Ungerii.

În zilele noastre se mai desemnează Ungerea cea de pe urmă și sub numele de sacramentul bolnavilor, sacramentul infirmilor, sacramentul muribunzilor.

A primi Sfintele Untdelemnuri. — Această expresie are același înțeles ca a primi Ungerea cea de pe urmă.

NOTA. — Ungerea cea de pe urmă și Mirungerea sunt singurele două sacramente care întrebuințează untdelemnul ca materie: Sfântul Mir pentru Mirungere, untdelemnul bolnavilor pentru Ungerea cea de pe urmă. Ungerile făcute la administrarea Botezului și a Preoției sunt ceremonii accesorii și nicidecum materia necesară.

DEZVOLTARE

(422) I. Ungerea cea de pe urmă. Definiție.

Ungerea cea de pe urmă este un sacrament instituit de Domnul nostru, spre ușurarea sufletească și trupească a bolnavilor. — Ungerea cea de pe urmă este instituită: — a) pentru ușurarea sufletească a bolnavilor. Ea este, într-adevăr, împlinirea Pocăinței și are drept scop să desăvârșească lucrarea acesteia, nimicind rămășițele păcatului; și — b) pentru ușurarea trupească și chiar vindecarea bolnavului, dacă Dumnezeu

socotește de cuviință (a se vedea mai jos efectele Ungerii celei de pe urmă, Nr. 425).

(423) II. Existența Sacramentului Ungerii celei de pe urmă.

1° Erori. — a) Luther, asemănând Ungerea cea de pe urmă cu sacramentaliile, pretindea că ea poate fi administrată în afara cazului de boală. — b) Protestanții moderni, în afară de ritualiști, și moderniștii resping acest sacrament.

2° Doctrina catolică. — Ungerea cea de pe urmă este un adevărat sacrament al Legii noi, instituit de Isus Cristos și promulgat de apostolul sfântul Iacob.

Acest articol de credință a fost astfel definit de Conciliul din Trento: „Dacă cineva spune că Ungerea cea de pe urmă nu este cu adevărat și în chip propriu un sacrament instituit de Domnul nostru Isus Cristos și promulgat de sfântul Iacob, ci numai un rit care vine de la Părinți sau o născocire omenească, să fie anatema" sess. XIV, can. 1. Hotărârea Conciliului din Trento se sprijină pe Sfânta Scriptură și pe Tradiție.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — Ritului Ungerii celei de pe urmă este descris de sfântul Iacob în următorii termeni: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii, iar aceștia

să se roage asupra lui, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav, și Domnul îl va ridica; și, de a săvârșit păcate, i se vor ierta" (Iacob, V, 14-15). Găsim în acest text cele trei lucruri esențiale oricărui sacrament: semn sensibil, instituire dumnezeiască, producerea harului. — a) Semn sensibil. Sfântul Iacob vorbește de rugăciune și de ungere. — b) Instituire de către Isus Cristos. Sfântul Iacob, la drept vorbind, nu o menționează, însă cuvintele pe care le întrebuințează arată limpede că rugăciunile și ungerile pe care le recomandă sunt deja în uz și că el voiește să promulge un rit care nu putea fi instituit decât de Cristos. În ce moment se poate fixa instituirea dumnezeiască a acestui sacrament? Nu este cu putință a o determina, deoarece evangheliile tac asupra acestui punct. Unii teologi au crezut că Domnul nostru a instituit acest rit în clipa când și-a trimis Apostolii să predice pentru întâia oară în Galileea. Părerea lor se sprijină pe cuvintele următoare ale sfântului Marcu (VI, 13): „Ei scoteau mulți demoni, ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau." Opinia cea mai comună, socotind că ungerea descrisă de sfântul Marcu nu avea drept scop decât vindecarea trupească a bolnavilor, crede că sacramentul n-a fost instituit decât după Înviere. — c) Producerea harului. Sfântul Iacob spune, într-adevăr, că „rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav", lucru ce se poate tâlcui fără îndoială de sănătatea trupului, ca și de sănătatea sufletului; însă cuvintele pe care le adaugă: „De a săvârșit păcate, i se vor ierta", arată bine că este vorba mai ales de vindecarea sufletului.

B. TRADIȚIA. — a) Părinții Bisericii, Origen, sfântul Ioan Gură de Aur, sfântul Augustin, sfântul Grigore cel Mare au socotit întotdeauna Ungerea cea de pe urmă ca un sacrament. — b) Această credință a Părinților este întărită de practica Bisericii, atât a Bisericii latine, cât și a Bisericii grecești.

(424) III. Semnul sensibil al Ungerii celei de pe urmă.

1° Materie. — Materia îndepărtată este untdelemnul de măsline, care trebuie, după ritul Bisericii latine, binecuvântat de Episcop în Joia Sfântă. Nu este îngăduit a se întrebuința un alt untdelemn decât untdelemnul bolnavilor care a primit o binecuvântare specială. Nu s-ar avea dreptul a se folosi de untdelemnul catehumenilor sau de Sfântul Mir decât în caz de necesitate. Materia apropiată a Ungerii celei de pe urmă este ungerea pe care preotul o face asupra celor cinci simțuri ale bolnavului cu untdelemnul bolnavilor.

Cât privește alegerea materiei, iată în ce termeni catehismul Conciliului din Trento arată simbolismul ei: „Această materie este foarte potrivită pentru a reprezenta efectul pe care Sacramentul îl produce înlăuntru în suflet. Căci, precum untdelemnul are proprietatea de a alina suferințele trupului, tot astfel virtutea sacramentului temperează întristarea și durerea sufletului. Untdelemnul este încă un leac care reface

sănătatea; el aduce bucurie; el slujește ca hrană flăcării care ne luminează și redă trupului obosit puterile și libertatea mișcărilor sale."

2° Formă. — Forma constă în cuvintele pe care le rostește preotul în același timp când face o ungere pe organele celor cinci simțuri: ochii, urechile, nările, gura, mâinile și picioarele: „Prin această ungere și prin prea sfânta Sa milostivire, să-ți ierte Domnul toate greșelile pe care le-ai săvârșit prin vedere, auz, miros, gust, pipăit." „Ungerea picioarelor poate fi omisă pentru o cauză rațională" (can. 947).

„În caz de necesitate (adică în timp de epidemie și în primejdie extremă de moarte) este de ajuns o singură ungere, asupra unui singur simț, sau mai bine pe frunte, cu formula prescurtată rânduită, cu obligația însă de a suplini fiecare ungere când primejdia a încetat" (can. 947).

(425) IV. Efectele Ungerii celei de pe urmă.

Ungerea cea de pe urmă produce două feluri de efecte: asupra sufletului și asupra trupului.

1° Efecte asupra sufletului. — A. Sacrament al celor vii, Ungerea cea de pe urmă sporește harul sfințitor.

B. Ea iartă păcatele: — a) propoziția este sigură, dacă e vorba de păcatele veniale; — b) este îndeobște admisă, dacă e vorba

de păcate de moarte când bolnavul este în neputință de a primi sacramentul Pocăinței. Amândouă propozițiile reies din cuvintele sfântului Iacob: „De a săvârșit păcate, i se vor ierta"; — c) ea iartă în plus, după măsura dispozițiilor bolnavului, pedeapsa vremelnică datorată pentru păcatele deja iertate. Sub acest din urmă aspect, Ungerea cea de pe urmă este împlinirea satisfacției în sacramentul Pocăinței.

C. Harul sacramental propriu Ungerii celei de pe urmă constă într-un har de întărire, care întărește sufletul bolnavului împotriva ispitelor de pe urmă și a asalturilor demonului și îi dă răbdarea și resemnarea la voia lui Dumnezeu.

2° Efecte asupra trupului. — Ungerea cea de pe urmă poate reda sănătatea trupească, dacă Dumnezeu judecă aceasta folositoare slavei Sale și mântuirii sufletului bolnavului. Acest efect este, de altfel, mai frecvent decât se crede și pe nedrept se teme cineva de primirea acestui sacrament, ca și cum ar fi o sentință de moarte. Totuși, este bine a adăuga că Ungerea cea de pe urmă nu redă sănătatea în chip miraculos, ci numai ajutând cauzele naturale, lucrând asupra voinței și sprijinind puterile bolnavului.

(426) V. Necesitatea Ungerii celei de pe urmă.

1° Ungerea cea de pe urmă nu este necesară cu necesitate de mijloc. Singura condiție pentru a fi mântuit este starea de har;

iar sacramentul Pocăinței este de ajuns pentru a o reda celui ce a pierdut-o. Ungerea cea de pe urmă nu este deci necesară decât în cazul când bolnavul, fiind în stare de păcat de moarte, nu poate primi sacramentul Pocăinței.

2° Este ea necesară cu necesitate de precept? Mulți teologi nu cred aceasta, însă toți admit că se poate fi ținut, sub pedeapsa unei greșeli grave, să se primească sacramentul: — a) dacă există, precum am spus, neputința de a primi sacramentul Pocăinței, și — b) dacă există teamă de scandal, în cazul refuzului.

(427) VI. Ministrul Ungerii celei de pe urmă.

„Orice preot și numai preotul administrează în chip valid acest sacrament." „Ministrul ordinar este parohul locului unde se află bolnavul; dar, în caz de necesitate, ori cu permisiunea, cel puțin în chip rezonabil prezumată, a parohului sau a Ordinariului locului, orice alt preot poate administra acest sacrament" (Can. 938).

„Ministrul ordinar este ținut în dreptate să administreze acest sacrament prin sine sau prin altul; în caz de necesitate orice preot este ținut de caritate" (can. 939).

(428) VII. Subiectul Ungerii celei de pe urmă.

1° Condiții cerute pentru validitate. — Pentru validitate sunt necesare trei condiții: — a) a fi fost botezat, căci Botezul este poarta tuturor sacramentelor; — b) a avea sau a fi avut uzul rațiunii, deoarece Ungerea cea de pe urmă trebuie să înlăture rămășițele păcatului. Nu trebuie deci administrată: copiilor care nu au uzul rațiunii, nebunilor care nu l-au avut niciodată. Dimpotrivă, celor care nu mai au uzul rațiunii, dar l-au avut, de asemenea celor lipsiți de uzul simțurilor, li se poate și li se cuvine a se administra, când există temei de a presupune că ar fi cerut sacramentul dacă ar fi putut; — c) a fi în primejdie de moarte, fie prin boală, fie prin bătrânețe (can. 940, § 1). Nu este necesar ca primejdia să fie iminentă; este de ajuns să fie reală și apropiată. Nu trebuie deci „unși" cei care nu sunt bolnavi, deși în primejdie de moarte: osândiții la moarte, soldații, navigatorii. Dar trebuie administrată: — 1. celor ce au de suferit o operație gravă, întrucât operația presupune o boală; și — 2. bătrânilor, marea bătrânețe fiind cea mai incurabilă dintre boli. Nu trebuie administrată celui care este cu certitudine mort; însă, după mărturia doctorilor moderni, viața părăsește trupul puțin câte puțin. Prin urmare, ori de câte ori sunt temeiuri bune de a crede că moartea este numai aparentă, se poate administra sacramentul sub condiție.

Condiții cerute pentru licitate. — Condițiile cerute pentru a primi cu rod Ungerea cea de pe urmă sunt: — a) starea de har. În mod obișnuit, contriția perfectă, ori attriția unită cu sacramentul Pocăinței, este cerută la cel ce este în stare de păcat de moarte, deoarece Ungerea cea de pe urmă este un sacrament al celor vii. Cel care ar primi-o de bunăvoie în stare de păcat de moarte ar săvârși un sacrilegiu. Dar, dacă bolnavul, nemaibucurându-se de uzul simțurilor, este în neputință de a se spovedi, trebuie și este de ajuns să aibă attriția păcatelor sale; — b) voința de a primi sacramentul, expresă sau prezumată.

NOTA. — Ungerea cea de pe urmă poate fi repetată: — a) într-o nouă boală primejdioasă; — b) în aceeași boală, cu condiția ca aceasta să se prelungească, să fi fost o convalescență cel puțin aparentă și să fi apărut un nou pericol (can. 940, § 2).

(429) VIII. Ceremoniile Ungerii celei de pe urmă.

1° În camera bolnavului trebuie să se afle o masă acoperită cu o pânză albă pe care se așază un crucifix între două lumânări aprinse, o farfurie cu șase ghemotoace de vată destinate ștergerii ungerilor, puțin miez de pâine, apă sfințită și o ramură binecuvântată.

2° La intrare, preotul zice: „Pacea să fie asupra acestei case și asupra celor ce locuiesc în ea." Și stropește cu apă sfințită pe bolnav și pe cei de față, recitând: Asperges me...

3° Preotul rostește apoi două rugăciuni, după care Confiteor cu Misereatur și Indulgentiam și îndată face ungerile, în semnul crucii, pe ochi, urechi, nas, gură, mâini și picioare, zicând: „Prin această ungere..."

4° În sfârșit, preotul recită trei rugăciuni în care amintește făgăduințele Domnului nostru relatate de sfântul Iacob și cere lui Dumnezeu pentru bolnav sănătatea sufletului și a trupului.

Concluzie practică.

1° A mulțumi lui Dumnezeu că ne-a dăruit un ajutor atât de folositor în ceasul morții noastre.
2° Să dorim a primi acest sacrament la ceasul nostru de pe urmă.
3° Să-l procurăm și altora, rudelor noastre, prietenilor noștri: nu este o caritate mai mare și o cale mai bună de a dovedi atașamentul nostru față de cei pe care îi iubim.

LECTURI.

Boala și vindecarea regelui Ezechia (IV Regi, XX; Isaia, XXXVIII).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este Ungerea cea de pe urmă? 2° Care îi este natura?
II. 1° De către cine a fost tăgăduită existența Ungerii celei de pe urmă? 2° Cum se poate dovedi că Ungerea cea de pe urmă este un adevărat sacrament? 3° În ce moment a fost ea instituită de Isus Cristos?
III. 1° Care este materia Ungerii celei de pe urmă? 2° Ce înseamnă untdelemnul ales ca materie? 3° Care este forma acestui sacrament? 4° În caz de necesitate, câte ungeri trebuie făcute?
IV. 1° Care sunt efectele Ungerii celei de pe urmă asupra sufletului? 2° Produce ea uneori și efecte asupra trupului?
V. 1° Este Ungerea cea de pe urmă absolut necesară mântuirii? 2° Este ea uneori necesară, cel puțin cu necesitate de precept?
VI. 1° Cine este ministrul Ungerii celei de pe urmă? 2° Poate orice preot să o administreze întotdeauna în chip valid?
VII. 1° Care sunt condițiile cerute pentru a primi Ungerea

cea de pe urmă în chip valid? 2° Iar licit? 3° Se poate administra acest sacrament de mai multe ori?
VIII. Care sunt ceremoniile Ungerii celei de pe urmă?

TEME SCRISE.

1° Ce efecte produce Ungerea cea de pe urmă la cei nebotezați? 2° Poate ea uneori să înlocuiască sacramentul Pocăinței? Poate ea să înlocuiască și contriția? 3° Dacă un preot ar face ungerile asupra bolnavului, iar altul ar rosti formula, ar fi materia unită cu forma și ar fi sacramentul valid? 4° Poate un excomunicat să primească Ungerea cea de pe urmă? Dacă da, spuneți de ce. 5° Poate Ungerea cea de pe urmă să fie folositoare unui copil de cinci ani ori unui nebun? Explicați răspunsul.

LECȚIA A XIV-A
PREOȚIA.

(410) Termeni.

Ordin. — a) În sensul lui general, ordinul este așezarea fericită a lucrurilor: ordinul universului. — b) Ordin religios (vezi Nr. 310). — c) În sensul lui restrâns și teologic, cuvântul Ordin desemnează sacramentul care conferă puterea preoțească. Acest sacrament se numește astfel fie pentru că „deosebește în Biserică pe clerici de laici, pentru cârmuirea credincioșilor și administrarea cultului divin" (Can. 948), fie pentru că se împarte în mai multe trepte, conferind fiecare o treaptă nouă și funcțiuni speciale. Aceste trepte alcătuiesc ceea ce se numește ierarhia Ordinului, care nu trebuie confundată cu ierarhia jurisdicției (vezi Nr. 131 și mai jos Nr. 433).

Hirotonire. — Ritul prin care se conferă puterea Ordinului. Hirotonirea este, față de Ordin, precum cauza față de efect. Hirotonirea este un act trecător; ea este, în realitate,

sacramentul, pe când Ordinul este demnitatea statornică. Totuși, aceste două cuvinte se întrebuințează în același sens: a primi sacramentul Ordinului = a primi Hirotonirea.

Diacon (din grecescul „diakonos", slujitor). — Diaconul se numește astfel deoarece are drept funcțiune să fie ajutorul preotului și să-l slujească la altar.

Preot (din grecescul „presbuteros", comparativ al lui „presbus", bătrân). — Acest nume vine din aceea că, la început, preoții erau aleși dintre bătrânii comunității creștine.

Episcop (vezi Nr. 131).

DEZVOLTARE

(431) I. Sacramentul Ordinului. Definiție.

Ordinul — dacă se ia acest cuvânt în sens de Hirotonire — este un sacrament care dă puterea de a împlini funcțiunile bisericești și harul de a le exercita cu sfințenie.

Ordinul este un sacrament care dă: — a) puterea de a împlini funcțiunile bisericești, adică de a oferi sfânta Jertfă a Liturghiei, de a administra sacramentele și de a predica

cuvântul lui Dumnezeu. Ordinul nu are, așadar, același scop ca celelalte sacramente. Pe când primele cinci tind la sfințirea individuală, Ordinul este instituit pentru binele comunității. Prin sacramentul Ordinului, preotul devine mijlocitor între Dumnezeu și oameni. El își asumă o dublă misiune: pe de o parte, trebuie, în numele societății pe care o reprezintă, să aducă lui Dumnezeu cultul ce I se cuvine; pe de alta, trebuie să împărtășească oamenilor, prin mijlocirea sacramentelor, harurile pe care Dumnezeu le ține la îndemâna lor și să-i învețe doctrina creștină, ce trebuie să creadă și să practice; și — b) harul de a le exercita cu sfințenie. Funcțiunile, în general, pe care preotul trebuie să le împlinească, și, în special, aceea de a consacra și de a oferi Trupul și Sângele lui Isus Cristos în sfânta Jertfă a Liturghiei, sunt atât de sfinte încât cer un har deosebit. În același timp în care dă puterea de a împlini funcțiuni atât de înalte, sacramentul Ordinului conferă harul care este necesar spre a le exercita cu sfințenie.

(432) II. Existența Sacramentului Ordinului.

1° Erori. — a) Protestanții, în afară de ritualiști, nu admit existența sacramentului Ordinului. După ei, toți creștinii sunt preoți prin Botezul lor și le este de ajuns, pentru a putea exercita acest minister preoțesc, să primească o delegație publică. — b) Moderniștii socotesc preoția ca o instituție pur bisericească.

2° Doctrina catolică. — Ordinul este un adevărat sacrament al Legii noi, instituit de Isus Cristos. Acest articol de credință, definit de Conciliul din Trento, sess. XXIII, cap. I și III și can. 1 și 3, se sprijină pe Sfânta Scriptură, Tradiție și rațiunea teologică.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — a) Dovadă indirectă. La Iudei, ca de altfel în toate religiile păgâne, găsim o preoție care este privilegiul unui mic număr. În vremea patriarhilor, câțiva aleși împlineau funcțiunile de preoți. Sub Legea mozaică, tribul lui Levi era însărcinat în chip special să învețe poporul lucrurile religiei și să ofere jertfele. Aceste fapte din istoria religioasă a popoarelor nu dovedesc, e drept, existența preoției catolice, dar alcătuiesc o prezumție în favoarea ei, căci este îngăduit a presupune că Isus Cristos, care a instituit jertfa Trupului și Sângelui Său, n-a lipsit să întemeieze și un sacrament care dă puterea de a celebra această jertfă.

b) Dovadă directă. Existența preoției ne este descoperită prin numeroase locuri ale Sfintei Scripturi. Citim, într-adevăr, în Evanghelii, că Isus Cristos a făcut o alegere dintre ucenicii Săi: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi" (Ioan, XV, 16). Acestor ucenici aleși, deveniți de acum Apostoli, Domnul nostru le atribuie două funcțiuni deosebite: — 1. La Cina cea de Taină, le dă puterea de a celebra Euharistia; poruncindu-le să facă ceea ce tocmai făcuse El Însuși: „Faceți aceasta în amintirea Mea" (Luca, XXII, 19), îi consacră preoți. Iar cuvintele prin care Cristos conferă preoția Apostolilor Săi se adresează deopotrivă și urmașilor lor, întrucât jertfa, pentru

care a fost rânduită, trebuie să se perpetueze de-a lungul veacurilor. — 2. Le mai dă, în plus, puterea de a ierta păcatele (vezi Nr. 391).

De altminteri, suntem în drept a concluziona că ritul prin care se conferă puterile de a celebra Euharistia și de a ierta păcatele constituie un adevărat sacrament, deoarece cuprinde cele trei elemente esențiale: semnul sensibil, instituirea dumnezeiască și producerea harului: — a) semnul sensibil. Apostolii, pentru a transmite puterile sacerdotale, puneau mâinile peste un mic număr, după cum reiese din îndemnurile sfântului Pavel către Timotei: „Să nu-ți pui mâinile prea degrabă peste nimeni" (I Tim., V, 22). — b) instituirea dumnezeiască. Am dat dovezile mai sus. — c) producerea harului. Ne este mărturisită de cuvintele sfântului Pavel, care scrie lui Timotei: „Să nu neglijezi harul care este în tine și care ți-a fost dat... când adunarea bătrânilor și-a pus mâinile peste tine" (I Tim., IV, 14). „De aceea îți amintesc să reaprinzi harul lui Dumnezeu pe care l-ai primit prin punerea mâinilor mele" (II Tim., I, 6).

B. TRADIȚIA. — a) Mărturia Părinților Bisericii. Încă din veacurile al II-lea și al III-lea, ei afirmă că preoția nu aparține tuturor credincioșilor: sfântul Clement Romanul, sfântul Ignațiu al Antiohiei și Tertulian îi mustră pe cei care atribuie funcțiunile sacerdotale laicilor. — b) Practica Bisericii. Cele mai vechi liturghii ale Bisericii grecești ca și ale Bisericii latine cuprind riturile și rugăciunile prin care se conferă cele trei ordine sacre ale ierarhiei: diaconatul, preoția și episcopatul.

C. RAȚIUNEA TEOLOGICĂ. — Biserica este o societate ierarhică, alcătuită din supuși și conducători. Or, nu devii supus al acestei societăți decât printr-un rit care este sacramentul Botezului. Se cuvenea deci să fie rânduit un alt rit pentru a constitui pe conducători: acest rit este Ordinul.

(433) III. Ierarhia Ordinului și ierarhia jurisdicției.

1° Ierarhia Ordinului. — Preoția este, precum am arătat, un adevărat sacrament. Dar acest sacrament se înfățișează într-o formă deosebită. El se compune din diferite trepte, numite și ele Ordine, și care au ca scop să conducă la demnitatea supremă a preoției. Aceste trepte sau Ordine, în număr de șapte, se împart în două grupe: Ordinele minore și Ordinele majore.

TONSURA. — Înainte de a vorbi despre aceste Ordine, se cuvine a spune un cuvânt despre tonsură. Această ceremonie, de instituție bisericească, nu este un ordin special, ci ca un fel de introducere în cler și de pregătire pentru Ordine. Cel tuns devine „cleric" (din grecescul Kleros, sorț), adică, după etimologia cuvântului, își ia pe Domnul drept sorț, drept moștenire, asemenea celor care, la Evrei, erau legați de cultul divin și cărora Domnul le-a oprit să ia parte la împărțirea pământului făgăduit când a zis: „Eu sunt partea ta și

moștenirea ta" (Numeri, XVIII, 20). Astfel, clericul renunță la lume și se consacră slujirii lui Dumnezeu: poartă haina bisericească ce arată că este despărțit de lume și, în ceremoniile Bisericii, îmbracă surplisul, simbol al curăției, care trebuie să fie una dintre regulile vieții sale.

A. ORDINELE MINORE. — Sunt patru Ordine minore, și anume: ordinul portarului, al lectorului, al exorcistului și al acolitului. — a) Portarul păzește cheile și ușa templului. „Altădată, în timpul sfintei Jertfe a Liturghiei, el stătea acolo ca să vegheze ca nimeni să nu se apropie prea mult de altar și să nu tulbure pe preotul ocupat cu celebrarea misterului." — b) Lectorul are drept funcțiuni să citească în biserică Sfânta Scriptură și să facă catehismul. — c) Exorcistul primește puterea de a alunga demonii. În zilele noastre, această putere este rezervată preoților, care, la rândul lor, nu o pot întrebuința decât cu autorizarea expresă a episcopului. — d) Acolitul are drept funcțiuni să poarte lumânările aprinse la Liturghie și mai ales la Evanghelie, și să pregătească pâinea și vinul ce trebuie să slujească la sfânta Jertfă.

B. ORDINELE MAJORE SAU SACRE. — Aceste Ordine, numite majore din pricina importanței lor, și sacre deoarece consacră în chip definitiv slujirii lui Dumnezeu pe cei care le primesc, sunt: subdiaconatul, diaconatul și preoția.

a) Subdiaconatul. — Subdiaconul, precum arată numele, trebuie să slujească diaconului la altar. El pregătește potirul și patena, pune apă în vinul destinat jertfei. Citește epistola, spală

rufele sfinte. Se obligă să recite breviarul și să păzească totdeauna castitatea.

b) Diaconatul. — Acest Ordin conferă puterea de a asista pe preot la altar, de a cânta Evanghelia la liturghiile solemne și chiar, în caz de necesitate, de a împărți împărtășania. Diaconul are dreptul, cu permisiunea Ordinariului sau a parohului, să administreze Botezul solemn; are încă dreptul de a predica, cu permisiunea episcopului.

c) Preoția. — Acest Ordin se împarte în două Ordine sau în două trepte: preoția și episcopatul. — 1. Preoția. Preotul are puterea de a oferi jertfa Liturghiei și de a administra toate sacramentele, în afară de Mirungere și de Ordin, care sunt rezervate episcopului. — 2. Episcopatul. Este treapta cea mai înaltă a ierarhiei. Episcopul primește plinătatea preoției; are puterea de a administra toate sacramentele și de a cârmui partea de Biserică pusă sub jurisdicția sa.

CHESTIUNI CONTROVERSATE. — Sunt toate Ordinele mai sus înșirate diferite? Sunt ele toate sacramente? Două întrebări asupra cărora teologii nu sunt de acord.

ÎNTÂIA ÎNTREBARE. — Sunt toate Ordinele diferite? — Că cele patru Ordine minore și cele trei Ordine majore se deosebesc unele de altele, nu se contestă; dar episcopatul este el un Ordin distinct de preoție? — a) Mulți teologi vechi și unii moderni (Billot) nu cred aceasta și dau ca rațiune principală că ceea ce face deosebirea Ordinelor este situația lor

față de Euharistie. Or, întrucât episcopul nu are, sub acest raport, mai multă putere decât preotul, ei conchid că preoția și episcopatul sunt același Ordin. — b) Cei mai mulți teologi moderni sunt de părere contrară: ei arată ca argument că, dacă preotul are aceeași putere ca episcopul în celebrarea Euharistiei, el nu poate comunica această putere altora, și socotesc că aceasta este o rațiune suficientă nu numai pentru a ridica pe episcop la o demnitate mai mare, ci pentru a face ca Ordinul care îi dă o asemenea putere să fie distinct de acela al preoției.

A DOUA ÎNTREBARE. — Sunt toate Ordinele sacramente? — a) Este mai întâi sigur că nu există decât un singur sacrament al Ordinului; cum se face atunci că există mai multe Ordine? Pentru că sacramentul, cel puțin în ce privește harul și celelalte efecte, se conferă, ca să zicem așa, în mai multe rânduri. Ordinele, luate izolat, sunt deci ca o parte a sacramentului. Sunt ele toate astfel? Teologii sunt împărțiți încă asupra acestui punct. — b) Este sigur că diaconatul, preoția și episcopatul au toate caracterele proprii sacramentului, adică semnul sensibil (punerea mâinilor), instituirea dumnezeiască și producerea harului. — c) Dar subdiaconatul și Ordinele minore sunt ele și ele sacramente? Nu, după cei mai mulți teologi moderni, care dau drept rațiune hotărâtoare că aceste Ordine nu întrunesc condițiile esențiale ale sacramentelor. — 1. Ele sunt, într-adevăr, se pare, de origine bisericească: subdiaconatul este fără îndoială o împărțire a diaconatului, precum Ordinele minore sunt

subdiviziuni ale subdiaconatului. Toate aceste Ordine au fost create de conducătorii Bisericii pentru a împlini anumite funcțiuni devenite prea grele pentru Ordinul care era însărcinat cu ele. Desprinzându-se, aceste funcțiuni au constituit un nou Ordin de treaptă inferioară. — 2. Ne fiind de instituire dumnezeiască, ele nu sunt producătoare de har, deoarece numai Domnul nostru a fost în stare să lege de un semn producerea harului. — După opinia cea mai comună, nu există deci decât diaconatul, preoția și episcopatul care au caracterele de sacrament.

2° Ierarhia jurisdicției. — Pe lângă ierarhia Ordinului, există în Biserică ierarhia jurisdicției. Amândouă sunt independente una de alta. Pe când cea dintâi se conferă întotdeauna prin hirotonire, cea de a doua provine din voința superiorului. Jurisdicția decurge din misiunea pe care Isus Cristos a dat-o Apostolilor Săi și urmașilor lor de a guverna Biserica Sa. Papa este, așadar, în fruntea acestei ierarhii: el are jurisdicția supremă asupra tuturor credincioșilor și asupra tuturor păstorilor; episcopii au puterea de a cârmui diecezele lor respective sub autoritatea Papei. Puterea Ordinului ajunge pentru administrarea validă a sacramentelor, cu excepția sacramentului Pocăinței; dar pentru administrarea licită, jurisdicția este întotdeauna cerută.

Nota. — ÎN BISERICA GREACĂ SCHISMATICĂ, care, păstrând dogma catolică, a respins supremația Papei, episcopii și preoții se bucură așadar de puterea Ordinului, dar nu de puterea jurisdicției. Urmează că ei administrează valid, deși

ilicit, toate sacramentele, chiar și pe acela al Pocăinței, în virtutea erorii comune cu titlu colorat (vezi nr. 395).

(434) IV. Semnul sensibil al Sacramentului Ordinului.

1° Materie. — A. În Biserica latină, Ordinul se conferă: — a) prin punerea mâinilor și — b) prin înmânarea instrumentelor care trebuie să slujească funcțiunilor sacre ale Ordinului primit (cartea Evangheliilor pentru diaconat, potirul și patena pentru preoție, ungerea cu Sfântul Mir făcută pe cap și pe mâini, și înmânarea crucii, a inelului și a mitrei pentru episcopat). — B. În Biserica greacă, nu este decât punerea mâinilor: de altfel acesta a fost singurul rit întrebuințat în cursul celor nouă veacuri dintâi.

Rezultă, așadar, din practica celor două Biserici că punerea mâinilor este materia esențială a sacramentului Ordinului (diaconat, preoție, episcopat), iar înmânarea instrumentelor trebuie socotită ca o ceremonie obligatorie în Biserica latină, și nu ca materia indispensabilă. Cei care susțin contrariul invocă un „decret al lui Eugeniu IV către Armeni", în care înmânarea instrumentelor este indicată drept materie a sacramentului Ordinului; dar pare vădit că papa n-a voit să declare că punerea mâinilor ar fi insuficientă, ci a înțeles

numai să aducă Biserica greacă la ritul și la uzurile Bisericii latine.

2° Formă. — Forma constă în cuvintele pe care episcopul le rostește în același timp când pune mâinile și când face să fie atinse obiectele ce slujesc funcțiunilor Ordinului conferit.

HIROTONIRILE ANGLICANE. — La începutul schismei Bisericii Angliei (secolul al XVI-lea, sub domnia lui Henric al VIII-lea), episcopii anglicani au continuat să confere Ordinele după ritul catolic; hirotonirile lor erau, deci, valide. Dar mai târziu, pe vremea lui Eduard al VI-lea, la îndemnul lui Cranmer, arhiepiscop de Canterbury, s-a introdus un rit nou în care au fost suprimate toate cuvintele privitoare la puterea de a consacra Euharistia.

Aceste hirotoniri mai erau oare valide? S-a discutat mult asupra acestui subiect. La sfârșitul secolului al XIX-lea (13 septembrie 1896), Leon al XIII-lea a tranșat definitiv chestiunea declarând în mod expres în enciclica sa „Apostolicae Curae" că ritul cel nou introdus sub domnia lui Eduard al VI-lea nu este adevăratul sacrament al Ordinului instituit de Cristos și că hirotonirile anglicane nu sunt valide. Spre a dovedi aceasta, scrisoarea se sprijină pe un argument de autoritate și pe rațiunea teologică. — a) Argument de autoritate. Leon al XIII-lea amintește: — 1. conduita papilor Iuliu al III-lea și Paul al IV-lea (secolul al XVI-lea), care, în documente oficiale, au declarat nevalide hirotonirile anglicane, și — 2. aceea a papei Clement al XI-lea (1704), care

a decretat că hirotonirea anglicanului Gordon este nulă din pricina unui viciu de formă. — b) Rațiune teologică. Leon al XIII-lea expune motivele pentru care hirotonirea după ritul anglican este invalidă, anume: un viciu de formă și lipsa intenției. — 1. Viciu de formă, deoarece „Ordinalul" anglican a suprimat cuvintele esențiale care conferă puterea de a consacra Trupul și Sângele Domnului nostru. — 2. Lipsa intenției, fiindcă anglicanii au modificat ritul „cu vădit gând de a introduce un altul, neadmis de Biserică". Or, forma și intenția sunt condiții necesare existenței sacramentelor. Rezultă că hirotonirile anglicane, care păcătuiesc în aceste două privințe, sunt invalide.

(435) V. Efectele Sacramentului Ordinului.

1° Ordinul conferă „puterea de a consacra, de a oferi și de a administra Trupul și Sângele lui Cristos, de a ierta și a reține păcatele" (Conciliul din Trento, sess. XXIII, cap. I). „Orice arhiereu, zice sfântul Pavel, este rânduit pentru oameni în cele privitoare la cultul lui Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate" (Evr., V, 1). Or, întrucât în Legea nouă nu este decât o singură jertfă, aceea a Trupului și Sângelui lui Cristos, mai înainte de toate pentru a celebra Euharistia preoții primesc preoția.

2° Ordinul produce harul sfințitor, nu întâiul har care îndreptățește pe un păcătos, ci al doilea sau, dacă se voiește, o sporire de har, fiindcă Ordinul este un sacrament al celor vii.

3° Ordinul conferă un har sacramental. Acest har constituie un drept de a primi harurile actuale care sunt necesare împlinirii funcțiunilor sacre: haruri a căror măsură variază după dispozițiile subiectului.

4° În fine, Ordinul imprimă un caracter de neșters (Conciliul din Trento, sess. XXIII, can. 4). Un preot nu încetează niciodată a fi preot. Depunerea, degradarea îi fac să piardă dreptul de a-și exercita funcțiunile, dar nu pot suprima caracterul pe care l-a primit și nici a-i lua puterea Ordinului, nedespărțită de caracter. Un preot oprit ar consacra, așadar, valid Trupul și Sângele lui Isus Cristos, iar un episcop apostat sau depus ar conferi valid sacramentele Mirungerii și ale Ordinului.

(436) VI. Ministrul.

1° Sub raportul VALIDITĂȚII: a) episcopul singur este ministrul ordinar al sacramentului Ordinului. De credință, Conciliul din Trento, sess. XXIII, can. 7.
b) Un simplu preot, cu delegație de la Suveranul Pontif, poate fi ministru extraordinar al tonsurii, al ordinelor minore și al subdiaconatului. De fapt, abății mănăstirilor, care nu sunt

învestiți cu demnitatea episcopală, le conferă supușilor lor. Pentru diaconat, chestiunea de drept este discutată.

2° Sub raportul LICITĂȚII, episcopul trebuie: — a) să aibă jurisdicție asupra subiecților pe care îi hirotonește: nu poate hirotoni un străin decât dacă acesta are o scrisoare de excorporare care îl desprinde de dieceza sa, ori în virtutea unei delegații din partea episcopului ordinandului; — b) să observe toate regulile canonice, dintre care cele principale privesc timpul (Can. 1006), locul (Can. 1009) și subiectul hirotonirii (vezi Nr. următor).

(437) VII. Subiectul Sacramentului Ordinului.

1° Subiectul. — Numai bărbatul botezat poate primi Ordinele (can. 668).

2° Condiții cerute. — A. Pentru VALIDITATE. După cum rezultă din canonul precedent, două condiții generale sunt cerute. Subiectul trebuie: — a) să fie de sex masculin și — b) să fi fost botezat. Pe lângă acestea, adulții trebuie să aibă intenția, cel puțin obișnuită, de a primi sacramentul. — B. Pentru LICITATE. Pentru a fi hirotonit licit, subiectul trebuie, pe lângă starea de har cerută pentru orice sacrament al celor vii: — a) să posede, după judecata episcopului, calitățile cerute și — b) să fie lipsit de orice neregularitate și de orice alt impediment (can. 968).

I. PRINCIPALELE CALITĂȚI SAU CONDIȚII CERUTE. — În afară de vocație (vezi Concluzie practică), subiectul trebuie: — a) să fi fost miruit, — b) să fie de bune moravuri, — c) să aibă vârsta canonică: 21 de ani împliniți pentru subdiaconat, 22 pentru diaconat, 24 pentru preoție, — d) să aibă știința cerută, — e) să fi primit ordinele inferioare, — f) să fi păzit interstițiile, sau intervalele dintre primirea fiecărui ordin: după bunul plac al episcopului între tonsură și ordinele minore, un an între ordinul acolitului și subdiaconat, cel puțin trei luni între subdiaconat și diaconat și între diaconat și preoție, afară numai dacă necesitatea ori folosul Bisericii cere o derogare de la această regulă. Niciodată ordinele minore nu pot fi primite în același timp cu subdiaconatul, nici două ordine sacre în aceeași zi, nici măcar toate ordinele minore deodată, decât dacă există o permisiune specială a Suveranului Pontif, — g) dacă este vorba de ordinele majore, să aibă un titlu canonic: pentru preoții seculari, beneficiu, patrimoniu sau pensie (Can. 974-979).

II. SCUTIREA DE NEREGULARITĂȚI ȘI DE IMPEDIMENTE. — Noul Cod distinge două feluri de obstacole la primirea sau la exercitarea Ordinelor: neregularitățile propriu-zise și simplele impedimente. Neregularitatea este un obstacol care, de la sine, este perpetuu și nu poate fi înlăturat decât prin dispensă; dimpotrivă, impedimentul este, prin natura sa, temporar și poate dispărea în două chipuri: fie prin dispensă, fie prin încetarea cauzei care l-a produs.

a) Principalele neregularități. — Neregularitățile pot proveni dintr-o dublă sursă: din defecte ori din delicte. — 1. Neregularități provenite din defecte. Sunt neregulari: — 1) fiii nelegitimi, fie că nelegitimitatea este publică ori ocultă; — 2) aceia care, din pricina unor infirmități trupești ori morale (orbi, surzi, mutilați, neurastenici) ori a unor deformări (cocoșați...) n-ar putea exercita cuviincios funcțiunile lor sacre; — 3) epilepticii, nebunii, posedații; — 4) bigamii care au încheiat pe rând două sau mai multe căsătorii valide (Can. 984). — 2. Neregularități provenite din delict. Sunt neregulari: — 1) apostații, ereticii, schismaticii; — 2) ucigașii voluntari; vechea neregularitate ex bello (a războiului) a dispărut în măsura în care se deosebește de omuciderea voluntară; — 3) clericii care au exercitat în mod solemn un Ordin sacru pe care nu l-au primit: de pildă, un diacon care a celebrat Liturghia (Can. 985).

b) Principalele impedimente. — Sunt numai împiedicați: — 1) fiii acatolicilor, câtă vreme părinții lor stăruie în rătăcirea lor; — 2) bărbații căsătoriți; — 3) sclavii până ce au primit libertatea; — 4) aceia care sunt obligați la serviciul militar până ce și l-au împlinit (Can. 987).

(438) VIII. Ceremoniile Hirotonirilor.

Ceremoniile Hirotonirilor au un număr de trăsături generale pe care le regăsim în fiecare, și trăsături particulare care le deosebesc unele de altele.

1° Trăsături generale. — Fiecare Hirotonire cuprinde: — a) monitiuni sau avertismente în care episcopul arată ordinanzilor sarcinile ce revin Ordinului pe care sunt pe punctul de a-l primi; — b) rugăciuni pe care Pontiful le adresează lui Dumnezeu, cerându-I ca aceia pe care îi va hirotoni să-și împlinească funcțiunile cu vrednicie; — c) îmbrăcarea, care constă în a îmbrăca pe clerici cu veșmintele Ordinului lor; — d) porrectio instrumentorum, adică a face ca fiecare ordinand să atingă diferitele obiecte de care se va folosi în funcțiunile Ordinului său.

2° Trăsături particulare. — A. TONSURA. În conferirea tonsurii, episcopul taie ordinandului câteva șuvițe de păr, în formă de cruce, pentru a simboliza renunțarea la lume, și îl îmbracă cu surplisul, simbol al nevinovăției și al stării clericale.

B. ORDINELE MINORE. — a) Portarul atinge cheile, închide și deschide ușa bisericii, trage clopotul; — b) lectorul atinge cartea lecțiunilor; — c) exorcistul, cartea exorcismelor: misal ori ritual; — d) acolitul, un sfeșnic și o ampulă, pentru că trebuie să prezinte vinul și apa slujitorilor sacri.

C. SUBDIACONATUL. — Episcopul adresează ordinanzilor o întâi monitiune în care le amintește că angajamentul pe care îl vor lua este irevocabil; monitiunea se încheie astfel: „Dacă stăruiți în dorința de a vă consacra lui Dumnezeu, în numele Domnului, înaintați." Ordinanzii fac atunci un pas către altar, spre a arăta hotărârea lor. Apoi sunt chemați aceia care urmează să fie hirotoniți diaconi și preoți și, la îndemnul Arhidiaconului, toți clericii acestor trei Ordine fac prosternarea și rămân cu fața la pământ în timpul recitării Litaniei sfinților. După aceea, episcopul adresează o a doua monitiune subdiaconilor și îi face să atingă potirul cu patena, ampulele pline cu apă, precum și cartea epistolelor. Îi îmbracă cu amictul, manipolul și tunica.

D. DIACONATUL. — După punerea mâinilor, episcopul îmbracă pe diaconi cu stola și dalmatica și le conferă puterea de a cânta Evanghelia, făcându-i să atingă fie cartea Evangheliilor, fie misalul.

E. PREOȚIA. — Episcopul pune mâinile pe capul fiecărui ordinand; toți preoții de față fac la fel după el. Apoi trece la îmbrăcarea noilor preoți: le încrucișează stola pe piept și le pune casula, care rămâne strânsă până la sfârșitul Liturghiei. Apoi, pe cântarea „Veni Creator", le consacră mâinile făcând înăuntru o ungere, în formă de cruce, cu untdelemnul catecumenilor. Le face apoi să atingă potirul cu vin și patena cu o ostie și le conferă puterea de a celebra sfânta Jertfă a Liturghiei. Din acest moment, noii preoți rostesc cu glas tare împreună cu episcopul rugăciunile Liturghiei, rugăciunile

ofrandei și ale consacrării. După Împărtășanie, ei fac profesiunea de credință recitând Simbolul Apostolilor, apoi vin să îngenuncheze înaintea Pontifului care, punându-și mâinile peste ei, le conferă puterea de a ierta păcatele. După aceea, episcopul desface casula pentru a arăta că Hirotonirea este deplină; primește făgăduința lor de ascultare și le dă sărutarea păcii.

F. CONSACRAREA UNUI EPISCOP. — Hirotonirea unui episcop nou se face de trei episcopi, dintre care unul este consacrator și ceilalți doi, asistenți. Se începe cu citirea bulelor pontificale care îngăduie să se treacă la consacrare.

Noul ales depune atunci jurământ de credință față de sfânta Biserică și este supus unui examen asupra credinței și asupra îndatoririlor care revin sarcinii sale; face prosternarea în timp ce se cântă Litania Sfinților. Apoi, prelatul consacrator pune cartea Evangheliilor pe grumazul și pe umerii alesului; împreună cu cei doi asistenți își pune mâinile pe capul lui, zicând: „Accipe Spiritum Sanctum. Primește pe Sfântul Duh." După aceea consacratorul unge cu Sfântul Mir capul și mâinile alesului.

După cele două ungeri, consacratorul prezintă noului episcop toiagul pastoral, inelul și cartea Evangheliilor și îi dă sărutarea păcii.

Întronizarea. — La sfârșitul Sfintei Liturghii, consacratorul pune cârja în mâinile noului Episcop; îl apucă de mâna

dreaptă, iar primul episcop asistent îl apucă de mâna stângă, și amândoi îl conduc la scaunul pe care tocmai l-a părăsit consacratorul: aceasta se numește întronizarea. Consacratorul intonează atunci Te Deum, după care noul consacrat dă întâia sa binecuvântare episcopală.

Concluzie practică

1° Orice vocație este sfântă, fiindcă este glasul lui Dumnezeu; dar cu cât mai mult aceea care împinge pe copil către preoție! Nimeni nu trebuie, așadar, s-o împiedice: nici părinții, chiar de ar putea dori pentru copiii lor onorurile, avantajele și bogățiile acestei lumi, nici copilul însuși, care aude glasul lui Dumnezeu vorbind înlăuntrul său și ar fi grav vinovat dacă și-ar astupa urechea și n-ar răspunde chemării harului.

Vocația ecleziastică se deosebește, nu, cel puțin în mod obișnuit, printr-o impulsie irezistibilă, așa cum s-a întâmplat cu Apostolii, cu sfântul Pavel și cu alte persoane privilegiate, ci prin semne obișnuite. Aceste semne, aceste trăsături care descoperă vocația, sunt în număr de trei: aptitudinile naturale, o înclinație supranaturală și chemarea superiorilor. — 1. Aptitudinile naturale. Prin aceasta trebuie înțelese calitățile trupului și ale sufletului care fac pe subiect capabil să împlinească cu vrednicie un minister de o atât de înaltă măreție. — 2. Înclinația supranaturală. Înclinația este gustul pentru starea sacerdotală; dar este de cea mai mare însemnătate ca această atracție să fie supranaturală, sub

raportul motivelor care o insuflă. Nu trebuie, așadar, să ne lăsăm călăuziți în înclinația noastră de perspectiva, de altfel înșelătoare, a avantajelor vremelnice, de nădejdea unei vieți liniștite, a onorurilor ori a bogățiilor, ci numai de iubirea slujirii lui Dumnezeu și de zelul pentru mântuirea sufletelor. — 3. Chemarea superiorilor. Lor le revine să cerceteze pe aceia care aspiră la preoție și să hotărască dacă au semnele vocației pe care tocmai le-am arătat.

2° Să arătăm atașamentul nostru față de Biserică, sprijinind recrutarea slujitorilor ei prin rugăciune și milostenie. Să luăm din mijloacele noastre, oricât de modeste ar fi, spre a susține opera Sfântului Iosif, care are drept scop să vină în ajutor copiilor din familii mai puțin avute ce aspiră la preoție.

3° Să mărturisim întotdeauna față de preoți cea mai mare venerație. Defectele și imperfecțiunile lor nu împiedică să rămână totuși reprezentanții lui Dumnezeu și, ca atare, au drept la cel mai adânc respect. Biserica, de altfel, a înțeles astfel lucrul, deoarece lovește cu excomunicarea pe aceia care lovesc pe un cleric într-un chip injurios, atunci când injuria este îndeajuns de gravă ca să fie un păcat de moarte.

LECTURI.

1° Hirotonirea Apostolilor (Luca, XXII, 19). 2° Alegerea sfântului Matia (Faptele, I, 23-26). 3° Alegerea și hirotonirea celor șapte diaconi (Faptele, VI, 1-6).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este Sacramentul Ordinului? 2° Ce putere dă el?
II. 1° De către cine a fost tăgăduită existența Sacramentului Ordinului? 2° Cum dovedește doctrina catolică că Ordinul este un adevărat sacrament?
III. 1° Ce înțelegeți prin ierarhia Ordinului? 2° Ce este tonsura? 3° Care sunt cele patru Ordine minore și funcțiunile lor? 4° Care sunt Ordinele majore? 5° Sunt toate Ordinele deosebite? 6° Sunt preoția și episcopatul Ordine distincte? 7° Sunt toate Ordinele sacramente? 8° Ce este ierarhia jurisdicției?
IV. 1° Care este materia Sacramentului Ordinului? 2° Care este forma lui? 3° Pentru ce sunt nevalide hirotonirile anglicane?
V. Care sunt efectele Sacramentului Ordinului?
VI. 1° Cine este ministrul Sacramentului Ordinului? 2° Care sunt condițiile cerute pentru administrarea licită a Ordinului?

VII. 1° Cine este subiectul sacramentului Ordinului? 2° Care sunt condițiile cerute pentru validitate? 3° Pentru licitate? 4° Ce este neregularitatea? 5° Ce este impedimentul? 6° Care sunt principalele neregularități? 7° Care sunt principalele impedimente?

VIII. 1° Care sunt trăsăturile generale ale tuturor hirotonirilor? 2° Care sunt ceremoniile particulare ale tonsurii? 3° Care sunt cele ale Ordinelor minore? 4° Cunoașteți o ceremonie proprie subdiaconatului? 5° Care sunt ceremoniile diaconatului, ale preoției? 6° Cum se face consacrarea unui episcop? 7° Ce este întronizarea? 8° Vorbiți despre vocație și semnele ei.

TEME SCRISE.

1° De ce sunt numiți preoții „slujitori ai lui Isus Cristos", „păstori ai sufletelor"? 2° Sunt episcopii anglicani adevărați episcopi? 3° Au părinții dreptul de a-și abate copiii de la vocația ecleziastică? Săvârșesc ei o greșeală gravă făcând astfel?

LECȚIA A XV-A
CĂSĂTORIA.

(439) Termeni.

Căsătorie (lat. „matrimonium" „matris munus", funcția mamei). Din punct de vedere etimologic, cuvântul căsătorie desemnează funcția mamei, căreia îi revine sarcina de a crește copiii.

Căsătoria se mai numește și: — a) unire conjugală (lat. „conjugium", „cum, jungere", a uni sub același jug), fiindcă căsătoria este o unire care pune pe bărbat și pe femeie sub același jug; — b) nuntă (lat. „nuptiae", „nubere", a acoperi cu un văl), fiindcă mireasa poartă un văl, ca semn de pudoare și de supunere față de soțul ei.

Logodnă. Făgăduință reciprocă de căsătorie. Ea este: — a) solemnă dacă se încheie înaintea preotului și a martorilor; — b) particulară dacă se face numai între logodnici.

Clandestin (lat. „clandestinus", „clam", pe ascuns). După etimologie, este o căsătorie fără martori (vezi nr. 449).

Strigări. Strigările de căsătorie sunt vestiri publice ale unei viitoare căsătorii, făcute în biserică, cu scopul de a cunoaște impedimentele, dacă există.

Impediment. Tot ceea ce se împotrivește fie validității, fie licității căsătoriei.

DEZVOLTARE

(440) I. Căsătoria. Noțiune. Esență. Scopuri.

1° Noțiune. — Căsătoria, ca și contract, este o convenție bilaterală prin care bărbatul și femeia consimt să se unească în scopul de a-și crește copiii și de a-și da sprijin reciproc în viața comună. — Ca și sacrament, căsătoria este acest însuși contract între botezați, ridicat de Domnul nostru la demnitatea de sacrament (can. 1012 § 1). Căsătoria este, așadar, un sacrament care sfințește unirea legitimă a bărbatului și a femeii și le dă harurile necesare pentru a-și împlini îndatoririle stării lor.

2° Esență. — Din definiția căsătoriei-contract urmează că căsătoria constă esențialmente în consimțământul prin care

bărbatul și femeia își acordă drepturi și își asumă îndatoriri reciproce. Pentru ca acest consimțământ să fie valid, trebuie ca el să fie: — a) interior, adică sincer și nesimulat. „Consimțământul interior este întotdeauna prezumat conform cu vorbele sau semnele întrebuințate în celebrarea căsătoriei" (can. 1086, § 1); — b) liber. Orice cauză care suprimă libertatea — necunoașterea scopurilor căsătoriei, eroarea asupra persoanei, violența, frica gravă provenind dintr-o cauză extrinsecă și nedreaptă — face căsătoria nulă (can. 1082 și urm.); — c) manifestat exterior. „Părțile trebuie să fie de față în persoană sau prin procurator și să-și manifeste consimțământul prin cuvinte, neputând folosi semne echivalente când pot vorbi" (can. 1088). „Căsătoria poate fi de asemenea contractată valid prin interpret" (can. 1090).

3° Scopuri. — Scopul principal al căsătoriei este a da copii atât societății civile, cât și societății ecleziastice, după cum declară Leon al XIII-lea în enciclica sa „Arcanum". Scopul secundar este ajutorul reciproc pe care bărbatul și femeia făgăduiesc să și-l dea în multiplele nevoi și greutăți ale vieții (can. 1013, § 1).

(441) II. Existența Sacramentului Căsătoriei.

1° Erori. — a) În primele veacuri ale creștinismului, gnosticii și maniheii au combătut căsătoria, invocând ca motiv că ea propagă păcatul strămoșesc și că, prin urmare, nu este cinstită.

— b) Protestanții, deși admiteau că căsătoria era o instituție religioasă, n-au voit să recunoască că ar fi sacrament.

2° Doctrina catolică. — Căsătoria, care înainte de Isus Cristos era un simplu contract, este un adevărat sacrament al legii noi. Această propoziție, definită de Biserică, se sprijină pe Sfânta Scriptură și pe Tradiție.

A. SFÂNTA SCRIPTURĂ. — În Epistola sa către Efeseni (V, 25-33), sfântul Pavel înfățișează unirea bărbatului și a femeii ca semnul sacru al unirii care există între Cristos și Biserica Sa, aceasta trebuind să fie exemplarul aceleia. Prin acest fel de a vorbi, Apostolul arată bine că el socotește căsătoria drept un sacrament și că ea îndeplinește de altfel cele trei condiții, anume: — a) semnul sacru, fiindcă unirea bărbatului și a femeii semnifică unirea sublimă a lui Cristos și a Bisericii Sale; — b) producerea harului. O unire care trebuie să simbolizeze unirea lui Cristos și a Bisericii Sale, care trebuie să fie atât de desăvârșită, nu se poate realiza decât dacă este susținută de un har special; — c) instituirea divină, căci harul nu poate fi legat de un semn decât în virtutea instituirii divine.

B. TRADIȚIA. — a) Doctrina Părinților Bisericii. Deși învățătura Părinților a cunoscut o oarecare dezvoltare și, în primele patru veacuri, ei au fost mai mult preocupați să apere cinstea căsătoriei împotriva gnosticilor și a maniheilor decât să trateze chestiunea însăși a căsătoriei-scrament, avem numeroase mărturii care dovedesc că căsătoria era privită ca sacrament. Astfel, Tertulian, Origen, sfântul Atanasie, sfântul

Hrisostom vorbesc despre căsătoria credincioșilor ca despre o ceremonie foarte solemnă care trebuie să confere un har deosebit.
b) Mărturia liturghiilor. Găsim în cele mai vechi sacramentare și ritualuri rugăciunile și ceremoniile care însoțeau celebrarea căsătoriei și din care se poate deduce că ea era administrată ca un adevărat sacrament. — c) Definiția Conciliilor. Conciliul din Florența (decretul lui Eugeniu IV către Armeni) declară că „al șaptelea sacrament este sacramentul Căsătoriei, care este semnul unirii lui Cristos și al Bisericii". Conciliul din Trento, sess. XXIV, can. 1, a definit, împotriva Protestanților, că Căsătoria este un adevărat sacrament.

(442) III. Inseparabilitatea contractului și a sacramentului. Căsătoria civilă.

Am văzut că Isus Cristos a ridicat contractul căsătoriei la demnitatea de sacrament. Dar în ce chip a făcut-o? — a) A adăugat oare contractului natural vreun semn exterior, precum binecuvântarea preotului, dându-i puterea de a produce harul? — b) Sau contractul singur a fost transformat în sacrament?

1° Inseparabilitatea contractului și a Sacramentului. — După doctrina catolică, nedefinită, dar sigură, „în căsătoria creștină, contractul nu poate fi separat de sacrament și nu poate exista

contract adevărat și legitim fără ca acesta să fie, prin însăși aceasta, sacrament". Nu trebuie, așadar, să se considere sacramentul Căsătoriei ca fiind adăugat peste contract. Contractul matrimonial însuși a devenit sacrament, astfel încât între creștini unul nu poate exista fără celălalt (can. 1012, § 2).

2° Căsătoria civilă. — Ce trebuie să gândim, atunci, despre ceea ce se numește „căsătoria civilă"? Răspunsul se deduce din doctrina catolică. Contractul și sacramentul fiind inseparabile, căsătoria civilă nu este decât o căsătorie aparentă. Pentru creștini ea nu are alt scop decât de a produce anumite efecte civile și de a rândui unele chestiuni secundare: zestre, moșteniri etc.; dar ea nu are nici o putere asupra legăturii însăși, adică asupra substanței căsătoriei.

(443) IV. Proprietățile Căsătoriei creștine. Poligamia și Divorțul.

1° Proprietățile Căsătoriei creștine. — Căsătoria creștină, așa cum a fost instituită de Isus Cristos, are două proprietăți principale: unitatea și indisolubilitatea: — a) unitatea, adică unirea unui singur bărbat cu o singură femeie; — b) indisolubilitatea sau permanența legăturii conjugale până la moartea unuia dintre cei doi soți (can. 1013, § 2). Făcând din aceste două lucruri punctele esențiale ale oricărei Căsătorii

creștine, Domnul nostru a voit să osândească deopotrivă poligamia și divorțul.

2° Poligamia. — Poligamia este: — a) simultană, când există unirea unui singur bărbat cu mai multe femei în același timp; — b) succesivă, când un bărbat, rămas văduv, contractează o nouă căsătorie.

a) Poligamia simultană era odinioară în vigoare la cei mai mulți dintre popoare și este încă astăzi la necredincioși. Îngăduită de Dumnezeu patriarhilor, dar cu titlu de toleranță, ea a fost condamnată de Domnul nostru, care a voit să readucă căsătoria la instituirea ei primitivă; și, de atunci, a fost întotdeauna interzisă cu asprime de către Biserică, ca fiind contrară scopului secundar al căsătoriei, comunității de viață, păcii familiei și egalității celor doi contractanți.

b) Cât despre poligamia succesivă, ea nu este o poligamie, propriu-zis: de aceea a și fost întotdeauna îngăduită. Prima legătură fiind desfăcută prin moarte, nimic nu împiedică pe soțul rămas singur să contracteze o nouă legătură. „Femeia, dacă îi moare bărbatul, zice sfântul Pavel, este dezlegată de lege" (I Cor., VII, 39), adică de legătura conjugală.

3° Divorțul. — Divorțul este ruperea legăturii conjugale. Admis de toate legislațiile antice și chiar de legea mozaică, el a fost, ca și poligamia, condamnat în chip formal de Domnul nostru și interzis de Biserică, care îl socotește potrivnic nu numai instituirii primitive a căsătoriei, ci chiar dreptului natural. Mai mult decât poligamia, divorțul vatămă scopul secundar al căsătoriei, adică educația copiilor și viața comună.

„A îngădui ruperea legăturii matrimoniale, zice Leon al XIII-lea, înseamnă a da nestatornicia drept regulă în afecțiunile care ar trebui să dureze toată viața, a schimba sprijinul reciproc în amărăciune reciprocă, a încuraja încălcările credinței conjugale, a face aproape cu neputință educația copiilor." Divorțul trebuie, așadar, condamnat, ca fiind împotriva binelui familiei și, prin urmare, împotriva binelui societății.

4° Divorțul civil în Franța. — a) Ce trebuie gândit, atunci, despre legea din 27 iulie 1884, care a introdus divorțul în legislația franceză? — b) Și în ce situație se află, față de această lege, catolicii francezi în general?
a) La prima întrebare, toți teologii sunt unanimi a socoti legea divorțului ca fiind rea, deoarece își propune ruperea legăturii matrimoniale și are urmările cele mai nefericite, atât pentru individ, cât și pentru familie și societate.
b) A doua întrebare. În ce măsură se poate coopera la aplicarea legii? Există cazuri în care soții pot cere divorțul, avocații și procurorii pot pleda cauza clienților lor, judecătorul poate rosti sentința de divorț, iar primarul o poate executa?

SOȚII. — 1) Soții care au contractat căsătoria în chip nevalid sau a căror căsătorie a fost declarată nulă de către Suveranul Pontif au dreptul de a recurge la tribunalul civil pentru a obține divorțul. Ei nu urmăresc, în acest caz, să rupă o legătură care nu există, căsătoria lor fiind nevalidă sau declarată nulă, ci numai să obțină încetarea efectelor civile. — 2) Soții uniți printr-o căsătorie validă păcătuiesc grav dacă cer

divorțul civil cu intenția de a contracta o nouă unire. — 3) Dar dacă soții nu au intenția de a se recăsători, au ei dreptul să ceară divorțul, numai pentru a obține încetarea efectelor civile? Asupra acestui punct, teologii nu mai sunt de acord. Unii răspund nu, invocând că legea este în sine rea și contrară dreptului divin și ecleziastic. Alți teologi de mare autoritate (BALLERINI-PALMIERI, LEHMKUHL, GÉNICOT etc.) răspund da, legea divorțului nefiind, după ei, în sine rea, de vreme ce nu atinge legătura conjugală. Este, într-adevăr, evident că, din moment ce Biserica socotește căsătoria civilă drept o simplă formalitate, nu este motiv să se dea mai multă însemnătate divorțului civil decât căsătoriei civile înseși. În plus, adaugă partizanii acestei opinii, nu trebuie spus că hotărârile congregațiilor romane sunt împotriva acestei păreri, căci, dacă unele răspunsuri par a favoriza prima opinie, există altele care o sprijină pe a doua. Astfel, Sfântul Oficiu, consultat asupra a ceea ce trebuia să facă un președinte de tribunal, chemat prin funcțiunea sa să pronunțe sentințe de divorț și dispus, de altfel, să se retragă în caz de greșeală, a răspuns că nu trebuia să-și părăsească funcția (26 iulie 1887). Oricare ar fi opinia adoptată, se cuvine a adăuga că: — 1) dacă separația este suficientă pentru a obține efectul dorit, soții nu trebuie să ceară divorțul absolut, ci numai separația; și — 2) dacă motive grave îngăduie divorțul, soții trebuie să facă, în prealabil, o făgăduință autentică de a nu se uni cu alte nunți.

AVOCAȚI ȘI PROCURORI. — Dat fiind că avocații și procurorii sunt mandatarii clienților lor, ei au dreptul să le

pledeze cauza ori de câte ori soții au motive drepte de a cere divorțul.

JUDECĂTORI ȘI PRIMARI. — Dacă judecătorul și primarul sunt siliți, unul să pronunțe, celălalt să execute sentința, sub pedeapsa de a-și pierde funcția, ei au dreptul să o facă, cu condiția să nu aibă alt scop decât obținerea efectelor civile.

CONCLUZII. — Din cele de mai sus putem încheia: — a) că căsătoria credincioșilor, contractată valid, nu poate fi niciodată, afară de cazuri excepționale, desfăcută cât privește legătura; și — b) că, dacă, în împrejurări foarte rare, divorțul civil poate fi tolerat, după o opinie probabilă, nu trebuie niciodată să se urmărească ruperea legăturii matrimoniale, ci numai suprimarea efectelor căsătoriei civile.

(444) V. Semnul sensibil al sacramentului Căsătoriei.

Materia și forma. — Materia și forma sacramentului Căsătoriei nu constau, cum au pretins unii, în contract, pe de o parte, și în binecuvântarea preoțească, pe de altă parte, ci numai în contract, adică în consimțământ, întrucât este exprimat și primit de ambele părți. „Cauza eficientă a căsătoriei, declară Eugeniu IV în decretul său către Armeni, este consimțământul mutual, exprimat prin cuvinte, de a se dărui, în prezent, unul altuia."

(445) VI. Efectele Sacramentului Căsătoriei.

1° Căsătoria, fiind un sacrament al celor vii, produce nu prima harul îndreptățirii, ci al doilea, sau, dacă se preferă, o creștere a harului sfințitor.
2° Ea conferă soților harul sacramental care le dă drept la harurile actuale de care au nevoie pentru a împlini multiplele îndatoriri ale stării lor.
De la sine se înțelege că aceste două efecte nu se dobândesc decât dacă sacramentul este primit cu bune dispoziții, adică în stare de har și cu o intenție dreaptă.

(446) VII. Ministrul Sacramentului Căsătoriei.

Miniștrii sacramentului Căsătoriei sunt soții înșiși, și nu preotul care îi binecuvântează.
Că miniștrii sunt contractanții înșiși, aceasta rezultă: — a) din natura sacramentului. Sacramentul Căsătoriei constă, într-adevăr, precum am văzut, în contract. Așadar, aceia sunt miniștrii sacramentului care aplică materia și forma, adică aceia care fac contractul; — b) din practica Bisericii. Înainte de promulgarea noului Cod, Biserica socotea ca valide căsătoriile contractate în afara preotului paroh, acolo unde decretul Conciliului din Trento, care condamnă căsătoriile clandestine,

nu era în vigoare; și astăzi încă, în unele cazuri (p. 171), ea recunoaște validitatea unor căsătorii contractate fără paroh: deci ea nu consideră preotul ca ministru, adică drept o condiție esențială a sacramentului.

(447) VIII. Subiectul Sacramentului Căsătoriei.

1° Condiții cerute pentru validitate. — Condițiile cerute pentru a primi valid sacramentul Căsătoriei sunt: — a) a fi fost botezat. De unde urmează că mariajul necredincioșilor poate fi valid ca și contract, dar nu poate fi sacrament, deoarece Botezul este o condiție absolut necesară pentru a primi celelalte sacramente; — b) consimțământul mutual (v. 440); — c) prezența parohului și a doi martori, afară de cazurile de excepție (v. p. 171); și — d) să nu existe nici un impediment dirimant (nr. 448).

2° Condiții cerute pentru licitate. — Pentru a primi licit și cu rod sacramentul Căsătoriei, trebuie: — a) a fi în stare de har. Căsătoria este un sacrament al celor vii: ea cere, așadar, starea de har, și ar fi un sacrilegiu a o primi cu conștiința unui păcat de moarte. Viitorii soți trebuie, prin urmare, să se pregătească pentru acest mare act printr-o bună spovadă; dar, deoarece aceasta nu trebuie să fie neapărat făcută la parohul care cunună, este de ajuns ca acesta să se asigure că condiția este împlinită, cerându-le ceea ce se numește „biletul de spovadă", adică un certificat care adeverește că sunt în rânduială asupra

acestui punct; și — b) să nu existe nici un impediment prohibant (nr. 448).

(448) IX. Impedimentele Căsătoriei. Dispensa.

1° Puterea Bisericii de a stabili impedimente. — Biserica are puterea de a stabili impedimente care dirimează căsătoria. Această propoziție se sprijină: — a) pe definiția Conciliului din Trento, sess. XXIV, can. 4, și pe hotărârile lui Pius IX, în Syllabus, care osândesc pe aceia ce susțin contrariul; — b) pe rațiune. Din faptul că căsătoria între creștini a fost ridicată la demnitatea de sacrament, ea a devenit un lucru sfânt și, prin urmare, supus autorității Bisericii, întocmai cum regulile ce cârmuiesc contractele civile depind de puterea civilă.
Puterea de a stabili, pentru botezați, impedimente prohibante ori dirimante, printr-o lege generală sau printr-o lege particulară, aparține autorității supreme, Papei și conciliilor generale (can. 1038, § 2).

2° Diferite feluri de impedimente. — Impedimentele sunt: — a) prohibante, când fac căsătoria ilicită, dar nu nevalidă; — b) dirimante, când fac căsătoria nevalidă.

A. IMPEDIMENTE PROHIBANTE. — Impedimentele prohibante sunt: — 1) votul simplu de feciorie, de castitate desăvârșită, votul de a nu contracta căsătorie, de a primi Ordinele sacre și de a intra în religie; — 2) rudenia legală

provenită din adopțiune, acolo unde această rudenie constituie un impediment prohibant de drept civil (așa este cazul în Franța); — 3) impedimentul de religie mixtă sau diversitatea de religie între două persoane botezate, dintre care una este catolică, iar cealaltă aparține unei secte eretice ori schismatice (can. 1058-1060).

B. IMPEDIMENTE DIRIMANTE. — După noul Drept canonic, principalele impedimente dirimante sunt: — 1) lipsa vârstei cerute: 16 ani împliniți pentru bărbați și 14 ani pentru femei. Deși după această vârstă căsătoria este validă, tinerii nu trebuie să se căsătorească înainte de vârsta primită în țara lor; — 2) legătura matrimonială, afară de cazul privilegiului paulin (v. nr. 443). Dacă prima căsătorie ar fi fost nulă din vreo pricină, nu ar fi îngăduit a se contracta o a doua căsătorie decât după constatarea nulității celei dintâi, făcută de tribunalul ecleziastic competent; — 3) disparitatea de cult între un catolic și o persoană nebotezată; — 4) primirea unui Ordin sacru, voturile solemne și voturile simple, în cazurile arătate de Sfântul Scaun; — 5) adulterul, fie cu făgăduință de căsătorie, fie cu uciderea unuia dintre soți; uciderea concertată a unuia dintre soți, chiar fără adulter; — 6) consângenitatea: în linie dreaptă, legitimă sau naturală, în toate gradele; în linie colaterală până la al 3-lea grad inclusiv; — 7) afinitatea în linie dreaptă în toate gradele și în linie colaterală până la al 2-lea grad inclusiv; — 8) impedimentul de onestitate publică, provenit dintr-o căsătorie nevalidă, la primul și al doilea grad în linie dreaptă între bărbat și părinții femeii și reciproc; — 9)

rudenia spirituală, numai între subiectul Botezului, pe de o parte, și botezătorul și nașul ori nașa, pe de altă parte; — 10) rudenia legală provenită din adopțiune, acolo unde, ca în Italia, legea civilă o face impediment dirimant (can. 1067 și urm.).

3° Dispensa de impedimentele de căsătorie. — A. PUTEREA BISERICII. După cum Biserica are puterea de a stabili impedimente, tot astfel o are și pe aceea de a dispensa de ele. Totuși dispensele nu se dau niciodată fără cauză.

B. DISPENSA DE IMPEDIMENTELE PROHIBANTE. — Biserica poate dispensa de toate aceste impedimente, fiindcă toate sunt de instituire ecleziastică. Cu toate acestea, Biserica nu dispensa de impedimentul de religie mixtă decât pentru motive drepte și grave și cu condiția ca partea necatolică să lase toată libertatea părții catolice: — a) de a-și practica religia și — b) de a crește pe toți copiii în religia catolică, și ca aceste angajamente să fie luate în chip regulat în scris. În plus, ambele părți trebuie să făgăduiască a nu se prezenta înaintea ministrului eretic, afară numai dacă acesta îndeplinește funcția de ofițer civil (precum primar ori adjunct) și dacă este vorba de a obține efectele civile (can. 1061 și 1063).

C. DISPENSA DE IMPEDIMENTELE DIRIMANTE. — Nimeni nu poate dispensa de impedimentele de drept natural, precum rudenia în primul grad pe linie dreaptă, nici de impedimentele de drept divin, precum legătura. Papa poate abroga toate impedimentele de drept ecleziastic sau poate

dispensa de ele. Episcopul nu poate dispensa decât dacă dreptul comun ori un indult îi acordă această putere (can. 1040).

D. DESPRE REVALIDAREA CĂSĂTORIEI. — O căsătorie nevalidă, fie din pricina unui impediment dirimant pentru care nu s-a obținut dispensa, fie din lipsă de consimțământ, fie din lipsa formei substanțiale, poate fi făcută validă în două chipuri: — a) ori prin revalidare simplă; în primul caz, prin încetarea sau dispensa impedimentului dirimant și reînnoirea consimțământului (can. 1133, § 1); în al doilea caz, când partea care nu și-a dat consimțământul îl dă, de vreme ce consimțământul celeilalte părți dăinuie (can. 1136, § 1); în al treilea caz, căsătoria trebuie contractată după forma legitimă, în prezența parohului competent și a cel puțin doi martori (can. 1137); — b) ori prin ceea ce se numește în dreptul canonic *sanatio in radice* (un fel de vindecare radicală), care dispensează de orice impediment ce ar putea exista (can. 1138, § 1). *Sanatio in radice* nu poate fi acordată decât de Suveranul Pontif (can. 1141).

(449) X. Celebrara Căsătoriei.

Trebuie să se înțeleagă aici prin celebrarea Căsătoriei: preliminariile Căsătoriei și însăși celebrarea Căsătoriei.

1° Preliminariile Căsătoriei. — Căsătoria creștină trebuie să fie precedată — a) de consimțământul părinților; — b) de logodnă, care totuși este facultativă; și — c) de publicarea strigărilor.

A. CONSIMȚĂMÂNTUL PĂRINȚILOR. — Când contractanții au vârsta cerută (p. 168), dreptul canonic nu cere consimțământul părinților pentru validitatea căsătoriei, chiar între minori. Totuși, „parohul trebuie să îndemne pe copiii minori să nu contracteze căsătoria împotriva voinței raționale a părinților; iar dacă aceștia refuză, el nu trebuie să asiste la căsătoria lor, decât după ce a consultat pe Episcopul locului" (can. 1034).

B. LOGODNA. — Logodna constă în făgăduința de căsătorie pe care viitorii soți și-o fac reciproc. Ea nu este o condiție preliminară indispensabilă a căsătoriei; dar, când există, obligă în conștiință. Totuși, pentru ca ea să fie validă și să producă efectele sale canonice, este necesar să fie scrisă și semnată: 1) de ambele părți și 2) fie de Paroh ori de Ordinariul locului, fie cel puțin de doi martori. Dacă ambele părți sau una dintre ele nu știu ori nu pot scrie, trebuie să se menționeze aceasta în scris și să se adauge un alt martor care să semneze împreună cu Parohul ori cu Episcopul, fie împreună cu cei doi martori. Logodna, deși validă, și chiar dacă nici o cauză dreaptă n-ar scuza încălcarea promisiunii făcute, nu dă acțiune pentru a constrânge la căsătorie, ci numai pentru repararea daunelor, dacă au existat (can. 1017).

C. PUBLICAREA STRIGĂRILOR. — Înainte de a celebra căsătoria, trebuie să se știe dacă nimic nu se opune validității și licității ei (can. 1019, § 1). În acest scop, Conciliul al IV-lea de la Lateran și Conciliul din Trento au poruncit ca orice căsătorie între catolici să fie precedată de trei publicări. După noul Cod (can. 1024), publicările trebuie făcute în trei duminici consecutive sau sărbători de poruncă, fie la liturghia parohială, fie la orice alt oficiu unde asistența este numeroasă, în parohiile unde viitorii au domiciliu și cvasi-domiciliu. Trei zile trebuie să despartă celebrarea căsătoriei de ultima publicare. Dacă căsătoria nu a fost celebrată în cele șase luni care urmează, trebuie făcute noi publicări, afară de dispoziție contrară a Ordinariului (can. 1030).

Toți cei care cunosc impedimente la o căsătorie sunt ținuți să le dezvăluie (can. 1027), afară numai dacă sunt legați de secretul sacramental ori profesional sau dacă ar rezulta pentru ei o daună gravă.

2° Celebrarea Căsătoriei. — Căsătoria constând în chip esențial în consimțământul părților (nr. 440), se pune a se ști înaintea cui, în ce timp și în ce loc trebuie dat acest consimțământ și care sunt ceremoniile ce îl însoțesc.

A. PREZENȚA PAROHULUI. — Numai sunt valide căsătoriile contractate înaintea Parohului ori a Episcopului locului, sau a unui preot delegat de ei, și a cel puțin doi martori (can. 1094). Orice căsătorie care nu este contractată

înaintea martorilor sus-numiți se numește căsătorie clandestină.

„Dacă Parohul ori Ordinariul locului sau un preot delegat lipsesc ori nu se poate merge la ei fără mare neajuns, — a) căsătoria contractată numai înaintea martorilor este validă și licită în caz de pericol de moarte și chiar în afara cazului de pericol de moarte, când se prevede că situația prezentă poate dura o lună; — b) în ambele cazuri, dacă este cu putință a avea un alt preot, el trebuie chemat și să asiste la căsătorie, fără atingere pentru validitatea căsătoriei înaintea martorilor singuri" (can. 1098).

B. TIMPUL CĂSĂTORIEI. — „Căsătoriile pot fi contractate în orice timp al anului. Numai binecuvântarea solemnă este oprită de la prima duminică a Adventului până la ziua Crăciunului inclusiv și de la Miercurea Cenușii până la duminica Paștelui inclusiv. Dar Episcopii pot, chiar în aceste timpuri, să o îngăduie pentru motive drepte, îndemnând pe soți să se abțină de la o prea mare pompă" (can. 1108).

C. LOCUL CĂSĂTORIEI. — a) „Căsătoria între catolici trebuie celebrată în biserica parohială. Pentru orice altă biserică, oratoriu public sau semipublic, trebuie permisiunea Episcopului locului ori a Parohului. Episcopii pot îngădui căsătorii în edificii private numai în câteva cazuri extraordinare și întotdeauna pentru motive drepte; dar ei nu trebuie să le îngăduie în biserici ori oratorii, fie de seminar, fie de călugărițe, decât pentru o cauză urgentă și cu toate

precauțiile necesare. — b) Căsătoriile între catolici și necatolici trebuie celebrate în afara bisericii; dacă totuși ar rezulta de aici grave neajunsuri, Ordinariul ar putea acorda o dispensă (can. 1109, § 3). — c) „Căsătoria de conștiință, adică căsătoria contractată în secret și fără proclamarea strigărilor, nu poate fi îngăduită decât de Ordinariu, pentru o cauză foarte gravă și urgentă" (can. 1104).

D. CEREMONIILE CARE ÎNSOȚESC CELEBRAREA CĂSĂTORIEI. — a) Preotul începe cu o scurtă alocuțiune în care arată soților măreția sacramentului pe care urmează să-l primească și obligațiile pe care le impune. — b) Apoi le cere amândurora consimțământul prin aceste cuvinte: „N..., voiți să luați pe N..., aici de față, drept legitima voastră soție, după ritul Maicii noastre, Sfânta Biserică?" După ce au răspuns unul după altul: „Da, voiesc", îi roagă să-și dea mâna dreaptă și, făcând semnul crucii, zice: „Vă unesc prin legătura căsătoriei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh." Și îi stropește cu apă sfințită. Unirea mâinilor simbolizează credința neviolabilă pe care soții trebuie să și-o păstreze unul altuia. — c) Binecuvântarea inelului. Preotul binecuvântează un inel și îl înmânează soțului, care îl pune el însuși pe degetul inelar al soției, ca semn al alianței indisolubile pe care o încheie și al credinței lor reciproce. În unele țări îi dă și monede, pentru a arăta că de acum înainte bunurile lor, ostenelile lor, lucrările lor vor fi comune. — d) Binecuvântarea soților. La Liturghia care urmează îndeobște căsătoriei, soții vin să îngenuncheze pe treptele altarului, o dată după Pater și a doua oară după

Benedicamus Domino, și primesc de la celebrant o binecuvântare specială care amintește binecuvântarea pe care patriarhii o dădeau copiilor lor. Această dublă ceremonie se omite în timpurile oprite și când soția a primit deja, într-o căsătorie precedentă, binecuvântarea solemnă (can. 1143).

Concluzie practică.

1° Înainte de Căsătorie. Cei care au vocația căsătoriei trebuie să se pregătească pentru ea printr-o viață castă și creștinească. Când a venit vremea de a se hotărî, este de mare însemnătate să se roage, să ceară sfatul părinților și al duhovnicului și, în alegerea lor, să se lase călăuziți mult mai puțin de calitățile exterioare, de frumusețe, de bogății, decât de calitățile minții și de virtuțile inimii.
2° După Căsătorie. Soții trebuie să se iubească cu o iubire castă. Soții să-și iubească soțiile precum Cristos a iubit Biserica Sa (Efes., V, 25). Ei trebuie să se ajute și să se zidească reciproc și, mai ales, să-și crească copiii în iubirea și frica Domnului.

LECTURI.

1° Eva este înfățișată de Dumnezeu lui Adam spre a-i fi tovarășă (Gen., II, 23-25). 2° Căsătoria lui Isaac și a Rebecăi

(Gen., XXIV). 3° Nunta din Cana (Ioan, II). 4° Unitatea și indisolubilitatea căsătoriei (Mat., XIX; Rom., VII, 3). Privilegiul paulin (I Cor., VII, 12-16). Îndatoririle reciproce ale soților (Efes., V, 22-33).

CHESTIONAR.

I. 1° Ce este căsătoria ca și contract? și ca sacrament? 2° Care îi este esența? 3° Condițiile de validitate ale consimțământului? 4° Scopurile căsătoriei?

II. 1° De către cine a fost combătut sacramentul Căsătoriei? 2° Dați dovezile existenței lui.

III. 1° Se poate separa contractul de sacramentul Căsătoriei? 2° Ce este căsătoria civilă?

IV. 1° Care sunt proprietățile Căsătoriei creștine? 2° Poligamia a fost totdeauna și este ea totdeauna interzisă? 3° Divorțul era interzis la iudei? 4° Pentru ce este osândit de Biserică? 5° Ce gândiți despre divorțul civil în Franța? 6° Se are uneori dreptul de a coopera la el?

V. Care este semnul sensibil al sacramentului Căsătoriei?

VI. Care sunt efectele sacramentului Căsătoriei?

VII. Cine este ministrul sacramentului Căsătoriei?

VIII. 1° Ce condiții se cer pentru a fi subiect al sacramentului Căsătoriei? 2° Care sunt dispozițiile cerute?

IX. 1° Care sunt impedimentele prohibante ale Căsătoriei? 2° Care sunt impedimentele dirimante? 3° Poate Biserica

dispensa de toate impedimentele prohibante? 4° Poate dispensa și de toate impedimentele dirimante? 5° Cum se poate face revalidarea unei căsătorii nule?

X. 1° Ce înțelegeți prin celebrarea căsătoriei? 2° Care sunt preliminariile căsătoriei? 3° Este consimțământul părinților totdeauna cerut? 4° Ce este logodna? 5° Ce trebuie pentru ca ea să fie validă? 6° Obligă ea la căsătorie? 7° Cu ce scop se fac publicările strigărilor? 8° Este prezența parohului necesară pentru validitatea căsătoriei? 9° Care sunt excepțiile? 10° Pot fi căsătoriile celebrate în orice timp al anului? 11° Unde trebuie celebrată căsătoria între catolici și între catolic și necatolic? 12° Este îngăduită căsătoria secretă? 13° Care sunt diferitele ceremonii care însoțesc celebrarea căsătoriei?

TEME SCRISE.

1° Este contractul de căsătorie mai vechi decât sacramentul Căsătoriei? 2° Sunt cazuri în care sacramentul Căsătoriei poate fi desfăcut? 3° Este divorțul îngăduit celor care n-au contractat decât căsătoria civilă? 4° Cei care cunosc impedimente de căsătorie sunt întotdeauna obligați să le descopere? 5° Spuneți pentru ce Biserica nu poate dispensa de toate impedimentele.

Cuprins

(313) Obiectul părții a treia. 17

Prima lecție
harul **19**

(315) I. Viața supranaturală. Harul. 20
(316) II. Harul actual. Definiție. Specii. 23
(317) III. Necesitatea Harului actual. 25
(318) IV. Împărțirea Harului. 31
(319) V. Harul eficace și liberul arbitru. Corolare. 35
(320) VI. Harul habitual. Definiție. 38
(321) VII. Îndreptățirea. Dispoziții cerute. Natură. 39
(322) VIII. Efectele Harului sfințitor. 42
(323) IX. Merit. Definiție. Specii. Temelie. 44
(324) X. Condițiile meritului. 45
(325) XI. Obiect. Măsură. Pierdere. Restituire a meritului. 46

Lecția a II-a
Rugăciunea în general. Rugăciunea Domnească. Salutarea îngerească. **51**

(327) I. Rugăciunea. Definiție. Specii. 52
(358) II. Necesitatea rugăciunii. Obiecții. Timpul când preceptul rugăciunii este obligatoriu. 54

(329) III. Eficacitatea rugăciunii. Condiții cerute. 57
(330) IV. Obiectul și subiectul rugăciunii. 61
(331) V. Cele două principale formule de rugăciune. 63
(332) VI. Analiza Rugăciunii Domnești. 64
(333) VII. Analiza Salutării îngerești. 67

Lecția a III-a
Noțiuni generale despre Sacramente. 73
(335) I. Sacramentele. Definiție. Condiții cerute. 74
(336) II. Existența Sacramentelor. Potrivirea numărului de șapte. 76
(337) III. Semnul sensibil. Materia și forma. 79
(338) IV. Efectele Sacramentelor. 80
(339) V. Ministrul sacramentelor. Condiții cerute. 82
(340) VI. Subiectul Sacramentelor. Condiții cerute. 85
(341) VII. Sacramentaliile. 86

Lecția a IV-a
Botezul. 91
(343) I. Botezul. Definiție. Specii. Figuri. 93
(344) II. Instituirea dumnezeiască a Botezului. 94
(345) III. Semnul sensibil. Materie și formă. 96
(346) IV. Efectele Botezului. 98
(347) V. Necesitatea Botezului. 99
(348) VI. Ministrul Botezului. 103
(349) VII. Subiectul Botezului. Condiții cerute la

Adulți. Nași și Nașe. 105
(350) VIII. Voturile Botezului. Obiecție. 108
(351) IX. Ceremoniile Botezului. 110

LECȚIA A V-A
MIRUL. 116
(353) I. Mirul. Definiție. Natură. 118
(354) II. Instituirea divină a Mirului. 118
(355) III. Semnul sensibil. Materia și Forma. 120
(356) Efectele Mirului. 121
(357) V. Este Mirul necesar pentru mântuire? 123
(358) VI. Ministrul Mirului. 124
(359) VII. Subiectul. Condiții. Nași și Nașe. 125
(360) VIII. Ceremoniile Mirului. 127

LECȚIA A VI-A
PREZENȚA REALĂ. 131
(362) I. Euharistia. 133
(363) II. Dogma Prezenței reale. 134
(364) III. Modul Prezenței reale. 143
(365) IV. Cum se face Prezența reală. 144
(366) V. Cum este Domnul nostru în Euharistie. 145
(367) VI. Permanența Prezenței reale. 147
(368) VII. Consecințele permanenței Prezenței reale. 148
(369) VIII. Taina Prezenței reale înaintea rațiunii. 150

Lecția a VII-a
Euharistia ca Sacrament. Împărtășania. 156

(371) I. Sacramentul Euharistiei. Definiție. Existență. Natură. 157

(372) II. Semnul sensibil. 159

(373) III. Efectele Euharistiei. 160

(374) IV. Necesitatea Euharistiei. Împărtășania sub amândouă speciile. 163

(375) V. Slujitorul Euharistiei. Corolare. 164

(376) VI. Subiectul Euharistiei. Dispozițiile cerute. 167

(377) VII. Împărtășania frecventă și zilnică. Dispozițiile cerute. 170

(378) VIII. Împărtășania copiilor. 173

(379) IX. Împărtășania spirituală. 175

Lecția a VIII-a
Jertfa Sfintei Liturghii. 180

(381) I. Jertfa în general. 181

(382) II. Existența jertfei în toate religiile. 182

(383) III. Existența jertfei Sfintei Liturghii. 183

(384) IV. Esența jertfei Sfintei Liturghii. 186

(385) V. Raporturile dintre jertfa Crucii și jertfa Sfintei Liturghii. 187

(386) VI. Efectele jertfei Sfintei Liturghii. Valoarea ei. 189

(387) VII. Slujitorul jertfei Sfintei Liturghii. Condiții cerute. 190

(388) VIII. Subiectul jertfei Sfintei Liturghii. 191

LECȚIA A IX-A
SACRAMENTUL POCĂINȚEI. 196

(390) I. Virtutea pocăinței și Sacramentul Pocăinței. 198

(391) II. Existența Sacramentului Pocăinței. 199

(392) III. Semnul sensibil al Sacramentului Pocăinței. 203

(393) IV. Efectele Sacramentului Pocăinței. 205

(394) V. Necesitatea Sacramentului Pocăinței. 206

(395) VI. Slujitorul Sacramentului Pocăinței. 207

(396) VII. Subiectul Sacramentului Pocăinței. Condiții cerute. 209

LECȚIA A X-A
CĂINȚA 213

(398) I. Căința. Definiție. Natură. 214

(398) II. Cele două forme ale căinței. Căință desăvârșită și attriție. 215

(400) III. Calitățile Căinței și ale Attriției. 216

(401) IV. Efectele Căinței desăvârșite și ale Căinței nedesăvârșite. 219

(402) V. Hotărârea fermă. Definiție. Calități. 221

LECȚIA A XI-A
SPOVEDANIA 225

(404) I. Spovedania. Definiție. Specii. 226

(405) II. Instituirea dumnezeiască a Spovedaniei. 227

(406) III. Calitățile Spovedaniei. 232
(407) IV. Condițiile integrității. 233
(408) V. Mijloace de a asigura integritatea Spovedaniei. 235
(409) VI. Cauzele care scuză de integritatea Spovedaniei. 237
(410) VII. Obligațiile Duhovnicului. 239

LECȚIA A XII-A
SATISFACȚIA. 247
(412) I. Satisfacția. Definiție. Specii. 248
(413) II. Necesitatea Satisfacției. 250
(414) III. Datoriile Duhovnicului cu privire la Satisfacție. 253
(415) IV. Datoriile penitentului cu privire la Satisfacție. 254
(416) V. Cazuri în care penitența poate fi suprimată, comutată sau micșorată. 255
(417) VI. Indulgențele. Noțiune — Specii. 256
(418) VII. Existența puterii de a acorda Indulgențe. 258
(419) VIII. Subiectul Indulgențelor. Condiții cerute. 261
(420) IX. Indulgența Jubileului. 262

LECȚIA A XIII-A
UNGEREA CEA DE PE URMĂ. 266
(422) I. Ungerea cea de pe urmă. Definiție. 267
(423) II. Existența Sacramentului Ungerii celei de pe

urmă. 268
(424) III. Semnul sensibil al Ungerii celei de pe urmă. 270
(425) IV. Efectele Ungerii celei de pe urmă. 271
(426) V. Necesitatea Ungerii celei de pe urmă. 272
(427) VI. Ministrul Ungerii celei de pe urmă. 273
(428) VII. Subiectul Ungerii celei de pe urmă. 274
(429) VIII. Ceremoniile Ungerii celei de pe urmă. 275

LECȚIA A XIV-A
PREOȚIA. 279
(431) I. Sacramentul Ordinului. Definiție. 280
(432) II. Existența Sacramentului Ordinului. 281
(433) III. Ierarhia Ordinului și ierarhia jurisdicției. 284
(434) IV. Semnul sensibil al Sacramentului Ordinului. 289
(435) V. Efectele Sacramentului Ordinului. 291
(436) VI. Ministrul. 292
(437) VII. Subiectul Sacramentului Ordinului. 293
(438) VIII. Ceremoniile Hirotonirilor. 296

LECȚIA A XV-A
CĂSĂTORIA. 303
(440) I. Căsătoria. Noțiune. Esență. Scopuri. 304
(441) II. Existența Sacramentului Căsătoriei. 305
(442) III. Inseparabilitatea contractului și a sacramentului. Căsătoria civilă. 307
(443) IV. Proprietățile Căsătoriei creștine. Poligamia și

Divorțul. 308
(444) V. Semnul sensibil al sacramentului Căsătoriei. 312
(445) VI. Efectele Sacramentului Căsătoriei. 313
(446) VII. Ministrul Sacramentului Căsătoriei. 313
(447) VIII. Subiectul Sacramentului Căsătoriei. 314
(448) IX. Impedimentele Căsătoriei. Dispensa. 315
(449) X. Celebrara Căsătoriei. 318

Adevărul de Veacuri

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

Regăsiți online întreaga
noastră colecție și cărțile audio

https://linktr.ee/AdevaruldeVeacuri

ISBN : 9798251351378

Independently published